

ИЗБРАНА
СВЕТОВНА
ФАНТАСТИКА

Най-мощният талант
на Америка!

ФАНТАСТИКА

95

РЕЙ БРЕДЪЪРИ

ОТ ПРАХТА РОДЕНИ

РЕЙ БРЕДЪРИ ОТ ПРАХТА РОДЕНИ

Превод: Венцислав Божилов, Крум Бъчваров

chitanka.info

ОТ ПРАХТА РОДЕНИ е писан в продължение на 55 години и представлява истинско събитие в света на книгите. Лиричен и тъжен, трогателен и смразяващ, романът ни отвежда в удивителна посока — в самото сърце на Вечното семейство, проникнато от усещане на обреченост.

ОТ ПРАХТА РОДЕНИ

*На двамата кръстници на тази книга:
Дон Конгдън, който беше в началото през 1946-а,
и Дженифър Брел, която помогна за завършването ѝ
през 2000-та.*

С признателност и обич.

ПРОЛОГ

КРАСАВИЦАТА Е ТУК

На тавана, където напролет дъждът нежно галеше покрива и където се усещаше снежната мантия навън, на няколко сантиметра разстояние в декемврийските нощи имаше една хиляди пъти прабаба. Тя не беше жива, нито завинаги мъртва, нея... просто я имаше.

И сега, когато предстоеше Великото събитие, когато настъпваше Великата нощ, когато всеки момент щяха да избухнат фойерверките на Завръщането, трябваше да ѝ се отиде на гости!

— Готова ли си? Идвам! — тихо извика Тимоти под потрепващия капак на тавана. — Да!

Тишина. Египетската мумия не помръдваше.

Тя стоеше опряна в тъмния си ъгъл като стара сушена слива или като зарязана дъска за гладене, цялата на изгорени петна, със завързани на съсухрената гръд ръце, пленница на времето, с тъмносини лазуритени очи под защитите с конец клепачи, и устните ѝ и спаруженият ѝ език нашепваха за всеки час от всяка изгубена нощ преди четири хиляди години, когато тя, дъщерята на фараона, облечена във фин лен и мека коприна, с пламтящи по китките накити, бе тичала из мраморните градини, за да види как пирамидите изригват в огнения египетски въздух.

Тимоти повдигна прашния капак и викът му огласи среднощния свят на тавана.

— О, Красавице!

От древните устни на мумията се посипаха невидими пращинки.

— Вече не съм красавица!

— Тогава баба.

— Не съм и просто баба — разнесе се прошепнатият отговор.

— Хиляди пъти прабаба?

— Така е по-добре — въздъхна в смълчания въздух старческият глас. — Вино?

— Вино. — Тимоти показва малката бутилка.

— Откога е, малкия? — промълви гласът.

— Отпреди Христа, прабабо.

— Колко години?

— Две хиляди, близо *три* хиляди преди Христа.

— Чудесно. — От съсухрената усмивка заваля прах. — Ела насам.

Тимоти се запровира през купчините папируси и се приближи до онази, която вече не беше Красавица и чийто глас все още бе невероятно прекрасен.

— Малкия? — попита съсухрената усмивка. — Страх ли те е от мен?

— Да, прабабо.

— Навлажни ми устните, малкия.

Той протегна ръце и капна съвсем мъничко вино върху устните. Те затрепериха.

— Още — прошепна тя.

Втора капчица вино докосна прашната усмивка.

— Още ли те е страх?

— Не, прабабо.

— Седни.

Той се настани върху капака на една кутия с изображения на воини и богове с кучешки муцуни или лъвски глави.

— Защо си дошъл? — изхриптя гласът под ведрото сухо лице.

— Утре е Великата нощ, прабабо, нощта, която чакам цял живот! Семейството, *нашето* Семейство пристига, долита със самолети от целия свят! Каж ми, прабабо, как е започнало всичко, как е била построена тази къща, откъде сме дошли и...

— Стига! — тихо извика гласът. — Трябва да си спомня хиляди дни. Трябва да се гмурна в дълбокия кладенец. Тишина?

— Тишина.

— И тъй — разнесе се шепотът отпреди четири хиляди години, — ето как беше...

ГЛАВА 1

ГРАДЪТ И НЕГОВОТО МЯСТО

Отначало, каза хиляди пъти прабабата, имало само място в обширната тревиста равнина и хълм, на който нямало абсолютно нищо освен още трева и едно дърво, криво като черна мълния, и на това дърво не растяло нищо, докато не дошъл градът и не се появила Къщата.

Всички знаем как градовете набират нужда по нужда, докато сърцата им изведнъж не затуптяват и не започват да изпомпват хората към техните местоназначения. Но как, питате вие, се появяват къщите?

Истината е, че един пътуващ за Далечния запад дървар се облегал на дървото и предположил, че сигурно си расте там още отпреди Иисус да реже греди и да рендосва дъски в бащината си работилница или Пилат Понтийски да си измие ръцете. Дървото, казвали някои, призовало Къщата от хаоса на бурите и странстванията на Времето. Щом се появила там, тя дълбоко вкоренила избите си в китайските гробища. Къщата била толкова великолепна — с фасада, за последен път виждана в Лондон — че фургоните, които възнамерявали да прекосят реката, започнали да се колебаят и семействата решили, че щом това пусто място е достатъчно подходящо за папски палат, царствен паметник или замък на кралица, едва ли има причина да го напуснат. И така, фургоните спрели, конете били напоени и когато се озърнали, семействата видели, че и обувките, и душите им са пуснали корени. Толкова ги била поразила Къщата, която се издигала до дървото със ствол като мълния, че се страхували да не ги преследва в сънищата им, ако я напуснат, и да им провали удоволствието от всички очакващи ги нататък места.

И така, първо се появила Къщата и нейното появяване станало предмет на нови легенди, митове или пиянски небивалици.

Изглежда, че над равнините се надигнал вятър и донесъл себе си лек дъждец, а той се превърнал в буря, която се развихрила със страшна сила. От полунощ до зори ураганът помел всичко подвижно

между градовете-фортове в Индиана и Охайо, оголил горите в северен Илинойс, стигнал до все още нероденото място, утихнал и като с ръка на невидим бог, струпал дъски и керемиди, строителен материал, който оживял и много преди изгрев-слънце се оформил в нещо, мечтано от Рамзес, но довършено от Наполеон, избягал от сънуващия Египет.

Имало достатъчно греди, за да стигнат за покрива на катедралата „Свети Петър“, и достатъчно прозорци, за да ослепят ято отлитащи на юг птици. Имало веранда, която отвсякъде заобикаляла къщата. Зад прозорците имало цял кошер, лабиринт от стаи, достатъчни за все още неродени отделения, взводове, батальони и легиони, но обитавани от обещанието за тяхното идване.

И така, Къщата била довършена и покрита преди звездите да се стопят в светлина и дълги години се издигала сама на върха на своя хълм, кой знае защо, без да може да призове бъдещите си деца. Във всяка цепнатина трябвало да има мишка, щурец — във всяко огнище, дим — в многобройните комини, и почти човешки същества, зъзнеци на всяко легло. И също: бесни кучета на двора, живи капчуци на покрива. И всичко това очаквало някакъв мощен гръм от отдавна стихналата буря да извика: „Начало!“

И накрая, след дълги години, това наистина се случило.

ГЛАВА 2

ПРИСТИГА АНУБА

Първа дойде котката, за да е най-първа.

Дойде, когато всички стаички, килери, изби и тавани все още се нуждаеха от октомврийски криле, есенни въздишки и огнени очи. Когато всеки полилей беше дом и всяка обувка — стая, когато всяко легло копнееше да бъде заето от странни снегове и всички перила очакваха по тях да се пързаят същества, по-скоро сенки, отколкото материя, когато всеки изкривен от вековете прозорец разкриваше криви лица, надзъртащи от ъглите, когато всеки стол изглеждаше зает от невидими неща, когато всеки килим мечтаеше за нечути стъпки и помпата в задния двор изсмукваше отвратителни течности към земята, изоставена заради евентуално повръщане на кошмари, когато всички летвички на паркета хленчеха от паркетин, направен от изгубени души, и когато всички ветропоказатели по високите покриви се въртяха от вятъра и се хилеха с грифонски зъби, докато из цепнатините цъкаха бръмбари мъртви часовничета...

Едва тогава пристигна царствената котка Ануба.

Входната врата се затръшна.

И се появи Ануба.

Облечена в пищна козина от високомерие, със съвсем тих двигател — векове преди лимузините. Тя обиколи коридорите, благородно същество, току-що дошло от трихилядолетно пътуване.

Пътуването ѝ започна с Рамзес, когато я опаковаха и поставиха в царствените му нозе, за да проспие няколко века заедно с множество котки, мумифицирани и увити в превръзки, и да се събуди, когато Наполеоновите убийци се опитаха да надупчат с топовете си лъвското лице на Сфинкса преди барутът на мамелюците да ги прогони в морето. След което котките, заедно с това царствено животно, обикаляха търговските улици, докато локомотивите на Виктория започнаха да прекосяват Египет, използвайки за гориво откънати от гробниците, увити с асфалтови превръзки мъртъвци. Тези вързопи от

кокали и леснозапалим катран издимяваха през комините на така наречения „Експрес Нефертити-Тут“. Заедно с черния дим, издигащ се в египетското небе, излетяха братовчедите на Клеопатра и вятърът ги понесе, докато експресът не стигна в Александрия, където все още неизгорените котки и тяхната императрица бяха натоварени на кораби за Щатите и увити в огромни бали папируси, заминаха за хартиената фабрика в Бостън. Там ги разопаковаха и ги натовариха на керваните от фургони, а папирусите, развити сред невинните майстори печатари, убиха двеста-триста спекуланти с ужасни бактерии. Болниците в Нова Англия бяха претъпкани с болни от египетски болести, които скоро се преместиха на гробищата, а котките, зарязани в Мемфис, щата Тенеси, или Кайро, щата Илинойс, изминаха остатъка от пътя до града с тъмното дърво, хълма и извънредно странната Къща.

И така, в онази особена нощ Ануба — с лъскава козина и мустаци като искри — влезе с оцелотските си лапи в Къщата, без да обръща внимание на пустите стаи и безсънните легла, и отиде до голямата камина в главния салон. Докато се завърташе три пъти, за да седне, в огромното огнище лумна огън.

Докато тази котешка царица почиваше, в спалните се запалиха огньовете — в десетки камини.

Димът, който в онази нощ се кълбеше от комините, носеше спомените за звуците и гледките на експреса Нефертити-Тут, тътнещ из египетските пясъци.

И това, разбира се, беше само първата поява.

ГЛАВА 3

ВИСОКИЯТ ТАВАН

— А кой дойде втори, прабабо, кой дойде *после*?

— Спящата, която сънува, малкия.

— Какво чудесно име, прабабо! Защо е дошла Спящата?

— Високият таван я привлече от другия край на света. Таванът над нашите глави, втората по значение мансарда, която събира ветровете и въздушните течения разнасят гласа ѝ по земното кълбо. Сънуващата, която броди по тези течения в бурите, фотографирана от мълнии, копнееща за свое гнездо. Тя дойде тук и сега е там! Слушай!

Една хиляди пъти прабаба вдигна лазуритените си очи нагоре.

— Слушай.

И в още по-плътния мрак над тях се разшава нещо като сън...

ГЛАВА 4

СПЯЩАТА И НЕЙНИТЕ СЪНИЩА

Много преди да има кой да слуша имаше един Висок таван, през чийто счупен прозорец нахлуваха ветровете от скитащите облаци, които отиваха кой знае къде, караха тавана да си приказва сам и покриваха дъсчения му под с японска пясъчна градина от прах.

Никой не можеше да каже какво нашепват ветровете, докато клатят зле подредените дървени керемиди, никой освен Сеси, която пристигна малко след котката, за да стане най-красивата и странна дъщеря от Семейството със своята дарба да докосва ушите на хората, да прониква в умовете им и в техните сънища, където се изтягаше в древната японска пясъчна градина и оставяше малките дюни да я местят, докато вятърът си играеше по покрива. Там слушаше езиците на времето и далечните земи и знаеше какво става зад хълма и отвъд моретата, включително стария северняк и горещия летен вятър, който тихо въздишаше от Залива и амазонските джунгли.

И докато спеше, Сеси вдишваше сезоните, чуваше шепота на градовете в прериите зад планините и ако човек я попиташе на масата, тя щеше да му разкаже за жестоките или спокойни занимания на непознати, отдалечени на десетки хиляди километри. Устата ѝ винаги бе пълна с клюки за хора, които се раждали в Бостън или умирали в Монтерей и за които чула през нощта, докато очите ѝ били затворени.

В Семейството често се казваше, че ако напъхаш Сеси в музикална кутия като ония с назъбените пиринчени цилиндри и я завъртиш, тя ще засвири за пристигащите и заминаващите кораби и, защо не, за всички земи по синия свят, а после и във вселената.

С една дума, тя беше богиня на мъдростта и тъй като го разбираше, Семейството се отнасяше с нея като с порцелан и я оставяше да спи колкото иска, защото когато се събудеше, устата ѝ щеше да говори на дванадесет езика и с двадесет мирогледа, с достатъчно философии, за да изяде Платон или Аристотел за закуска.

И сега Високият таван чакаше със своите арабски плажове от прах, със своите японски бели пясъци, керемидите се местеха, шептяха и си спомняха за време, само на няколко часа в бъдещето, когато щяха да се завърнат кошмарните наслади.

И Високият таван шепнеше.

А Сеси слушаше и животът в нея пулсираше.

Преди размаханите криле, сблъсъка на мъгли и кълбящите се като дим души, тя видя собствената си душа и жажда.

Побързай, помисли си Сеси. О, по-бързо! Тичай. Лети като птица. Защо?

— Искам да се влюбя!

ГЛАВА 5

ВЕЩИЦАТА СКИТНИЦА

Сеси летеше под звездите над долини, реки, езера и пътища. Летеше невидима като есенни ветрове, свежа като ухание на детелина, носещо се над здрачни поля. Рееше се сред гълъби, меки като бял хермелин, кацаше по дърветата, живееше в листата и се сипеше като дъжд от огнени багри, щом подухнеше вятърът. Криеше се в жълто-зеленикавата жаба, студена като мента край искрящ вир. Тичаше в рунтавото куче и лаеше, за да чуе ехото от стените на далечните плевници. Живееше в призрачните глухарчета и сладките бистри течности, извиращи от благоуханната земя.

Сбогом лято, помисли си Сеси. Тази нощ ще съм във всяко живо същество.

Ту се вселяваше в щурците по асфалтовите пътища, ту искреше в росата по желязната порта.

— Любовта — рече тя. — Къде е моята любов?

Каза го на вечеря. И родителите ѝ се сковаха на столовете си.

— Търпение — посъветваха я те. — Не забравяй, че си изключителна. Цялото ни Семейство е странно и изключително. Не бива да се женим за обикновени хора. Така ще изгубим тъмните си души. Нали не искаш да изгубиш способността си да „пътуваш“, когато си пожелаеш? Тогава внимавай. Внимавай!

Ала когато млечната луна се издигна над Илинойс и превърна реките в сметана и пътищата — в платина, Сеси си капна парфюм на шията и тръпнеща и обзета от страх, се изтегна под балдахина на леглото си.

— Да — въздъхна тя. — Аз съм дете от странно семейство и нощем летя като черно хвърчило. Мога да живея в абсолютно всичко — камъче, минзухар или богомолка. Сега!

Вятърът я понесе над поля и морави.

Сеси видя топли светлини на къщи и ферми, сияещи със здрачни цветове.

Щом не мога да се влюбя лично, помисли си тя, заради своята странност, ще се влюбя чрез някой друг!

Пред една селска къща в свежата нощ тъмнокосо момиче на не повече от деветнадесет години вадеше вода от дълбок каменен кладенец и пееше.

Сеси падна като сухо листо в кладенеца. Отпусна се върху мекия мъх и се вгледа в тъмния хлад. После се превърна в шаваща невидима амеба. След това — в капка вода! Накрая попадна в студена чаша и усети, че се издига към топлите устни на момичето. Разнесе се тих нощен звук на пиене.

Сеси погледна през очите на момичето.

Влезе в тъмнокосата глава и отправи блестящи очи към дланите, които теглеха въжето. Заслуша се през мидените уши, за да чуе света на момичето. Вдиша дъха на вселената му през изящните му ноздри, усети туптенето на сърцето му. Почувства движението на езика му с песента.

Момичето ахна. И се вгледа в нощните поляни.

— Кой е там?

Никакъв отговор.

„Само вятърът“ — прошепна Сеси.

— Само вятърът. — Момичето се засмя, ала потръпна.

Имаше прекрасно тяло, това момиче, с тънки прави кости, скрити под закръглена плът. Мозъкът бе като розова чайна роза, увиснала в мрак, в устата ѝ имаше ябълково вино. Устните решително покриваха снежнобели зъби, веждите се извиваха като лъкове, меката коса нежно се спускаше над млечнобялата шия. Порите на кожата му бяха малки и затворени. Носът се вирна към луната и бузите пламнаха като малки огньове. Тялото заплува леко като перце от движение на движение. Устните сякаш вечно си тананикаха. Животът в това тяло беше като да се грееш пред огнище, да живееш в мъркане на спяща котка, да плискаш топлите нощни води на поток, който тече към морето.

„Да!“ — помисли си Сеси.

— Какво? — сепна се момичето, сякаш я беше чуло.

„Как се казваш?“ — предпазливо попита Сеси.

— Ан Лиъри. — Момичето потрепери. — Защо ли си казах името на глас?

„Ан, Ан — прошепна Сеси. — Ти ще се влюбиш, Ан.“

Сякаш в отговор на думите ѝ, откъм пътя се разнесе мощен рев, тропот и хрущене на колела по чакъл. Появи се открита кола, шофирана от висок мъж, който стискаше волана с яките си ръце и широко се усмихваше.

— Ан!

— Ти ли си, Том?

— Че кой друг? — засмя се той и скочи от колата.

— Не говоря с теб! — Ан се завъртя и ведрото в ръцете ѝ се разплиска.

„Не!“ — извика Сеси.

Ан се вцепени. И погледна към хълмовете и първите звезди. И зяпна Том. Сеси я накара да пусне ведрото.

— Виж какво направи!

Том се втурна към нея.

— Виж какво направих заради теб!

Той засмяно избърса обувките ѝ с носната си кърпичка.

— Махай се! — Момичето се опита да го ритне, но Том отново се засмя и като го гледаше от километри разстояние, Сеси видя заоблеността на главата му, големината на черепа му, разширените му ноздри, блясъка на очите му, широчината на раменете му и силата на ръцете му, които изящно работеха с кърпичката. Докато надзърташе от тайния таван на тази прелестна главица, тя дръпна една скрита медна вентрилоквистка струна и красивите устни се разтвориха. — Благодаря ти!

— О, значи все пак си била възпитана? — Мирисът на кожа от дланите му и на откритата кола от дрехите му нахлуха в нежните ноздри и Сеси, някъде много далеч над нощните морави и есенните поля, се размърда от някакъв сън в леглото си.

— Не и за теб, не! — отсече Ан.

„Шт, я по-нежно“ — скара ѝ се Сеси и повдигна пръстите на момичето към главата на Том. Ан рязко отдръпна ръка.

— Полудявам!

— Виждам. — Той кимна и се усмихна, ала явно беше озадачен. — Щеше да ме погалиш, нали?

— Не зная. О, върви си! — Бузите ѝ поруменяха като алени въгленчета.

— Бягай! Не те спирам. — Том се изправи. — Промени ли решението си? Ще дойдеш ли тази вечер с мен на танци?

— Не!

„Да! — извика Сеси. — Никога не съм танцувала. Никога не съм носила дълга рокля, цялата шумоляща. Искам да танцувам до зори. Нямам представа какво е да си в жена и да танцуваш — татко и майка не ми позволяват. В кучета, котки, скакалци, листа, по едно или друго време съм познавала всичко на света, но никога жена напролет, никога в такава нощ. О, моля те — трябва да танцуваме!“

Тя разпери мисълта си като пръсти в нова ръкавица.

— Да — прошепна Ан Лиъри. — Не зная защо, но ще дойда с теб, Том.

„Хайде вътре, бързо! — извика Сеси. — Изкъпи се, кажи на вашите, облечи си роклята!“

— Майко — каза Ан. — Промених си решението!

Колата изрева по пътя, стаите в селската къща се оживиха, в банята закипя вода, майката се засуети с няколко фибри в уста.

— Какво те прихваща, Ан? Та ти не харесваш Том!

— Така е. — Ан се закова на място наред трескавите приготовления.

„Но това е прощалното лято! — помисли си Сеси. — Лятото преди да дойде зимата.“

— Лято — каза Ан. — Прощаване.

„Чудно за танци.“

— ... танци — промълви Ан Лиъри.

После скочи във ваната и сапунената пяна покри гладките ѝ бели рамене, под мишниците ѝ се образуваха сапунени гнезда, топлатата плът на гърдите ѝ се плъзгаше под дланите ѝ и Сеси помръдна устните ѝ, накара я да се усмихне, да продължи с приготовленията. Не биваше да има спиране, иначе цялата пантомима можеше да отиде по дяволите! Ан Лиъри трябваше да продължи да се движи, да действа, да се изкъпе, да излезе от водата!

— Ти! — зърна се в огледалото Ан, цялата бяла и розова като лилии и карамфили. — Коя си ти?...

„Седемнадесетгодишно момиче. — Сеси я погледна с теменужените ѝ очи. — Ти не ме виждаш. Знаеш ли, че съм тук?“

Ан Лиъри поклати глава.

— Дала съм тялото си на вещица, ясно.

„Почти! — засмя се Сеси. — А сега се облечи!“

Колко приятно бе плъзгането на фината коприна по закръгленото тяло!

— Ан, Том дойде!

— Кажу ми да почака. — Момичето седна. — Няма да отида на танци.

— Какво? — извика майка ѝ.

Сеси се стресна. Мимолетното напускане на тялото на Ан беше фатално. Бе чула далечния рев на автомобил по осветения от луната път и си беше помислила: „Ще открия Том, ще вляза в главата му и ще видя какво е да си двадесет и две годишен мъж в такава нощ.“ И бързо бе полетяла по пътя, ала сега се понесе обратно като птица към кафез.

— Ан!

— Кажу ми да си върви!

— Ан!

Ала Ан вече бе възвърнала властта над себе си.

— Не, не, мразя го!

„Не биваше да я оставям — дори за миг. — Сеси внимателно вля ума си в дланите на момичето, в сърцето и главата ѝ. — Стани.“

Ан се изправи.

„Облечи си мантото!“

Ан си облече мантото.

„Върви!“

— Не!

„Върви!“

— Хайде, Ан — каза майка ѝ. — Какво ти става?

— Нищо, майко. Лека нощ. Ще се приберем късно.

Ан и Сеси се затичаха заедно в лятната нощ.

* * *

Зала, пълна с кротко танцуващи гълъби, зала, пълна с пауни, зала, пълна с блестящи очи и светлини. И наред всичко това танцуваше ли танцуваше Ан Лиъри.

„О, каква прекрасна вечер“ — каза Сеси.

— О, каква прекрасна вечер — каза Ан.

— Странна си — отбеляза Том.

Музиката ги мятеше в сумрака, те плуваха в реките на песните, гмуркаха се и изплуваха на повърхността, поемаха си дъх и се притискаха един към друг, като че ли се давеха, въртяха се под шепота и въздишките на „Красивия Охайо“.

Сеси си тананикаше. Устните на Ан се разтваряха. И оттам излизаше музика.

„Да, странна съм“ — потвърди Сеси.

— Не си същата — каза Том.

— Тази нощ не.

— Не си оная Ан Лиъри, която познавах.

„Не, ни най-малко, ни най-малко“ — на много километри оттам промълви Сеси.

— Не, ни най-малко — казаха разтворените устни.

— Имам адски странно усещане — продължи Том. — За теб. — Той я завъртя и се вгледа в пламналото ѝ лице, сякаш търсеше нещо. — Очите ти, не мога да го определя.

„Виждаш ли ме?“ — попита Сеси.

— Ти си тук, Ан, и в същото време те няма.

— Да.

— Защо дойде с мен?

— Не исках — отвърна Ан.

— Тогава защо?

— Нещо ме накара.

— Какво?

— Не зная — почти истерично призна Ан.

„Хайде стига, шт — прошепна Сеси. — Шт, стига. Продължавай да танцуваш.“

— Но все пак дойде — каза Том.

— Да — потвърдиха Сеси и Ан.

— Насам. — И той леко я насочи към една отворена врата, тихо я изведе от залата, музиката и хората.

Качиха се в откритата му кола.

— Ан. — Разтреперан, той я хвана за ръцете. — Ан. — Но сякаш не изричаше нейното име. Продължаваше да се взира в бледото ѝ лице и сега очите ѝ отново бяха отворени. — Обичах те, знаеш го — каза Том.

— Зная.

— Но ти винаги си била сдържана и не исках да разбиеш сърцето ми.

— И двамата сме съвсем млади — отвърна Ан.

— Не, наистина, съжалявам — каза Сеси.

— Какво искаш да кажеш? — Том пусна ръцете ѝ.

Нощта беше топла, наоколо ухаеше на пръст и дърветата шумоляха с листа.

— Нямам представа — призна Ан.

— Аз обаче имам — заяви Сеси. — Ти си висок и си най-красивият мъж в целия свят. Вечерта е чудесна — завинаги ще я запомня. — Тя протегна чуждата студена ръка, намери неохотната му длан, стопли я и силно я стисна.

— Но тази нощ ту си тук, ту те няма — запремигва Том. — Исках да те заведа на танци заради едно време. Когато ти предложих, нямах предвид нищо сериозно. И после, когато стояхме при кладенеца, разбрах, че нещо в теб се е променило, наистина се е променило. Имаше нещо ново и нежно, нещо... — Той потърси нужната дума. — Не зная как до го кажа. Нещо в гласа ти. И сега пак съм влюбен в теб.

— Не — възрази Сеси. — В мен, в мен.

— А ме е страх да съм влюбен в теб — каза той. — Ще разбиеш сърцето ми.

— Възможно е — съгласи се Ан.

„Не, не, ще те обичам от цялата си душа! — помисли си Сеси. — Кажи го вместо мен, Ан. Кажи, че ще го обичаш!“

Ан мълчеше.

Том тихо се приближи и постави длан върху бузата ѝ.

— Намерих си работа на стотици километри отук. Ще ти липсвам ли?

— Да — отговориха Ан и Сеси.

— Може ли да те целуна за сбогом?

— Да — преди да успее да се обади някой друг, рече Сеси.

Той доближи устни до странната уста. Целуна я и целият трепереше.

Ан седеше като мраморна статуя.

„Ан! — скара й се Сеси. — Размърдай се! Прегърни го!“

Ан седеше като изваяна кукла на лунната светлина.

Том отново целуна устните й.

— Обичам те — промълви Сеси. — Тук съм, ти ме виждаш в нейните очи и аз те обичам, дори тя никога да не се влюби в теб.

Той се отдръпна с вида на човек, който е пробягал голямо разстояние.

— Не зная какво става. За миг...

— Да?

— За миг ми се стори, че... — Том вдигна ръце към очите си. — Няма значение. Да те закарам ли вкъщи?

— Да — отвърна Ан Лиъри.

Той уморено подкара огрения от луната автомобил във все още ранната лятно-есенна нощ. Сияещите морави и пустите поля бързо се плъзгаха покрай тях.

И загледана в полята и моравите, Сеси си помисли: „Ще си струва, ще си струва всичко, за да съм с него от тази нощ нататък.“ И пак чу тихите гласове на родителите си: „Внимавай. Нали не искаш да се осакатиш — да се омъжиш за обикновено, оковано за земята създание?“

Да, да, каза си Сеси, ако той ме пожелае, ще се откажа от всичко. Тогавя няма да има нужда да се скитам през изгубените нощи, няма да има нужда да живея в птици, кучета, котки и лисици, ще искам само да съм с него. Само с него.

Пътят летеше отдолу им и шепнеше.

— Том — каза накрая Ан.

— Да? — Той спокойно се взираше в пътя, дърветата, небето, звездите.

— Ако някога, когато и да е, отидеш в Грийнтаун, Илинойс, на няколко километра оттук, ще ми направиш ли една услуга?

— Каква?

— Ще ми направиш ли услугата да се отбиеш при една моя приятелка? — пресекнато и неловко попита Ан Лиъри.

— Защо?

— Тя ми е добра приятелка. Разказвала съм ѝ за теб. Ще ти дам адреса ѝ. — Когато колата спря при фермата на родителите ѝ, момичето извади молив и лист хартия от чантичката си и надраска няколко реда на коляното си. — Разбираш ли почерка ми?

Той погледна листа и озадачено кимна.

Прочете думите.

— Ще ѝ отидеш ли на гости? — изрекоха устните на Ан.

— Някой ден.

— Обещаваш ли?

— Какво общо има това с нас? — яростно извика Том. — За какво са ми имена и адреси? — Той смачка листа на топка.

— О, моля те, обеща ми! — каза Сеси.

— ... обеща ми... — повтори Ан.

— Добре, добре, добре! — викна Том.

Уморена съм, помисли си Сеси. Не мога да остана. Трябва да се прибера вкъщи. Мога да пътувам само по няколко часа на нощ. Но преди да си тръгна...

— ... преди да си тръгна... — промълви Ан.

Тя го целуна по устните.

— Аз те целувам — каза Сеси.

Том я отдръпна от себе си и впери очи дълбоко, много дълбоко в Ан Лиъри. Мълчеше, ала лицето му постепенно започна да се отпуска, бръчките му изчезнаха, устните му изгубиха твърдостта си и той отново се вгледа в огряното от луната момиче пред себе си.

После я свали от колата и без дори да ѝ пожелае лека нощ, бързо потегли по пътя.

Сеси излетя.

Сякаш освободена от затвор, Ан Лиъри се затича по пътеката към дома си и затръшна вратата.

Сеси поостана още малко. С очите на един щурец видя топлия нощен свят. Самотно поседя в една жаба край вира. С очите на една нощна птица погледна от високия, прозрачно осветен от луната бряст и видя да гаснат светлините в две селски къщи, едната тук, другата на километър и половина разстояние. Замисли се за себе си и своето Семейство, за своята странна способност и за факта, че никой от Семейството не можеше да се жени за хората от широкия свят зад хълмовете.

„Том? — Разбуждащият ѝ се ум полетя с нощната птица над полята с див синап. — Още ли пазиш листчето, Том? Ще дойдеш ли някой ден, когато и да е, да ме видиш? Тогава ще ме познаеш ли? Ще се вгледаш ли в лицето ми, за да си спомниш, че си ме виждал и ме обичаш, както те обичам аз, с цялата си душа, завинаги?“

Спря в хладния нощен въздух на милиони километри от градове и хора, високо над ферми, континенти, реки и хълмове. „Том?“ Тишина.

Том спеше. Беше дълбока нощ — костюмът му висеше на стола. И в неподвижно отпуснатата длан до главата му имаше лист хартия с няколко думи. Пръстите му лека-полека, милиметър по милиметър се затвориха и я стиснаха здраво. И той дори не помръдна и не забеляза черния кос, който тихо почука по прозрачните лунни кристали на прозореца и сетне полетя на изток над заспалата земя.

ГЛАВА 6

ОТКЪДЕ Е ТИМОТИ?

— Ами аз, прабабо? — попита Тимоти. — И аз ли съм дошъл през прозорчето на Високия таван?

— Ти не дойде, малкия. *Откриха* те. Оставен пред вратата в кошница с Шекспир под краката и „Ашър“ на По за възглавничка. И с бележка, закачена на блузката ти: „ИСТОРИК“. Ти беше пратен да разкажеш за нас, да ни изброиш в списъци, да регистрираш нашите полети от слънцето, нашата любов към луната. Но Къщата в известен смисъл наистина говореше и твоите ръчички жадуваха да пишат.

— За какво, прабабо, за какво?

Древните устни зафъфлиха и замърмориха, замърмориха и зафъфлиха...

— Ами, на първо място, за самата Къща...

ГЛАВА 7

КЪЩАТА, ПАЯКЪТ И ДЕТЕТО

Къщата бе загадка в загадката, защото обгръщаше мълчания, всяко различно от другите, и легла, всяко с различна форма, някои с капаци. Имаше тавани, достатъчно високи, за да позволяват полети с места за почивка там, където сенките можеха да висят с главата надолу. Трапезарията подслоняваше тринадесет стола, всеки с номер тринадесет, така че никой да не се чувства изключен от особеностите, които загатваше това число. Полилеите бяха с форма на сълзи, пролети от измъчени души, от петстотин години изгубени в морето, а в избата имаше петстотин бъчви вино от отлични реколти със странни имена и свободни кабинки за бъдещи гости, които не обичат леглата или ъглите на високите тавани.

Мрежата от паяжини се използваше от един-единствен паяк, който се спускаше отгоре надолу и се издигаше отдолу нагоре, така че цялата Къща представляваше килим, изтъкан от свирепо светкавичния Арах, който можеше да се види ту при бъчвите с вино, ту забързан към обитавания от вихрите таван, мигновен и безшумен, сновящ назад-напред по паяжините, вечно кърпещ скъсаните нишки.

Общо колко бяха стаите, кабинетите, килерите и бъчвите? Никой не знаеше. Хиляда щеше да е преувеличение, ала сто нямаше нищо общо с истината. По-приемливо изглежда числото сто петдесет и девет и всички те дълго останаха празни, зовящи обитатели от другия край на света, копнеещи да привлекат квартиранти от облаците. Къщата беше място, жадуващо да бъде обитавано от призраци. И докато ветровете стотици години кръжаха около Земята, за Къщата се разчу и мъртъвците, които бяха полегнали за дълга дрямка, се надигнаха в ледена изненада, и им се прииска да си намерят по-странно занимание от това да мъртвеят, продадоха мъртвешкия си бизнес и се приготвиха за полет.

Бяха обрулени всички есенни листа по света, понесоха се в небето, спряха наред Америка и се спуснаха надолу, за да облекат

голото дърво, да го украсят с есенни премени от Хималаите, Исландия и нос Добра Надежда, в огнени багри и погребално траурни одежди, докато то не избухна в октомврийски цъфтеж и не даде плодове, много напомнящи на издълбаните тикви на Все светии.

И по това време...

Някой, който минаваше по пътя в мрачни Дикенсови бури, остави кошница за пикник пред желязната порта. Вътре нещо хленчеше, хлипаше и плачеше.

Вратата се отвори и навън се появи комитетът по посрещането. Състоеше се от една жена, съпругата, извънредно висока, един мъж, съпругът, още по-висок и по-мършав, и една старица, родена в младостта на крал Лир, в чиято кухня вряха само котли и в котлите имаше супа, която по-добре да не включвате в менюто си, и тъкмо тези троица се надвеси над кошницата за пикник, за да разгърне тъмната пелена на чакащото бебе, не по-голямо от една-две седмици.

Те се смаяха от цвета му, розов като изгрев и зазоряване, от дишането му, като клобочене на извор, от туптенето на сърцето му, като пърхане на колибри в клетка, и Господарката на мъглите и блатата, защото именно с това име я познаваха по света, импулсивно повдигна най-малкото от огледалцата, които държеше, не за да разглежда своето лице, защото то никога не се виждаше, а лицата на непознати, в случай че им има нещо.

— О, вижте — извика тя и протегна огледалцето към бузката на бебето. И ето, там ги очакваше пълна изненада!

— Проклятие — измърмори мършавият блед съпруг. — Лицето му се отразява!

— Той не е като нас!

— Не е, но *все пак* — заяви съпругата.

Сините очички ги гледаха и се отразяваха в огледалцето.

— Остави го — каза съпругът.

И те може би щяха да се приберат вътре и да го оставят на дивите кучета и свирепите котки, само че в последния момент Тъмната господарка отсече:

— Не! — И се пресегна и вдигна кошницата заедно с бебето и всичко останало, след което се обърна и я внесе в Къщата — в една стая, която мигом се превърна в детска, тъй като четирите стени и дори таванът бяха покрити с изображения на играчки, поставени в

египетските гробници за синовете на фараоните, които пътуваха по хилядолетна река от мрак и се нуждаеха от забавления, за да запълват тъмното време и да разтягат устните си в усмивка. И затова навсякъде по стените лудуваха кучета и котки и бяха нарисувани житни ниви, самуни смъртен хляб и китки пресен лук за здравето на мъртвите деца на някой тъжен фараон. И в тази задгробна детска стая се появи едно весело дете, за да застане в центъра на леденото царство.

И като докосна кошницата, господарката на зимно-есенната Къща попита:

— Нямах ли един светец с особена светлина и обещание за живот на име Тимотей^[1]?

— Да.

— И толкоз е по-хубав от светците — рече Тъмната господарка, — че съмненията ми премахва и страха ми спира — не светец, а Тимоти е той. Нали, малкия?

Чул името си, новодошлият в кошницата нададе радостен плач.

Който стигна до Високия таван и накара Сеси наред съня си да се завърти и да повдигне глава, за да чуе отново този странен радостен плач, и това накара устните ѝ да се усмихнат. Защото докато Къщата беше странно смълчана, зачудена какво може да я сполети, докато съпругът не помръдваше и съпругата се надвесваше и почти се питаше какво да прави, Сеси мигновено разбра, че нейните пътувания не са достатъчни, че за да завърши онова, което започва с виждането, чуването и вкусването, трябва да има някой, с когото да ги сподели и който да разкаже за тях. И ето че разказвачът бе тук, и немощният му вик решително заявяваше, че малката му ръчица ще заякне, ще стане свободна и бърза и ще запише всичко, колкото и да е странно. Усетила това уверение, Сеси прати паяжина от безшумна приветствена мисъл, която се уви около бебето и му показа, че двамата са едно цяло. Успокоен, Тимоти спря да плаче, заспа и засънува сън, дар невидим. И като видя това, вцепененият съпруг целият се разтопи в усмивки.

И от одеялата изпълзя един паяк, до този момент останал незабелязан, озърна се и се втурна да се прилепи към ръчичката на детето като кошмарен папски пръстен, който да благославя някакъв бъдещ двор с всичките му придворни сенки, и застана толкова неподвижно, че приличаше на абанос на фона на розовата детска кожа.

И без да подозира какво има на пръстчето си, Тимоти видя малки варианти на големите сънища на Сеси.

[1] Тимоти е английското произношение на Тимотей. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 8

МИШОКА. ДАЛЕЧНО ПЪТУВАНЕ

Тъй като в Къщата имаше един-единствен паяк, трябваше да има и...

Само една мишка.

Избягал от живота в смъртта в една египетска гробница от Първа династия, този малък призрачен гризач най-сетне получи свободата си от неколцина любопитни войници на Бонапарт. Те счупиха печата и пуснаха навън облаци бактериален въздух, който изтребваше войската и объркваше Париж дълго след като Наполеон умря, Сфинксът със сипаничавото от френските топове лице победи и Съдбата разпери своите лапи.

След дългото пребиваване в мрака призрачният мишок замина за едно пристанище и се качи на кораб, ала не заедно с котките за Марсилия, Лондон и Масачузетс, и след един век пристигна точно в мига, в който детето Тимоти заплака пред вратата на Семейството. Този мишок изтопурка под вратата и бе посрещнат от едно бдително осмокрако същество, чиито многобройни колене се свиваха над отровната му глава. Смаян, Мишока замръзна на място и благоразумно остана така часове наред. После, когато арахнидският папски пръстен се умори и отиде да закусва с мухи, Мишока изчезна в тайните пролуки под лампериите до детската стая. Там бебето Тимоти, което имаше нужда от повече другари, независимо колко са малки или странни, го прие под одеялото си, за да го нахрани и да се сприятели с него за цял живот.

И така, Тимоти порасна и стана голямо момче, и на тортата за рождения му ден засияха десет свещички.

И Къщата, дървото, Семейството, прабабата, Сеси в своите тавански пясъци, Тимоти със своя слуга Арах в ухото, Мишока на рамото и Ануба в скута, зачакаха най-важната поява...

ГЛАВА 9

ЗАВРЪЩАНЕ У ДОМА

— Идат — легнала в праха на Високия таван, каза Сеси.

— Къде са? — извика до прозореца Тимоти, като любопитно надничаше навън.

— Някои са над Европа, други — над Азия, едни са над Островите, други — над Южна Америка! — със затворени очи отвърна Сеси. Дългите ѝ кафяви мигли потрепваха, устните ѝ се разтваряха, за да прошепват думите.

Тимоти се приближи по голите дъски и купчините папируси.

— *Кои са?*

— Чичо Ейнар и чичо Фрай, братовчедът Уилям, виждам Фрулда, Хелгар и леля Моргиана, братовчедката Вивиан, виждам и чичо Йохан! Бързо се движат!

— Горے в небето ли са? — извика Тимоти и светлите му очи проблеснаха. Изправен до леглото, той не изглеждаше на повече от своите десет години. Вятърът навън духаше и в мрачната Къща проникваше само лунната светлина.

— Идват по въздух и по земя, по най-различни начини — каза спящата Сеси. Тя лежеше неподвижно и се вглеждаше в себе си, за да обяснява какво вижда. — Виждам нещо като вълк да газии през бродовете на тъмна река точно над един водопад. Лунните лъчи пламтят по козината му. Виждам кленови листа да се реят високо в небето. Виждам да лети мъничък прилеп. Виждам много зверове да тичат под дърветата в гората и да скачат по високите клони, и *всички идват насам!*

— Навреме ли ще пристигнат? — Паякът на ревера на Тимоти се разлюля като черно махало и развълнувано затанцува. Той се наведе над сестра си. — За Завръщането?

— Да, да, Тимоти! — Сеси се вдърви. — Върви си! Остави ме да пътувам по местата, които обичам!

— Благодаря! — Той изтича по коридора до стаята си, за да си оправи леглото. Беше се събудил по залез-слънце и когато бяха изгрели първите звезди, бе отишъл да даде воля на вълнението си при Сеси.

Докато си миеше лицето, паякът увисна на сребристо ласо, прехвърлено през тънката му шия.

— Само си помисли, Арах, утре вечер! Нощта на Все светии!

Тимоти вдигна лице към огледалото, единственото огледало в Къщата, отстъпка на майка му пред неговата „болест“. О, само да не беше толкова нещастен! Той отвори уста и погледна отворотелните зъби, които му бе дала природата. Царевични зърна, кръгли, меки и светли! Ами кучешките му зъби? Тъпи кремъци!

Сумракът се сгъсти. Изтощен, Тимоти запали свещ. През изтеклата седмица всички членове на малкото Семейство бяха живели като в някогашните си родини — денем спяха и се събуждаха по залез-слънце, за да побързат с приготовленията.

— О, Арах, Арах, само да можех *наистина* да спя през деня като останалите!

Той взе свещта. О, защо нямаше зъби като стомана, като гвоздеи! Или ум, който волно да се носи, като на Сеси, сънуваща сред своите египетски пясъци! Но не, него дори го бе страх от тъмното! И спеше в *легло*! А не в полираните ковчези долу! Нищо чудно, че Семейството го избягваше като попски син! Ех, защо на раменете му не поникнеха криле! Тимоти разголи гърба си и погледна. Нямаше криле. Нямаше да лети!

Долу шумолеше черен креп, който се надигаше във всички коридори, по всички тавани, на всяка врата. Миризмата на горящи черни свещи се виеше нагоре по стълбището, гласовете на майката и бащата кънтяха от избата.

— О, Арах, дали ще ми позволят да участвам, *наистина* да участвам в празника? — попита Тимоти. Паякът се завъртя на края на копринената си нишка. — А не само да нося отровни гъби и паяжини, да провесвам креп и да дълбая тикви. Искам да тичам, да скачам, да викам, да се смея, да лудувам, да *участвам* в празника. *Да!*?

В отговор Арах изпреде паяжина на огледалото с една дума в средата: „Не!“

Долу единствената котка в Къщата беше като побъркана, единственият мишок в цепнатините на вибриращата стена с нервни

звуци повтаряше едно и също: „Завръщането!“

Тимоти пак се качи при Сеси. Тя спеше дълбоко.

— Къде си сега, Сеси? — прошепна той. — В небето ли си? Или на земята?

— Скоро — промълви тя.

— Скоро — грейна Тимоти. — Все светии! Скоро!

Заотстъпва заднишком, като се взираше в сенките на странни птици и увиснали с главата надолу животни по лицето ѝ.

Вдиша усойния мирис на пръст, който излизаше през отворената врата на избата.

— Татко?

— Тук съм! — извика бащата. — При двойния!

Тимоти се поколеба достатъчно, за да зърне хиляди сенки по таваните, обещания за появи, сетне се затича надолу по стълбището.

Бащата престана да лъска дългия ковчег и направи знак с палец нагоре.

— Лъсни го за чичо Ейнар!

Тимоти зяпна.

— Колко е висок чичо Ейнар! Над два метра, нали?

— Почти два и половина!

Момчето лъсна ковчега до блясък.

— И сигурно тежи сто и двайсет кила, а?

Бащата изсумтя.

— Сто и четирийсет! Ами вътре в ковчега?

— Място за *криле*? — ахна Тимоти.

— Място за криле — засмя се бащата.

В девет часа Тимоти изскочи в октомврийската нощ и два часа в ту топлия, ту студен вятър бра отровни гъби в горичката.

Мина покрай една ферма.

— Само да знаехте какво става в *нашата* Къща! — каза на светещите прозорци той. Изкачи се на хълма и погледна далечния град, който се готвеше за сън, и кръглия бял часовник на камбанарията. „Изобщо си нямате представа“ — помисли си момчето.

И занесе отровните гъби вкъщи.

В избата проведеха церемония. Бащата редеше заклинанията, бледите ръце на майката описваха странни благославящи жестове и се събра цялото Семейство, освен Сеси, която лежеше на тавана. Ала и тя беше с тях. Ту надничаше през очите на Брайън, ту на Самюъл, ту на майката — усещаш раздвижване, Сеси поглежда през очите ти и след миг изчезва.

Тимоти се помоли на мрака:

— Моля те, много те моля, помогни ми да порасна и да стана като тях, като ония, дете скоро ще са тук, дете никога не остаряват и не могат да умрат, поне така казват, не могат да умрат каквото и да се случи, а може и отдавна да са умрели, но Сеси вика, майка и татко също викат, и прабаба само шепне, и сега те пристигат, а аз не съм никой, не съм като онези, дете минават през стени и живеят в дърветата или под земята, докато седемнайсетгодишните дъждове не ги прогонят, и ония, дете тичат на глутници, нека да съм като тях! Щом те живеят вечно, защо и аз да не мога?

— Вечно — повтори гласът на майката. — О, Тимоти, *трябва* да има начин. *Дай да видим!* Ето...

Прозорците затракаха. Ленените бинтове на прабабата зашумоляха. Бръмбарите мъртви часовничета из стените зацъкаха като обезумели.

— *Духай!* — извика майката. — *Започни!*

И вятърът задуха.

Врълхлетя света като грамаден невидим звяр и цялата земя го чу да преминава в сезон на скръб и плач, мрачен празник на нещата, които носеше, за да ги разпръсне над северен Илинойс. С приливи и отливи от звук той ограби очите на каменните ангелчета от прашните гробове, изсмука прашинките плът от гробниците, грабна траурни цветя без имена, разклати друидски дървета, за да подхвърли реколтата от листа високо в сух водопад, батальон от одрани кожи и огнени очи, които безумно запламтяха в океани от бушуващи облаци, разкъсващи се на приветствени знаменца, за да показват местата на množащите се обитатели на пространствата, пронизващи небесата с такива меланхолични изригвания на изгубени години, че милиони заспали из фермите се будеха със сълзи на очи и се чудеха дали през нощта е

валяло и никой не е разбрал, и в реката на бурята отвъд морето, което се вълнуваше в гравитацията на идването и заминаването, в хаос от листа и прах, вятърът закръжи над хълма, Къщата, посрещачите и над тях Сеси в своя таван, спящ тотем в египетските си пясъци, която зовеше с ума си и с дъха си даваше разрешение.

От най-високия покрив Тимоти усети, че Сеси премигва и...

Прозорците на Къщата широко се разтвориха, десетина тук, двадесетина там, за да поемат древния вятър. Вратите последваха примера им и цялата къща се превърна в една лакома паст, която приветствено вдишваше нощта и всичките ѝ килери, изби и тавани трепереха от мрачен смут!

Когато Тимоти се надвеси като капчук от плът и кръв, армадата от тленен прах, паяжини, криле, октомврийски листа и гробищни цветя затрополи по покривите и в същия момент по пътищата около хълма се затичаха сенки, запровираха се между дърветата в гората и въоръжени със зъби, кадифени лапи и наострени уши, започнаха да вият към луната.

И това сливане на небе и земя връхлетя Къщата през всеки прозорец, комин и врата. Неща, които летяха плавно или на невъобразими зигзази, които вървяха изправени, тичаха на четири крака или куцаха като сакати сенки, прогонени от някой гробищен ковчег и изпратени от някакъв побъркан сляп Ной, само зъби без език, размахващи вили и изпълващи въздуха със смрад.

Всички се дръпнаха настрани, когато този говорещ потоп от сянка, облак и дъжд напълни избата, напъха се в ковчези, обозначени с годините на смъртта, само за да се изправи отново, на столовете в салона се настаниха лели и чичовци със странна генетика, и готвачката се сдоби с помощници, които вървяха по-чудато от нея, изродени братовчеди, отдавна изгубени племенници и необичайни племеннички се тътреха, крачеха или летяха в танц около полилеите на тавана и усещаха, че стаите долу се пълнят, огромното множество на неестествено оцелелите негодни, както го нарекоха по-късно, караше картините да се кривят по стените, мишокът тичаше като побъркан из комините, докато египетският дим се стелеше, и паякът на шията на Тимоти се скри в ухото му, като нечуто крещеше „Убежище!“, докато момчето се възхищаваше на Сеси, тази спяща господарка на хаоса, и после отскочи да види прабабата, цялата надута от гордост, с

пламтящи лазуритени очи, и след това се запремята надолу по стълбището сред тупкане на сърце и звукови бомби, сякаш падаше през грамадна клетка, в която бяха заключени безброй среднощни същества, бързаци да пристигнат, ала готови да си тръгнат, докато накрая с оглушителен рев и гръм без мълния последният буреносен облак не се затвори като капак върху осветения от луната покрив, прозорците и вратите един по един и една по една се затръшнаха, небето се проясни и пътищата опустяха.

И насред всичко това зашеметеният Тимоти нададе силен радостен вик.

При което се обърнаха хиляда сенки. Две хиляди зверски очи запламтяха в жълто, зелено и сярно златисто.

И в цялата тази въртележка Тимоти с невинна радост бе заподхвърлян насам-натам и накрая го блъснаха в една стена, откъдето, неподвижен и окаян, можеше само да гледа върволицата мъгляви фигури, неясни лица и крака с копита, които подритваха и хвърляха искри, докато някой не го отлепи от стената на тласъци!

— Ей, това няма начин да не е Тимоти! Да, да! Ръцете му са твърде топли. Лицето и бузите са прекалено горещи. Челото му е потно. Не съм се потил от години. Какво е това? — Изръмжаване. Един космат юмрук удари Тимоти в гърдите. — Това не е ли мъничко сърце? Което бие като чук по наковалня? Да?

Едно брадато лице намръщено го изгледа.

— Да — потвърди Тимоти.

— Бедното момче, скоро ще го спрем!

И сред взрив от смях ледената ръка и студеното като луна лице се понесоха в див танц.

— Това — каза внезапно озовалата се наблизко майка — беше чичо ти Джейсън.

— Не ми харесва — промълви Тимоти.

— Няма нужда да ти харесва, синко, няма нужда да харесваш никого. Няма го в картите, както се казва. Той ръководи погребения.

— Защо трябва да ги ръководи, след като мъртвците няма къде другаде да отидат? — попита момчето.

— Добре казано! Той има нужда от чирак!

— Не и аз — заяви Тимоти.

— Не и ти — мигновено се съгласи майката. — А сега запали още свещи. Раздай чашите с вино. — И му подаде поднос с шест пълни догоре бокала.

— Това не е вино, майко.

— По-хубаво е от вино. Нали искаш да си като нас, Тимоти?

— Да. Не. Да. Не.

Той изкрещя, пусна подноса да падне на пода, втурна се към вратата и изскочи в нощта навън.

Където отгоре му се стовари лавина от криле и заудря лицето, ръцете и дланите му, зашумоли в ушите му, задраска очите му и вдигнатите му юмруци и в ужасяващия рев на това изсипващо се върху него погребение момчето видя едно страховито усмихнато лице и извика:

— Ейнар! Чичо!

— Или дори чичо Ейнар! — отвърна лицето, грабна го и го подхвърли високо в нощния въздух — Тимоти увисна за миг и запищя, — сетне крилатият подскочи, хвана го и го завъртя. — Как ме позна? — със смях попита мъжът.

— Има само един чичо с криле — задъхано поясни момчето, докато се носеха над покриви и железни капчуци, докато се плъзгаха над керемидите и се издигаха над ниви на изток и запад, север и юг.

— Лети, Тимоти, лети! — извика чичото с огромните прилепови криле.

— Летя, летя! — изпъшка Тимоти.

— Не, наистина *лети*!

И като се смееше, добрият чичо го подхвърли и Тимоти започна да пада, размаха ръце и продължи да пада с писъци, само за да бъде хванат отново.

— Е, има време! — рече чичо Ейнар. — Мисли. Пожелай си. И след пожелаването: *направи го*!

Понесъл се под могъщите криле, които изпълваха небето и ослепяваха звездите, Тимоти затвори очи. Усети, че по лопатките му запламтяват пъпки от огън, пожела си го още по-съсредоточено и подутините продължиха да растат, още малко и щяха да се пръснат! Проклятие!

— Има време — предугади мисълта му, каза чичо Ейнар. — Някой ден. Иначе няма да си ми племенник. Бързо!

Плъзнаха се по покрива, надникнаха в дюните на тавана, където сънуваше Сеси, уловиха октомврийския вятър, който ги издигна в облаците, и плавно кацнаха на верандата, където двадесетина сенки с мъгла вместо очи ги посрещнаха с подobaваща врява и бурни овации.

— Чудесен полет, а, Тимоти? — извика чичото: той никога не шепнеше, всичко бе дива експлозия, оперна бомбардировка. — Стига ли ти?

— Стига ми! — Тимоти се разплака от удоволствие. — О, благодаря ти, чичо.

— Първият му урок — заяви чичо Ейнар. — Скоро въздухът, небето и облаците ще са негови, както са и мои!

Когато Ейнар отнесе Тимоти, отново се надигнаха бурни овации при танцуващите призраци при масите и пируващите почти скелети. От комините се издигна безформен пушек, придоби силуетите на племенници и братовчеди от спомените — те престанаха да са само дим и се превърнаха в плът, за да бъдат смачкани от танцуващите и тъпчещата се с лакомства тълпа. Докато в някоя далечна ферма не изкукурига петел. Всички се заковаха на място като треснати от гръм. Дивото веселие утихна. Пушеците, мъглите и дъждовните фигури се стопиха по стълбището на избата, за да се напъхат, излегнат, заемат кабинките и ковчезите с месингови табелки. Чичо Ейнар, който беше последен, разтърси въздуха със спускането си, засмя се на нечия полузабравена смърт, може би на своята, изпружи се в най-дългия ковчег, сви прилепово-паяжинните си криле от двете страни на смеховете си, затвори очи и кимна, с което накара капака да затвори смеховете му, като че ли все още летеше, и избата потъна в тишина и мрак.

Тимоти остана сам в студената утрин. Всички бяха изчезнали, всички спяха, защото се страхуваха от светлината. Той обичаше деня и слънцето, ала кой знае защо, му се искаше да обича тъмата и нощта.

— Уморен съм, Сеси — каза момчето, докато се тътреше нагоре по безбройните стъпала на Къщата. — Но не мога да заспя. Не мога.

— Спи — промълви тя, когато Тимоти легна на египетските пясъци до нея. — Чуй ме. Спи. Спи.

И той заспа.

Залез.

Тридесет капака се вдигнаха от продълговатите си сандъци. Тридесет нишки, паяжини, ектоплазми запулсираха и сетне — оживяха. Тридесет братовчеди, племенници, лели, чичовци и вуйчовци се материализираха от вибриращия въздух, тук нос, там уста, уши, вдигнати ръце и жестикулиращи пръсти, очакващи да се измъкнат навън крака, след което се изправиха в избата, докато странните бурета се пръсваха и от тях се изливаше вино, а есенни листа като криле и криле като есенни листа се втурнаха без нозе нагоре по стълбището, докато от комина не блъвна пушек, невидими музиканти не се впуснаха във вихрени мелодии и един невероятно голям гризач не засвири на пианото и не зачака аплодисменти.

И наред всичко това Тимоти с вулканичен рев рикошираше от дете-звяр в страшен роднина, докато накрая не се призна за победен, не се измъкна и не избяга в кухнята, където нещо се гушеше до мокрите прозорци. То въздишаше, плачеше и постоянно потропваше и изведнъж момчето се озова навън, дъждът го брулеше, вятърът го вледеняваше и целият мрак на свещите вътре изчезна. Танцуваха се валсове, а той не можеше да танцува. Поглъщаха се храни, а той не можеше да яде, пиеше се вино, а той не можеше да пие.

Тимоти се разтрепери и тичешком се качи по стълбището при огрените от луната пясъци и дюни с формата на дами, където спеше Сеси.

— Сеси — тихо я повика той. — Къде си тази нощ?

— Далеч на запад — отвърна тя. — В Калифорния. Край едно солено море, близо до кални тресавища, пара и тишина. Аз съм фермерска жена и седя на дървената веранда. Слънцето залязва.

— И още какво, Сеси?

— Чуй шепота на тресавищата — каза Сеси. — Те повдигат сиви главици от пара, разцепват се като гума и спадат с шум като от влажни устни. Мирише на сяр, придънно горене и древни времена. Там от два милиарда години се готви динозавър.

— Готов ли е вече, Сеси?

Спокойните ѝ устни се усмихнаха.

— Съвсем готов. Тук в планините вече е нощ. Аз съм в главата на тази жена, гледам през дупчиците в черепа ѝ, вслушвам се в тишината. Самолети летят като птеродактили с огромни криле. В далечината един

парен тиранозавър се вира в тези порещи небето влечуги. Аз наблюдавам и вдишвам миризмите на праисторическите гозби. Тихо, тихо...

— Докога ще останеш в главата й, Сеси?

— Докато чуя, видя и усетя достатъчно, за да променя живота й. Животът в нея не прилича на живота никъде другаде по света. Нейната долина с малката й дървена къща е разсъмващ се свят. Черните планини я обгръщат с тишина. Веднъж на половин час виждам да минава автомобил и да осветява с фаровете си тесния черен път, после отново се завръщат тишината и нощта. Цял ден седя на верандата и гледам как сенките изпълзват от дърветата, за да се слоят в една голяма нощ. Чакам мъжа си да се прибере. Той никога няма да дойде. Долината, морето, няколкото коли, верандата, люлеещият се стол, аз, тишината.

— Ами сега, Сеси?

— Отдалечавам се от верандата към тресавището. Серните пари са навсякъде. Прелита птица и надава крясък. Аз съм в птицата! И докато летя, с новите си малки мънистени очи виждам долу жената да навлиза в тресавището! Чувам звук като от хвърлен камък! Виждам бяла ръка да потъва в кален вир. Тинята я покрива. И сега летя към дома!

Нещо се блъсна в таванското прозорче.

Сеси премигна.

— Сега! — засмя се тя. — Вече съм тук!

Очите й откриха Тимоти.

— Защо си на тавана вместо долу на Завръщането?

— О, Сеси! — избухна той. — Искам да направя нещо, за да ги накарам да ме забележат, да ме направят страхотен като тях, да ме приемат при себе си, и си помислих, че ти можеш...

— Да — прошепна тя. — Я се изправи! А сега си затвори очите и не мисли за нищо, за *нищо*!

Тимоти се изпъна и пропъди мислите от ума си.

Сеси въздъхна.

— Тимоти? Готов ли си? Напълно ли си подготвен?

Като ръка в ръкавица тя се вмъкна в двете му уши.

— Върви!

— Гледайте всички!

Тимоти вдигна чашата със странно червено вино от особена реколта, за да могат всички да го видят. Лели, чичовци, братовчеди, племеннички и племенници!

И го изпи до дъно.

После махна с ръка на заварената си сестра Лора и привлече вниманието ѝ, за да я накара да замръзне на мястото си.

И изви ръцете на Лора зад гърба ѝ, като ѝ шепнеше. И лекичко я ухапа по шията!

Свещите угаснаха. Вятърът възторжено разтрака керемидите на покрива. Лелите и чичовците ахнаха.

Тимоти се обърна, налапа цяла шепа отровни гъби, глътна ги, плесна се с ръце по хълбоците и започна да тича в кръг.

— Чичо Ейнар! Сега ще полетя!

От горната площадка на стълбището чу вика на майка си:

— Не!

— Да! — Той се хвърли във въздуха и размаха ръце!

По средата на полета крилете му избухнаха. Тимоти падна с писък.

За да се озове в ръцете на чичо Ейнар.

Той бясно започна да се гърчи и от устните му изригна глас.

— Това е Сеси! — извика гласът. — Сеси! Елате да видите! На тавана! — Смях. Тимоти се опита да си затвори устата.

Смях. Ейнар го остави да падне. Момчето се втурна през тълпата, която бързаше нагоре към Сеси. Тимоти с ритник отвори входната врата и...

Виното и отровните гъби се изсипаха в студената есенна нощ.

— Мразя те, Сеси, мразя те!

Тимоти горчиво хлипаше в дълбоките сенки на плевника и удряше с юмруци благоуханното сено. После се отпусна неподвижно. Паякът изпълзя от кибритената кутия в джоба на блузата му, която използваше за скривалище, и се покатери по рамото и шията му до ухото му.

Тимоти потръпна.

— Не, не. Недей!

Лекото докосване на пипалцето до тъпанчето му, малките сигнали за голяма загриженост го накараха да спре да плаче.

Паякът се спусна по бузата му, настани се под носа му и се зае да проучва ноздрите му, като че ли търсеше меланхолията в тях, после тихичко продължи нагоре по носа му, седна и втречено се загледа в Тимоти. Момчето избухна в смях.

— Махни се, Арах! *Махай се!*

В отговор паякът се понесе надолу и с шестнадесет изящни движения изпреде зигзагообразните си нишки върху устата на Тимоти, така че от нея се разнасяше само един звук:

— Ммммм!

Тимоти се понадигна и сеното зашумоля.

Мишока беше в джоба на блузата му, приятна топлинка, която докосваше гърдите и сърцето му.

Там бе и Ануба, свита на меко кълбо, и реките на сънищата ѝ изобилстваха от вкусна риба.

Лунната светлина обагреше земята. От голямата Къща се чуваше смях — играеха на „Огледалце, Огледалце“ с едно огромно огледало. Веселбарите ревяха, докато се опитваха да разпознаят онези, чиито отражения никога не бяха се появявали и никога нямаше да се появят на стъклената повърхност.

Тимоти скъса паяжината на Арах върху устните си:

— А сега какво?

Паякът се спусна на пода и забърза към Къщата. Тимоти го хвана и пак го напъха в ухото си.

— Добре. Ще отидем да се забавляваме, въпреки всичко!

И затича. След него бавно затича Мишока и Ануба — бързо. По средата на двора от небето падна зелен брезент и го прикова с копринено крило.

— Чичо!

— Тимоти. — Крилете на Ейнар вдигнаха шум като литаври. Малкият като напръстник Тимоти се озова на Ейнаровото рамо. — Я се развесели, племеннико. За теб всичко е много по-интересно. Нашият свят е мъртъв. Целият е надгробно сив. Животът е най-хубав за онези, които са живи!

От полунощ нататък чичо Ейнар го разнасяше от стая в стая из Къщата и като пееха, двамата свалиха долу хиляди пъти прабабата, увита в египетския си саван, безкрайни ленени бинтове, усукани около крехките ѝ като на археоптерикс кости. Тя стоеше безмълвно, скована като огромен самун нилски хляб, и в очите ѝ проблясваха мъдри пламъци. На закуска я подпряха на дългата маса и ѝ дадоха да си пийне от невероятните вина, за да навлажнят сухите ѝ устни.

Вятърът се надигна, звездите запламтяха, танците се оживиха. Многобройните мракове се кълбяха, клокочеха, изчезваха и отново се появяваха.

Следваше „Ковчези“. Ковчези, строени в редица, заобиколени от маршируващи под звуците на флейта хора. Изнасяха ковчезите един по един. Чрез борба за излъсканата им вътрешност бяха елиминирани двама, четирима, шестима, осмина играчи, докато накрая не остана само един ковчег. Тимоти предпазливо обикаляше около него заедно със своя странен братовчед Роб. Флейтата млъкна. Тимоти се хвърли към ковчегата като лалугер към дупката си. Роб се вмъкна вътре пръв! Ръкопляскания!

Смях и веселие.

— Как е сестрата на чичо Ейнар? Крилатата.

— Миналата седмица Лоте летеше над Персия и я улучиха със стрели. Птица за банкет. Птица!

Смехът им бе ветровита пещера.

— Ами Карл?

— Оня, дето живее под мостовете ли? Клетият Карл. В цяла Европа няма място за него. Благославят новите мостове със светена вода! Карл е бездомен. Тази нощ има безчет бегълци.

— Така е! *Всички* мостове, а? Клетият Карл.

— Слушайте!

Веселието стихна. В далечината градският часовник удари шест сутринта. Завръщането беше свършило. Заедно с биенето на часовника сто гласа запяха многовековни песни. Чичовци и лели се хванаха за ръце и някъде в студената далечина на утрото градският часовник престана да бие.

Тимоти пееше.

Не знаеше думите и мелодията, ала въпреки това пееше и думите и мелодията бяха чисти, плавни, високи и прекрасни.

Когато свърши, той вдигна поглед нагоре към Високия таван с египетски пясъци и сънища.

— Благодаря, Сеси — прошепна момчето.

Задуха вятър.

— Прости ли ми? — отекна през неговата уста гласът ѝ. И сетне: — Сеси. Опростена.

После се отпусна и остави устата му да се движи както иска, и песента продължи, ритмично, чисто, мелодично.

Сбогуването бе много шумно. Мрачно щастливи, майката и бащата стояха на прага и целуваха всяка отиваща си буза. Небето на изток изсветляваше и розовееше. Нахлу студен вятър. Всички трябваше да полетят на запад, за да изпреварят слънцето около света. Побързайте, о, побързайте!

Тимоти отново се вслуша в гласа в главата си и рече:

— Да, Сеси. Благодаря.

И Сеси му помогна да премине от едно тяло в друго. Той мигновено се почувства в един древен братовчед, който се кланяше на вратата и допираше устни до бледите пръсти на майката, погледна я от сбръчканото пергаментово лице. Сетне излезе на вятъра, който го подхвана и сред вихър от листа го понесе над разбуждащите се хълмове.

Внезапно се озова зад друго лице на вратата и отново се сбогуваше. Зад лицето на братовчедата Уилям.

Бърз като дим, братовчедът Уилям се затича по един черен път. Червените му очи пламтяха, рунтавата му козина беше покрита с утринен скреж, меките му пръсти с безшумна увереност стъпваха по склона, после изведнъж летеше някъде много надалеч.

Тимоти ненадейно се вля във високата чадъроридна фигура на чичо Ейнар и с неговите невероятно весели очи видя как вдига едно бледо телце: *Тимоти!* Вдигаше себе си!

— И да слушаш, Тимоти. До скоро!

По-бърз от летящи листа, по-светкавичен от вълчето същество на черния път, толкова мигновен, че земята наоколо се замъгли и последните звезди се килнаха, като камъче в устата на чичо Ейнар, Тимоти остана в него по време на половината му полет.

Сетне беше запратен обратно в тялото си.

Виковете и смехът заглъхнаха и почти се изгубиха. Всички се прегръщаха, плачеха и си мислеха, че светът все по-малко е място за тях. Едно време се бяха срещали всяка година, ала сега изминаваха десетилетия, без да се съберат.

— Не забравяйте, следваща среща в Салем през две хиляди и девета! — извика някой.

Салем. Вцепененият ум на Тимоти опипа думата. Салем — 2009-а. Там щяха да са чичо Фрай, бабата, дядото и хиляди пъти прабабата в своя спаружен саван. И майката, бащата, Сеси и всички останали. Но дали *той* щеше да доживее дотогава?

Всички се стрелнаха с последния повей на утихващия вятър, безброй шалчета, безброй пърхащи бозайници, безброй сухи листа, безброй тичащи вълци, безброй воеве и роенета, безброй полунощи, зори, сънища и събуждания.

Майката затвори вратата.

Бащата слезе в избата.

Тимоти тръгна по увития с креп коридор. Свел глава, когато минаваше покрай останалото от веселбата огледало, той видя бледата смъртност на лицето си. И потръпна.

— Тимоти — повика го майката.

И докосна лицето му с длан.

— Синко — каза тя. — Ние те обичаме. Всички те обичаме. Колкото и да си различен, дори някой ден да ни напуснеш. — Целуна го по бузата. — И ако умреш, костите ти ще лежат необезпокоявани, ние ще се погрижим за това, вечно ще лежиш в мир и аз ще идвам да те виждам на всеки Все светии, и ще те завивам по-хубаво.

В коридорите отекна скърцането и затръшването на полираните капаци.

В Къщата се възцари тишина. В далечината вятърът преваля един хълм с последния си товар от малки тъмни полети, кънтящи и бърбещи.

Разплакан, той се заизкачва по стълбището, стъпало по стъпало.

ГЛАВА 10

НА ЗАПАД ОТ ОКТОМВРИ

Четиримата братовчеди Питър, Уилям, Филип и Джак бяха останали след Завръщането, защото над Европа беше увиснал облак от обреченост и меланхолия. В тъмната Къща нямаше място, затова ги напъхаха почти с главата надолу в плевника, който малко по-късно изгоря.

Подобно на повечето от Семейството, те не бяха обикновени.

Малко е да се каже, че повечето спяха денем и нощем се занимаваха със странни неща.

Или пък че едни можеха да четат мисли, а други да яхат мълниците и да се приземяват с листата.

Ако прибавим, че някои не се виждаха в огледала, докато други се появяваха в множество форми и на едно и също огледало, само ще повторим слухове, граничещи с истината.

Тези момчета приличаха на своите чичовци, лели, братовчеди, дядовци и баби като отровни гъби двойници.

Те бяха от всички цветове, които можете да смесите за една безсънна нощ.

Едни бяха млади, други бяха родени по времето, когато Сфинксът бе забил каменните си лапи в пясъчните вълни.

И четиримата бяха влюбени и копнееха за един специален член на семейството.

Сеси.

Сеси. Тя беше причината, истинската причина, основната причина дивите братовчеди да я обикалят и да останат. Защото тя изобилстваше на семена като нар. Тя бе всички сетива на всички живи същества по света. Тя бе всички киностудии, театри и художествени галерии на всички времена.

Помолете я да извади душата ви като болен зъб и да я стрелне в облаците, за да охлади духа ви, и в миг се озовавате в небесната вис.

Помолете я да грабне същата тази душа и да я въплъти в дърво, и когато на другата сутрин се събудите, в зелената ви глава пеят птици.

Помолете я да станете пречистващ дъжд и усещате, че валите върху всичко. Помолете я да станете луната и изведнъж поглеждате надолу, и виждате, че бледата ви светлина придава на изгубените градове цвят на надгробни камъни и нетленни призраци.

Сеси. Кой ви изваждаше душата, призоваваше мъдростта ви и можеше да я прехвърли в животно, растение или минерал — сами назовете отровата си.

Нищо чудно, че братовчедите останаха.

И някъде по залез-слънце преди страховития пожар те се качиха на тавана, за да смутят нейното ложе от египетски пясъци с дъха си.

— Е — със затворени очи и играеща по устните усмивка попита Сеси, — какво ще ви достави удоволствие?

— Аз... — започна Питър.

— Навярно... — запънаха се Уилям и Филип.

— Можеш ли... — заекна Джак.

— Да ви заведе в местната лудница — досети се Сеси, — за да надникнете в шантавите глави на хората, нали?

— Да!

— Готово! Идете да си легнете в плевника. Оттатък, нагоре и — навън!

Душите им изскочиха като тапи от бутилки. Полетяха като птици. Като блестящи игли се стрелнаха в различни смахнати уши.

— О! — радостно извикаха те.

Докато ги нямаше, плевникът изгоря.

В цялото викане и смут, тичането за вода и общата истерия всички забравиха кой е бил в плевника и какво може да правят високо летящите братовчеди и спящата Сеси. Тя беше потънала толкова дълбоко в реките на сънищата си, че не усети нито пламъците, нито ужасния момент, когато стени те паднаха и четирите факли с човешка форма се самоунищожиха. Над земята отекна гръмотевица, разтърси небесата, запрати носените от вятъра същности на братовчедите през крилете на вятърни мелници, докато Сеси не ахна, не се надигна и не нададе писък, който върна братовчедите. В момента на разтърсването и четиримата се бяха намирили в различни отделения в лудницата и бяха

надничали в черепите на тамошните обитатели, за да гледат въртопите от конфети с цветовете на безумието, тъмните дъги на кошмара.

— Какво стана? — извика Джак от устата на Сеси.

— Какво! — раздвижи устните ѝ Филип.

— Боже мой — погледна през очите ѝ Уилям.

— Плевникът изгоря — каза Питър. — Изгубени сме!

Измазани със сажди от димящия двор, членовете на Семейството се обърнаха като погребение на пътуващ музикант и смаяно зяпнаха Сеси.

— Сеси? — извика майката. — Има ли някой с теб?

— Аз, Питър! — отвърна от устните ѝ Питър.

— Филип!

— Уилям!

— Джак!

Душите се преброиха с езика на Сеси.

Семейството зачака.

Сетне гласовете на четиримата младежи като един зададоха последния, най-страшен въпрос:

— Не спасихте ли *поне* едно тяло?

Членовете на Семейството потънаха на сантиметър в земята под бремето на отговор, който не дадоха.

— Но... — Сеси се надигна на лакти и докосна брадичката, устата и челото си, в които се бореха за място четирите живи призрака. — Но... какво ще *правя* с тях? — Очите ѝ обходиха всички лица на двора. — Братовчедите ми не могат да останат! Не могат да останат в *главата* ми!

Онова, което извика после тя, или което забърбориха братовчедите, натикани като камъчета под езика ѝ, или което казаха членовете на Семейството, тичащи като опърлени кокошки из двора, се изгуби.

С грохот като в деня на Страшния съд падна и останалото от плевника.

Пепелта отлетя със силен шепот, издухана от октомврийския вятър, който се надвеси над покрива на мансардата.

— Струва ми се — каза бащата.

— Няма какво да ти се струва, така е! — със затворени очи отсече Сеси.

— Трябва да шитнем братовчедите. Да им намерим временен приют докато им изберем нови тела...

— Колкото по-бързо, толкова по-добре — заявиха четири гласа от устата на Сеси, ту високо, ту тихо, ту средно.

Бащата продължи в мрака.

— В Семейството трябва да има някой с малко място в дъното на малкия си мозък! Доброволци!

Членовете на Семейството си поеха леден дъх. Всички мълчаха. Високо в своя таван, прабабата изведнъж промълви:

— С настоящото призовавам, назовавам и предлагам най-стария от старите!

Сякаш главите им бяха завързани на общ конец, всички се обърнаха и запремигнаха към далечния ъгъл, където техният древен нилски праядо се облягаше като сух сноп пшеница от второто хилядолетие преди Христа.

— Не! — изхриптя нилският им праотец.

— Да! — Прабабата затвори очните си пясъчни цепки и скръсти крехките си ръце на мъртвешки сивата си гръд. — Твое е цялото време на света.

— Повтарям, не! — прошумоля задгробната пшеница.

— Това е Семейството — прошепна прабабата, — всичките ни прекрасно странни роднини. Ние бодърстваме нощем, летим с ветровете и въздуха, бродим с бурите, четем мисли, правим магии, живеем вечно или хиляди години, все тая. С една дума, ние сме Семейството, на което можем да разчитаме и към което можем да се обръщаме, ако...

— Не, не!

— Шт. — Отвори се око, голямо колкото Звездата на Индия, припламна, помръкна и угасна. — Не е редно четирима диви мъже да са в главата на едно слабо момиче. И има на какво да научиш братовчедите. Ти си живял много преди Наполеон да нахлуе и да избяга от Русия и Бен Франклин да умре от шарка. Ще е добре душите на момчетата да се подслонят за кратко в *твоето* ухо. Това може да ги постегне. Ще го отречеш ли?

Древният праотец от Бели и Сини Нил издаде съвсем тихо шумолене.

— Добре тогава — каза крехкият спомен за дъщерята на фараона. — Чувате ли, деца на нощта!?

— Чуваме! — извикаха призраците от устата на Сеси.

— Тръгвайте! — заповяда четирихилядолетната мумия.

— Тръгваме! — отвърнаха четиримата.

И тъй като никой не си беше направил труда да каже кой братовчед да тръгне пръв, последва вълнение на призрачна тъкан, бурен повей на невидим вятър.

На древното лице на праядото се изредиха четири различни изражения. Четири земетръса разлюляха крехкото му тяло. Четири усмивки разкриха жълтите му зъби. Преди да успее да възрази, с четири различни походки и бързини той бе измъкнат от къщата, прекоси моравата и по изчезналите железопътни релси пое към града с многолюден смях в пшениченото гърло.

Семейството се надвеси от верандата и впери очи в задружното отдалечаване на едного.

Отново дълбоко унесена в сън, Сеси отвори уста, за да освободи ехото на четиримата.

По пладне на другия ден големият мътносив железен локомотив с пуфтене пристигна на гарата и завари членовете на Семейството нервно да крачат назад-напред по перона, подпирайки стария пшеничен фараон. Те почти го внесоха в купето, което миришеше на пресен лак и затоплен плюш. Затворил очи, по пътя нилският пътешественик сипеше проклетия с много гласове, на които никой не обръщаше внимание.

Подпряха го като сух царевичен сноп на мястото му, закрепиха шапка на главата му, все едно поставяха нов покрив на стара къща, и се обвърнаха към спаруженото му лице.

— Седни, праядо. Праядо, чуваш ли ме? Отдръпнете се, братовчеди, оставете стареца да говори.

— Тук съм. — Сухите му устни потръпнаха и подсвирнаха. — И страдам от *техните* грехове и мъки! О, проклетие, проклетие!

— Не!

— Лъже!

— Нищо не сме направили! — разнесоха се гласовете от различни страни на устата му.

— Престани!

— Тихо! — Бащата хвана древната брадичка и я разтърси, за да намести вътрешните кости. — На запад от Октомври е Соджърн, Мисури, не е далеч. Там имаме роднини. Чичовци, лели, някои с деца, други бездетни. Тъй като умът на Сеси може да пътува само по няколко километра, трябва да превозиш тези буйни братовчеди дотам и да ги сдобиеш с роднинска плът и умове.

— Но ако не успееш — прибави той, — върни ги тия глупаци пак тук невредими.

— Сбогом! — казаха четири гласа от древния сноп.

— Сбогом праядо, Питър, Уилям, Филип и Джак!

— Не ме забравяйте! — извика момичешки глас.

— Сеси! — ахнаха те. — Прощавай!

Влакът напевно потегли на запад от Октомври.

Влакът направи дълъг завой. Нилският праотец се наведе и проскърца.

— Е, това е то — прошепна Питър.

— Да — потвърди Уилям. — Това е то.

Влакът изсвири.

— Уморен съм — каза Джак.

— *Ти* ли си уморен! — изхриптя древният.

— Тук е задушно — поясни Филип.

— Очакваше се! Древният е на четири хиляди години, нали, старче? Черепът ти е гробница.

— Престанете! — Старецът се почука по челото. В главата му запърха птича паника. — Стига!

— Ето — прошепна Сеси и успокои паниката. — Наспах се и ще попътувам с теб, праядо, за да те науча да носиш гаргите и лешоядите в клетката си.

— Гарги! Лешояди! — запротестираха братовчедите.

— Тихо — каза тя и запуши устите им, като че ли тъпчеше тютюн в стара непочиствана лула. Някъде далеч тялото ѝ лежеше в

нейните египетски пясъци, ала умът ѝ кръжеше, докосваше, буташе, омайваше, пазеше. — Наслаждавайте се. Вижте!

Братовчедите погледнаха.

И наистина, да се скиташ из горните части на древната гробница беше като да оцелееш в сумрачен саркофаг, в който, свили прозрачни криле, спомените лежах на купчини, вързопи и пакети, забулени фигури, пръснати сенки. Тук-там, като самотен лъч кехлибарена светлина, някой особено ярък спомен грейваше и се превръщаше в златист час, в летен ден. Миришеше на изтъркана кожа и изгорени конски косми, носеше се едва доловима миризма на пикочна киселина от бъбречните камъни, които ги боляха, докато се ръгаха с полуневидими лакти.

— Гледайте! — мълвяха братовчедите. — О, да! Да!

Защото сега надничаха през прашните стъкла на древните очи и виждаха огромния, бълващ адски огън влак, който ги отнасяше, и постепенно преливащият в кафяво-зелен есенен свят се носеше покрай тях като пред къща с покрити с паяжини прозорци. Когато движеха устата на стареца, все едно биеха оловния език на ръждясала камбана. Звучите на света нахлуваха през кухите му уши като пращане на зле настроено радио.

— И все пак е по-добре, отколкото изобщо да нямаш тяло — отбеляза Питър.

Влакът с грохот прекоси един мост.

— Аз май ще се помотая наоколо — каза Питър.

Древният усети, че крайниците му се раздвижват.

— Стой! Легни! Седни!

Старецът силно стисна клепачи.

— Отвори ги! Искаме да виждаме!

Очните му ябълки се завъртяха.

— Идва едно прелестно момиче. Бързо!

— Най-красивото момиче на света!

Мумията не успя да се сдържи и отвори едното си око.

— О! — казаха всички. — Да!

Подхвърляна насам-натам от движението, младата жена се облягаше на стените, красива като нещо, което понякога можеш да спечелиш на карнавал, като нанижеш халката на празни бутилки от мляко.

— Не! — Старецът отново стисна клепачи.

— Отвори ги!

Очните ябълки обезумяха.

— Стига! — извика той. — Престанете!

Младата жена се люшна, сякаш се канеше да падне върху всички.

— Престанете! — извика невъобразимо старият пралядо. —

Сеси е тук, самата невинност.

— Невинност! — изрева таванът.

— Пралядо — тихо рече Сеси. — При всичките ми нощни разходки и пътувания аз не съм...

— Невинна! — извикаха четиримата братовчеди.

— Я гледайте! — възрази пралядото.

— *Ти* виж — прошепна Сеси. — В хиляди летни нощи съм се провирала през безброй прозорци на спални. Лежала съм в прохладата на снежнобели възглавници, в августовските жеги съм плувала гола в реките пред очите на птиците...

— Не искам да слушам!

— Да. — Гласът на Сеси заблужда по поляните на спомените. — Веднъж погледнах един младеж от лятното лице на младо момиче, после влязох в него и обляхнах с пламък онова завинаги лятно момиче. Въплъщавала съм се в съешаващи се мишки, кръжащи вълнисти папагалчета, ухажващи се гълъби, крила съм се в пеперуди, накацали по пъстро цвете.

— Проклятие!

— Возила съм се на шейни в декемврийски нощи, когато снегът вали, дъхът се кълби на пара от розовите ноздри на конете, има топли кожи за завиване, под които се крият на топло шестима младежи, копнеят, откриват...

— Стига!

— Браво! — викнаха братовчедите.

— ... вселявала съм се в една сграда от кости и плът, най-красивата жена на света...

Пралядото бе зашеметен.

Защото сякаш отгоре му се сипеше сняг и го караше да мълчи. Той усети разлюляване на цветя из челото си, повея на юлски утринен вятър — в ушите си, и извираща топлина — в крайниците си, издуване на гръд от плоските му древни гърди, под лъжичката го жегна огън.

Докато Сеси говореше, устните му омекнаха, зачервиха се, познаха поезия и може би щяха да я оставят да се излее на невероятни дъждове, изгърканите му и покрити с гробничен прах пръсти се разшаваха в скута му и придобиха цвят на сметана, мляко и топящ се ябълков сняг. Прадядото ги погледна, вцепени се и сви юмруци.

— Не! Върни си ми ръцете! Пречисти ми устата!

— Стига — каза един вътрешен глас, Филип.

— Губим си времето — заяви Питър.

— Хайде да *поздравим* младата дама — предложи Джак.

— Да! — отвърна Мормонският църковен хор от едно гърло.

Прадядото беше изправен на крака от невидими конци.

— Оставете ме на мира! — извика той и стисна като в менгеме очите, черепа и ребрата си, невероятно странно легло, което увисна, за да задуши братовчедите. — Стига!

Те заподскачаха в мрака.

— Помощ! Светлина! Сеси!

— Тук съм — каза Сеси.

Старецът усети, че го гъделичкаят зад ушите и по гърба. Дробовете му се напълниха с пух, носят му — със сажди.

— Уил, раздвижи левия му крак! Питър, десния, хайде! Филип, дясната ръка. Джак, отляво. Тичайте!

— С всичка сила. Напред!

Прадядото се втурна.

Ала не към хубавото момиче — той се олюля и насмалко да падне на пода.

— Чакайте! — извика древногръцкият хор. — Тя е тук! Някой го препъна. Кой е в краката му? Уил? Филип?

Прадядото отвори широко вратата, измъкна се на брулената от вятъра платформа и тъкмо се канеше да се хвърли в една нива със светкавично прелитащи покрай тях слънчогледи, когато:

— Статуи! — каза напъханият в устата му хор.

И той се превърна в статуя на задната платформа на бързо отдалечаващия се влак.

Прадядото се завъртя и отново се озова вътре. Влакът се стрелна по поредния завой и той седна в ръцете на една млада дама.

— Извинете! — Прадядото скочи.

— Извинен сте. — Тя подреди ръцете си.

— Никакви проблеми, не, не! — Страшно старото същество се строполи на седалката срещу нея. — По дяволите! Прилепи, в камбанарията! Проклятие!

Братовчедите стопиха восъка в ушите му.

— Не забравяйте — изсъска зад зъбите си той, — докато вие вътре си играете на хлапета, аз съм Тут, току-що излязъл от гробницата.

— Но... — Камерният квартет заигра с клепачите му. — Ние ще те подмладим!

Те запалиха огън в корема му, бомба в гърдите му.

— Не!

Прадядото дръпна едно въже. Зейна тайна врата. Братовчедите се затъркаляха по безкраен лабиринт от пламтящи спомени: триизмерни форми, богати и топли като момичето отгатык пътеката. Братовчедите падаха.

— Внимавай!

— Изгубих се!

— Питър?

— Намирам се някъде в Уисконсин. Как се озовах тук?

— А аз съм на един кораб по река Хъдзън. Уилям?

— В Лондон съм — отдалеч извика Уилям. — Божичко! Според вестниците сега сме двайсет и втори август хиляда и осемстотната!

— Сеси?! Ти си го направила!

— Не, аз! — извика навсякъде прадядото. — Вие още сте в ушите ми, по дяволите, обаче живеете на местата от моето минало. Пазете си главите!

— Чакай! — спря го Уилям. — Това Големият каньон ли е, или твоят продълговат мозък?

— Големият каньон. През хиляда деветстотин двайсет и първа.

— Жена! — извика Питър. — Тук, пред мен.

И наистина тази жена беше красива като пролетта. Преди двеста години. Прадядото не си спомняше името ѝ. Тя бе непозната, минала покрай него с диви ягоди в един летен ден.

Питър протегна ръце към прелестното привидение.

— Назад! — извика прадядото.

И лицето на момичето избухна в летния въздух, и изчезна.

— Пфу! — ядоса се Питър.

Братовчедите му се развилняха, започнаха да разбиват врати и да отварят прозорци.

— Божичко! Вижте! — извикаха те.

Защото спомените на пращадото лежаха един до друг като сардини, милион милиони, натрупвани със секунди, минути, часове. Тук смугло момиче решише косата си. Там русокосо момиче тичаше или спеше. Всички уловени в медени килийки с цвета на летните им лица. Усмивките им сияеха. Човек можеше да ги извади, да ги завърти в ръцете си, да ги отпрати, да ги повика да се върнат. Да извика: „Италия, хиляда седемстотин деветдесет и седма“, и те започваха да танцуват в топли павилиони или да плуват във вълни от светлина.

— Прабаба знае ли за всичко това, пращадото?

— Има още!

— Хиляди!

Пращадото отметна назад завеса от спомени.

— Ето!

Из лабиринта заблуждаха хиляди жени.

— Браво, пращадото!

Той ги усети от ухо до ухо да тършуват из градове, улички, стаи.

Докато Джак не хвана една самотна прелестна дама.

— Пипнах те!

Тя се обърна.

— Глупак! — прошепна жената.

Плътта ѝ изтля. Брадичката ѝ измършавя, скулите и очите ѝ хлътнаха.

— Това си *ти*, прабабо!

— Преди четири хиляди години — промълви тя.

— Сеси! — гневно извика пращадото. — Напъхай Джак в куче, в дърво! Където и да е, само да не е в проклетата ми глупава глава!

— Вън, Джак! — нареди Сеси.

И Джак се подчини.

Влезе в червеношийката, кацнала на един от бързо прелитащите покрай влака стълбове.

Прабабата стоеше спаружена в мрака. Вътрешното зрение на пращадото я докосна и отново я облече в младежка плът. В очите, скулите и косата ѝ се вля цвят. Той я скри на сигурно място в една овощна градина в Александрия от детството на времената.

Прадядото отвори очи.

Слънчева светлина ослепи останалите братовчеди.

Девојката все още седеше насреќа.

Братовчедите подскочиха зад погледа му.

— Глупаци! — казаха те. — Защо да си правим труда с миналото? Настоящето е сега!

— Да — прошепна Сеси. — Сега! Ще вкарам ума на прадыдо в нейното тяло и ще скрия сънищата ѝ в неговата глава. Той ще седи като глътнал бастун. Всички в него ще сме акробати, гимнастици, побъркани! Кондукторът ще отмине, без да ни забележи. Главата на прадыдо ще е пълна с див смях, голи тълпи, а истинският му ум ще е затворен в черепа на онова хубаво момиче! Какво забавление в един душен следобеден влак!

— Да! — извикаха всички.

— Не. — И прадыдото извади две бели таблетки и ги глътна.

— Стой!

— Пуст да опустее! — въздъхна Сеси. — А беше толкова хубав зъл план.

— Лека ноц, спокойни сънища — каза прадыдото. — А ти... — и със сънена нежност погледна девојката насреќа, — ... ти, млада госпожице, току-що беше спасена от участ, по-страшна от смъртта на четирима братовчеди.

— Моля?

— Невинност, бѣди все тѣй невинна ти — промълви старецът и заспа.

В шест часа влакът спря в Соджърн, Мисури. Едва тогава Джак можа да се върне от заточение в главата на червеношийката.

Нито един роднина в Соджърн не желаше да приеме буйните братовчеди, затова прадыдото се качи на обратния влак за Илинойс. Братовчедите в него зрееха като костилки от праскови.

И останаха там, всеки на различна територия от осветените от слънце или луна тавански покои на прадыдото.

Питър се засели в един спомен от 1840-а във Виена с побъркана актриса, Уилям заживя в Езерната област^[1] с една лепеноруса шведка от неопределена епоха, докато сновеше от завоевание на завоевание в Сан Франциско, Берлин, Париж и сегиз-тогиз се появяваше като похотлив проблясък в очите на прадыдото. А мъдрият Филип се

затвори в една библиотечна килия, за да изучи всички книги, които обичаше старецът.

Ала в някои нощи пращялото се промъква на тавана при прабабата, вече не четири хиляди, а четиринадесетгодишна.

— Ти! На *твоята* възраст! — пищи тя.

И го отблъсква, и накрая дялото се предава и се смее с пет гласа, отстъпва, преструва се на заспал, буден с пет вида бдителност, готов за нов опит.

Може би след четири хиляди години.

[1] В Северозападна Англия. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 11

МНОГО ЗАВРЪЩАНИЯ

Невероятно, но каквото се качваше горе, трябваше да слезе долу.

С вихрушка от мрак над целия свят ветровете задухаха назад и каквото се извиси в небето, започна да се колебае на ръба на хоризонта и се изсипа върху американския континент.

Над цял северен Илинойс се струпаха буреносни облаци. Заваля, заваля върху души, върху отлетели криле, върху сълзи от хора, които се бяха отказали да пътуват, бяха дошли на Завръщането и бяха тъжни, вместо радостни.

В небесата на Европа и Америка онова, което бе започнало като весело събитие, сега се беше превърнало в нещо меланхолично, покрито с облаци на гнет, предразсъдъци и недоверие. Обитателите на Завръщането дойдоха на прага на Къщата, вмъкнаха се през прозорците, мансардите и избите и бързо се скриха, за да слисат Семейството, което се чудеше кой е дошъл. Второ Завръщане? Дали не настъпваше свършекът на света? Да, поне на техния свят. Този дъжд от души, тази буря от изгубени хора, струпани на покрива, натъпкани в избата сред бъчвите с вино, чакаше някакво откровение и това накара членовете на Семейството да се съберат на съвет и един по един да поздравят онези, които трябваше да се скрият от света.

И първата от тези странни изгубени души се намираще в един влак, пътуващ на север през Европа, пътуващ на север към мъглите, към прекрасните напоителни дъждове...

ГЛАВА 12

НА СЕВЕР С ОРИЕНТА

Старицата забеляза призрачния пътник в Ориент Експреса, който пътуваше от Венеция през Париж за Кале.

Този пътник явно умираше от някаква ужасна болест.

Той заемаше двадесет и второ купе в трети вагон, беше поръчал да му носят храната и едва по здрач отиде да седне във вагон-ресторанта, заобиколен от изкуствена светлина, звън на кристал и женски смях.

Пътникът с мъчително бавни крачки се приближи и седна на съседната маса до тази жена на достопочтена възраст с гръд като крепост, ведро чело и омекнали от времето очи, пълни с доброта.

До нея имаше черна медицинска чанта и в джоба на мъжкото ѝ сако беше пъхнат термометър.

— О, божичко — промълви госпожица Минерва Холидей.

Тъкмо минаваше метрдотелът. Тя го хвана за лакътя и кимна към отсрещната маса.

— Простете, но какъде пътува онзи нещастен човек?

— За Кале и Лондон, госпожо. Ако даде Бог.

И побърза да се отдалечи.

Минерва Холидей изгуби апетит и се зазяпа в оня скелет, направен от сняг.

Мъжът и приборите пред него изглеждаха едно цяло. Ножовете, вилиците и лъжиците издаваха студен сребрист звън. Той омаяно ги слушаше, сякаш това бе гласът на собствената му душа — музика от друга сфера. Ръцете му лежаха в скута му като самотни кученца и когато влакът се наклони на един дълъг завой, тялото му се олюля и още малко и щеше да се катурне.

В този момент вагонът се изправи и сребърните прибори иззвъняха. Една жена в дъното се засмя.

— Не *вярвам!* — извика тя.

На което един мъж с още по-шумен смях отвърна:

— Аз също!

Това съвпадение предизвика ужасно топене в призрачния пътник. Съмнителният смях беше пронизал ушите му.

Той видимо се сви. Очите му хлътнаха и човек почти можеше да си представи как от устата му излиза студена пара.

Смаяна, госпожица Минерва Холидей се наведе напред, протегна ръка и се чу да прошепва:

— Аз вярвам!

Резултатът бе мигновен.

Призрачният пътник изправи рамене. Белите му скули възвърнаха цвета си. Очите му заблестяха с възроден огън. Главата му се завъртя и той погледна тази чудесна жена с думи, които изчеряваха.

Силно изчервена, възрастната медицинска сестра с огромната топла гръд потръпна, изправи се и с бързи крачки излезе от вагон-ресторанта.

Няма и пет минути по-късно госпожица Минерва Холидей чу метрдотела да бърза по коридора, да чука по вратите и да шепне. Когато минаваше покрай отворената ѝ врата, той я погледна.

— Случайно да сте...

— Не — каза тя, — не съм лекарка. Но съм медицинска сестра. Да не е онзи старец от вагон-ресторанта?

— Да, да! Моля ви, госпожо, елате!

Бяха отнесли призрачния мъж в купето му.

Госпожица Минерва Холидей надзърна вътре.

Там лежеше странният пътник, затворил сухите си клепачи, с уста — безкръвна рана. Единственият живот в него бе подскачането на главата му от движението на влака.

„Боже мой — помисли си тя, — той е *мъртъв!*“

— Ще ви повикам, ако имам нужда от вас — каза старицата.

Метрдотелът излезе.

Госпожица Минерва Холидей тихо затвори плъзгащата се врата и се обърна да погледне мъртвеца. Защото определено беше мъртъв. И все пак...

Ала накрая се осмели, протегна ръка и докосна китките, в които течеше ледена вода. И се дръпна като опарена от сух лед. После се наведе и прошепна в лицето на бледия мъж.

— Слушайте ме много внимателно. Много.

В отговор ѝ се стори, че чува едно-единствено изтупкване на ледено сърце.

— Нямам представа как се досетих — продължи тя. — Зная кой сте и от какво сте болен...

Влакът зави. Главата на мъжа люшна така, сякаш вратът му беше счупен.

— Ще ви кажа от какво умираете! — прошепна възрастната медицинска сестра. — Вие страдате от една болест — от хора!

Той отвори широко очи, като че ли го бяха простреляли в сърцето.

— Хората в този влак ви убиват — продължи госпожица Минерва Холидей. — *Те* са вашето нещастие.

Нещо като дъх се раздвижи зад затворената рана на устата му.

— Дааа... ааа.

Тя хвана китката му и потърси пулс.

— Вие сте от някоя централноевропейска страна, нали? Някъде, където нощите са дълги и когато вятърът духа, хората го *слушат*? Но сега нещата са се променили и вие сте се опитали да избягате, само че...

В този момент по коридора шумно премина група млади подпийнали туристи и заглуши думите им с буйния си смях.

Призрачният пътник се спаружи.

— Откъде... знаете... — промълви той.

— Когато бях шестгодишна, видях... срещнах човек като вас...

— Какво сте видели?

— В Ирландия, край Кайлшандра. Във вековната къща на чичо ми, пълна с дъжд и мъгла, късно една вечер по покрива изтрополиха стъпки и от коридора се чува звуци, сякаш беше влязла бурята, и накрая сянката дойде в моята стая. Седна на леглото ми и студът от тялото му ме вледени. Спомням си и зная, че не беше сън, защото сянката, която влезе, седна на леглото ми и зашепна... много... приличаше... на вас.

От дълбините на арктическата душа на болния старец се разнесе гробовен глас.

— И кой... и какво... съм аз?

— Вие не сте болен. И не умираете... Вие *сте*...

Свирката на Ориент Експреса нададе протяжен вой.

— ... призрак — каза госпожица Минерва Холидей.

— Дааа! — извика той.

Вик на необходимост, признание, увереност. Мъжът почти се изправи.

— Да!

В този момент на прага се появи млад, жадуващ за практика свещеник. С блеснали очи, стиснал разпятието в едната си ръка, той зяпна отпуснатото тяло на призрачния пътник и извика:

— Може ли?...

— Последно причастие ли? — Старецът отвори едното си око като капак на сребърна кутия. — От вас ли? Не. — Той премести поглед към сестрата. — От нея!

— Господине! — възкликна младият свещеник.

Свещеникът отстъпи, стисна разпятието си като шнур за отваряне на парашут, обърна се и избяга.

Старата медицинска сестра продължаваше да наблюдава все по-странния си пациент. Накрая той попита:

— Как можете да ме нахраните?

— Ами... — Тя се засмя самоиронично. — Трябва да *измислим* начин.

Ориент Експресът отново нададе вой, сблъска се с нови километри от нощ и мъгла и с писък се вряза в тях.

— За Кале ли пътувате? — попита сестрата.

— А после за Дувър, Лондон и може би един замък край Единбург, където ще съм в безопасност...

— Това едва ли е възможно... — Думите ѝ сякаш го пронизаха в сърцето. — Не, не, чакайте, чакайте! — извика тя. — Не е възможно... без мен! Аз ще дойда с вас до Кале и после до Дувър.

— Но вие не ме *познавате!*

— О, но като малка ви сънувах много преди да срещна един като вас в мъглите и дъждовете на Ирландия. На девет години търсах Баскервилското куче в блатата.

— Да — отвърна призрачният пътник. — Вие сте англичанка, а англичаните *вярват!*

— Така е. Повече от американците, които се *съмняват*. Ами французите? Циници! Англичаните са най-добри. Едва ли има стара

лондонска къща без тъжна господарка на мъглите, която плаче преди зазоряване.

В този момент, разклатена от един дълъг завой, вратата на купето се отвори. От коридора нахлу отровен брътвеж, безумни приказки и нещо, което можеше да е само безмозъчен смях. Призрачният пътник се смали.

Минерва Холидей скочи, затръшна вратата и се върна, за да погледне своя спътник, когото познаваше от цял живот мятане насън.

— Всъщност точно кой сте *вие*? — попита тя.

Видял в лицето ѝ лице на тъжно дете, с което много отдавна може да се е срещал, призрачният пътник ѝ разказа живота си.

— Двеста години „живях“ на едно място край Виена. За да се спася от атаките и на атеисти, и на вярващи, се крих в библиотеки и пълни с прах хранилища и се хранех с митове и легенди. Изпадах в среднощни пристъпи на паника и ужас от препускащи коне, лаещи кучета, светкавично тичащи котараци... парченца, отчупили се от капаци на ковчезите... С годините сънародниците ми от невидимия свят един след друг изчезваха, когато замъците се срутваха или господарите даваха своите обитавани от призраци градини под наем на женски клубове и хотели. Прогонени отвсякъде, ние, призрачните скитници, затъвахме в катран и блата, съмнение, презрение или отвращение. Хората и липсата на вяра се удвояваха с всеки изтекъл ден и всичките ми призрачни приятели избягаха. Нямам представа къде. Аз съм последният и се опитвам да прекося Европа до някой безопасен, подгизнал от дъжд замък, където хората се плашат от саждите и дима на блуждаещите души, както си му е редът. Англия и Шотландия, за мен няма друго място!

Гласът му заглъхна и се възцари тишина.

— А как се казвате? — попита тя.

— *Нямам* име — промълви пътникът. — Хиляди мъгли са се стелили над родовия ни имот. Хиляди дъждове са мокрили надгробния ми камък. Следите от длето са изтрити от влагата, водата и слънцето. Името ми изчезна заедно с цветята, тревата и мраморния прах. — Той отвори очи. — *Защо* го правите? *Защо* ми *помагате*?

И сестрата най-сетне се усмихна, защото чу устните ѝ да изричат верния отговор:

— Никога не съм имала *забавление*.

— Какво забавление!?

— Водих живот на препарирана кукумявка. Не съм монахиня, но не съм се омъжвала. Грижих се за майка ми, която беше инвалид, и полуслепия си баща, посветих се на болници, легла на смъртници, викове нощем и гадни лекарства. Така че и аз съм нещо като призрак, нали? И сега, тази вечер, на шейсет и шест години, най-после открих във вас *пациент*! Великолепно различен, свеж, абсолютно *нов*. О, Господи, какво предизвикателство! Ще ви разхождам, ще ви помагам да избягвате хората във влака, тълпите в Париж, после в морето и на ферибота! Наистина ще е...

— Забавление! — извика призрачният пътник. Разтърсиха го пристъпи на смях. — Забавления? Да, *точно* такива сме ние!

— Но нали в Париж се забавляват дори когато горят на клада свещеници?

Той затвори очи.

— В Париж ли? А, да.

Влакът нададе вой. Нощта преваляше.

И пристигнаха в Париж.

И точно когато пристигнаха, едно момченце на пет-шест години претича покрай тях и замръзна на мястото си. Втренчи се в призрачния пътник и призрачният пътник му отвърна с подобие на антарктическите айсберги. Момченцето изписка и избяга. Възрастната сестра надникна навън.

Момченцето плачеше и бърбеше нещо на баща си в дъното на коридора. Бащата се затича към купето на призрачния пътник и извика:

— Какво става тук? Кой е уплашил...

И се закова пред вратата, и впери поглед в бледия обитател на бавно спирация Ориент Експрес. И удари спирачки на езика си.

— ... сина ми.

— Аз... — Французинът се отдръпна, ахна смаяно и прошепна:
— Простете ми! Много съжалявам!

И се обърна, и блъсна сина си с ръка.

— Много си непослушен!

Вратата се затвори.

— Париж! — завикаха кондукторите из влака.

— Тихо и бързо! — посъветва пациента си Минерва Холидей, докато извеждаше древния си приятел на перона, задръстен от нервни

пътници и пръснат навсякъде багаж.

— *Тоя се!* — извика призрачният пътник.

— Не и там, където ви вода! — Тя грабна кошницата си за пикник и го затегли към едно чудодейно свободно такси. Под бурното небе пристигнаха на гробището Пер Лашез. Огромните крила на портата се затваряха. Сестрата размаха шепа франкове. Портата замръзна.

Влязоха бавно сред десетте хиляди паметника. Имаше толкова много студен мрамор и толкова много скрити души, че старата медицинска сестра изпита внезапно замайване, болка в едната китка и мимолетно вледеняване на лявата половина на лицето. Поклати глава и отказа да го приеме. Продължиха да се лутат сред паметниците.

— Къде ще си направим пикник? — попита той.

— Където решим — отвърна спътничката му. — Но внимателно! Защото това е *френско* гробище! Натъпкано до пръсване с неверие. С цели армии от егоисти, които са изгаряли хора заради вярата им, само за да бъдат изгорени заради своята вяра на следващата година! Изберете вие!

Продължиха да вървят. Призрачният пътник кимна.

— Първият камък. Под него: *нищо*. Смърт окончателна, нито *шепот* от време. *Вторият* камък: жена, тайно вярвала, защото е обичала съпруга си и се е надявала отново да го види във вечността... там има шепот на дух, тупкане на сърце. *По-добре*. А сега третият надгробен камък: автор на страшни истории за едно френско списание. Но той е *обичал* своите нощи, своите мъгли, своите замъци. *Този* камък има нужната температура, също като хубаво вино. Тук ще седнем, скъпа госпожо, докато налеете шампанското и дойде време да хванем влака.

Тя му подаде чашата.

— *Можете* ли да пиете?

— Мога да опитам. — Той я взе. — Човек може само да опита.

Когато напуснаха Париж, призрачният пътник едва не „умря“. В коридорите нахлу група интелектуалци, току-що участвали в семинар за „погнусата“ на Сартър и в точене на локуми за Симон дьо Бовоар, и въздухът след тях остана нажежен и пуст.

Бледият пътник стана още по-блед.

Втората гара след Париж — ново нашествие! Качи се група немци, шумни в своята непочтителност към духовете на предците, изпълнени със съмнение в политиката, някои дори носеха книги като „Господ бил ли е тук все пак?“

Призракът от Ориент Експреса потъна още по-дълбоко в рентгеновата снимка на костите си.

— О, божичко — ахна госпожица Минерва Холидей, втурна се към купето си и се върна с водопад от книги.

— „Хамлет“! — извика тя. — Баща му, нали? „Коледна приказка“. Четири призрака! „Удъринг Хайс“. Кати се *завръща*, нали? За да витае из снеговете. А, „Завъртането на колелото“ и... „Ребека“! И любимата ми! „Маймунската лапа“^[1]! Коя?

Ала призракът от Ориент Експреса не отговори. Очите му бяха затворени, устните му бяха защити с ледени висулки.

— Чакайте! — възкликна тя.

И отвори първата книга...

Където Хамлет стоеше на стената на замъка и чуваше духа на баща си да стене. Тя започна:

Изслушай ме... Наближава часът, в който трябва да се върна, сред мъките на серните огънове...^[2]

И продължи да чете:

Духът съм аз на твоя клет баща, осъден за известно време нощем да бродя по земята...

И също:

... ако обичал си баща си нявга... О, боже!... То отмъсти за неговото грозно, ужасно, отвратително убийство...

И после:

... Убийство — грозно...

И влакът се носеше в нощта, докато тя изричаше последните думи на духа на Хамлетовия баща:

... Пази душата си... Прощавай! Сбогом! И не ме забравяй!

И Минерва Холидей повтори:

... и не ме забравяй!

И призракът от Ориент Експреса потръпна. Тя грабна друга книга:

... Марли още отначало беше мъртъв...^[3]

Влакът тътнеше по един здрачен мост над невидима река. Ръцете ѝ полетяха като птици.

— Аз съм призракът на миналите Коледи!^[4]

Сетне:

Призрачната рикша изплува от мъглата и затрополи...^[5]

И дали в устата на призрака от Ориент Експреса нямаше далечно ехо на конски подкови?

— „Тупкането, тупкането, тупкането под дъските на пода от Издайническото сърце на стареца!“^[6] — тихо извика медицинската сестра.

И ето! Като скок на жаба. Първото изтупкване на сърцето на призрака от Ориент Експреса за повече от час.

Немците в коридора изстреляха залп от неверие.

Ала *тя* светкавично поднесе лекарството:

Кучето изляя в блатото...^[7]

И ехото на онзи лай, онзи окаян зов, се разнесе от душата на нейния спътник, изтръгна се като вой от гърлото му.

Изгря луна и навън се появи една Жена в бяло. Докато старата сестра говореше, един прилеп, който се превърна във вълк, който се превърна в гущер, се покатери по една стена на челото на призрачния пътник.

И накрая влакът потъна в сън и госпожица Минерва Холидей остави последната книга да падне на пода с тропот на труп.

— Requiescat in pace^[8]? — със затворени очи промълви пътникът от Ориент Експреса.

— Да. — Тя се усмихна и кимна. — Requiescat in pace. — И двамата заспаха.

Появи се влага, която се превърна в мъгла, която се превърна в капки дъжд, като сълзи от бездънно небе.

И това накара призрачния пътник да разлепи устни, за да прошепне благодарност за мрачното небе и брега, обитаван от призраците на вълните, докато влакът не спря на мястото, където щеше да се превърне в кораб.

Призракът от Ориент Експреса остана последен в призрачния влак.

— Чакайте! — тихо и жалостиво извика той. — Този кораб! Там няма къде да се скрия! А и *митницата*!

Ала митничарите само хвърлиха поглед на бледото лице под тъмната шапка и наушниците и бързо дадоха знак на ледената душа да се качи на ферибота.

За да я заобиколят тъпи гласове, невежи лакти, пластове хора, които се блъскаха един в друг, докато корабът отплаваше. Сестрата видя, че крехката шушулка отново се топи.

Тълпата от хлапета, които пицяха, обаче я накара да каже:

— Бързо!

И повлече клетника след момчетата и момичетата.

— Не — извика старият пътник. — Шумът!

— Той е специален! — Сестрата го вмъкна през една врата. —
Лекарство! Ето!

Старецът зяпна.

— О — промълви той. — Това е... детска стая.

Тя го затегли към писъците.

— Деца! Време за приказка!

Те тъкмо се канеха отново да се затичат, когато сестрата прибави:

— Приказка за *призраци*!

И небрежно посочи към призрачния пътник, чиито бледи пръсти задърпаха шалчето на леденото му гърло.

— Всички паднете на земята! — заповяда медицинската сестра.

Децата с писъци нападаха около пътника от Ориент Експреса като индианци около типи. И вдигнаха погледи нагоре по тялото му към зейналата му уста, където виелиците поддържаха странна температура.

— Наистина вярвате в призраци, *нали*? — попита тя.

— О, *да*! — развикаха се те. — *Да*!

Старецът сякаш глътна бастун. Очите му хвърлиха най-крехката от всички кремъчни искрици. На бузите му разцъфнаха зимни рози. И колкото повече полягаха децата, толкова повече се извисяваше той и толкова по-топъл ставаше цветът му. Пътникът насочи ледения си показалец към лицата им.

— Аз — прошепна той. — Аз. — Мълчание. — Ще ви разкажа страшна приказка. За един *истински* призрак!

— О, *да*! — извикаха децата.

И призрачният пътник започна разказа си, и треската на езика му измисли мъгли и призова дъждове, децата се гушеха и се притискаха

едно към друго, огнище с въгленчета, на което той с наслада се грееше. И докато мъжът разказваше, отдръпналата се до вратата сестра Холидей видя онова, което нейният пациент виждаше по призрачното небе, страховитите скали, сивите скали, сигурните скали на Дувър, съвсем наблизко, шепнещите кули, мълвящите изби на замъците, където винаги бе имало призраци, и таваните все още бяха свободни. Старата сестра усети, че повдига ръка към термометъра в джоба си. Измери собствения си пулс. Мрак докосна очите ѝ за миг.

И после едно дете попита:

— Кой си ти?

Призрачният пътник събра паяжинния си саван, наточи въображението си и отговори.

И само свирката на ферибота, която съобщаваше, че пристигат, прекъсна дългия средноцен разказ. Родителите заприиждаха да отведат изчезналите си деца далеч от господина с ледени очи, чиято блънуваща уста ги караше да треперят, докато шепнеше ли шепнеше и докато измъкваша навън и последното съпротивляващо се дете. Старецът и сестрата останаха сами в детската стая. Фериботът престана да трепери, сякаш и той беше слушал и се бе наслаждавал на злокобните приказки.

— Не — отсече пътникът от Ориент Експреса, когато стигнаха до трапа. — Не ми трябва помощ. Гледайте!

И уверено заслиза. И също както децата бяха еликсир за руменината му, изправените му рамене и гласните му струни, колкото повече се приближаваше до Англия, толкова по-решителна ставаше крачката му, а когато стъпи на сушата, от тънките му устни бликна тих радостен смях и сестрата престана да се мръщи, и го остави да се втурне към влака.

И когато го видя да тича като дете, можеше само да се изпълни с нещо повече от щастие. Той тичаше и нейното сърце тичаше заедно с него и Минерва Холидей изведнъж с поразителна болка усети как отгоре ѝ се спусна капак от мрак — и изгуби свят.

Забързан, призрачният пътник не забеляза отсъствието на старата сестра, толкова много гореше от нетърпение да потегли.

Едва когато стигна до вагона си, усети, че нещо липсва, и се обърна.

Минерва Холидей я нямаше.

Ала пристигна след миг — изглеждаше по-бледа отпреди, но с невероятно сияйна усмивка. Тя се поколеба и едва не падна. Този път беше негов ред да я подхване.

— Скъпа госпожо — каза той, — вие бяхте извънредно любезна.

— Но аз не си тръгвам — тихо отвърна сестрата, като го гледаше и очакваше наистина да я види.

— Вие?...

— Идвам с вас — каза тя.

— Ами плановете ви?

— Промениха се. Вече няма къде другаде да ида.

Старицата леко се обърна да погледне през рамо.

На пристанището бързо се събираше тълпа и се надвесваше над някой, който лежеше на дъските. Мърмореха гласове, някой извика. Няколко пъти се чу думата „лекар“.

Призрачният пътник погледна Минерва Холидей. Сетне се озърна към тълпата и обекта на нейната тревога, който лежеше на пристанището: в краката им се въргаляха парчета от счупен термометър. Той отново се обърна към Минерва Холидей, която все още се взираше в термометъра.

— О, скъпа моя любезна госпожо — рече накрая старецът. — Елате.

Тя се вгледа в лицето му.

— Забавления?

Мъжът кимна.

— Забавления!

И ѝ помогна да се качи на влака, който скоро потегли и се понесе по релсите към Лондон, Единбург, блатата, замъците, тъмните нощи и дългите години.

— Чудя се коя е била? — загледан в тълпата на пристанището, промълви призрачният пътник.

— О, Господи — въздъхна старата сестра. — Така и не разбрах.

И влакът изчезна.

Минаха цели двадесет секунди докато релсите престанат да треперят.

[1] Произведения от Е. Бронте, К. Джеймс, Д. Дю Морие и У. У. Джейкъбс. — Б. пр. ↑

[2] Тук и нататък цитатите от „Хамлет“ са по превода на В. Петров. — Б.пр. ↑

[3] Ч. Дикенс, „Коледна приказка“. — Б.пр. ↑

[4] Ч. Дикенс, „Коледна приказка“. — Б.пр. ↑

[5] Р. Киплинг, „Призрачната рикша“. — Б.пр. ↑

[6] Е. А. По, „Издайническото сърце“. — Б.пр. ↑

[7] А.К. Дойл, „Баскервилското куче“. — Б. пр. ↑

[8] Да почива в мир (лат.) — Б.пр. ↑

ГЛАВА 13

НОСТРУМ ПАРАЦЕЛЗ ГЪРБИЦАТА

— Не ми казвайте кой съм. Не искам да зная.

Думите излетяха в тишината на големия плевник зад невероятно огромната Къща.

Изрече ги Нострум Парацелз Гърбицата. Той беше първият от трима пристигнали и сега заплашваше никога да не си замине, което превиваше гърбовете и измъчваше душите на всички, събрали се тук в здрача на дните след Завръщането.

Нострум П.Г., както го познаваха, имаше гърбица и подутина на устата. Едното му око също обикновено бе полузатворено или полуотворено, зависи как го гледаш, и очната ябълка под клепача беше чист огнен кристал.

— Или с други думи... — Нострум П.Г. замълча, после прибави: — Не ми казвайте какво *права*. Не искам да зная.

Членовете на Семейството, които се бяха събрали в големия плевник, озадачено зашушукаха.

Една трета от тях бяха отлетели и избягали с вълча походка по деретата на север и юг, изток и запад, оставяйки след себе си най-малко шестдесет братовчеди, чичовци, дядовци и странни гости. Защото...

— Защо казвам всичко това? — продължи Нострум П.Г.

Да, защо? Петдесетина чудати лица се наведоха напред.

— Войните в Европа опустошиха небето, разкъсаха облаците, отровиха ветровете. Даже западните океански небесни течения вонят на сярра. Казват, че от скорошните войни по китайските дървета нямало птици. И сега източните мъдреци са приковани там, където дърветата са пусти. Същото заплашва и Европа. Нашите сенчести братовчеди неотдавна се прехвърлиха в Англия, където можеха да се спасят. Но това е само предположение. Когато се срутят и последните английски замъци и хората се събудят от състоянието, което наричат суеверие, братовчедите спокойно може да се стопят и да се превърнат в прах.

Всички зяпнаха. Разнесе се тих вой и членовете на Семейството се разшаваха.

— Повечето от вас — продължи старецът — може да останат. Тук сте добре дошли. Има предостатъчно изби, тавани, бараки и праскови, така че се настанявайте. Само че обстоятелствата са неприятни. Затова казах онова, което казах.

— Не ми казвайте какво правя — повтори Тимоти чути от някого думи.

— Не искам да зная — прошепнаха петдесет членове на Семейството.

— Но сега — продължи Нострум П.Г. — вече *трябва* да знаем. През вековете не сме дали име, не сме поставили обозначение на онази символна същност, която... сме. Да започваме.

Ала преди някой да започне, на входа на къщата се възцари пълна тишина, такава тишина, каквато може да е резултат от вибрациите на гръмовно чукане, което така и не се е разнесло. Сякаш грамадна уста с надути с вятър бузи бе лъхнала върху вратата и я беше разтърсила, за да оповести всички полуневидими неща, които бяха и не бяха там.

Призрачният пътник носеше всички отговори.

Никой не можеше нито да си представи, нито да проумее как се е спасил призрачният пътник и е прекосил света до Октомврийска земя, северен Илинойс. Само можеше да се гадае, че някак се е задържал в изоставените манастири, празните черкви и пустите гробища в Шотландия и Англия и накрая е отплавал с призрачен кораб, за да слезе в Мистично пристанище, Кънектикът, откъдето е пресякъл гората, за да се добере до северен Илинойс.

Това се случи една нощ, когато нямаше много дъжд, освен няколко облака, плъзнали се над земята и накрая изсипали товара си над предната веранда на голямата Къща. На входа проблесна сияние, защракаха ключалки и когато вратите се отвориха широко, най-сетне се появи прекрасна нова партия емигранти от Семейството: призрачният пътник и Минерва Холидей, които изглеждаха забележително мъртви за толкова мъртви същества.

Бащата на Тимоти надникна навън към това полудоловено вибриране на студен въздух и усети разум, който можеше да отговаря на въпроси преди да са зададени. И затова накрая попита:

— Вие от нас ли сте?

— Дали съм *от* или с вас ли? — отвърна призрачният пътник. — А вие какво сте, или ние, или нас? Може ли да се назове? Има ли форма? Каква е околната му среда? Рода ли сме с есенните дъждове? От мочурливите блата ли израстваме? Приличаме ли си със здрачните мъгли? Дали пълзим, или тичаме? Сенки върху разрушена стена ли сме? Или пращинки, изкихани от надгробни статуи на ангели със счупени криле? Дали висим, летим или се гърчим в октомврийска ектоплазма? Или сме стъпки, чути, за да се събудим и ударим черепи в заковани с пирони капаци? Може би сме туптене на сърце, стиснато в лапа, пръсти или зъби? Нашите братовчеди изтъкават ли живота си като онова същество, което виси на шията на момчето? — Той посочи с ръка.

Арах в мрачно мълчание заразвива макарата на паяжинната си жлеза.

— С *това* ли се гушим? — Ново посочване.

Мишока изчезна под елека на Тимоти.

— Безшумно ли се движим? Там?

Ануба се почеса в крака на момчето.

— Не сме ли зървания в огледало, невидими, но присъстващи? Не живеем ли в стените като бръмбарите мъртви часовничета, които отмерват времето? Дали засмукваният в комините въздух е нашето ужасяващо дишане? Не сме ли облаци, които смразяват луната? Или сме водосточен говор от устите на капчуците? Дали спим денем и в прелестните нощи се роим? Или сме милиардите на Мидас, които се сипят от есенните дървета, листопад, който шумоли с отсечени срички? Какво, какво, о, *какво* сме ние? И кой сте вие, и аз, и всички околни въздишки на мъртви, ала безсмъртни викове? Не питайте за кого бие на умряло камбаната. Тя бие за вас, мен и всички призрачни ужасии, които безименни се скитат в окована смърт като Марли. Истината ли казвам?

— О, да! — възкликна бащата. — Заповядайте!

— Да! — извика Нострум Парацелз Гърбицата.

— Заповядайте — повтори Тимоти.

— Заповядайте — изобрази с движения Ануба, Мишока и осмокракият Арах.

— Заповядайте — промълви Тимоти.

И призрачният пътник се хвърли в обятията на своите братовчеди, за да измоли да го приютят за хиляди ноци и във въздуха се издигна хор от „да“ като обърнат наопаки дъжд, вратата се затвори и призрачният пътник и неговата чудна медицинска сестра най-сетне си бяха у дома.

ГЛАВА 14

ОКТОМВРИЙЦИТЕ

Заради студения дъх на призрачния пътник обитателите на Есенната къща изпитаха възхитително вледеняване, разклатиха древните метафори в таванските си черепи и решиха да се съберат на още по-голям съвет на октомврийците.

След края на Завръщането се очертаха някои страшни истини. Щом дървото остана голо на есенния вятър, по клоните мигновено накацах с главата надолу проблеми, разпериха криле и оголиха остри като иглички зъби.

Метафората беше крайна, ала Есенният съвет бе сериозно нещо. По предложение на призрачния братовчед членовете на Семейството най-после трябваше да решат кои и какви са. Мрачните непознати трябваше да бъдат индексирани и картотекирани.

Кой от невидимите огледални образи беше най-стар?

— Аз — разнесе се таванският шепот. — Аз — изхриптя с беззъбите си венци една хиляди пъти прабаба. — Аз и никой друг.

— Речено — сторено — заяви Томас Високия.

— Съгласен съм — каза мишокът-джудже в сенчестия край на дългата заседателна маса, притиснал към махагоновата повърхност осеяните си с египетски петна длани.

Нещо под капака на масата издаде думкащ смях. Никой не си направи труда да погледне.

— Колко от нас думкат по маси, колко вървят, пълзят и тичат? Колко отвличат слънцето, колко засенчват луната?

— Не толкова бързо — възрази Тимоти, който имаше задачата да записва фактите, каквито и да бяха те.

— Колко клона на Семейството са смъртно свързани?

— Ние — казаха други тавански гласове, вятърът, който проникваше през напуканите греди и виеше на покрива. — Ние сме октомврийците, есенният народ. Такава е истината в бадемовата черупка, в шушулката на татула.

— Прекалено мъгляво — възрази Томас Ниския, който, за разлика от името си, беше висок.

— Хайде да заобиколим масата на пътешествениците, онези, които са вървели, тичали, пълзели, крачили във времето и пространството, по въздух и по земя. Според мен ние сме в Двадесет и едното присъствия, окултно сливане на различните притоци от листа, брулени от дървета на десетки хиляди километри, за да се изсипят тук.

— Защо е цялата тази суетня? — попита следващият по старост господин на масата, който беше отглеждал лук и пекъл хляб за фараонските гробници. — Отлично знаем какво прави всеки от нас. Аз пека ръжения хляб и връзвам пресния лук, който радва с уханието си царете на нилската долина. Аз организирам банкети в залата на Смъртта, където седят на златни тронове тринайсет фараона, чийто дъх е мая и зелена тръстика, чието дихание е вечен живот. Какво друго трябва да знаете за мен или за когото и да било друго?

— Твоята информация е достатъчна — кимна Високия. — Но ние се нуждаем от безлуннонощни резюмета от всички. С тези данни ще можем да останем заедно, когато тази безсмислена война достигне своята кулминация!

— Война ли? — сепна се Тимоти. — Каква война? — После се плесна с длан по устата и се изчерви. — Извинете.

— Няма нищо, момко — отвърна бащата на целия мрак. — Чуйте ме, искам да разкажа историята на надигащата се вълна на неверие. Юдейско-християнският свят е опустошен. Горящата къпина на Мойсей няма да изгори. Христос го е страх да излезе от гробницата си, та да не би Тома Неверни да не го познае. Сянката на Аллах се топи по пладне. Християните и мюсюлманите се възправят срещу свят, разкъсван от много войни, за да поведат една по-голяма. Мойсей не е слязъл от планината, защото изобщо не се е качвал. Христос не е умрял, защото изобщо не се е раждал. Всичко това, напомням ви, е от огромно значение за нас, тъй като ние сме обратната страна на монетата, хвърлена във въздуха, за да се падне ези или тура. Кой ще победи, праведните или нечестивите? О, вижте, отговорът е: нито едните, нито другите. Не само че Иисус е самотен и Назарет е в руини, но и населението като цяло не вярва в Нищо. Няма място нито за славни, нито за ужасни. Ние също сме в опасност, затворени в гробницата с един неразпнат дърводелец, отнесени заедно с горящата

къпина, докато мазилката на Черното теке на Изтока се напуква и то се срутва. Светът е във война. Не ни наричат „Врага“, не, защото така ще ни дадат плът и материалност. Трябва да видиш лицето или маската, за да зачеркнеш единия и да заличиш другия. Те воюват срещу нас, като се преструват, не, като се уверяват един друг, че ние не притежаваме плът и материалност. Това е война на въображение. И ако ние вярваме така, както вярват онези неверници, ще пръснем костите си по ветровете.

— О — промълвиха многото сенки на съвета. — Не.

— Да — потвърди бащата в своя древен саван. — Преди войната просто се водеше между християните, мюсюлманите и нас. Докато вярвах в своя праведен живот и не вярвах в нас, ние имахме повече от митична плът. Имахме с какво да се борим за оцеляване. Но сега светът е пълен с воители, които не нападат, а просто се извърщат или минават през нас, които дори не ни обявяват за полунедействителни, и ние останахме без оръжие. Още една вълна на пренебрежение, още един колосален валеж на нищо отникъде, и апокалипсисът с един пренебрежителен повей ще духне нашите свещи. По света ще захиха нещо като пясъчна буря и нашето Семейство ще изчезне. Погубено от един-единствен израз, който, ако се вслушаш или разчиташ на него, просто заявява: вие не съществувате, не сте съществували, никога не ви е имало.

— О. Не. Не, не — разнесе се шепот.

— Не толкова бързо — като се мъчеше да записва всичко, каза Тимоти.

— Какъв е бойният план?

— Моля?

— Е, ти нахвърли свирепите очертания на Армагедон — отбеляза тъмната невидима втора майка на Тимоти Видимия, добре осветения, лесно откриваемия. — Съвсем ни унищожи с думи. А сега ни възкреси, та да станем половин октомврийци и половин братовчеди на Лазар. Ние знаем с кого се борим. А сега, как ще победим? Контраатаката, моля.

— Така е по-добре — прехапал език между зъбите си, рече Тимоти, като пишеше по-бавно под по-бавната диктовка на майка си.

— Проблемът е, че трябва да накараме хората да вярват в нас само до известна степен! — заяви призрачният пътник. — Ако

прекалено много повярват в нас, ще изковат чукове и ще подострят колове, ще направят разпятия и огледала. Тъй или иначе, все сме обречени. Как да се борим, без да се появяваме, за да влизаме в бой? Как да се проявяваме, без да правим образа си прекалено ясен? Да убеждаваме хората, че не сме мъртви, и че в същото време сме надлежно погребани?

Мрачният баща се замисли.

— Да се разселим — каза някой.

Всички на масата като един се обърнаха да зяпнат устата, от която се беше изсулило това предложение. Устата на Тимоти. Той вдигна поглед, разбрал, че неволно се е обадил.

— Я пак? — нареди баща му.

— Да се разселим — със затворени очи повтори момчето.

— Продължавай, малкия.

— Ами, я се вижте, всички сме само в една стая — рече Тимоти.
— Я се вижте, всички сме само в една Къща. Я се вижте, всички сме само в един град!

И млъкна.

— Е? — настоя покритият със саван родител.

Тимоти изписука като мишле, в резултат на което Мишока се появи изпод елека му. Паякът на шията му затрепери. Ануба измяука.

— Е — продължи Тимоти, — в Къщата имаме само толкова място, колкото за всички листа, които падат от небето, за всички животни, които скитат из гората, за всички прилепи, които летят, за всички облаци, които идват, за да изсипват дъжда си. Останаха ни само няколко кули, една от които вече е заета от призрачния пътник и неговата медицинска сестра. Останаха ни само толкова изби, колкото за старото вино, останаха ни само толкова килери, колкото вътре да висят паяжинните ектоплазми, остана ни само толкова място в стените, колкото за новите мишки, останаха ни само толкова ъгли, колкото за паяжините. Поради тази причина трябва да измислим как да разселим душите, да разселим хората от Къщата на безопасни места из страната.

— И как ще го направим?

Тимоти усети, че всички го наблюдават, защото в крайна сметка той още бе дете, а съветваше всички тези древни същества как да живеят — или по-точно как да излязат и да не са мъртви.

— Има кой да го направи. Тя може да потърси място за душите, кухи тела и празни животи, и щом намери големи съсъди, които не са пълни, и малки шишенца, които са полупразни, може да вземе тези тела и да изпразни тези души, и да направи място за онези от нас, които искат да пътуват.

— И кой е това, я повтори? — каза някой.

— Името ѝ ли? — попита Тимоти. — Ами, Сеси.

— Да — потвърди един прелестен глас.

И таванският ѝ глас заговори:

— Все едно че ще сея цветя в някое бъдеще време. Ще взимам по една душа със себе си, ще се отправям над земята и ще ѝ намирам подходящо място. На няколко километра оттук, далеч от града, има една ферма, изоставена преди години по време на прашна буря. Търси се доброволец. Кой ще излезе напред и ще ми позволи да го отведа на това далечно място, където да се засели, да отглежда деца и да съществува далеч от опасностите на градовете? Кой?

— Хм, защо да не съм аз? — с могъщо размахване на криле в отсрещния край на масата каза чичо Ейнар. — Мога да летя и с твоя помощ ще стигна дотам, ако поемеш душата ми и поддържаш ума ми.

— Да, чичо Ейнар — отвърна Сеси. — Ти, крилатият, наистина си подходящ. Готов ли си?

— Да — потвърди чичо Ейнар.

— Добре тогава, да започваме.

ГЛАВА 15

ЧИЧО ЕЙНАР

— Ще отнеме само минутка — рече добрата жена на чичо Ейнар.

— Отказвам — заяви той. — И това ми отнема само *секунда*.

— Цяла сутрин съм се трудила — настоя тя. — А ти отказваш да ми помогнеш, така ли? Кани се да вали.

— Нека си вали — извика чичо Ейнар. — Нямам намерение да ме удари гръм само за да изсуша дрехите ти.

— Но ти го правиш *страшно* бързо.

— Повтарям ти, отказвам. — Огромните му брезентови криле нервно се разшаваха на гърба му.

Тя му подаде тънко въже, на което бяха закачени току-що изпрани дрехи. Чичо Ейнар презрително ги завъртя в ръце.

— Значи все пак се стигна до това — горчиво измърмори той. — До това, до това, до това.

След всички дни и седмици на търсене, през които се беше носила на ветровете над земи и места, които не бяха съвсем подходящи, Сеси най-после бе открила пуста къща. Тя го прати там да си търси жена и убежище от невярващия свят и чичо Ейнар се оказа захвърлен във фермата.

— Не плачи, пак ще намокриш дрехите — каза жената. — Поподскачай, изсуши ги, и всичко ще свърши за миг.

— Изсуши ги — ужасно обиден я имитира той. — Дано загърми, дано завали!

— Ако беше хубав слънчев ден, нямаше да те моля. Толкова пране... Ще трябва да го просна вътре...

Това го убеди. Ако мразеше нещо, това бяха накачени из стаята дрехи — човек трябваше да се провира под тях. Той разпери огромните си криле.

— Но само до оградата на пасището — каза чичо Ейнар.

— Само! — извика тя.

Завъртане... той подскочи и крилете му заплющяха в хладния въздух. Понесе се ниско над фермата, повлякъл след себе си въжето с дрехите, за да ги изсуши с въздушната струя от полета си.

— Дръж!

Той се върна и просна сухите като прясна пшеница дрехи върху чистите одеяла, които бе опънала жена му.

— Много благодаря!

— Ха! — викна той и отлетя да помисли под киселата ябълка.

Красивите копринени криле на чичо Ейнар висяха като морскозелени платна зад гърба му и шумоляха, когато кихаше или се завърташе прекалено бързо.

Мразеше ли крилете си? Нищо подобно. На млади години винаги беше летял нощем. Нощите бяха време за крилати мъже. Денят криеше опасности, винаги бе крил и винаги щеше да крие, ала нощем, о, нощем той се рееше над далечни земи и още по-далечни морета. Без да го заплашва нищо.

Ала вече не можеше да лети нощем.

На идване към тази проклета нещастна ферма беше изпил прекалено много червено вино. „Ще се оправя“ — мрачно си каза той, докато под утринните звезди летеше над огрените от луната хълмове. И тогава... от небето...

Синя Божия или природна мълния! Електрически стълб, невидим до последния момент на тъмния фон на нощта.

Като пате в кълчища! Страхотно цвъртене! Лицето му почерня от огньовете на Свети Елм. Той отблъсна пламъците с могъщо размахване на криле и падна.

Сблъсъкът му с огряната от луната поляна произведе звук като от грамаден телефонен указател, хвърлен от небето.

Стана рано на другата сутрин. Мокрите му от росата криле трепереха. Още беше тъмно. На изток се опъваше бинтът на изгрева. Скоро бинтът щеше да се покрие с петна и полетите щяха да са забранени. Не му оставаше друго освен да се скрие в гората и да

изчака в най-дълбоките гъсталаци, докато следващата нощ скриеше размахването на крилете му в небето.

И така го откри бъдещата му жена.

През деня, който бе топъл, младата Брунила Уексли беше излязла да издои една изгубена крава — носеше сребърно ведро, вървеше из храсталака и молеше невидимата крава да се прибере, защото иначе вимето ѝ щяло да се пръсне от неиздоеното мляко. Фактът, че кравата най-вероятно ще се прибере, когато наистина се нуждае от доене, не занимаваше Брунила Уексли. Това беше повод да се разходи из гората и да подъвче глухарчета и когато се натъкна на чичо Ейнар, правеше тъкмо това.

Заспал край един храст, той приличаше на мъж под зелен покрив.

— О! — трескаво рече Брунила. — Мъж. В палатка.

Чичо Ейнар се събуди. Палатката се разгърна зад гърба му като голямо зелено ветрило.

— О! — ахна Брунила, търсачката на крави. — Мъж с криле. Да, да, най-сетне. Сеси каза, че ще те прати! Ти си Ейнар, нали?

Беше страхотно да видиш крилат мъж и тя бе горда да се запознае с него. Заговори го и след час вече бяха стари приятели, а след два Брунила съвсем престана да обръща внимание на крилете му.

— Изглеждаш посмачкан — отбеляза тя. — Дясното ти крило е доста зле. По-добре ми позволи да се погрижа за него. И без това няма да можеш да летиш. Сеси каза ли ти, че живея сама с децата си? Аз съм нещо като астроложка, изключително странна и чудата, почти смахната. И, както виждаш, много грозна.

Той заяви, че било тъкмо обратното и че нямал нищо против смахнатите.

Но дали не се бояла от него, попита чичо Ейнар.

— По-точно е да се каже, че ти завиждам — отвърна Брунила. — *Може ли?* — И с предпазлива завист погали големите му зелени ципести криле. Той потръпна и попрехапа език.

И не му оставаше друго освен да отиде в дома ѝ, където Брунила щеше да намаже с мехлем синините и — о, божичко! — изгарянето между очите му.

— Имаш късмет, че не си ослепял — каза тя. — Как се случи?

— Предизвиках небесата! — отвърна чичо Ейнар и ето че стигнаха във фермата ѝ, без да забележат, че са извървели два

километра, тъй като не откъсваха очи един от друг.

Е, денят изтече, после друг. Дойде време, когато чичо Ейнар ѝ благодари на прага и ѝ каза, че трябва да си върви. В края на краищата Сеси искаше той да се запознае с много други подходящи кандидатки в далечната страна преди да реши къде да свие криле и да се засели.

Беше тъмно и чичо Ейнар трябваше да измине много километри до следващата ферма.

— Благодаря ти и сбогом — каза той, разпери криле, понечи да отлети в здрача... и се блъсна право в един клен.

— О! — извика Брунила и се втурна към безжизненото му тяло.

Това реши всичко. Когато след час се свести, той разбра, че никога вече няма да лети нощем. Бе изгубил деликатното си нощно осезание. Крилатата телепатия, която му посочваше стълбовете, дърветата и кабелите на пътя му, ясното зрение и нагласата, които го водеха между скали, кули и борове — всичко беше изчезнало. Нямаше го и далечния глас на Сеси. Онзи удар по лицето му... сините електрически пламъци го бяха лишили от осезание, може би завинаги.

— Как ще се върна в Европа? — жалостиво изпъшка чичо Ейнар.
— Ако искам някой ден да отлетя там?

— О — забила очи в пода, рече Брунила Уексли. — На кого му трябва Европа?

И те се ожениха. Церемонията бе кратка, макар и малко объркана, ала свърши добре. Чичо Ейнар стоеше до булката си и си мислеше, че няма да посмее да отлети обратно за Европа денем, единственото време, през което виждаше нормално, защото се боеше да не го видят и застрелят, но това вече нямаше значение, тъй като Брунила беше до него и Европа все по-малко го привличаше.

Нямаше нужда да вижда много добре, за да лети право нагоре или да се спуска. Затова бе съвсем естествено в първата им брачна нощ да вземе Брунила и да я издигне в облаците.

В полунощ един фермер на осем километра от дома им погледна нагоре и видя слабо сияние и прашчене.

— Мълнии — заключи той.

Двамата се спуснаха във фермата едва призори с росата.

Бракът прихвана. Тя страшно се гордееше с крилете му и ѝ беше приятно да си мисли, че е единствената жена на света, омъжена за крилат мъж. „Коя друга може да се похвали с такова нещо? — питаше огледалото си Брунила. И отговорът гласеше: — Никоя!“

Чичо Ейнар, от своя страна, откри вълшебна красота, скрита под лицето ѝ, дълбока нежност и разбиране. Внесе някои промени в храненето си, за да се приспособи към нейния начин на мислене, и внимаваше да не събаря с криле порцелановите съдове и да не разлива газениците. Също така промени режима си на сън, тъй като и без това не можеше да лети нощем. Тя на свой ред подреди столовете така, че да са удобни за крилете му, и му говореше неща, които му харесваха.

— Всички живеем в пашкули — каза Брунила. — Аз съм замесена от обикновено тесто. Но някой ден ще разперя криле, не помалко здрави и красиви от твоите!

— Ти отдавна си ги разперила — отвърна чичо Ейнар.

— Да — трябваше да признае тя. — И зная точно кога се случи това. В гората, когато търсех една крава и открих палатка! — И двамата се засмяха, и в този миг някаква скрита красота я изтегли от грозотата ѝ като меч от ножница.

Що се отнасяше до децата без баща, три момчета и едно момиченце, които бяха толкова жизнерадостни, че сякаш имаха криле, те изникваха като отровни гъби в горещ летен ден, за да помолят чичо Ейнар да седне под ябълката, да ги полюлее с криле и да им разкаже диви нощни приказки за младост и небесни пътешествия. И той им разказваше за ветровете и облаците, за това какво е в устата ти да се топи звезда, за вкуса на планинския въздух, какво е да си камъче, хвърлено от връх Еверест, превръщащо се в зелено цвете, разперващо криле точно преди да потъне във вечния сняг!

Такъв беше неговият семеен живот.

И ето че този ден чичо Ейнар седеше под дървото, нетърпелив и груб, не защото го искаше, а тъй като след дълго чакане така и не бе възвърнал своето нощно осезание. Унило отпуснат, той приличаше на зелен летен слънчобран, зарязан след края на сезона от безразсъдни летовници, доскоро търсили убежище под неговата сянка. Нима вечно

щеше да виси тук, изпълнен със страх от летенето, освен като сушилня на дрехи за своята добра жена или като люлка за децата в знойните августовски дни? Боже мили! Мисли!

Неговата единствена професия, летенето, изпълняване на семейни задачи по-бързо от бурите, по-светкавично от телеграфите. Стрелваше се като бумеранг над хълмове и долини и кацаше като перце.

А сега? Горчивина! Крилете на гърба му потръпнаха.

— Тате, полюлей ни — каза дъщеричката му.

Децата стояха пред него и се взираха в мрачното му лице.

— Не — отсече той.

— Полюлей ни, тате — каза големият му син.

— Денят е студен, скоро ще завали — отвърна чичо Ейнар.

— Духа вятър, тате. Той ще издуха облаците — отбеляза вторият му, съвсем мъничък син.

— Ще дойдеш ли да ни гледаш, тате?

— Бягайте, бягайте — рече им Ейнар. — Оставете татко да помисли.

И отново потъна в спомени за стари небеса, нощни небеса, облачни небеса, всякакви небеса. Нима бе обречен да лети над пасищата от страх да не го видят как чупи крилете си в плевника или как се блъска в оградата? Ха!

— Ела да ни гледаш, тате — помоли момиченцето.

— Отиваме на хълма — прибави едното момче. — С всички градски деца.

Чичо Ейнар захапа юмрука си.

— На кой хълм?

— На Хълма на хвърчилата, разбира се! — едновременно извикаха те.

Той ги погледна.

Всяко от децата притискаше голямо хартиено хвърчило към задъханата си гръд. Лицата им бяха окъпани в очакване и руменина. В ръчичките си стискаха кълбета бяла връв. От хвърчилата, боядисани в червено, синьо, жълто и зелено, висяха опашки от памучни и копринени ивици.

— Ще пускаме хвърчила! Ела да гледаш!

— Не — повтори чичо Ейнар. — Ще ме *видят*!

— Можеш да се скриеш и да гледаш от гората. Искаме да ни видиш.

— А хвърчилата? — попита той.

— Сами си ги направихме. Знаем как.

— Откъде?

— Ти си нашият татко! — мигновено извикаха те. — *Оттам!*

Чичо Ейнар ги огледа.

— Празник на хвърчилата значи, а?

— Да!

— Аз ще победея — заяви момиченцето.

— Не, аз! — възразиха момчетата. — Аз, аз!

— Господи! — изрева чичо Ейнар и скочи с оглушително плющение на криле. — Деца! Деца, обичам ви, обичам ви!

— Какво? Какво е станало? — Малчуганите заотстъпваха.

— Нищо! — извика Ейнар, разпери криле и отново ги сви. Бам! Те се удариха едно в друго като цимбали и въздушната струя повали децата на земята. — Имам го, *имам* го! Пак съм свободен, свободен! Огън в комина! Пера на вятъра! Брунила! — викна той към къщата. Жена му надникна навън. — Свободен съм! — повтори Ейнар, зачервен и висок. — Слушай! Не ми трябва нощта! Вече мога да летя денем! Отсега нататък ще летя *всеки* ден, всеки ден от годината, и никой няма да разбере, никой няма да ме застреля, и... и... но, Господи, губя време! Гледайте!

И пред очите на смаяното си семейство той грабна памучната опашка на едно от хвърчилата, завърза я за колана си, хвана кълбото връв, захапа единия му край между зъбите си, даде другия на децата си и полетя във висините заедно с вятъра!

И дъщеря му и синовете му се затичаха по поляните, като размотаваха връвта в дневното небе, пищяха и се препъваха, а Брунила стоеше на верандата, махаше с ръка и се смееше и знаеше, че отсега нататък семейството ѝ радостно ще тича и лети.

Децата стигнаха до далечния Хълм на хвърчилата и спряха, стиснали кълбото връв в нетърпеливите си, горди пръстчета, като теглеха, насочваха и дърпаха.

Градските хлапетии дотичаха със *своите* малки хвърчила, пуснаха ги на вятъра и видяха голямото зелено хвърчило, което се носеше в небето.

— О, о, какво хвърчило! — възкликнаха те. — О, о! Искам и аз да си имам такова! О, какво хвърчило! Откъде го взехте?!

— Татко ни го направи! — извикаха гордата дъщеря и двамата чудесни синове, възторжено задърпаха връвта и тътнещото хвърчило в небето се понесе и описа грамаден и вълшебен възклицателен знак в един облак!

ГЛАВА 16

ШЕПНЕЩИТЕ

Списъкът беше дълъг, потребността бе очевидна.

Проявите на тази потребност приемаха много форми. Едни бяха от плът, други бяха преходни и се развиваха от въздуха, трети се образуваха от облаците, четвърти от вятъра, пети просто от нощта, ала всички се нуждаеха от убежище, място, където да бъдат прибрани, в избата, на тавана или като каменни статуи на мраморната тераса на Къщата. И само шепнеха. Човек трябваше много внимателно да се заслуша, за да чуе потребностите:

— Спотаявайте се. Не мърдайте. Не говорете и не се изправяйте. Не давайте ухо на виковете на топовете. Защото виковете им са гибел и смърт — без призраци и духове. Те не ни казват „да“, на нас, великата армия от страховити възкресени, а „не“, ужасяващо „не“, което кара прилепа да пада без криле, вълка — да лежи безсилен, покрива всички ковчези с лед и ги заковава със скрежа на Вечността, от който никой от Семейството не може да изпусне дъха си, за да се понесе на вятъра като пари и мъгли.

— Останете, о, останете в голямата Къща, спете с издайнически сърца, които барабанят по дъсчения под. Останете, о, останете, нека цари тишина. Крийте се. Чакайте. Чакайте.

ГЛАВА 17

ТИВАНСКИЯТ ГЛАС

— Аз съм незаконородено дете на пантите на великата Тиванска стена — каза то. — Какво разбирам под „незаконородено“, а също под „панти“? Грамадна врата в стената на Тива, нали така?

Всички на масата нетърпеливо кимнаха.

— Когато построиха стената и вдигнаха двукрилата порта от огромни трупи — продължи мъглата в парата в тихата кихавица на една сянка, — изобретиха първите панти на света, на които да закачат портите, за да се отварят лесно. А те се отваряха често, за да пропускат богомолци, дошли да се поклонят на Изида, Озирис, Бубастис или Ра. Но върховните жреци още не бяха овладели фокуси, не бяха усетили, че боговете трябва да имат гласове или поне да им се кади тамян, та когато димът се издига, човек да подрежда спиралите и валмата и да разчита символите или въздуха и пространството. Тамянът се появи по-късно. Те не знаеха, но имаше нужда от гласове. Аз бях такъв глас.

— О? — Членовете на семейството се наведоха напред. — И?

— Измислиха панти от масивен бронз, вечност от метал, ала не бяха изобретили смазката, та пантите да се движат тихо. И когато голямата тиванска порта се отвори, аз се родих. Отначало гласът ми беше съвсем тих, само писукане, но скоро се превърна в еквивалент на рев на боговете. Скрит, таен рев, невидими, чрез мен говореха Ра и Бубастис. Смаяни, богомолците обръщаха също толкова голямо внимание на моите срички, на моите писъци и скърцане, колкото и на златните маски и на юмруците на кредиторите си!

— Никога не съм мислил за това — искрено изненадан, отбеляза Тимоти.

— Помисли — изгубен на три хиляди години във времето, каза гласът на тиванските порти.

— Продължавай — настояха всички.

— И когато стана ясно, че богомолците накланят глави, за да чуят моите забулени в тайнственост и очакващи разтълкуване

пророчества, вместо да смажат бронзовите панти, назначиха лектор, висш жрец, който превеждаше и най-малкото ми проскърцване като намек от Озирис, като знак от Бубастис, като одобрение от самото Слънце.

Присъствието прекъсна разказа си и даде няколко примера за скърцането на пантите. Истинска музика.

— След като се родих, никога не умрях. Малко оставаше. Въпреки смазките, които караха портите и вратите по света да замълчат, винаги имаше една врата, една панта, където се подслонявах за нощ, година или човешки живот. Така обиколих континентите — със собствен език, със своя съкровищница от знания, и сега почивам при вас, представител на всички отваряния и затваряния на големия свят. Не поставяйте масло и грес, дори не мажете със сланина местата ми за отдих.

Тих смях, към който се присъединиха всички.

— Как да те запишем? — попита Тимоти.

— Като член на племето на говорещите без дъх, без нужда от въздух. Независимите говорители на нощта посред бял ден.

— Я пак го повтори.

— Тихият гласец, който пита мъртвеца на райската порта: „Познал ли си възторг през живота си?“ Ако отговорът е „да“, ще те приемат на небето. В противен случай падаш, за да гориш в ада.

— Колкото повече въпроси задавам, толкова по-дълги стават отговорите ви.

— „Тиванският глас“. Така запиши.

Тимоти записа.

ГЛАВА 18

ПОБЪРЗАЙ ДА ЖИВЕЕШ

Мадмоазел Анжелина Маргьорит може и да беше странна, за някои — чудата, за мнозина — кошмарна, ала определено бе загадка на обърнатия наопаки живот.

Тимоти научи за нейното съществуване много месеци след онова величествено, паметно, щастливо Завръщане.

Защото тя живееше, съществуваше или според окончателния анализ се *криеше* в сянката на голямото дърво, зад което имаше плочи с важни за Семейството имена и дати. Дати от времето, когато моряците от Испанската армада бяха слезли на ирландския бряг при местните жени, за да заченат момчета с тъмна и момичета с още по-тъмна коса. Имената напомняха за веселите времена на Инквизицията и кръстоносните походи — деца, които щастливо яздеха по мюсюлмански гробове. Някои камъни бяха по-големи от другите и бяха поставени в чест на вещиците от един масачузетски град. Плочите се бяха изправяли на местата си, когато Къщата бе приемала обитатели от други векове. А какво лежеше под тях знаеха само един малък гризач и един още по-малък паякообразен.

Ала името Анжелина Маргьорит накара Тимоти да ахне. То меко се плъзгаше по езика. Истинска красота.

— Кога е умряла? — попита той.

— По-скоро попитай — поправи го бащата — кога ще се *роди*.

— Но тя е била родена много отдавна — възрази момчето. — Не мога да прочета датата. Определено...

— Ако можеш да се довериш на моите уши и мозък — прекъсна го високият мършав мъж на масата, който от час на час ставаше все по-висок, по-мършав и по-блед — тя определено ще се *роди истински* след две седмици.

— Колко *дни* са две седмици? — попита Тимоти.

Бащата въздъхна.

— Провери. Тя няма да остане род камъка си.

— Искаш да кажеш...

— Стой нащрек. Когато надгробната плоча затрепери и земята се раздвижи, най-после ще видиш Анжелина Маргьорит.

— И ще бъде ли толкова хубава, колкото името си?

— Богове, да. Нямам търпение старата вещица да се подмлади и да си върне красотата. Ако имаме късмет, тя ще е кастилска роза. Анжелина Маргьорит чака. Върви да видиш дали е будна. *Хайде!*

Тимоти се затича — единият му мъничък приятел бе на бузата му, вторият — под елека му, третият го следваше.

— О, Арах, Мишок, Ануба — викна той, докато бързаше по коридорите на старата мрачна Къща, — какво иска да каже татко?

— Тихо — прошумоляха до ухото му осемте крака.

— Слушай — разнесе се ехото от изпод елека му.

— Отдръпни се — каза котката. — Пусни ме да водя!

И когато стигна до гроба с избелелия, гладък като моминска буза камък, Тимоти коленичи и долепи ухо с невидимия тъкач вътре към хладния мрамор, за да могат и двамата да чуват.

Момчето затвори очи.

Отначало: каменна тишина.

И пак: нищо.

Тъкмо се канеше смутено да скочи на крака, когато цъкането в ухото му каза: „Чакай“.

И дълбоко под земята чу нещо, което му заприлича на изтупкване на погребано сърце.

Пръстта под коленете му три пъти бързо запулсира.

Тимоти падна по гръб.

— Татко не ме е излъгал!

— Да — разнесе се шепот в ухото му.

— Да — повтори косматата топка под елека му.

Ануба замърка.

Да!

Не се върна при избелелия надгробен камък, защото беше толкова страшен и тайнствен, че Тимоти се разплака, без да знае защо.

— О, нещастната жена.

— Не е нещастна, миличък — каза майка му.

— Но тя е *мъртва!*

— Но тя отдавна е мъртва. Търпение.

И все пак не можеше да отиде при нея, затова прати приятелите си да послушат и да се върнат при него.

Туптенето на сърцето се ускорявало. Земята нервно треперела. В ухото му се изтъка килим. Джобът на блузата му се гърчеше. Ануба тичаше в кръг.

„Наближава времето.“

И после през една дълга нощ след току-що отлетяла буря мълния прониза гробището, за да открие празника...

И Анжелина Маргьорит се роди.

В три часа през нощта, призрачната нощ, Тимоти погледна през прозореца и видя процесия от свещи да осветява пътеката до дървото и надгробния камък.

С чадър в ръката, бащата погледна нагоре и даде знак. Паникьосан или не, Тимоти трябваше да присъства.

Когато пристигна, Семейството вече се беше събрало около гроба, всички със запалени свещи.

Бащата подаде на Тимоти малка лопата.

— Някои лопати заравят, други копаят. Ти ще си първият, който ще започне да разрива пръстта.

Тимоти хвърли лопатата.

— Вдигни я — каза бащата. — Хайде!

Момчето заби лопатата в гроба. Прозвуча пресекливо изтупкване на сърце. Надгробният камък се пропука.

— Добре! — Бащата също започна да копае. Другите го последваха — и накрая момчето видя най-красивия златен сандък на света с кралските кастилски символи на капака. Извадиха го и с много смях го положиха под дървото.

— Как могат да се *смеят*? — проплака Тимоти.

— Скъпо дете — отвърна майка му. — Това е триумф над смъртта. Всичко се обръща с главата надолу. Тя не е погребана, а *отгребана*, чудесно основание за радост. Донеси вино!

Той донесе две бутилки и напълни десетина чаши, вдигнаха ги и десетина гласа прошепнаха:

— О, ела, Анжелина Маргьорит, като девойка, момиче, бебе, и оттам към утробата и вечността преди Времето!

Сандъкът се отвори.

И под капака имаше пласт от...

— Лук?! — възкликна Тимоти.

И наистина, пролетно зеленият лук покриваше всичко като буйна трева от нилските брегове и изпълваше въздуха с острия си мирис.

А под лука...

— Хляб! — ахна Тимоти.

Шестнадесет самунчета, току-що изпечени, със златиста коричка като капака на ковчега, а отвътре се носеше уханье на тесто и топла фурна.

— Хляб и лук — каза най-старият чичо под своя египетски саван, опрян на една градинска саксия. — Аз посадих този лук и хляб. За дългото пътуване не по течението на Нил към забравата, а обратно към изворите му, Семейството, и после към времето на семето, нара с хиляди пъпки, по една съзряваща всеки месец, заобиколени от живот, милиони, молеци да се родят. И така?...

— Хляб и лук. — Тимоти се присъедини към усмивките. — Лук и хляб!

Извадиха лука и хляба и видяха паяжинно було, което покриваше лицето в ковчега.

Майката даде знак.

— Тимоти?

Той отстъпи назад.

— Не!

— Тя не се страхува да я *видят*. Не бива да се боиш да я *видиш*.
Хайде.

Тимоти хвана и дръпна.

Булото се вдигна във въздуха като бял дим.

И там лежеше Анжелина Маргьорит с лице, обърнато към светлината на свещите, със затворени очи и уста, обгръщаща едва забележима усмивка.

И тя бе радост, наслада, прелестна играчка, опакована и доставена от друго време.

Светлината на свещите замъждука при гледката. В отговор Семейството позна земетръс. Възклицанията наводниха въздуха. Тъй като не знаеха какво да правят, те се възхищаваха на златистата коса, на прекрасните високи скули, на извитите като лъкове вежди, на

малките съвършени уши, на доволната, ала не и самодоволна уста, свежа от хилядолетния сън, на нежните хълмчета на гърдата ѝ, на дланите ѝ, като махала от слонова кост, на крачката ѝ, толкова мънички и молеци да бъдат целувани, че сякаш нямаха нужда от обувки. Мили Боже, те щяха да я *отнесат навсякъде!*

Навсякъде, помисли си Тимоти.

— Не разбирам — каза той. — Как е възможно?

— Възможно е — прошепна някой.

И шепотът идваше от устата на това оживяло създание.

— Но...

— Смъртта е загадъчна. — Майката погали Тимоти по бузата. — Животът — още повече. Избирай. И независимо дали ще се разпаднеш на прах в края на живота, или ще стигнеш до младост и ще се върнеш до раждането и по-рано, това е доста *странно*, нали?

— Да, но...

— Приеми го — вдигна чашата си с вино бащата. — И тържествувай за това чудо.

И Тимоти наистина видя чудото, тази дъщеря на времето, с младежко лице, което ставаше все по-младо, да. Тя сякаш лежеше под бавно и спокойно течащ поток от бистра вода, която обливаше страните ѝ със сенки и светлина, трепкаше по клепачите ѝ и пречистваше плътта ѝ.

В този момент Анжелина Маргьорит отвори очи. Те бяха нежносини като деликатните венички по слепоочията ѝ.

— Е — прошепна тя. — Това раждане ли е, или прераждане?

Всички тихо се засмяха.

— Едното или другото. Другото или нито едно. — Майката на Тимоти протегна ръка. — Добре дошла. Остани при нас. Съвсем скоро ще заминеш, за да изпълниш възвишеното си предопределение.

— Но... — за кой ли път възрази Тимоти.

— Никога не се съмнявай. Просто *бъди*.

С час по-млада, отколкото преди минута, Анжелина Маргьорит хвана ръката на майката.

— Има ли торта със свещички? Това първият ми рожден ден ли е, или деветстотин деветдесет и *деветият*?

В търсене на отговора се изпи още вино.

Залезите се харесват, защото изчезват.

Цветята се харесват, защото увяхват.

Ничиите кучета и котки се харесват, защото скоро няма да ги има.

Това не са единствените причини, ала в сърцето на утринните приветствия и следобедните смехове лежи обещанието за сбогуване. В сивата муцуна на старото куче виждаме прощаването. На умореното лице на стар приятел четем дълги пътувания без завръщане.

Така беше и с Анжелина Маргьорит и Семейството, но главно с Тимоти.

„Побързай да живееш“ бе мотото, извезано на един огромен килим, по който вървяха или тичаха всяка минута на всеки час от деня, през който прелестната девойка изпълваше живота им. Защото пред погледите им тя се подмладяваше от деветнадесет на осемнадесет и половина, а после и осемнадесет и една четвърт, макар да протягаха ръце, за да спрат това безкрайно и красиво обратно развитие.

— Почакай ме! — извика веднъж Тимоти, видял, че лицето и тялото ѝ се топят от красота на красота, като запалена свещица, която не престава да гори.

— Хвани ме, ако можеш! — И Анжелина Маргьорит се затича по поляната, следвана от разплакалото момче.

Уморена и с много смях, тя падна и го зачака да се строполи наблизко.

— Настигнах те — извика той. — Хванах те!

— Не — нежно възрази Анжелина Маргьорит и стисна ръката му. — Никога, скъпи братовчеде. Слушай.

И му обясни:

— Известно време ще съм на осемнайсет, после на седемнайсет и шестнайсет, и, о, Тимоти, докато съм на тази възраст, бързо трябва да си намеря любим в града, мимолетна любов, и не бива да разкривам, че идвам от този хълм и тази Къща, а да се наслаждавам преди да стана на петнайсет, четиринайсет и тринайсет, сетне на невинните дванайсет преди да започнат тръпките и да потече кръвта, и след това на единайсет, щастлива в неведението си, и на десет — още пощастлива. И ако някъде по дългия път назад, Тимоти, ние с теб успеем

да се хванем приятелски ръка за ръка, да свържем тела в радостта, ще бъде чудесно, нали?

— Не те разбирам!

— На колко си години, Тимоти?

— На десет, струва ми се.

— А, да. Значи наистина не разбираш.

Изведнъж тя се наведе и така го целуна по устата, че тъпанчетата му се спухаха и го заболя мекото място на черепа.

— Това дава ли ти известна представа какво ще пропуснеш като не се влюбиш в мен? — попита Анжелина Маргьорит.

Тимоти се изчерви. Душата му изскочи от тялото му и побягна.

— Почти — прошепна той.

— Накрая ще трябва да си отида — каза тя.

— Това е ужасно! — извика момчето. — Защо?

— Трябва, мили братовчедо, защото ако остана твърде дълго на което и да е място, с месеците ще забележат, че през октомври съм била на осемнайсет, през ноември — на седемнайсет и шестнайсет, по Коледа — на десет, напролет — на две и една, и сетне съм потърсила някаква плът, която да ми стане майка, и съм се скрила в утробата ѝ, за да посетя онова Завинаги, от което всички идваме, за да видим Времето и да изчезнем във Вечността. Така е казал Шекспир.

— Нима?

— Животът е гостуване, допълнено със сън. Тъй като съм различна, аз идвам от съня на Смъртта. Бързам да се скрия в съня на Живота. Идващата пролет ще съм семе в медената пита на някоя девойка/съпруга, готова за сблъсъци, зряла за живот.

— Наистина си странна — призна Тимоти.

— Много.

— Имало ли е много като теб от началото на света?

— Поне на нас са ни известни малцина. Но нима не съм щастливка, да се родя от гроба и сетне да ме погребат в лабиринта на някоя малка невеста?

— Нищо чудно, че другите празнуват. Толкова много смях и вино! — възкликна Тимоти.

— Нищо чудно — съгласи се Анжелина Маргьорит и се наведе, за да го целуне отново.

— Почакай!

Късно. Устните ѝ докоснаха неговите. Тъмна червенина плъзна по ушите му, опари тила му, счупи и излекува краката му, разтуптя сърцето му и заля цялото му лице. Мощен двигател заработи в слабините му и умря безименен.

— О, Тимоти — рече тя, — колко жалко, че не можем истински да се срещнем, ти — на път към своя гроб, а аз — към сладката забрава на плътта и възраждането.

— Да — потвърди момчето, — жалко.

— Знаеш ли какво означава „сбогом“? Означава „Бог да е с теб“.

Сбогом, Тимоти.

— Какво?!

— Сбогом!

И преди той да успее да се изправи, Анжелина Маргьорит бе изтичала в Къщата, за да изчезне завинаги.

Някои казваха, че по-късно я видели в селото почти седемнадесетгодишна, седмица след това — в един град в другия край на окръга, откъдето си тръгнала на шестнадесет, после в Бостън. На колко? На петнадесет! И накрая на кораб за Франция, дванадесетгодишно момиче.

Оттам историята ѝ потъва в мъгла. Скоро се получи писмо с описание на петгодишно дете, което няколко дни останало в Прованс. Един пътник от Марсилия видял двегодишно момиченце, което се смеело в ръцете на млада жена и бърбело нещо нечленоразделно за някакъв окръг, град, дърво и Къща. Но това, заявиха други, били врели-некипели.

Последната вест за Анжелина Маргьорит дойде от един италиански граф, който минаваше през Илинойс. След като се наслади на храната и вината в една странноприемница в средните части на щата, той разказа за забележителната си среща с някаква бременна римска графиня, чиито очи имали цвета на очите на Анжелина и устните ѝ били като тези на Маргьорит, и притежавала душевното сияние и на двете. Ала и това сигурно бяха глупости!

Пепел при пепелта, прах при прахта?

По време на една вечеря със Семейството Тимоти попи сълзите си със салфетката си и каза:

— Анжелина означава „ангел“, нали? А Маргьорит е цвете?

— Да — потвърди някой.

— Добре тогава — промълви момчето. — Цветя и ангели. А не пепел при пепелта. Прах при праха. Ангели и цветя.

— Да прием за това — казаха всички.

И пиха.

ГЛАВА 19

КОМИНОЧИСТАЧИТЕ

Но те бяха нещо повече.

Спускаха се надолу и се издигаха нагоре, ала всъщност не чистеха шахтите на комините.

А ги обитаваха. Идваха от далечни места, за да се заселят там. И никой не можеше да каже дали са въздушни, шепот на дух, подобие на призрак, илюзия за светлина, сянка, дали приспиват, или будят душата.

Пътуваха в облаците, високите летни пухести облаци, и по време на буря падаха долу със страшни мълнии. А често се спускаха и от безоблачно небе и разклащаха цели акри пшеница или вдигаха булото на сипещия се сняг, сякаш за да видят крайното си местоназначение: Къщата и деветдесет и деветте или, според някои, стоте комина.

Деветдесет и деветте или стоте комина, които пуфтяха към небесата и молеха да бъдат напълнени, да бъдат нахранени, и този кух шепот притегляше от атмосферата всеки минаващ вятър, всеки вихър, от всички посоки.

И безформените и невидими ветрове пристигаха един след друг, носейки подобие на своите стари вихри със себе си. И ако изобщо имаха имена, това бяха мусон, сироко или сантана. И деветдесет и деветте или стоте комина ги оставяха да пресяват, блуждаят, падат и настаняват своите летни настроения и зимни повеи в саждивите тухли, за да се преобразят в приятен ветреца в августовски ден, да огласят късните нощи с вой на умиращи души или да повтарят онова меланхолично страдание на звука, сирената за мъгла, далеч на полуостровите от живот, захвърлени на корабокрушенски скали, хиляди погребения едновременно, плач на погребални морета.

Пристиганията се бяха случили много преди, после по време и дълго след Завръщането, без смесване на същности извън огнището или по комина. Те бяха спокойни като котки, огромни същества, които не се нуждаеха от компания и храна, защото се хранеха със самите себе си и това напълно ги задоволяваше.

Наистина бяха като котки, с начала на външните Хебриди или появи в Китайско море, мълниеносни урагани, безнадежно захвърлени от нос Хорн или пратили на юг ледени въздишки, за да се срещнат с буйно прекосяващ Залива огнен дъх.

И така, всички комини в Къщата бяха напълно обитаеми, с ветрове от памет, които познаваха най-старите бури и разказваха за ужасите си, стига да запалиш цепениците долу.

А ако гласът на Тимоти се стрелнеше нагоре по един или друг комин, зимата в Мистично пристанище изплакваше приказка или някоя лондонска мъгла на път за Запада зашепваше, замърморваше, засъскваше без устни за своите мрачни дни и непрогледни нощи.

И всички казваха, че имало деветдесет и девет, а според някои, сто вида вълшебни времена, племе от температури, древни вихри, скорошни горещини и студове, търсеци и откриващи подходящи убежища, където да се скрият и да изчакат някой подгизнал от дъжд вятър да ги отпусти, за да се присъединят към въртележките на нова буря. Тогава Къщата се превръщаше в огромна изба от спотаени викове, чути, ала невидени, мнения от чист въздух.

Понякога, когато не можеше да заспи, Тимоти лягаше пред едно или друго огнище и викаше в комина, за да призове среднощна компания и да развърже езиците на ветровете, пътуващи по света. И тогава призрачните приказки се понасяха като тъмен сняг по тухления комин, за да докоснат ушите му, да хвърлят Арах в истерия, да разтреперят Мишока и да накарат Ануба да се надигне, познала странни приятели.

И така, Къщата беше дом на видими и главно на невидими създания, стаите на Семейството бяха заобиколени от ветрове и климати от всички времена и места.

Невидими в комините.

Пазещи спомени за утрини.

Разказващи за залежи, изгубени във въздуха.

Деветдесет и деветте или стоте комина, съвсем празни.

Освен тях.

ГЛАВА 20

ПЪТЕШЕСТВЕНИЧКАТА

Призори бащата надникна в таванското пространство на Сеси. Тя тихо лежеше на речните си пясъци. Той поклати глава и ѝ махна с ръка.

— Хм, ако ми кажеш каква полза има от нея, ще изям крепа на предните прозорци. По цяла нощ спи, закусва и после проспива деня.

— О, тя е много услужлива! — поясни майката и го поведе надолу по стълбището. — Та тя е един от най-активните членове на Семейството. Каква полза има от твоите двама братя, които по цял ден спят и не вършат нищо?

Те се плъзнаха през уханието на черните свещи. Черният креп на перилата прошумоля при преминаването им.

— Е, ние работим нощем — отвърна бащата. — Какво да направим, когато сме старомодни, както се изразяваш ти?

— Нищо не можете да направите, разбира се. Всеки от Семейството не може да е възрастен. — Тя отвори вратата на избата и двамата навлязоха в мрака. — Какъв късмет, че аз *изобщо* не се нуждая от сън. Ако се беше оженил за някоя спяща през нощта, какво щеше да излезе от този брак! Всеки от нас е различен. Всеки е шантав. Така е в Семейството. Сеси е само ум, чичо Ейнар е само криле, а пък Тимоти си е съвсем нормален. Ти спиш денем. Аз съм будна през целия си живот. Така че не е трудно да разбереш Сеси. Тя помага по хиляди начини. Праща ума си до зарзаватчийницата вместо мен! Или се вмъква в главата на месаря, за да провери дали ми дава прясно месо. Предупреждава ме, когато има опасност клюките да провалят следобед ми. Тя е нар пътешественик, пълен с полети!

Спряха в избата до голям празен махагонов сандък. Бащата се настани вътре.

— Само да помагаше малко повече — рече той. — Трябва да настоя Сеси да си намери истинска работа.

— Наспи се — отвърна майката. — До залез-слънце може да си на друго мнение.

И затвори сандъка.

— Е — каза той.

— Добро утро, скъпи — отвърна тя.

— Добро утро — разнесе се приглушеният му глас.

Слънцето изгря. Майката побърза да се качи горе.

Сеси се събуди от дълбок сън.

Погледна действителността и реши, че предпочита и се нуждае от своя безумен и специален свят. Мъглявите очертания на сухия пустинен таван ѝ бяха познати, както и звуците от долните етажи на Къщата, която по залез цялата кипеше от оживление и пърхане на криле, ала сега по пладне все още се отличаваше с онази мъртвешка тишина, присъща на обикновения свят. Слънцето висеше в небето и египетските пясъци, които бяха нейно ложе, само чакаха умът ѝ с тайнствена ръка да ги докосне и да запише по тях маршрута на пътешествията ѝ.

Тя усещаше и знаеше всичко това, ето защо с усмивка на сънуваща се отпусна върху дългата си красива коса, вместо възглавница, за да заспи и засънува, и в сънищата си...

... се отправи на пътешествие.

Умът ѝ се плъзна над цветните лехи, нивите, зелените хълмове, над древните сънливи улици на града, понесе се на вятъра и заобиколи влажното дърво. Цял ден щеше да лети из небето. Умът ѝ щеше да влиза в наежени кучета, да яде вкусни кокали, да души препикани дървета, да чува както чуват кучетата, да тича както тичат кучетата, само в усмивки. Това бе нещо повече от телепатия, нагоре по един комин и надолу по друг. Това беше достъп до лениви котки, стари моми, весели момиченца, любовници на утринни легла, после розови неродени бебенца с мънички сънуващи мозъци.

Къде щеше да иде днес?

Тя реши.

И отиде!

Точно в този момент в смълчаната Къща долу нахлу истинско безумие. Един мъж, побъркан чичо с такава репутация, че можеше да стресне всеки от Семейството и да го накара да се скрие в собствените си полунощи. Чичо от времената на Трансилванските войни, луд

господар на ужасно владение, който беше набучвал враговете си на кол и ги бе оставял да умрат от страшна смърт. Този чичо, Джон Несправедливия, преди няколко месеца беше пристигнал от мрачна южна Европа, само за да открие, че няма място за неговата разложена личност и страховитото му минало. Семейството бе странно, може би необикновено, в известна степен рококо, ала не и такъв бич, чума, гибел, каквито представляваше той с яркочервените си очи, остри като бръснач зъби, криви нокти и глас на милион набучени на кол души.

Миг след безумното си нахлуване в тихата по пладне Къща, съвсем пуста освен Тимоти и майка му, които пазеха, докато другите спяха под заплахата на слънцето, Джон Ужасния ги изблъска с лакти от пътя си и се заизкачва с гръмовен глас, за да смути сънните пясъци около Сеси, вдигайки сахарска буря около нейния покой.

— Проклятие! — извика той. — Тя тук ли е? Да не съм закъснял?

— Върви си — каза навъсената майка, която заедно с Тимоти го последва в таванските предели. — Да не си спял? Нея я няма и може да не се върне с дни!

Джон Ужасния, Несправедливия подритна пясък към спящата девойка. После я хвана за китката, за да потърси скрит пулс.

— Проклятие! — отново извика той. — Повикай я. Тя ми *трябва*!

— Чу ме! — Майката се приближи към него. — Никой не бива да я докосва. Трябва да бъде оставена както си е.

Чичо Джон завъртя глава. Продълговатото му тъмночервено лице беше сипаничаво и безчувствено.

— Къде е отишла? *Трябва* да я намеря!

— Можеш да я намериш в детето, което тича в дерето — тихо отвърна майката. — Можеш да я намериш в рака под един камък в потока. А може да играе шах зад лицето на стареца на площада пред съда. — Устните ѝ кисело се свиха. — А може и да е тук, да те гледа и да се смее, кой знае. Може и тя да говори, за да те подиграе.

— Защо... — Той тежко се обърна. — Ако се бях *сетил*...

— Разбира се, че *не* е тук — продължи майката. — А ако беше, нямаше да разберем. — В очите ѝ проблесна изящна дяволитост. — Защо ти *трябва*?

Чичо Джон се заслуша в звъна на далечна камбана. Сетне ядосано поклати глава.

— Нещо... вътре... — Той замълча и се наведе над топлото спящо тяло. — Сеси! Върни се! Можеш, ако поискаш!

Вятърът тихо задуха край огрените от слънцето прозорци. Пясъкът под неподвижните ѝ ръце се развълнува. Далечната камбана отново заби и той се заслуша в сънениия ѝ летен екот.

— Правил съм ѝ услуги. Миналия месец, ужасни мисли. Канех се да се кача на влака и да отида в града за помощ. Обаче Сеси може да улови тези страхове. Може да изчисти паяжините, да ме направи като нов. Разбираш ли? *Трябва* да ми помогне!

— След всичко, което стори на Семейството ли? — попита майката.

— Нищо не съм сторил!

— Когато нямахме място, когато Къщата се пръскаше по шевовете, ти ни прокле...

— Винаги сте ме мразили!

— Може би се страхувахме от теб. Ти имаш страшно минало.

— Това не е причина да ме отблъсквате!

— Напротив. Въпреки това, ако имаше място...

— Лъжи. Лъжи!

— Сеси няма да ти помогне. Семейството няма да го одобри.

— Проклето да е Семейството!

— Ти *вече* ни прокле. През месеца след нашия отказ неколцина изчезнаха. Пускаше слухове в града и е само въпрос на време да дойдат за нас.

— Възможно е! Пия и се раздрънквам. Ако не ми помогнете, може да продължа да пия. Тия проклети камбани! Сеси може да ги спре.

— Тези камбани — отвърна прелестният женски призрак. — Кога започнаха да бият? Откога ги чуваш?

— Откога ли? — Той замълча и се ококори, сякаш за да се взре в миналото. — Откакто не ме пуснахте да вляза. Откакто отидох и... — Чичо Джон се вцепени.

— Откакто отиде да се раздрънкаш и накара ветровете да задухат в погрешната посока край стрехите ни ли?

— Нищо такова не съм направил!

— Написано е на челото ти. Говориш едно, а заплашваш с друго.

— Тогава слушай — каза Джон Ужасния. — Слушай, спящата. — Той се втренчи в Сеси. — Ако не се върнеш до залез, за да прочистиш ума ми, да ми проясниш главата...

— Имаш списък на всички наши най-скъпи души, които ще издадеш с пиянското си дрънкане, а?

— *Ти* го каза, не аз.

Той затвори очи. Далечната камбана, свещената камбана пак биеше. Биеше ли биеше ли биеше.

— Чу ме! — надвика екота чичо Джон.

И изскочи от тавана.

Тежките му обувки затропаха по стълбището. Когато заглъхнаха, бледата жена се обърна и погледна спящата.

— Сеси — тихо я повика тя. — Върни се!

Тишина. Сеси лежеше неподвижно, колкото и дълго да чака майка ѝ.

Джон Ужасния, Несправедливия обиколи нивите и градските улици, като я търсеше във всяко дете, което ближеше сладолед, и във всяко бяло кученце, което отиваше само в някое нетърпеливо очаквано никъде.

Чичо Джон спря да избърше лицето си с кърпичка. Страх ме е, помисли си той. Страх ме е.

Видя морзова азбука от птици, накацали по високите телефонни кабели. Дали Сеси не бе там и не му се смееше с острите си птичи очи, не подреждаше перата си и не пееше?

Далечно като в сънлива неделна утрин отново чу камбаните да звънят в главата му. Озова се в чернота, в която се носеха бледи лица.

— Сеси! — извика чичо Джон на всичко, навсякъде. — Зная, че можеш да ми помогнеш! Разтърси ме! Разтърси ме!

Застанал до рекламата на градската дрогерия за компания, Джон силно разтърси глава.

Ами ако изобщо не я откриеше? Ами ако ветровете я отнесяха в Елджин^[1], където тя ужасно обичаше да прекарва времето си? В лудницата. Дали в момента не разбъркваше шарените като конфети мисли на побърканите?

Далеч в следобеда една голяма метална свирка въздъхна и запиця — влакът се носеше сред облаци пара по мостове над долини и студени реки, през царевични ниви и тунели, под арките на могъщи

орехи. Джон стоеше и се страхуваше. Ами ако Сеси се скриеше в главата на машиниста? Тя обичаше да се вози на чудовищни локомотиви. Да дърпа шнура на свирката и да разцепва с писъка ѝ спящата нощ или сънливия ден.

Той закрачи по една сенчеста улица. С периферното си зрение зърна сред клоните на недалечния глог старица, сбръчкана като сушена смокиня, гола като семе на магарешки бодил, с кедров кол, забит в гърдите.

Нещо изписка и се удари в главата му. Кос, който отлетя с косми от косата му в човката си.

— Проклятие!

Видя птицата да кръжи в очакване на нова възможност.

Чу пърхане.

Размаха ръце.

Хвана птицата! Тя записка в шепите му.

— Сеси! — извика на дивото черно същество чичо Джон.

— Сеси, ще те убия, ако не ми помогнеш!

Птицата пронизително изцвъртя.

Той силно стисна пръсти, много силно!

И без да поглежда назад, се отдалечи от мястото, където хвърли мъртвата птица.

Спусна се в дерето и на брега на потока избухна в смях — помисли си, че членовете на Семейството се щурат като полудели в опит да измислят как да избягат от него.

Дълбоко във водата лежаха огромни очи и се взираха нагоре.

В знойните летни дни Сеси често влизаше в меката сивота на рачешките глави и надничаше от черните им кръгли очи в краищата на чувствителните им очни стълбчета, за да усети бавното уверено течение на потока, неговата прохлада и мека светлина.

Тя можеше да е наблизко, в катеричките или дори... божичко, мисли!

В горещината на летните обеда Сеси се вмъкваше в амеби, трепкащи дълбоко във философски мрачните води на кладенците. В дните, когато светът сънуваше кошмари от жега, проникнала във всяко нещо на земята, тя лежеше на прохладното кладенчово дъно.

Джон се препъна и се просна в потока.

Камбаните забиха още по-силно. И покрай него сякаш се понесе процесия от тела. Бели като червеи същества се движеха като марионетки. Вълните люлееха главите им и разкриваха лицата на членовете на Семейството.

Седнал във водата, той се разплака. После се изправи и целият разтреперан, излезе на брега и се заизкачва по склона. Можеше да направи само едно нещо.

Късно следобед Джон Несправедливия, Ужасния влезе в полицейския участък. Едва се държеше на крака и гласът му измъчено хриптеше.

Шерифът свали крака от бюрото и зачака побърканият мъж да си поеме дъх.

— Идвам да съобщя за едно семейство — каза той. — Семейство греховни злодеи, които живеят, които се крият видими, но невидими, тук, там, наблизно.

Шерифът се понадигна.

— Какво семейство? И злодеи, казвате? — Той взе молива си. — Къде точно?

— Те живеят... — Побърканият млъкна. Нещо го бе ударило в гърдите. Ослепителни светлини изгаряха очите му. Той се олюля.

— Можете ли да ми дадете име? — заинтригувано попита шерифът.

— Казват се... — Отново усети ужасен удар. Църковните камбани *избухнаха!*

— Гласът ви, божичко, гласът ви! — извика Джон.

— Какво ми е на гласа?

— Звучи като... — Джон кимна към лицето на шерифа. — Като...

— Да?

— Това е *нейният* глас. Тя е зад вашите очи, зад вашето лице, на езика ви!

— Страхотно — с невероятно мек и сладък глас усмихнато рече шерифът. — Та щяхте да ми дадете име, семейство, място...

— Няма смисъл. Щом тя е тук. Щом езикът ви е *нейният* език. **Богове!**

— Опитайте — каза милият, нежен глас зад лицето на шерифа.

— Семейството е! — извика олюляващият се луд мъж. — Къщата е! — И се просна по гръб, отново улучен в сърцето. Камбаните ехтяха. Църковните камбани го използваха за железен език.

Джон извика едно име. Извика едно място.

После изхвърча от стаята.

След известно време лицето на шерифа се отпусна. Гласът му се промени, стана нисък и груб. Споменът сякаш го смая.

— Какво каза някой? — запита се той — Проклятие. Какво беше онова име? Бързо, запиши го. Ами къщата? Къде каза някой?

Шерифът погледна молива си.

— А, да — накрая въздъхна той. И пак: — Да.

Моливът се раздвижи. Шерифът записа.

Капакът на тавана рязко се отвори навътре и се появи ужасният несправедлив мъж. И се наведе над сънуващото тяло на Сеси.

— Камбаните — запушил ушите си с длани, каза Джон. — Твои са! Трябваше да се сетя. Измъчваш ме, наказваш ме. Престани! Ще те изгорим! Аз ще доведа тълпата. О, Господи, главата ми!

И с последен съкрушителен замах заби юмруци в ушите си, и се строполи мъртъв на пода.

Самотната жена в Къщата отиде да погледне трупа, а в сенките Тимоти усети, че приятелите му изпадат в паника и се скриват.

— О, майко — каза тихият глас на Сеси от будните ѝ устни. — Опитях се да го спра. Не успях. Той изрече нашето име, каза къде живеем. Дали шерифът ще го запомни?

Самотната среднощна жена не знаеше какво да ѝ отговори.

Тимоти слушаше от сенките.

От устните на Сеси, първо далечен, сетне близък и ясен, се разнесе звънът на камбаните, камбаните, ужасните свещени камбани.

Звънът на камбаните.

[1] Град в Илинойс. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 21

ЗАВРЪЩАНЕ В ПРАХТА

Тимоти се размърда в съня си.

Кошмарът дойде и не искаше да си иде.

В главата му се запали покривът. Прозорците затрепериха и се пръснаха. Из огромната Къща полетяха криле.

Момчето извика и рязко седна на леглото. Почти незабавно от устните му се изплъзна една дума, последвана от цял порой:

— Неф. Прашната вещица. Безброй хиляди пъти прабаба...
Неф...

Тя го викаше. Цареше пълна тишина, и все пак тя го викаше. Знаеше за огъня, бясното размахване на криле и пръсналите се прозорци.

Тимоти дълго седя неподвижно.

— Неф... прашната... Хиляди пъти прабаба...

Родена в смъртта две хиляди години преди трънения венец, Гетсиманската градина и празната гробница. Неф, майката на Нефертити, царствената мумия, която беше плавала на мрачен кораб покрай пустите планини, бе се изкатерила по Плимутската скала и оттам беше стигнала до Литъл Форт в северен Илинойс, където бе оцеляла след нощните атаки на Грант и утринните отстъпления на Лий. Дълго я местиха от стая в стая, от под на под, докато накрая не вдигнаха това тънко конопено въже, този кафяв тютюнев лист, тази семейна реликва, лека като балсово дърво, и не я качиха във високите тавани, където беше забравена от Семейство, жадуващо за спасение и забравящо незапомнените останки от смърти.

Зарязана в таванската тишина сред плаващи във въздуха златисти пращинки, тази древна гостенка се хранеше с мрак, дишаше само спокойствие и ведрина и чакаше някой да разрине натрупаните любовни писма, играчки, степени свещи и свещници, дрипави поли, корсети и вестници от спечелени и после изгубени войни.

Някой да се разрови, да потърси и да открие.

Тимоти.

Не я бе посещавал от месеци. Месеци. О, Неф, помисли си той.

Неф от тайнствения остров се събуди, защото той дойде и започна да рови и хвърля настрани, докато лицето ѝ със защитите ѝ очи не се появи, заобиколено от есенни листа, хартии и миши кости.

— Прабабо! — извика Тимоти. — Прости ми!

— Не... толкова... високо... — прошепна гласът ѝ, вентрилоквистки срички от четири хиляди години на тихо ехо. — Ще... ме... счупиш.

И наистина, от увитите ѝ в превръзки рамене се посипа сух пясък, йероглифите по нагръдника ѝ се разръфаха.

— Виж...

Тънка спирала от прах се надигна от изрисуваната ѝ гръд, където боговете на живота и смъртта сковано позираха като високи редове древна царица и пшеница.

Тимоти се ококори.

— Това. — Той докосна лицето на малко момче, появило се в едно от полетата на светите гърди. — Аз ли съм?

— Да.

— Защо ме повика?

— За... щото... това... е... краят. — Думите бавно се ронеха като златисти трошички от устните ѝ.

В гърдите на Тимоти заподскача зайче.

— Краят на какво!?

Единият защит клепач на старицата съвсем лекичко се повдигна и разкри кристален проблясък. Тимоти вдигна поглед към таванските греди, където се насочи лъчът.

— Това *нашата* къща ли е? — попита той.

— ... Дааа... — отвърна му шепотът. Тя отново затвори клепача си, но повдигна другия.

Пръстите ѝ затрепериха като крака на паяк върху изображенията по гърдите ѝ. — Това...

— Чичо Ейнар! — възкликна Тимоти.

— Крилатият ли?

— *Летял* съм с него.

— Добро дете. Ами *това*?

— Сеси!

— И тя ли лети?

— Без криле. Праща ума си...

— Като призраците ли?

— Които използват ушите на хората, за да гледат през очите им!

— Ами това? — Пръстите се разшаваха.

На мястото, където сочеше, нямаше символ.

— Аха — засмя се Тимоти. — Братовчед ми Ран. Невидим. Няма *нужда* да лети. Може да ходи навсякъде, без никой да го усети.

— Късметлия. А това, това и *това*?

Сухият ѝ показалец задраска по гърдите ѝ.

И Тимоти назова всички чичовци и вуйчовци, лели, братовчеди, племенници и племеннички, които бяха живели в Къщата вечно или стотици години, плюс-минус лошото време, бурите или войните. Имаше тридесет стаи, пълни с паяжини, нощни цветя и кихавици на ектоплазми, които позираха в огледалата, за да бъдат отвявани от пеперуди мъртвешки глави или траурни водни кончета.

Тимоти назова всяко йероглифно лице и старицата едва забележимо кимна с крехката си глава. Пръстите ѝ се спряха на последния символ.

— Въртопа на мрака ли докосвам?

— Тази Къща, да.

И наистина беше така. Там лежеше същата тази Къща, украсена с лазурит, кехлибар и злато, каквато трябва да бе била по времето, когато неизвестният Линкълн беше пристигнал в Гетисбърг.

И пред очите на момчето украсите започнаха да треперят и да се отлющват. Земетресение разлюля касите и ослепи златните прозорци.

— Тази нощ — скръбно прошепна прахът и се посипа върху себе си.

— Изтекло е толкова много време! — извика Тимоти. — Защо точно *сега*?

— Това е епохата на откритията. На картините, които летят по въздуха. На звуците, които се носят по ветровете. На нещата, виждани от мнозина. На нещата, чувани от всички. На десетките милиони, които пътуват по пътищата. Няма изход. Разкрити сме от думите във въздуха и образите, пращани със светлинни лъчи в стаи, където седят деца и техните родители, докато Медуза говори на всички и иска наказание.

— За какво?

— Няма нужда от причина. Това просто е откритието на часа, безсмислените тревоги и екскурзии в края на седмицата, паниката на нощта, никой не пита, стоварват се смърт и гибел, докато децата седят пред своите родители, вцепенени в арктическа магия на нежелани слухове и ненужни клевети. Няма значение. Тъпият ще говори, глупавият ще предположи, а ние сме изгубени.

— Изгубени... — повтори тя.

И Къщата на гърдта й, и гредите на Къщата над момчето затрепериха в очакване на още трусове.

— Скоро ще се появят пороите... Наводнение от хора...

— Но какво сме сторили?

— Нищо. Просто сме оцелели. И онези, които дойдат, за да ни удавят, ни завиждат, задето сме живели толкова много векове. Тъй като сме различни, трябва да бъдем отнесени. Шт!

И йероглифите й пак потръпнаха, и таванът въздъхна и проскърца като кораб в бурно море.

— Какво можем да направим? — попита Тимоти.

— Да се разбягаме във всички посоки. Те не могат да проследят толкова много полети. Къщата трябва да се опразни в полунощ, когато те ще дойдат с факли.

— Защо с факли?

— Винаги има огън и факли, факли и огън.

— Така е. — Тимоти усети, че езикът му се раздвижва, и споменът го смая. — Гледал съм филми. Нещастни бягащи хора и други, които ги гонят. И факли. И огън.

— Добре тогава. Повикай сестра си. Сеси трябва да предупреди всички останали.

— Вече го направих! — извика един глас от нищото.

— Сеси!?

— Тя е при нас — изхриптя старицата.

— Да! Чух всичко — потвърди гласът от гредите, прозореца, килерите, стълбището. — Аз съм във всяка стая, във всяка мисъл, във всяка глава. Скриновете вече са изпразнени, багажът е събран. Къщата ще опустее много преди полунощ.

Невидима птица докосна клепачите и ушите на Тимоти и кацна зад очите му, за да запремигва към Неф.

— Наистина, Красавицата е тук — каза Сеси с гърлото и устата на Тимоти.

— Глупости! Искате ли да чуete още една причина времето да се развали и да дойде пороят? — попита старицата.

— Кажи ни я, Неф. — Тимоти усети кроткото присъствие на сестра си зад използваните си като прозорци очи.

— Те ме мразят, защото съм съкровищница от знание за Смъртта. Това знание е проклятие за тях, а не полезно бремене.

— Смъртта... — започна Тимоти и Сеси довърши: — смъртта помни ли се?

— О, да. Но само от мъртвите. Вие живите сте слепи. Но ние, които сме се изкъпали във Времето и сме се преродили като деца на земята и наследници на Вечността, спокойно се носим в реки от пясък и потоци от мрак и сме подложени на облъчване от звездите, чиято светлина пътува милиони години, за да завали по земята и да ни открие в нашите градини от вечно скрити души като грамадни семена под мраморните пластове и барелефните скелети на змиевидни птици, които летят в пясъчника с криле, широки милиони години и дълбоки колкото един дъх. Ние сме пазителите на Времето. Вие, които вървите по земята, познавате само мига. Тъй като се движите и живеете, не можете да пазите. Ние сме хранилища на мрачни спомени. Урните ни пазят не само нашите светлини и безмълвните ни сърца, но и нашите кладенци, по-дълбоки, отколкото можете да си представите, където в здрача на подземните изгубени часове, превързани в полунощ, дремят всички смърти на света, смъртите, върху които човечеството е изградило нови постройки от плът и укрепления от камък, вечно издигащи се нагоре, докато ние продължаваме да потъваме и потъваме. Ние натрупваме. Ние сме помъдрели от сбогувания. Нима не признаваш, малкия, че четирийсет милиарда смърти са огромна мъдрост и че тези четирийсет милиарда под земята са щедър дар, за да могат да живеят живите?

— Да, струва ми се.

— Няма какво да ти се струва, малкия. Бъди сигурен. Аз ще те науча и това знание, което е важно за живите, защото единствено смъртта може да освободи света, за да се роди отново — това е твоето сладко бремене. И тази нощ започва задачата ти. *Сега!*

В този момент лъскавият медальон в средата на златния ѝ нагръдник проблесна. Светлината огря тавана като хиляди летни светулки и сякаш щеше да подпали сухите греди. Таванът като че ли се завъртя от нахлулия блясък и топлина. Всяка летва, дървена керемидида и дъска заскърца и се разшири, а Тимоти вдигна ръце, за да пропъди рояците, вперил поглед в огнената гръд на Неф.

— Огън! — извика той. — Факли!

— Да — изсъска невъобразимо старата жена. — Факли и огън. Нищо не остава. Всичко изгаря.

И с тези думи от изображението на древната Къща на гърдите ѝ се вдигна дим.

— Нищо не остава! — извика Сеси, едновременно навсякъде като светулките, които заплашваха да изгорят гредите. — Всичко си отива!

И Тимоти запремигва и се наведе, за да види крилатия, спящата Сеси, Невидимия чичо (невидим, освен преминаването му като вятър през облаци или снежни виелици, вълци, тичащи в ниви с черна пшеница, прилепи в зигзаговидни полети, поглъщащи луната), и още цял куп други лели, чичовци и братовчеди, които крачеха по пътя и се отдалечаваха от града. Или се издигаха в небето и се подслоняваха на дървета, отдалечени на километри от опасността, от лудостта на факлите, която бушуваше на гърдите на древната мумия. През прозореца Тимоти можеше да види истинската тълпа, която прииждаше с факли към Къщата като поток от лава, пеш, с колела и коли, с буря от крясъци, давещи гърлата им.

И тогава момчето усети, че дъските на пода се раздвижват като везни, от които са вдигнали тежестите. Освободен, скелетът на Къщата започна да расте, ветровете всмукваха свободните стаи, развяваха призрачните завеси и широко отвориха входната врата, за да посрещнат факлите, огъня и обезумялата тълпа.

— Всичко си отива! — за последен път извика Сеси.

И напусна очите, ушите, телата и умовете им, върна се в тялото си и се затича толкова леко и бързо, че краката ѝ не оставяха следи в тревата.

Последва бясно раздвижване. Около Къщата се случваха всякакви неща. По димоотводите фучеше въздух. Деветдесет и деветте или стоте комина въздишаха или стенеха и скърбяха. Керемидите

сякаш отлитаха от покрива. Размахваха се криле. Носеше се ужасяващ плач. Всички стаи бяха изпразнени. И насред целия този хаос, насред цялото това вълнение, насред всичко това, Тимоти чу прабабата да пита:

— Ами сега, Тимоти?

— Какво?

— След час Къщата ще е празна. Ще останеш съвсем сам и ще се приготиш за дълго пътуване. Искам да дойда с теб. Може би няма да сме в състояние да си приказваме много по пътя, но преди да тръгнем, насред всичко това трябва да ти задам един въпрос. Все още ли искаш да си като нас?

Тимоти дълго се замисли и накрая отвърна:

— Ами...

— Говори. Мислите ти са ми известни, но трябва да ги изречеш.

— Не, не искам да съм като вас — каза Тимоти.

— Това да не е началото на мъдрост?

— Не зная. Много мислих. Наблюдавах всички ви и реших, че искам да живея така, както винаги са живели хората. Искам да зная, че съм роден и може би трябва да приема факта, че ще умра. Но като ви гледам, виждам, че всички тези дълги години нищо не са променили.

— Какво искаш да кажеш? — попита прабабата.

Нахлу силен вятър, полетяха искри и опърлиха сухите й превръзки.

— Ами, всички ли сте щастливи? Много ми е мъчно. Понякога нощем се будя и плача, защото разбирам, че имате всичкото това време, всички тези години, но това не ви е направило много щастливи.

— О, да, Времето е бreme. Прекалено много знаем, прекалено много помним. Наистина сме живели прекалено дълго. Най-правилно е, Тимоти, пълноценно да изживееш живота си, да се наслаждаваш на мига и след много години с радост да осъзнаеш, че си използвал всяка своя секунда, всеки свой час, всяка своя година и че си любимо дете на Семейството. А сега да се приготвим за тръгване.

— А сега — изхриптя старата Неф, — ти ще си моят спасител, малкия. Вдигни ме и ме понеси.

— Не мога! — извика Тимоти.

— Аз съм семе от глухарче. Ще ме вдигнеш на един дъх, с едно изтупкване на сърцето си. Хайде!

Така и стана. С един дъх, с едно докосване на ръцете му опакованият подарък от земята преди Спасителите и разделянето на Червено море се издигна във въздуха. И видял, че може да носи този възроп от сън и кости, Тимоти заплака и се затича.

Сред хаоса от криле и ивици призрачна светлина бързото преминаване на мрачни облаци над долините предизвика такова въздушно всмукване, че всички комини, деветдесет и девет или сто, издишаха, запищяха и изхвърлиха огромно количество сажди и вятър от Хебридите, въздух от далечните Тортуги и циклони от Канзас. Този изригнал вулкан от тропичен и после от арктичен въздух връхлетя и разцепи облаците, от които се заизлива ужасен порой, истински потоп. Той угаси огъня и превърна Къщата в черни полуразвалини.

И също така уталожи гнева на тълпата и тя се отдръпна, и като шляпаше из водата, се разпръсна по домовете си, оставяйки бурята да измие фасадата на празната черупка само с една голяма камина и комин, издигнал гърлото си право нагоре, където чудодейно висяха жалки останки, поддържани от няколко греди и един спящ дъх.

Там лежеше Сеси и тихо усмихната на хаоса, посочваше на хилядите членове на Семейството накъде да летят и вървят, да се носят с вятъра, да се оставят земята да ги привлича, да са листа, паяжини, отпечатък от конско копито, усмивка без устни, зъб без уста, козина без кости, саван от утринна мъгла, невидими души от коминни гърла, само внимавай и слушай, върви, върви на изток, върви на запад, крий се в дърветата, спи в тревата, яхни чучулигите, тичай с кучетата, накарай котките да се погрижат за теб, спотаи се във ведро от кладенец, огъвай селските легла и възглавници без отпечатък от тяло и глава, буди се призори с колибритата, живей при нощните пчели, слушай, слушай внимателно!

Дъждът доизми овъглената обвивка, спря и останаха само стелец се дим и половин Къща с половин сърце, половин бял дроб и Сеси, компас на техните сънища, завинаги диспечер на далечните им местоназначения.

Отидоха си всички, понесоха се в поток от сънища към далечни селца, гори и ферми, и заедно с тях — майката и бащата във виелица от шепот и молитви, като викаха сбогом и обещаваха някой ден да се завърнат, за да потърсят своя изоставен син. Сбогом, сбогом, о, да,

сбогом, казваха заглъхващите им гласове. Сетне се възцари тишина, освен Сеси, която продължаваше меланхоличното сбогуване.

И Тимоти усещаше и съзливо разбираше всичко това.

Той спря под едно дърво на километър и половина от Къщата — сега тя сияеше от искри и димът над нея скриваше небето и луната. В този момент по пътя мина някаква таратайка и фермерът, който седеше зад волана, погледна далечното сияние и детето, кимна към горящата Къща и попита:

— Какво става там?

— Де да знаех — отвърна Тимоти.

— Какво *носиш*, малкия?

И намръщено погледна продълговатия вързоп под мишницата му.

— Събирам ги — рече момчето. — Стари вестници. Комикси. Стари списания. Някои от много отдавна. Боклуци. — Вързопът под мишницата му прощумоля на нощния вятър. — Боклуци, обаче...

— И аз бях същият — засмя се фермерът. — Ама вече не съм. Искаш ли да се повозиш?

Тимоти кимна и погледна за последно към Къщата, и видя искрите, които се стрелкаха в небето като светулки.

— Качвай се.

И потеглиха.

ГЛАВА 22

ОНАЗИ, КОЯТО ПОМНИ

Много дни и седмици мястото над града пустееше. Когато започнаха дъждовете и удряха мълнии, от овъглените развалини сегизтогиз се издигаха едва забележими валма дим и се стелеха над останките, хлътнали в пълната с натрошени бутилки изба, и над черните скелети на таванските греди, рухнали отгоре, за да скрият погребаните вина. Когато нямаше дим, над руините се носеха облаци прах и в тях проблясваха и изчезваха спомени за Къщата.

Един ден по пътя се появи младеж, сякаш излизаше от някакъв сън или от тихите вълни на спокойно море, за да се озове пред изоставената Къща, като че ли едновременно знаеше и не знаеше какво е имало някога в нея.

Вятърът въпросително прошумоля в голите клони на дърветата.

Той внимателно се заслуша и отговори:

— Том — каза младежът. — Том беше, нали? Познаваш ли ме? Помниш ли ме?

Клоните се разлюляха утвърдително.

— Тук ли си сега? — попита той.

„Почти — разнесе се шепот. — Да. Не.“

Сенките се раздвижиха.

Вратата на Къщата проскърца и бавно се отвори. Младежът се приближи до стълбището.

Вятърът протяжно зави в големия комин.

— Ако вляза и почакам, какво тогава? — загледан в огромната фасада на безмълвната Къща, попита той.

Вратата се разклати на пантите си. Няколкото останали прозореца тихо се раздрънкаха и отразиха първите звезди.

Младежът чу, ала не чу шепота край ушите си.

„Влез. Почакай.“

Той стъпи върху първото стъпало и се поколеба.

Гредите на Къщата се отдръпнаха, сякаш за да го привлекат.

Още една крачка.

— Не зная. Какво? Какво търся ли?

Тишина. Къщата чакаше. Вятърът чакаше в дърветата.

— Ан? *Ти* ли си? Не, нея отдавна я няма. Но имаше друга. *Почти* зная името ѝ. Какво?...

Гредите нетърпеливо изскърцаха. Той се качи на третото стъпало, а после и догоре и застана пред широко отворената врата, през която вятърът дълбоко си пое дъх, сякаш за да го всмуче вътре. Ала младежът стоеше съвсем неподвижно и със затворени очи се опитваше да види под клепачите си едно сенчесто лице.

„Почти зная името“ — помисли си той.

„Влез. Влез.“

Младежът влезе.

Къщата едва доловимо хлътна, сякаш отгоре ѝ се бе отпуснала нощта или върху покрива се беше спуснал облак.

Във висините на тавана имаше сън в заспала плът.

— Кой е там? — тихо извика той. — Къде си?

Вдигна се тавански прах и образува сянка.

— А, да, да — каза младежът. — Спомних си. Прекрасното ти име.

Сетне се заизкачва по стълбището, което водеше към очакващия го таван на Къщата.

Пое си дъх.

— Сеси — промълви младежът.

Къщата потрепери.

Лунна светлина обля стълбището.

Той се качи.

Входната врата съвсем бавно се залюля и тихичко се затвори.

ГЛАВА 23

ПОДАРЪКЪТ

На вратата се почука и Дуайт Уилям Олкот вдигна поглед от снимките, току-що получени от някакви разкопки край Карнак. Беше сит, иначе нямаше да отговори на почукването. Той кимна, което, изглежда, беше достатъчно, защото вратата мигновено се отвори и вътре надникна една плешива глава.

— Зная, че е странно — каза помощникът му, — но е дошло едно дете...

— Наистина е странно — прекъсна го Д.У. Олкот. — Обикновено тук не идват деца. Има ли среща?

— Не, но твърди, че след като видите подаръка, който ви носи, ще се съгласите на среща. *Впоследствие.*

— Необикновен начин за уреждане на срещи — замислено рече Олкот. — Да го приема ли? Момче е, нали?

— Изключително момче, така каза, и носел древно съкровище.

— Това вече е прекалено! — засмя се уредникът. — Да влезе.

— Вече влязох. — Стиснал нещо под мишница, Тимоти бързо се приближи.

— Седни — каза Д.У. Олкот.

— Ако не възразявате, ще остана прав. Тя обаче може би ще има нужда от два стола.

— Два стола ли?

— Ако не възразявате, господине.

— Донеси още един стол, Смит.

— Веднага, господине.

Двата стола бяха донесени, Тимоти вдигна продълговатия, лек като балсово дърво подарък и го постави отгоре им, така че вързопът да се вижда добре.

— Виж, младежо...

— Тимоти — каза момчето.

— Виж, Тимоти, аз съм зает човек. Казвай по каква работа идваш.

— Добре, господине.

— Е?

— Четири хиляди и четиристотин години и деветстотин милиона смърти, господине.

— Боже мой, това е голяма дума. — Д. У. Олкот даде знак на Смит. — Още един стол. — Столът беше донесен. — А сега наистина трябва да седнеш, синко. — Тимоти седна. — Я повтори.

— Предпочитам да не го повтарям, господине. Звучи като лъжа.

— И все пак — бавно каза Д.У. Олкот, — защо аз ти вярвам?

— Просто имам такова лице, господине.

Музейният уредник се наведе напред и се втренчи в бледото, напрегнато лице на момчето.

— Ей Богу, наистина имаш такова лице — промълви той.

— А какво имаме тук? — продължи уредникът и кимна към нещото, което приличаше на катафалка. — Знаеш ли думата „папирус“?

— Всички я знаят, господине.

— Момчетата, предполагам. Свързано е с ограбените гробници и Тут. Момчетата знаят думата „папирус“.

— Да, господине. Елате да погледнете, ако искате.

Уредникът явно *искаше*, защото вече бе на крака.

Приближи се да погледне и започна да рови като в кантонерка, тютюнев лист по тютюнев лист, тук с глава на лъв, там с ястребово тяло. Пръстите му се движеха все по-бързо, докато накрая не ахна, сякаш ударен в гърдите.

— Малкия — попита уредникът и отново въздъхна. — Откъде намери тези неща?

— Това нещо, господине. И не съм го намерил, то намери мен. Каза, че било като игра на криеница. Аз го чух. И после вече не беше скрито.

— Боже мой! — ахна Д.У. Олкот, като с две ръце разтваряше „рани“ в крехкото нещо. — Твое ли е?

— Обратното също е вярно, господине. Аз съм неин и тя е моя. Ние сме от едно семейство.

Уредникът погледна момчето в очите.

— Пак ти вярвам.

— Слава Богу.

— Защо благославяш Бог?

— Защото ако не ми вярвате, щеше да се наложи да си тръгна. —

Тимоти понечи да стане.

— Не, не! — извика Д.У. Олкот. — Недей. Но защо говориш така, като че ли това нещо те притежава, като че ли сте роднини?

— Защото това е Неф, господине — поясни момчето.

— Неф ли?

Тимоти протегна ръка и загърна една разместена превръзка.

Дълбоко изпод отворите в папируса можеха да се видят защитите очи на невъобразимо древната старица със скрито поточе на видимост между клепачите. От устните ѝ се посипа прах.

— Неф, господине — повтори момчето. — Майката на Нефертити.

Уредникът се върна на стола си и взе кристалната гарафа.

— Пиеш ли вино, момко?

— До днес не, господине.

Тимоти дълго седя и чака. Накрая господин Д. У. Олкот му подаде чашка вино. Отпиха и ученият каза:

— Защо ми донесе това... нея?

— Това е единственото безопасно място на света.

Уредникът кимна.

— Вярно е. И ти предлагаш... — Той замълча за миг. — Неф. За продан ли?

— Не, господине.

— Тогава какво искаш?

— Ако тя остане тук, господине, веднъж дневно да ѝ говорите.

— Тимоти засрамено впери очи в обувките си.

— Ще ми повярваш ли, ако ти кажа, че ще го правя, Тимоти?

Момчето вдигна поглед.

— О, да, господине. Ако *обещаете*.

Отправи очи към уредника и продължи.

— И нещо повече, да я *слушате*.

— Тя говори, така ли?

— Много, господине.

— Сега говори ли?

— Да, но трябва да се наведете към нея. Аз вече съм свикнал. След време и вие ще свикнете.

Д.У. Олкот затвори очи и се заслуша. Отнякъде се носеше шумолене на древни папируси, което го накара напрегнато да сбърчи лице.

— Какво? — попита той. — За какво говори тя?

— За всичко, каквото може да се каже за смъртта, господине.

— Всичко ли?

— Четири хиляди и четиристотин години, както вече отбелязах, господине. И деветстотин милиона души, които са умрели, за да можем да живеем ние.

— Това е много смърт.

— Да, господине. Но аз се радвам.

— Защо говориш така?

— Няма нищо лошо, господине. Защото, ако *те* бяха живи, ние нямаше да можем да се движим. И да дишаме.

— Разбирам какво имаш предвид. Тя знае всичко *това*, нали?

— Да, господине. Дъщеря ѝ е била Красавицата, която беше там. А тя е Онази, която помни.

— Призракът, който казва, че плътта и душата допълват историята на Книгата на мъртвите ли?

— Така ми се струва, господине. И още нещо — прибави Тимоти.

— Да?

— Ако не възразявате, пропуск за музея.

— За да можеш да я посещаващ когато поискаш ли?

— Дори след работно време.

— Мисля, че може да се уреди. Ще трябва да подпишем някои документи, разбира се, и да проверим автентичността.

Момчето кимна.

Мъжът се изправи.

— Глупаво е да питам, но тя още ли говори?

— Да, господине. Приближете се. Не, *още* по-близо.

Тимоти го побутна по лакътя.

Далеч край храма на Карнак пустинните ветрове въздъхнаха. Далеч между лапите на един грамаден лъв пясъкът се успокои.

— Слушайте — каза Тимоти.

ПОСЛЕСЛОВ

КАК СЕ СЪБРА СЕМЕЙСТВОТО

Как ми хрумват идеите и колко време ми трябва, за да ги развия?
Петдесет и пет години или девет дни.

В случая с „От прахта родени“ материалът се появи през 1945 г. и беше завършен през 2000-та.

В случая с „451° по Фаренхайт“ идеята ми хрумна един понеделник и след девет дни бях готов с първия кратък вариант.

Сами виждате, всичко зависи от непосредствената страст. „451° по Фаренхайт“ беше необикновена книга и я писах в необикновено време: онзи период на лов на вещици, който завърши през петдесетте години с Джоузеф Маккарти.

Семейство Елиот в „От прахта родени“ се роди в детството ми, когато бях седемгодишен. Всяка година на Все светии леля Нива ни взимаше с брат ми в старата си таратайка и ни водеше в Октомврийска земя да берем царевични стъбла и тикви. Носехме ги в дома на баба ми и дядо ми и поставяхме тикви във всички ъгли, закачахме царевични стъбла на верандата и нареждахме листата от масата в трапезарията по стълбищата, така че трябваше да се пързалиме по перилата, вместо да слизаме.

Тя ме качваше на тавана, облечен като вещица с въсъчен нос, скриваше брат ми под таванската стълба и канеше гостите да се покатерят през нощта, за да влязат в къщата. Цареше буйно веселие. С тази моя вълшебна леля, едва десет години по-голяма от мен, са свързани едни от най-хубавите ми спомени.

Израснал сред чичовците, лелите и баба си, аз започнах да разбирам, че част от тази история трябва да се запише, за да се съхрани за вечността. Затова на двадесетина години започнах да разработвам идеята за това Семейство, странно, може би необикновено, в известна степен рококо — чиито членове можеха да са, а можеха и да не са вампири.

Когато завърших първия разказ за това забележително Семейство, го публикувах в списание „Странни истории“ за чудесната сума от половин цент на дума. Там отпечатах много от първите си произведения, без да разбирам, че те ще надживеят списанието и ще оцелеят до наши дни.

Когато повишиха хонорара ми на един цент на дума, реших, че съм забогатял. Творбите ми се появяваха една след друга и аз ги продавах за по петнадесет, двадесет, дори понякога двадесет и пет долара.

Когато свърших „Завръщане у дома“, първия разказ за моето Семейство, редакцията на „Странни истории“ незабавно го отхвърли. Още отначало имах проблеми с тях, тъй като те се оплакваха, че моите разкази не били за традиционни призраци. На тях им трябваша гробища, късни нощи, странни минувачи и удивителни убийства.

Не можех постоянно да призовавам призрака на Марли, колкото и да го обичах, наред с всички други привидения, които бяха измъчвали Скрудж. От „Странни истории“ искаха първи братовчеди на героите на Едгар Алан По или на хвърлената тиквена глава на Уошингтън Ървинг.

Аз просто не бях способен на това — непрекъснато опитвах, но разказите ми се превръщаха в истории за хора, които откриват скелета в самите себе си и се ужасяват от него. Или за буркани, пълни с невъобразими същества. „Странни истории“ неохотно приемаха някои от тях. Затова когато в редакцията им пристигна „Завръщане у дома“, те извикаха „Стига!“ и ми върнаха разказа. По онова време не знаех какво да правя с него, защото в Съединените щати нямаше пазар за такива съчинения. Интуитивно го пратих в списанието „Мадмоазел“, на което предишната година бях имал късмета да продам един разказ. Изтекоха много месеци. Е, мислех си аз, сигурно се е изгубил. Накрая получих телеграма от редакторите, в която пишеше, че били обмисляли да променят разказа, за да отговаря на характера на списанието, но вместо това щели да променят характера на списанието, за да отговаря на разказа!

Подготвиха цял октомврийски брой, изграден около моето „Завръщане у дома“, и възложиха на Кей Бойл и други да напишат октомврийски съчинения, за да допълнят броя. Използваха талантливия Чарлз Адамс, който по онова време бе ексцентричен

карикатурист в „Ню Йоркър“ и започваше да рисува своето странно и великолепно „Семейство Адамс“. Той създаде забележителен подлистник с моята октомврийска Къща и членовете на моето Семейство, носещи се в есенния въздух и тичащи по земята.

След отпечатването на разказа имах няколко чудесни срещи с Чарлз Адамс в Ню Йорк. Обсъждахме идеята за сътрудничество: за определен период аз щях да напиша още разкази и Адамс щеше да ги илюстрира. Накрая щяхме да ги издадем в книга. Годишите си течаха, някои разкази бяха написани, двамата поддържахме връзка, ала всеки вървеше по пътя си. Моите планове за книга бяха забавени от късмета да ми възложат написването на сценарий за „Моби Дик“ на Джон Хюстън. Но през годините постоянно се връщах към своето любимо семейство Елиот. Онзи някогашен сдържан разказ „Завръщане у дома“ се превърна в крайъгълен камък за житиеописанието на Семейството: тяхната поява и смърт, техните приключения и несгоди, тяхната любов и скръб. Когато написах и последната история, скъпият ми Чарлз Адамс беше преминал в онази Вечност, обитавана от съществата от неговия и моя свят.

Това накратко е историята на „От прахта родени“. Освен това бих могъл да прибавя, че всичките ми герои се основават на роднините, които в детските ми октомврийски вечери идваха в дома на баба ми. Чичо Ейнар е истински, както и всички други братовчеди, чичовци и лели в книгата. Въпреки че отдавна са мъртви, те продължават да живеят и се носят по комините, стълбищата и таваните на моето въображение, съхранени с много обич от онзи приятел, който някога бе фантастично млад и невероятно впечатлен от чудото на Все светии.

Рей Бредбъри,

лято на 2000 г.

ПЪРВИЯТ ДЕН

Случи се по време на закуска. Чарлз Дъглас погледна вестника и забеляза датата. Отхапа още един залък от препечената си филия, отново погледна вестника и го остави на масата.

— О, Господи.

Жена му Алис стреснато вдигна очи.

— Какво?

— Датата. Виж датата! Четиринадесети септември.

— Е, и?

— Първият учебен ден!

— Я повтори — каза тя.

— Първият учебен ден, не се ли сещаш? Лятната ваканция свършва, всички се появяват отново, старите лица, старите приятели...

Алис съсредоточено го наблюдаваше как се изправя.

— Какво искаш да кажеш?

— Днес е първият ден, нали така?

— Какво общо има това с нас? — възропта тя. — Нямаме деца, не познаваме никакви учители, нямаме дори приятели с деца.

— Да, но... — Чарли вдигна отново вестника и със странен глас добави: — Аз обещах.

— Обещал си? Какво? На кого?

— На старата тайфа. Преди години. Колко е часът?

— Седем и половина.

— По-добре да побързаме, иначе ще закъснеем.

— Ще ти сипя още малко кафе. Успокой се. Господи, изглеждаш ужасно.

— Но аз току-що се сетих. — Той я гледаше как налива кафе. — Обещах. Рос Симпсън, Джак Смит и Гордън Хейнс, Беше почти кръвна клетва. Зарекохме се да се срещнем отново на първия учебен ден петдесет години след завършването. Под пилоната със знамето.

Жена му седна и остави кафеника.

— Става въпрос за първия учебен ден на тридесет и осма ли?

— Да, тридесет и осма.

— И ти си се мотаел с Рос, Джак и как беше...

— Гордън! И не се мотаехме. Знаехме, че всеки тръгва по пътя си и може да не се видим години или никога да не се видим, затова дадохме тържествена клетва — не е важно каква — да не забравяме да се върнем, ако трябва и от другия край на света, и да се срещнем пред училището през осемдесет и осма година.

— И всички ли си обещахте?

— Да, най-тържествено. А аз седя тук и дрънкам, вместо да съм изхвърчал навън.

— Чарли — каза Алис, — даваш ли си сметка, че старото ти училище е на четиридесет мили оттук?

— Тридесет.

— Добре, тридесет. И ще караш дотам и...

— И ще стигна там преди обяд, разбира се.

— Знаеш ли как звучи това, Чарли?

— Само недей с глупостите — бавно произнесе той. — Хайде, кажи го.

— Ами ако отидеш там и не намериш никого?

— Какво искаш да кажеш?! — повиши глас той.

— Искам да кажа, ами ако ти се окажеш единственият глупак, който е достатъчно смахнат да вярва...

— Те обещаха! — срязва я той.

— Но това е било преди цяла вечност!

— Обещаха!

— Ами ако междувременно са променили решението си или просто са забравили?

— Не могат да забравят.

— Защо?

— Защото бяха най-добрите ми приятели, най-добрите на света. Никой не е имал приятели като тях.

— Боже Господи! Толкова си наивен...

— Нима? Щом аз си спомням, защо да не си спомнят и те?

— Защото ти си особен смахнат случай!

— Много съм ти задължен.

— Не съм ли права? Я погледни кабинета си с всички онези влачета, машинки и филмови плакати!

— И какво?

— Виж си папките! Пълни са с писма от шестдесетте, петдесетте и четиридесетте. Така и не можеш да се разделиш с тях!

— Те са важни за мен.

— За теб — да. Но наистина ли вярваш, че твоите приятели познати са запазили твоите писма?

— Аз пиша страхотни писма.

— Абсолютно вярно. Но я се обади на някой от тях и го помоли да ти върне някои от писмата. Какво мислиш, че ще стане?

Той не отговори.

— Кръгла нула.

— Не говори така!

— Да не би „кръгла нула“ да е ругатня?

— По начина, по който го каза — да.

— Чарли!

— Стига с това „Чарли“!

— Ами тридесетгодишнината от основаването на твоя клуб по актьорско майсторство? Отиде да видиш някоя си Сали или как беше, а тя не можа да си спомни кой си.

— Давай, продължавай в същия дух!

— Господи — въздъхна тя. — Не се мъча да те откажа. Просто не искам да страдаш.

— Кожата ми е дебела.

— Нима? Фукаш се, че си застрелял слон, а отиваш да ловиш водни кончета.

Той се изправи. С всеки неин коментар сякаш ставаше все по-висок и по-висок.

— Великият ловец тръгва — заяви той.

— Да — изтощено въздъхна тя. — Пак се започва.

— При вратата съм — каза той.

Тя продължи да го гледа.

— Няма ме.

И вратата се затръшна.

„Господи — помисли си той, — сякаш е Бъдни вечер.“

Натисна газта до дупка, след това я отпусна, после отново я натисна и отпусна в съзвучие с развилнелия се в главата му кошер.

Или като да закъснееш на Все светии — празненството е отшумяло, всички отдавна са си отишли. Кое от двете?

Продължи с умерено темпо, без да престава да поглежда часовника си. Имаше достатъчно време, разбира се. Даже предостатъчно. Но трябваше да пристигне до обяд.

Но какво по дяволите бе това? — чудеше се той. Дали Алис не беше права? Дали пътуването му нямаше да се окаже поредната гонитба на вятъра? Защо всичко му изглеждаше толкова проклето важно? В края на краищата кои бяха тези негови приятели, сега непознати, и какво бе станало с тях? Никакви писма, никакви обаждания, никакви случайни срещи, никакви некролози. Я го разкарай това последното! Дай газ! „Господи — помисли си той, — с какво нетърпение чакам този момент!“ Изсмя се на глас. Кога за последен път бе казал това? Когато беше дете, имаше цял списък с неща, които очакваше с нетърпение. Коледа, Господи, винаги ти се струваше на милион километра. Великден? На половин милион. Все светии? Скъпият любим Ден на Все светии с издълбаните тикви, тичането, майтапите, тропането по прозорците, звъненето на вратите, сгорещения дъх под картонената маска. Все светии! Най-страхотният ден. Но преди цяла вечност. Ами Четвърти юли с големите надежди, когато се мъчиш да станеш пръв от леглото, пръв да се облечеш, пръв да изскочиш на поляната пред дома, пръв да разбудиш градчето! Хей, Четвърти юли! Как само го чакам!

Но в онова време всеки ден се очакваше с нетърпение. Рождени дни, походите до прохладното езеро в горещите следобеди, филмите на Лон Чани, „Гърбавия“, „Фантома“... Как само ги чакам! Разкопките в пещерите в клисурата. Фокусниците, пристигащи в градчето. Как само ги чакам. Давай. Запали фойерверките. Не чакай. Недей.

Намали скоростта, загледан напред през Времето.

Вече не е много далеч. Милият Рос. Скъпият Джак. Великолепният Гордън. Бандата. Непобедимите. Не трима, а цели четирима мускетари.

Прегледа списъка, и то какъв списък. Рос, чудесният Рос, най-големият от групата, въпреки че всички бяха на едни години, блестящ, но без да се надува от това, профучаващ през учебните предмети без

никакви усилия, получаващ най-високите оценки ей така, съвсем небрежно. Запалин читател, почитател на радиошоуто на Фред Алън всяка сряда, неуморно повтарящ всички най-добри вицове на следващия ден. Винаги облечен безупречно, макар и бедно. Една хубава вратовръзка, един добър колан, едно палто, едни панталони. Винаги изгладени, винаги без нито едно петънце. Рос. Да, разбира се, Рос.

И Джак, бъдещият писател, който щеше да покори света и да стане най-великият в историята. Точно така казваше, направо го крещеше. Винаги с шест писалки в сакото и с един жълт бележник, готов да развенчае самия Стайнбек. Джак.

И Гордън, небрежно крачещ през двора сред телата на безброй стенещи момичета. Достатъчно беше само да ги погледне и те падаха в краката му като отсечени дървета.

Рос, Джак, Гордън. Каква група.

Караше ту бързо, ту бавно. Сега беше намалил.

Но какво ще си помислят за мен? Направил ли съм достатъчно? Не съм ли се представил също добре? Деветдесет разказа, шест романа, един филм, пет пиеси... не е зле. Майната му, помисли си той, няма да кажа, на кого му пука, просто си затваряй устата, остави ги да говорят, ти слушай, разговорът ще е страхотен.

Какво ще кажем първо, когато се срещнем — старата банда под знамето? Здравей? Здравсти. Господи, наистина си ти! Как я караш, какво ново, добре ли си? Жени, деца, внуци, снимки... Какво, какво?

Добре де, помисли си той, нали си писател. Измисли нещо, не просто едно здрасти. Нещо тържествено. Напиши стихотворение. И таз добра, да не би да го оставят на мира да го измисли? Ами какво ще кажеш, няма ли да е прекалено — Обичам ви, обичам ви всички? Не. Още по-силно. Обичам ви.

Намали още повече и се загледа напред в сенките.

Ами ако не дойдат? Ще дойдат. Трябва да дойдат. И ако дойдат, всичко ще е наред, нали? Момчета като тях няма да дойдат, ако са имали лош живот, несполучлив брак, каквото и да е! Но ако всичко се е уредило добре, невероятно добре, тогава ще дойдат. Това ще е доказателството, нали? Справили са се чудесно, така че ще си спомнят датата и ще дойдат. Вярно или не? Да!

Настъпи газта, напълно уверен, че всички ще са там. След това отново намали, сигурен, че няма да ги има. После отново увеличи скоростта. Ама че работа, Господи, ама че работа.

Спря пред училището. Колкото и да изглеждаше невероятно, имаше места за паркиране, а под знамето се бяха събрали само неколцина ученици. Искаше му се да са повече, за да прикрият пристигането на приятелите му — нали не биха желали да дойдат и веднага да бъдат забелязани? Той поне не би искал. Бавно разхождане сред обедната тълпа, последвано от голямата изненада. Не е ли така?

Не посмя да слезе от колата, докато от училището не се появи малка групичка младежи и девойки, всички говореха едновременно. Спряха под знамето. Най-после! Сега закъснелите можеха спокойно да се укрият сред тях, независимо на каква възраст са. Измъкна се от колата и отначало не посмя да се обърне. Ами ако никой не дойдеше? Ако всички бяха забравили и всичко се окажеше просто глупост? С мъка се удържа да не скочи обратно зад волана и да избяга.

Мястото около знамето беше пусто. Наоколо беше пълно с ученици, но нито един не стоеше до пилона.

Впери поглед в него, сякаш от това някой щеше да го доближи, да забави крачка, може би да го докосне.

Сърцето му заби по-бавно, той примигна и инстинктивно понечи да си тръгне.

Точно тогава в края на тълпата се раздвижи някакъв мъж.

Възрастен, белокос, бавно стъпващ, с бледо лице. Старец.

Последваха го други двама старци.

Господи, помисли си той, това те ли са? Значи са си спомнили? И сега какво?

Стояха в широк кръг, без да продумат нито дума, не се гледаха, не помръдваха. Цяла вечност.

Рос, това ти ли си? А това там не е ли Джак? Гордън?

Лицата им изразяваха едно и също. Вероятно ги гризеше една и съща мисъл.

Чарли се наведе напред. Другите се наведоха напред. Чарли направи една малка крачка. Другите направиха една малка крачка. Чарли се вгледа в лицата им. Другите направиха същото. И тогава...

Чарли отстъпи. След един безкраен миг другите също отстъпиха. Чарли зачака. Тримата старци зачакаха. Знамето се развяваше и тихо

шумолеше на високия пилон.

Някъде в училището извън звънец. Обедната почивка свърши. Време беше да се прибират вътре. Учениците започнаха да изчезват един по един.

Тълпата изчезна и вече нямаше никакво прикритие. Четиримата старци стояха в голям кръг около пилона, на петнадесет-двадесет метра един от друг, като четири букви на огромен компас в яркия есенен ден.

Може би някой от тях раздвижи устни, може би някой примигна, може би някой понечи да пристъпи напред. Белите им коси се развяваха на вятъра. Вятърът пое и знамето, развя и него. Училищният звънец извън отново.

Усети как устните му оформят думите, но не каза нищо. Повтаряше имената — чудните имена, любимите имена — с тих шепот, който само той можеше да чуе.

Решението не беше негово. Тялото му го взе само. Краката му се подчиниха. Отстъпи и се обърна настрани.

От огромното разстояние първо единият непознат, след това и останалите се извърнаха и зачакаха.

Усети как тялото му се колебае и иска да се придвижи напред, а не към колата. Отново не той взе решението. Обувките му сами тихо го поведоха в обратна посока.

Същото направиха телата, краката и обувките на останалите.

Вече се движеше, другите също се движеха — всеки в различна посока, бавно, хвърляйки поглед през рамо към опустелия пилон, към знамето, изоставено да се развява там горе, към празната поляната пред училището, откъдето за миг се разнесе глъчка, смях и шум от разместващи се столове.

Сега всички крачеха и поглеждаха назад към пилона.

За миг замря, неспособен да помръдне крака. Хвърли последен поглед назад. Ръката му трепна, сякаш искаше сама да се повдигне. Вдигна я наполовина и я погледна.

И тогава, през шестдесет или седемдесет метра разстояние, от другата страна на пилона, единият от непознатите, почти без да се обръща, вдигна ръка и леко махна във внезапно замрелия въздух. Друг старец го забеляза и направи същия жест. Третият го последва.

Гледаше как ръката му бавно се повдига и пръстите му едва забележимо помръдват. Погледна ръката си и останалите старци.

„Господи — помисли си той, — сбъркал съм. Не първият учебен ден. Последния.“

В кухнята Алис пържеше нещо. Сигурно щеше да е вкусно.

Дълго време остана неподвижен на прага.

— Влизай — обърна се тя към него. — Седни да си починеш.

— Разбира се — отговори той и отиде до масата в трапезарията. Забеляза, че е извадила най-хубавите сребърни прибори, най-хубавия сервиз, свещите, които обикновено палеха при специални вечери, най-хубавите салфетки. И чакаше при вратата на кухнята.

— Как позна, че ще се върна толкова бързо?

— Не съм — отговори тя. — Видях те чак когато паркираше. Беконът с яйца се готви за секунда. Сядаш ли?

— Да. — Той хвана облегалката на един стол и се загледа в приборите. — Сядам.

Той седна, а тя се приближи до него, целуна го по веждата и тръгна към кухнята.

— Е? — запита оттам.

— Какво „е“?

— Как мина?

— Кое как да е минало?

— Много добре знаеш. Големият ден. Всички онези обещания. Дойде ли някой?

— Разбира се — каза той и добави: — Всички дойдоха.

— Е, изплюй камъчето.

Вече стоеше на вратата при кухнята с бекона и яйцата в ръце. Гледаше го изпитателно.

— Та какво каза?

— Казвал ли съм нещо? — Той се наведе над масата. — О, да.

— Е, имаше ли много за разказване?

— Ние...

— Да?

Видя очакващата празна чиния.

И сълзите, които падаха в нея.

— Бога ми, да! — високо каза той. — Направо се скъсахме от спомени!

ТРАНСПЛАНТАЦИЯ НА СЪРЦЕ

— Какво? — попита той в тъмното, излегнал се небрежно и зареял поглед в тавана.

— Чу какво казах — отговори тя. Държеше ръката му, лежеше също така непринудено до него и също гледаше нагоре, но се взираше, сякаш се опитваше да види нещо. — Е?...

— Я повтори.

— Ако — след дълга пауза произнесе тя, — ако можеш да се влюбиш отново в жена си... щеше ли да го направиш?

— Ама че шантав въпрос.

— Не е чак толкова шантав. Представяш ли си колко хубаво би било, ако нещата ставаха така, както би трябвало да стават? Не би ли било прекрасно хората отново да се влюбят и да живеят щастливо до края на дните си? Пък и ти беше лудо влюбен в Ана.

— Лудо.

— Никога не можеш да забравиш това.

— Никога. Съгласен съм.

— Е, щом това е истина... щеше ли...

— По-подходящо е „бих ли“.

— Забрави за „бих“. Да си представим нова ситуация, в която всичко е наред и съпругата ти е същата прекрасна жена, която описваше, а не онова, което е сега. *Тогав*а как ще постъпиш?

Той се надигна на лакът и я погледна.

— Тази нощ си в странно настроение. Какво има?

— Не зная. Може би заради утре. Аз съм на четиридесет, а през следващия месец ти ставаш на четиридесет и две. Щом мъжете полудяват на четиридесет и две, защо жените да не стават разумни две години по-рано? Или може би просто си мисля колко е жалко. Колко е жалко, че хората не се влюбват и не остават влюбени в едни и същи хора през целия си живот, вместо да трябва да намират други, с които да живеят и да споделят радости и мъки. Колко жалко...

Той се пресегна, докосна бузата ѝ и усети, че е мокра.

— И таз добра, сега пък плачеш.

— Само мъничко. Толкова е тъжно, по дяволите. Ние. Те. Всички. Всеки. Тъжни. Защо винаги става така?

— И потайни, доколкото мога да преценя. Никой нищо не казва.

— Завиждам на хората преди сто години.

— Не завиждай за нещо, за което не можеш да си сигурна. Имало е много тиха лудост и зад тяхното ведро мълчание.

Наведе се и нежно целуна бликащите от очите ѝ сълзи.

— И какво те доведе до тези мисли?

Тя седна. Не знаеше къде да дене ръцете си.

— Ама че майтап. И двамата не пушим. В книгите и филмите героите винаги палят цигара в леглото, след като са свършили. — Тя скръсти ръце на гърдите си. — Просто си мислех за милия Робърт, милия Боб, за това колко луда бях по него и защо сега съм тук и се любя с теб, вместо да се грижа за тридесет и седем годишното си бебе-съпруг?

— И още какво?

— И си мислех също, че съвсем истински и страшно много харесвам Ана. Тя е разкошна жена. Знаеш ли го?

— Да, но като преценя всичко, се мъча да не мисля за това. Тя не е ти.

— Ами ако изведнъж... — Тя обгърна с ръце коленете си и го погледна с чистите си сини очи. — Ако аз съм тя?

— Моля? — Той примигна.

— Ако всички качества, които си изгубил у нея и си намерил у мен, се върнат по някакъв начин отново при нея? Щеше ли, би ли се влюбил отново в нея?

— Сега наистина ми се иска да съм пушач! — Той стъпи на пода и се обърна с гръб към нея, загледан навън през прозореца. — Какъв е смисълът да се задават въпроси, които никога няма да получат отговор?

— Но все пак това е проблемът, нали? — каза тя на гърба му. — Ти притежаваш онова, което липсва у съпруга ми, а аз — онова, от което е лишена жена ти. Това, от което имаме нужда, е трансплантация на души... не, на сърца!

Почти се засмя, после явно размисли и почти заплака.

— Ето ти идея за разказ или роман. А може и филм да стане.

— Това е историята за нас. Историята, в която сме затънали до гуша и не можем да се измъкнем, освен ако...

— Освен ако?

Тя стана и припряно закрочи из стаята, после замря, загледана в обсипаното със звезди небе.

— Онова, което го прави толкова лошо, е, че Боб започва да се отнася с мен по начина, по който го правеше преди. През последния месец той е толкова... чудесен, направо страхотен.

— О, Господи — въздъхна той и затвори очи.

— Да. О, Господи.

Настъпи продължителна тишина.

— Ана също се промени към добро — най-сетне каза той.

— О, Господи — отново възкликна тя и на свой ред затвори очите си. След това ги отвори и отново загледа звездите. — Помниш ли старата поговорка? „Ако желанията бяха коне, просящите щяха да са ездачите“?

— Объркваш ме за трети или четвърти път за последните няколко минути.

Тя коленичи на пода пред него, хвана ръцете му и го погледна в очите.

— Мъжът ми и жена ти тази вечер са в противоположните краища на страната. В Ню Йорк и в Сан Франциско. Нали така? А ние двамата с теб прекарваме цялата нощ заедно в този хотел, но... — Тя спря, потърси думите, намери ги и ги опита: — Но какво ще стане, ако преди да заспим, си пожелаем едновременно по нещо — ти на мен и аз на теб?

— Да си *пожелаем*? — Той се засмя.

— Недей! — Тя стисна ръцете му. Той замълча и тя продължи: — Просто да си пожелаем — моля те, Господи, музи и магически създания, нека докато спим по някакъв начин и двамата... и двамата да се влюбим отново. Ти в твоята жена, а аз в мъжа си.

Той не отговори.

— Там — каза тя.

Той се пресегна, напипа кибрита на масата, драсна една клечка и я приближи до лицето ѝ. Пламъкът се отрази в очите ѝ и остана в тях. Той издиша. Клечката угасна.

— Проклет да съм — възкликна той. — Наистина го мислиш.

— Наистина го мисля. И двамата го мислим. Проклети да сме, така е. Ще *опиташ* ли?

— Господи...

— Не казвай „Господи“. Не съм луда.

— Виж...

— Не, ти виж. — Тя отново силно стисна ръцете му. — Заради мен. Ще го направиш ли заради мен? И аз ще направя същото за теб.

— Да си намисля желание?

— Често го правехме като деца. Понякога се сбъдваха. Защото бяха не желаниа, а молитви.

Той сведе поглед.

— Не съм се молил от години.

— Напротив, молил си се. Спомни си колко пъти си пожелавал да се върнеш в първия месец след сватбата си. Това е отчаяно желание, безнадеждна молитва.

Той я погледна и преглътна няколко пъти.

— Не казвай нищо — спря го тя.

— Защо?

— Защото точно в този момент чувстваш, че нямаш какво да кажеш.

— Добре, тогава ще мълча. Нека помисля. Господи, наистина ли искаш да пожелаея това?

Тя седна на пода, със затворени очи и отпуснати в скута ръце. Сълзите безмълвно се стичаха по бузите ѝ.

— Мили мой, мили мой — тихо прошепна тя.

Беше три сутринта — разговорът отдавна беше приключил, бяха поръчали горещо мляко, бяха го изпили, бяха си измили зъбите. И когато той излезе от банята, я видя да оправя възглавниците на леглото, сякаш щяха да участват в премиерата на някаква специална театрална постановка.

— Какво правя тук? — попита той.

Тя се обърна.

— Някога знаехме. Сега не знаем. Ела. — Тя потупа неговата страна на леглото.

Той го заобиколи.

— Чувствам се глупаво.

— Трябва да се чувстваш глупаво просто за да се почувстваш по-добре. — Тя посочи леглото.

Той легна, положи глава на оправената възглавница, дръпна чаршафа над гърдите си и скръсти ръце върху тях.

— Така добре ли е?

— Да. Чудесно.

Тя изгаси лампата, мушна се в своята половина на леглото, хвана ръката му и се изпъна до него.

— Уморен ли си? Спи ли ти се?

— Доста.

— Добре тогава. Сега сериозно. Не казвай нищо. Просто мисли. Знаеш какво.

— Да, зная.

— Сега затвори очи. Така. Добре.

Тя също затвори очи. Двамата лежаха, хванати за ръце, и в стаята не се чуваше никакъв звук с изключение на дишането им.

— Поеми дъх — прошепна тя.

Той пое дъх.

— Сега издишай.

Той издиша.

Тя направи същото.

— Така. Започвай. *Пожелай* — прошепна тя.

Изтече половин минута.

— Пожелавах ли? — тихо попита тя.

— Пожелавам — също така тихо отговори той.

— Добре — прошепна тя и след малко добави: — Лека нощ.

Може би минута по-късно той едва чуто промълви в тъмната стая:

— Сбогом.

Събуди се без никаква причина, освен че сънуваше, че земята сякаш сви рамене, или на двадесет хиляди километра оттук е станало земетресение, което никой не е усетил, или че е имало второ Благовещение, но всички са били глухи. А може би просто луната бе влязла в стаята и бе променила формата ѝ, лицата и телата им и сега

всичко бе спряло толкова внезапно, че неочакваната тишина го накара да отвори широко очи. В същия миг разбра, че пътищата са сухи и не е валил дъжд. Може би само малко сълзи.

И докато лежеше, разбра, че по някакъв начин желанието му е било изпълнено.

Разбира се, знанието не дойде внезапно. Той го усещаше и го позна по необичайната нова топлина в стаята, някъде наблизо, идваща от любимата жена, лежаща до него.

Нейното равномерно и спокойно дишане му каза повече. Заклинанието беше дошло, беше се произнесло и се бе превърнало в истина, докато тя спеше. Сега кръвта ѝ ликуваше, въпреки че не бе будна, за да го разбере. Знаеше единствено сънят ѝ и с всеки неин дъх тихо възкликваше.

Той се надигна на лакът, без да посмее да се довери на предчувствието си.

Наведе се да погледне лицето ѝ. Беше по-прекрасно от всякога.

Да, знакът беше там. Абсолютната увереност беше там. Спокойствието беше там. Спящите устни се усмихваха. Ако очите ѝ се отвореха, от тях щеше да струи светлина.

Събуди се, прииска му се да каже. Зная, че си щастлива. Сега ти трябва да го откриеш. Събуди се.

Посегна да докосне бузата ѝ, но отдръпна ръка. Клепачите ѝ помръднаха. Устата ѝ се отвори.

Той бързо легна, сви се в своята половина на леглото и зачака.

След дълго чакане я чу да сяда. След това, сякаш ударена, тя възкликна нещо, изплака, посегна към него, докосна го, видя, че спи, и остана седнала, открийвайки онова, което той вече знаеше.

Той я чу как стана и изтича през стаята, подобно на копнееща да отлети птица. Приблужи се до него, целуна го по бузата, отдалечи се, пак се върна, целуна го отново, тихо се засмя и бързо отиде до дневната. Чу я да набира междуградски разговор и здраво стисна клепачи.

— Робърт? — най-сетне се разнесе гласът ѝ. — Боб? Къде си? Ама че съм глупава! *Знам* къде си. Робърт. Боб, Господи, мога ли да дойда, ще ме чакаш ли? Днес, следобед или довечера? Да? Става ли?... Какво е *станало* с мен ли? Не зная. Не питай. Мога ли да дойда? Да? Кажете „да“!... О, страхотно! До скоро!

Чу се звук от затваряне на телефона.

След малко я чу как издухва носа си, после влезе в стаята и седна в леглото до него заедно с първите слънчеви лъчи. Той хвана ръката ѝ и прошепна:

— Нещо е станало.

— Да.

— Желанието. Сбъднало се е.

— Невероятно, нали? Невъзможно, но все пак стана! Защо? Как?

— Защото и двамата вярвахме — тихо каза той. — Пожелах ти го с цялото си сърце.

— И аз на теб. Господи, не е ли чудесно? И двамата успяхме да променим всичко само за една нощ! Иначе щеше да е ужасно. Ами ако само единият се беше променил?

— Наистина ужасно — призна той.

— Дали наистина е чудо? Дали сме пожелали достатъчно силно, че някой, нещо или Бог, ни е чул и ни е върнал нашата стара любов, за да ни стопли и да ни каже да сме добри, защото може никога друг път да нямаме такава възможност? Как мислиш?

— Не зная. А ти?

— Или просто скритите ни същности са разбрали, че е настъпило време и двамата да се обърнем и да си тръгнем?

— Знам само, че преди малко те чух да говориш по телефона. Когато тръгнеш, ще се обадя на Ана.

— Ще го направиш ли?

— Ще го направя.

— Господи, толкова се радвам за теб, за мен, за нас двамата!

— Хайде, тръгвай. Бягай. Изчезвай. Отлитай обратно към къщи.

Тя скочи, започна трескаво да си оправя косата и се отказа със смях.

— Не ми пука дали изглеждам ужасно...

— Прекрасно — поправи я той.

— Може би за теб.

— Сега и завинаги.

Тя се хвърли към него, целуна го и изхлипа.

— Това последната ни целувка ли е?

— Да. — Той се замисли. — Последната.

— Е, тогава още една.

— Само една.

Тя задържа длани върху лицето му и го погледна в очите.

— Благодаря ти за желанието ти.

— Аз ти благодаря за *твое*то.

— Сега ли ще се обадиш на Ана?

— Веднага.

— Желая й всичко най-хубаво.

— Желая всичко най-хубаво на Боб. Бог те обича, мила. Сбогом.

Тя излезе от стаята, сетне от дневната, външната врата се затвори и в апартамента се възцари тишина. Той слушаше как стъпките й заглъхват по коридора.

Седна, загледан в телефона, но не го докосна.

Вдигна очи към огледалото и видя как сълзите се стичат по бузите му.

— Ей, ти там — обърна се той към отражението си. — Да, ти. Лъжец.

И отново:

— Лъжец!

Обърна се и легна отново в леглото, с ръка върху празната възглавница отляво.

QUID PRO QUO

Машина на времето не се строи, без да знаеш къде отиваш. Трябват ти цели. Кайро след Христос? Македония преди Матусал? Хирошима точно преди бомбата? Нужни са ти цели, места, събития.

Но аз построих своята Машина на времето просто така, без никаква предварително набелязана цел или събитие, към което да замина или от което да си тръгна.

Построих своето Устройство за далечни пътешествия с части от свързан с проводници ганглий — центърът на неуловимото възприятие, на интуитивното знание.

Към него добавих вътрешната страна на продълговатия мозък и мозъчните центрове зад очния нерв.

Така със скритите усещания на мозъка и сондиращия, но невидим радар на ганглия успях да скалъпя сензор за същества от бъдещето или за минали събития, много по-различни от известните.

Моята древна вехтория, моето покрито с прах изобретение имаше микровълнова антена, с която можеше да докосва, да открива и да взема морални решения, далеч надхвърлящи собствената ми интелигентност.

С две думи, Машината можеше да си създава мнение за човешките възходи и падения и да се пренася на най-различни места, за да решава съдби, а аз просто се возех на нея като най-обикновен багаж.

Дали съм си давал сметка за това, докато сглобявах своето наглед злополучно механично дете ли? Разбира се, че не. Просто размесих представи и потребности, мнения и твърдения, основаващи се на успехи и провали, а накрая просто стоях и гледах безсмисленото си творение.

И тъй, тя стоеше в таванската ми стая — ярка и блестяща, бръмчаща, нетърпелива да тръгне, но нямаше да поеме никъде, докато не я помоля „тръгни“ вместо „спри“ или „стой“. Нямаше да ѝ давам

посока. Просто в подходящия момент щях да излъча своята „среда“, своята душевна светлина към нея.

Тогава тя щеше да скочи и да се понесе във всички посоки. И един господ знаеше къде ще стигне.

Но щяхме да знаем, когато пристигне.

Така започна всичко.

Странна мечта в тъмната таванска стая, оборудвана с две кресла, стаен дъх и оживено бръмчене на опъналите се като паяжини нерви.

Защо я построих на тавана?

В края на краищата това не беше въздушен планер, а пътешественик във Времето.

Машината. В таванската стая. Чака. Какво?

Санта Барбара. Малка книжарница и моя милост в нея, раздаващ автографи върху страниците на мъничкия ми роман на една още помъничка група заблудени читатели. Точно тогава избухна експлозията. Което надали описва силата, с която бях запратен в стената.

Всичко започна, когато вдигнах поглед и видях онзи древен старец, пристъпващ на прага, сякаш смъртно се страхуваше да влезе. Целият беше ужасно набръчкан. Очите му — като счупен кристал. От треперещите му устни течеше слюнка. Когато отвори уста и пое дъх, започна да се тресе като ударен от гръм.

Продължих да раздавам автографите си, но нещо в главата ми прецрака. Отново вдигнах глава.

Грохналият старец все още стърчеше там като бостанско плашило, очертан от светлината отвън, приведен напред, с изпълнен с копнеж поглед.

Тялото ми замръзна. Усетих как внезапно станалата ми леденостудена кръв премина през врата ми и надолу по раменете. Писалката се изплъзна от пръстите ми и падна на пода. А старикът вървеше напред, хилеше се безумно и махаше с ръце.

— Помниш ли ме? — изрева през смях той.

Погледнах дългата сплъстена коса, разпиляна покрай бузите му, бялото стърнище на наболата му брада, избелялата от слънцето риза, изпоцапаните дочени панталони, сандалите на костеливите му крака, след което се върнах нагоре към демоничните му очи.

— Е? — ухили се той.

— Не мисля...

— Саймън Крос — изрева той.

— Кой?

— Крос! — отново изкрещя старикът. — Аз съм Саймън Крос!

— Ах ти, копеле! — надигнах се.

Столтът ми се прекатури. Мъничката тълпа също се люшна назад, сякаш ѝ бяха нанесли удар. Грохналият старец затвори очи и се разтрепери.

— Копеле такова! — В очите ми избиха сълзи. — Саймън Крос? Какво си направил с живота си!?

Очите се стиснаха още по-силно, той вдигна възлестите си треперещи ръце с дланите нагоре, сякаш в очакване на следващите ми крясъци.

— Мили Боже. Животът ти. Какво си направил с него?

И изведнъж споменът с трясък ме върна четиридесет години назад. Четиридесет безвъзвратно изминали години и моя милост, тогава на тридесет и три, едва в началото на собствената си кариера.

Саймън Крос стоеше пред мен, деветнадесетгодишен и красив, направо прекрасен, с будно лице, чисти и невинни очи, с любезно изражение, спокоен, с цял куп изписани листа под мишница.

— Сестра ми каза... — започна той.

— Знам, знам — прекъснах го. — Снощи прочетох разказите, които тя ми даде. Ти си гений.

— Не бих казал — каза Саймън Крос.

— Но аз го казвам. Донеси още. Ще ги продам всичките без никакви проблеми. Не като агент, а като приятел на гений.

— Не говорете така.

— Не мога да не го кажа. Такива като теб се срещат веднъж в живота.

Прелистих набързо новите му разкази.

— О, Боже, да, да! Разкош! Ще ги продам всичките. Без никаква комисиона.

— Проклет да съм — каза той.

— Не, благословен си. Благословен от Бога.

— Не ходя на църква.

— Няма и нужда — отговорих му. — А сега изчезвай. Дай ми да си поема дъх. Твоят гений е направо богохулство за бездарници като мен. Възхищавам ти се, завиждам ти и почти те ненавиждам. Върви!

Той пусна една смутена усмивка и излезе, и ме остави с белите огнени страници, които направо изгаряха ръцете ми. След две седмици бях продал всички разкази на това деветнадесетгодишно момче-мъж, което чрез думите си вървеше по водата и се носеше във въздуха.

Реакцията разтърси цялата страна.

— Къде успя да откриеш този писател? — запита ме веднъж някой. — Звучи като незаконно роден син на Емили Дикинсън от Скот Фицджералд. Агент ли си му?

— Не. Той няма нужда от агент.

И Саймън Крос написа още дванадесет разказа, които полетяха направо от пишещата му машина към печатницата и славата.

Саймън Крос. Саймън Крос. Саймън Крос.

А аз бях неговият почетен баща, въображаем откривател и завистлив, но прощаващ приятел.

Саймън Крос.

След това дойде Корея.

Стоеше на предната веранда в чисто бял като сол моряшки костюм, с лице, все още не познало бръснача, с изгорели от слънцето бузи, с очи, поглъщащи целия свят, и с последния си разказ в ръце.

— Да се върнеш, скъпо момче — казах аз.

— Не съм момче.

— Нима? Вечно божие дете, блестящо ярко! Остани жив. Не ставай прекалено знаменит.

— Няма. — Той ме прегърна и изчезна.

Саймън Крос. Саймън Крос.

Войната свърши, годините се тътреха една след друга, а той изчезна. Прекарал десет години тук, тридесет там — за моето блудно гениално дете се носеха само слухове. Някой твърдеше, че се е установил в Испания, оженил се за кастеланка и станал майстор-стрелец на гълъби. Други се кълнях, че го били виждали в Мароко или Маракеш. Минаваш още едно бързо десетилетие и спираш през деветдесет и осма с Машината за пътуване, ненужно стояща в твоята таванска стая, цялото Време е събрано в ръцете ти, жадните за автограф почитатели се притискат към теб, и изведнъж тишината на цели четиридесет години внезапно се пропуква. Какво?!

Саймън Крос. Саймън Крос.

— Проклет да си! — изревах аз.

Старецът се дръпна уплашено и прикри лицето си с ръце.

— Проклет да си! — изкрещях. — Къде беше? Какво си направил със себе си? Господи, каква загуба! Виж се само! Я се изправи! Ти ли си онзи, за когото се представяш?

— Аз...

— Млъквай! Господи, ти, безчувствено чудовище, какво си направил с онзи чудесен младеж?

— Какъв чудесен младеж? — избърбори старецът.

— Ти. *Ти*. Ти беше геният. Целият свят беше в краката ти. Пишеше какви ли не дивотии и всичко беше идеално! Светът беше твоята мида. Ти правеше бисери. Господи, знаеш ли какво си направил?

— Нищо.

— Да! Нищо! А трябваше само да подсвирнеш и да намигнеш и всичко щеше да е твое!

— Не ме бий! — изплака той.

— Да те бия ли?! По-добре да те убия! Господи!

Огледах се за нещо твърдо и тежко. Разполагах само с юмруците си. Погледнах ги и ги свалих. Бях отчаян.

— Проклет идиот, нима не знаеш какво представлява животът? — най-сетне успях да промълвя.

— Животът ли? — изпъшка грохналият старец.

— Той е сделка. Сделка, която сключваш с Бог. Той ти дава живот, а ти му се отплащаш. Не, не е дар, а заем. Не само вземаш, но и даваш. *Quid pro quo!*

— *Quid...?*

— *Pro quo!* Едната ръка мие другата. Вземаш и връщаш, даваш и получаваш. А ти! Каква загуба! Господи, хиляди хора са готови да убият за талант като твоя, да умрат, за да бъдат онова, което някога беше, а сега не си! Дай ми на заем тялото си, дай ми мозъка си, ако не го искаш, го върни, но, Господи, да го унищожиш така? Да го изгубиш завинаги? Как можа? Какво си направил? Самоубийство и убийство, убийство и самоубийство! Мамка му, мамка му, проклет да си!

— Аз ли? — ахна грохналият старец.

— Погледни! — изкрещях аз и го завъртях към огледалото, за да види на каква развалина прилича. — Кой е това?

— Аз — изхленчи той.

— Не, това е младежът, когото погуби! Мамка му!

Вдигнах юмруци и останах на място. Образите заблъскаха в главата ми. Внезапно пред очите ми се появи таванската стая и безполезната Машина, чакаща напразно. Машината, за която мечтаех и се чудех защо, какво? Машина с две седалки, чакащи пътниците си, но закъде?

Юмруците ми замръзнаха във въздуха. Таванската стая премина пред очите ми. Спуснах ръце. Видях виното на масичката с книгите и го взех.

— Ще ме биеш ли? — изплака старецът.

— Не. Изпий това.

Той се облещи срещу чашата в ръката ми и тъпо попита:

— Това ще ме направи по-голям или по-малък?

Алиса в заешката дупка и бутилката с надпис „Изпий ме“, която я превръща ту във великан, ту в джудже.

— Е? Какъв ще стана? — попита той.

— Пий!

Той пи. Напълних чашата отново. Слисан от жеста, пращащ по дяволите целия ми гняв, той изпи и нея, и след това и третата, а в очите му не преставаше да се чете пълна изненада.

— Какво?

— Такова — казах аз и почти го повлякох навън към колата, метнах го вътре като бостанско плашило и потеглих. Мълчах мрачно, а Саймън Крос, блудният кучи син, не спираше да бръщолеви.

— Къде?

— Там!

Спряхме пред вратата. Помъкнах го вътре и нагоре към таванската стая, без да му счупя врата.

Стояхме, олюлявайки се, пред моята Машина на времето.

— Сега вече знам защо съм я построил — прошепнах аз.

— Какво си построил? — изплака Саймън Крос.

— Млъквай. Влизай вътре!

— Това електрически стол ли е?

— Може би. Скачай вътре!

Той скочи, аз го заключих, настаних се на второто място и сграбчих лоста за управление.

— Какво? — попита Саймън Крос.

— Не — отговорих му. — Къде!

Бързо набрах времето — година/месец/ден/час/минута. И също така бързо — щат/град/улица/квартал/номер и нагласих назад лостчето напред/назад.

Потеглихме, часовниците се завъртяха, като връщаха назад дни, нощи, години, докато Машината не се разтвори в тишината.

Замаян, Саймън Крос се огледа.

— Я, това е моят дом!

— Да, твоят дом.

Повлякох го по входната алея.

— А там, да, там, какво виждаш?

На предната веранда в ослепително бял моряшки костюм стоеше красив младеж с купчина изписани листа в ръце.

— Това съм аз! — изхленчи старецът.

— Ти. Саймън Крос.

— Здравей — каза младежът с белия костюм. Намръщи се към мен — отначало с любопитство, сетне объркан. — Чакай малко. Защо изглеждаш някак... различно? И кой е този? — кимна той към своето друго аз.

— Саймън Крос — отговорих му.

В гробна тишина младостта погледна към старостта, старостта впи поглед в младостта.

— Това не е Саймън Крос — каза младежът.

— Това не може да съм аз — каза грохналият старец.

— Да.

Двамата бавно се обърнаха към мен.

— Не разбирам — каза деветнадесетгодишният Саймън Крос.

— Върни ме обратно! — изплака старецът.

— Къде?

— Където бяхме, където и да се намира — задъхано каза той.

— Махай се — отдръпна се младежът.

— Не мога — казах аз. — Вгледай се по-добре. На това ще станеш, след като загубиш себе си. Да, това е Саймън Крос след четиридесет години.

Младият моряк остана дълго време неподвижен и мълчалив, изучаваше грохналия старец, гледаше втренчено очите му. Лицето му почервения. Ръцете му се свиха в юмруци, отпуснаха се, после отново

се свиха. Убедиха го не думите, а някаква интуиция, някаква невидима сила, някаква вибрация между стареца и него.

— Кой си ти всъщност? — най-сетне запита той.

Гласът на стареца сякаш се пречупи.

— Саймън Крос.

— Мръсно копеле! — изкрещя младежът. — Проклет да си!

И заби юмрук в лицето на стареца, след това още един, и още един, а старецът стоеше под градушката удари със стиснати очи, и поглъщаше насилието, докато накрая не се свлече на паважа. Неговата млада версия го бе възседнала и се взираше напрегнато в тялото му.

— Мъртъв ли е?

— Ти го уби.

— Трябваше да го направя.

— Да.

Младежът вдигна очи към мен.

— И аз ли съм мъртъв?

— Не, ако искаш да живееш.

— О, Господи, искам! Искам!

— Тогава се махай оттук. Ще го взема със себе си там, откъдето дойдохме.

— Но защо правиш това? — попита деветнадесетгодишният Саймън Крос.

— Защото си гений.

— Продължаваш да го твърдиш.

— Да. А сега бягай. Изчезвай!

Той направи няколко крачки и спря.

— Втори шанс?

— Господи, надявам се да е така — отвърнах аз.

И след малко добавих:

— Запомни тази случка. Недей да живееш в Испания и не ставай майстор-стрелец на гълъби в Мадрид.

— Никога няма да стана майстор-стрелец никъде!

— Обещавах ли?

— Обещавам!

— И никога няма да се превърнеш в грохнал старец, когото да трябва да влача през Времето, за да се срещне със самия себе си?

— Никога.

— И ще помниш това, докато си жив?

— Вече е запомнено.

Той се обърна и побягна по улицата.

— Хайде — обърнах се аз към тялото, към бостанското плашило, към мълчаливото нещо. — Да се връщаме в Машината и да ти потърсим някой необозначен гроб.

Вече вътре, погледнах надолу към опустялата улица и прошепнах:

— На добър час, Саймън Крос.

Завъртях ключа и изчезнах в бъдещето.

СЛЕД БАЛА

Някъде над сградата, чиято олющена емблема оповестяваше името ѝ — „Бална зала «Майрън»“ — светлините предупредително примигнаха, един наистина миниатюрен оркестър изсвири „Лека нощ, дами“, последва разочаровано мърморене, хор от най-различни разговори, шумолене на тела и влачене на крака, и сенките се затътриха към изхода. Оркестърът млъкна, половината от лампите примигнаха и угаснаха.

Минута по-късно плъзгащата се врата долу се отвори и петимата (или бяха шестима?) музиканти се появиха от нея — носеха внезапно станалите тежки инструменти — и поеха с големи бързи крачки към единствените коли, които се виждаха наоколо, сякаш за да избегнат тълпата говорещи и смеещи се хора, слизащи по главното стълбище. В момента, когато танцьорите (а те бяха именно такива) излязоха навън — отначало десетки, после стотина — шестдесет възрастни жени и почти толкова възрастни мъже — автомобилите на музикантите отдавна бяха набрали скорост и бяха потънали в нощната мъгла, надигаща се от морето.

Тридесетина от празнуващите се подредиха покрай южната страна на улицата в очакване на трамвая, а останалите — много по-шумни и някак си по-радостни — зачакаха отсреща по-големия трамвай, който щеше да ги погълне и запрати към тихоокеанския бряг.

Чакащи, започващи да треперят от винаги хладния нощен въздух на Калифорния (а през деня температурата беше достигнала тридесет градуса), мъжете ругаеха, а дамите във вечерните си рокли на цветя гледаха набитите в асфалта релси, сякаш взирането щеше да им осигури транспорта.

Което, колкото и да бе чудно, стана.

— Ето го, идва! — извикаха дамите.

— Идва, мамка му — казаха мъжете.

И не след дълго, без да поглеждат един към друг дори когато двата огромни вагона, сякаш взети от някой трансконтинентален влак,

се появиха сред искри и набиха спирачки, мъжете в подгизналите от пот смокинги започнаха да помагат на дамите да се качат по железните стъпала, без да гледат лицата им.

— Хайде, хоп.

— Така...

— Браво, мойто момиче.

И мъжете се закатериха нагоре като корабокрушенци, успели в последния момент да скочат на борда на спасителния кораб.

С метален звън и изсвирване огромният трансконтинентален влак, пътуващ само до квартал Венеция — на петдесетина километра оттук, — захвърли всичко след себе си и рязко потегли напред към среднощната гибел.

За най-голямо удоволствие на изтощените от не скъпото веселие дами и на мъжете, копнеещи да захвърлят белите си колосани нагръдници и да разхлабят вратовръзките си.

— Горещо е, отворете прозорците!

— Студено е, затворете прозорците!

И тогава, с равна доза арктически студ и екваториална жегга, старите деца на съботната нощ се понесоха напред към морето без айсберги, към брега на дивите мечти.

В първия вагон, точно зад кабината, седяха мъж и жена, дълбоко впечатлени от лудешките движения на ватмана, който бясно въртеше ръчката като диригентска палка и безумно гледаше напред, сякаш и най-малкото несъвършенство щеше да доведе до ужасна катастрофа.

С гръм и трясък на стомана върху стомана трамваят ги носеше от Майрън към Нептун.

Известно време двойката седя мълчаливо, загледана в акробатичните изпълнения на ватмана. Възрастната жена попита:

— Имаш ли нещо против да седна до прозореца?

— Не, не, заповядай, тъкмо смятах да ти предложа.

Тя се настани на твърдата дървена седалка и се загледа навън към профучаващите тъмни сгради и дървета, към няколкото мъждукащи звезди и луната, която тази нощ, този месец едва изглеждаше сребърна.

— За какво си мислиш? — попита той.

Сенките преминаха покрай тях, после отново и отново.

— Замислял ли си се някога, кавалере мой — тихо каза тя, загледана в силуета му — поредната сянка, отразяваща се в стъклото — че да седиш в потрошен стар вагон като този и да се носиш като ракета по релсите, е като да си пътешественик? Искам да кажа, пътешественик във времето, потеглил назад.

— Никога. — Той проточи врат, за да я разгледа по-ясно, но главата ѝ беше обърната право към стъклото: екран на телевизор, през който, без да влязат във фокус, се прескачат програма след програма. Сведе поглед към облечените ѝ в бели ръкавици ръце. — Никога не съм помислял за това.

— Е, помисли си — прошепна тя.

— Какво?

— Помисли си — повтори тя, този път по-ясно.

— И още нещо — добави след малко, отново тихо, загледана в бързо прелитащите телевизионни канали на прозореца. — Пътуването не означава само време и място. Чувствам, че има и още нещо.

— Какво?

— Не зная. Имам чувството, че изчезвам, че губя тегло. Колкото по-нататък отиваме, толкова по-лека ставам, килограм след килограм. Не е ли странно? Ти чувстваш ли го?

— Не бих казал.

— Давай, почувствай го. Полека. Отпусни се. Не усещаш ли как тръгва по теб от краката, през глезените, минава нагоре до коленете и се чувстваш... не знам, може би освободен? Сякаш висещ вътре в дрехите си.

Той се обърка, опита се отново да погледне над рамото ѝ, но единственото, което видя в безцветното стъкло на прозореца, беше силует без никакви подробности.

— Давай — промърмори тя. — Отпусни се. Не се напрягай. Спокойно. Е?

— Май го чувствам. — Той се облегна назад, наведе глава към коленете си и ръкавелите му наполовина се показаха от ръкавите на самото му.

— Недей да мислиш, просто се отпусни и го направи — каза тя, без да обръща глава.

— Да. — Той вдигна ръце и след това ги отпусна отново върху коленете си и започна да ги разтрива. — Почти успях.

— Недей да лъжеш.

— Не, не — побърза да възрази той. — Защо да те лъжа?

— Мъжете винаги лъжат. Добри са в лъжите. Цял живот го правят. И рано или късно стават виртуози.

— Не, наистина. Чувствам го.

— Добре — каза тя. — Не казвай нищо и го почувствай още повече. Ето. Така. Виждаш ли?

Той само кимна. Трамваят излетя от някакъв малък заселен район към полето, после премина през някакви разсадници, после отново през пустошта към поредното малко селище недалеч от морето.

— Страхотна си — възхитим се той.

— Шшт!

— Не, наистина — тихо възкликна той, — ти беше сърцето на празненството, говореше с всички, даваше им идеи, почти ги хипнотизираше с твоите „направи това“, „направи онова“. И те го правеха! Наистина се чувствам по-лек. Точно както го каза.

— Добре. Шшт.

Той неспокойно се озърна към останалите, олюляващи се във вагона, пътешественици по дългия път и съвсем краткото разстояние.

— Забеляза ли — отново опита той, — че тази вечер всички, всеки мъж, всяка жена — носят бели ръкавици? Ти, аз, всички.

— И защо ли го правят? — каза тя и се обърна.

— Не зная.

Трамваят рязко намали в надигащата се гъста мъгла, а той седеше, поклащаше се в такт с движението на вагона, гледаше шията ѝ, където нежно се извиваха тъмните ѝ къдрици, и накрая се осмели да проговори.

— Името ти. Докато танцувахме, ми го каза, но оркестърът свиреше толкова силно...

Устните ѝ се раздвижиха.

— Моля?

Устните ѝ се раздвижиха отново.

— Стигнахме — каза тя.

— Аз се казвам... — започна той.

— Стигнахме — повтори тя и мина покрай него. Беше на половината път към вратата, когато той осъзна, че не е до него и че трамваят забавя скорост. Забеляза няколко светлини отвън, вратата

изсъска и се отвори, преди да успее да я настигне и да ѝ подаде ръка да слезе в тъмнината. Но все пак накрая стоеше до нея, а огромните вагони потеглиха със звън и трясък. Тя стоеше неподвижно, загледана в небето.

— По-добре да не стоим по средата на улицата — каза той. — Може да мине нещо.

— Няма коли — спокойно отговори тя и тръгна.

Беше по средата на улицата, когато успя да я настигне.

— Казах го просто така.

— Нощ без луна. Това ми харесва. За теб това е истинската романтика. Нощ без луна.

— Мислех си, че луната и лунната светлина...

Тя го прекъсна.

— Без луна, без светлина. Най-хубавото.

И се качи на тротоара и тръгна към дома си, който беше на първия етаж на една четириетажна сграда.

— Тих като мишка — прошепна тя.

— Да!

— Тихо.

— Да — прошепна той, и влязоха, и тя свали обувките си и го погледна, и той направи същото. Без да издава нито звук, тя изкачи първото стъпало, обърна се и го видя как държи обувките си в ръка, кимна и повтори: — Като мишка.

И тихо се заизкачва, а той се затътри след нея. Когато стигна площадката, тя вече бе влязла в апартамента си — голям салон с двойно легло в средата и малка трапезария с кухня зад него. Вратата на банята безшумно се затвори.

След малко тя тихо се обади: „Недей стоя така“ — и той го прие като знак да се отърве от смокинга и — след малко колебание — от колосания нагръдник и яката, а после — да разкопчае тирантите и да ги метне заедно с панталона на стола в затъмнената стая, осветявана единствено от малката нощна лампа от другата страна на леглото. Застанал само по риза, черни чорапи и бельо, той се помая, тръгна към леглото и се дръпна назад, като се чудеше къде да се дене — като изгубил се турист без карта и без ни най-малка представа накъде да поеме.

— Там ли си, където трябва? — тихо попита тя зад вратата. Той погледна леглото. — Там ли си? — повтори тя едва чуто.

Той приближи до леглото и каза:

— Мисля, че да.

И легна. Някаква пружина тихо пропя.

— Да — каза тя.

Вратата на банята се отвори. Показа се висок силует. Преди да успее да я разгледа по-добре, светлината изгасна и някаква сянка прекоси стаята.

— Затворил ли си си очите?

Той вдървено кимна. Усети тежестта ѝ в леглото и чу шумоленето на чаршафите.

— Отвори ги.

Той ги отвори, но беше същото като докато пътуваха, когато можеше да вижда само очертанията на силуета ѝ. Тук, въпреки че се бе обърнала към него, тя закриваше лампата и се превръщаше в сянка без никакви подробности. Опита се да открие лицето ѝ, знаеше, че е тук, пред него, но очите му не можеха да се фокусират.

— Добър вечер — каза тя.

— Добър вечер.

Двамата поеха дъх едновременно.

— Господи, какво дълго пътуване — каза тя.

— Прекалено дълго. С такова нетърпение...

— Не го казвай.

Той погледна дългата сянка и бледото лице, по което чертите ѝ едва се виждаха.

— Но...

— Не го казвай.

Той затаи дъх. Знаеше, че след малко тя ще продължи. Така и стана.

— Учителите казват, че когато пишеш, никога не трябва да назоваваш онова, което се опитваш да кажеш. Просто го направи. Когато свършиш, ще знаеш какво си направил. Така че... не го казвай.

Това беше най-важното, което бе казала тази вечер. Сега мълчаливо лежеше — сянка срещу светлината. Лампата изгасна, но сякаш без тя да се обърне и да я загаси. Той забеляза някакво движение

в сянката. Нещо меко падна на пода. Измина миг преди да се сети, че това са ръкавиците ѝ. Беше свалила ръкавиците си.

Изненада се, като разбра, че единственото нещо, което все още носи той самият, са ръкавици. Но когато понечи да ги смъкне, откри, че вече ги е махнал в тъмното. Ръцете му бяха открити и уязвими. Дръпна се.

Отвори уста, но тя го спря.

— Не казвай нищо.

Усети движението ѝ — съвсем леко движение — към него.

— Кажи само едно нещо.

Той кимна. Питаше се какво да е това нещо.

— Кажи ми — едва чуто промълви тя. Не можеше да различи лицето ѝ, то все още беше като лицето в прозореца, пътуващо от спирка на спирка, силует, фиксиран между късните телевизионни програми, бледо и скрито.

— Кажи ми... — той кимна — на колко години си?

Той зяпна. Усети паниката в очите си. Тя повтори въпроса си, като загатна отговора. Внезапно той с кристална яснота разбра пълната и поразителна истина. Стисна очи, прочисти гърло и най-сетне заговори.

— На...

— Да?

— На осемнадесет, навършвам деветнадесет през август, висок съм метър и седемдесет и пет, тежа седемдесет килограма, с кестенява коса и сини очи. Неженен.

Сякаш я чуваше как съвсем тихо повтаря всяка негова дума.

Усети я как се приближава, съвсем лека, все по-близо и близо до него.

— Кажи ми го пак — прошепна тя.

IN MEMORIAM

През целия път към дома през онзи късен следобед, докато караше по лъкатушещите улици, наслаждаваше се на времето, на дърветата и виолетовия сняг, който ръсеха върху моравите, той мяркаше с крайчеца на окото си приспособленията, поставени пред почти всеки гараж. Но ги отминаваше почти без да ги забелязва. Изглеждаха му познати, но нямаше никаква причина да спре вниманието си върху тях.

Баскетболни табла над гаражите, увиснали в очакване на поредната игра.

Нищо особено. Нищо, което да изисква специално внимание.

Докато не пристигна до дома си в есенния следобед и не видя жена си да стои със скръстени ръце до пътеката и да наблюдава как някакъв млад мъж, качил се на стълба, да прави нещо с отвертка и чук. Не го забелязаха, докато не тресна вратата на колата. Младият мъж погледна надолу, жена му също се обърна и възкликна изненадано.

— Какво става тук, по дяволите? — изкрещя той, удивен от собствената си реакция.

Жена му реагира доста по-спокойно.

— Нищо особено, просто го махаме. Стои там от години, а...

Съпругът впи яден поглед нагоре.

— Слизайте оттам.

— Защо? — попита жена му.

— Няма нужда да ви обяснявам, по дяволите! Слизайте!

Младият мъж кимна и слезе.

— А сега разкарайте тази стълба!

— Няма нужда да крещиш — каза жена му.

— Крещя ли? Добре, спирам. Просто махнете стълбата.

Благодаря.

— Така е по-добре — отбеляза тя.

Младият мъж отнесе стълбата в гаража и тихомълком се изнесе с колата си.

Двамата съпрузи стояха на алеята и гледаха баскетболното табло.

— За какво беше всичко това? — попита тя, когато колата изчезна.

— Много добре знаеш! По дяволите — вече по-тихо продължи той и изненадано погледна дланите си. По тях капеха сълзи. — Какво става?

— Щом ти не знаеш, значи никой не знае — меко отвърна тя. — Влез вътре.

— Не и докато не приключим.

— Стълбата я няма и табло то си е на мястото. Поне засега.

— Не, не засега — упорито каза той. — А сега и *завинаги*.

— Но защо?

— Искам да е там. Просто за всеки случай.

— В случай на какво?

— В целия проклет свят трябва да има поне едно място, което да си е негово. И то не е в гробището. Нито някъде другаде. Нито пък в Сайгон. Особено в Сайгон. Така че когато вдигна поглед натам... по дяволите, знаеш какво искам да кажа.

Тя отново вдигна очи към табло то и мрежата.

— Остава само да сложиш цветя...

— Стига с тези тъпи шеги!

— Извинявай. Просто... просто трябва да се примириш.

— И защо?

— За твое собствено добро.

— А кое е за негово добро?

— Не зная. Да не би ти да знаеш?

— Ще стане ясно. Господи, гади ми се. Къде е тази проклета стълба? Ще го смъкна това нещо.

Тя продължи да го гледа, така че той се помота из гаража, разрови се сред старите вестници и намери баскетболната топка. Погледна коша, но не взе топката.

— Гладен ли си? — попита го тя.

— Не — уморено отговори той. — Поне така мисля.

— Ще приготвя нещо.

Чу я как тръгва към къщата.

— Благодаря — каза той, когато вратата се затвори.

Излезе, застана под коша и загледа как вятърът люлее мрежата.

— Защо? — тихо попита той. — Защо, по дяволите?

Хвърли поглед към улицата, отначало в едната посока, после в другата. Навсякъде пред гаражите имаше баскетболни табла и мрежите им се люлееха на вятъра. Така и си стояха, без да ги махат. По една или друга причина.

Преброи две от едната страна на улицата и още три отсреща.

Чудесен начин да разбереш що за хора са съседите.

Постоя още малко, докато не усети как жена му се приближава до външната врата, после затвори гаража и влезе вътре.

Имаше дори вино — нещо, което не се случваше всеки ден. Тя напълни чашата си за втори път и зачака.

— Прости ми — най-сетне каза тя. — Но разбираш, нали? Никога няма да се върне.

— Стига. — Той отмести стола си назад и остави ножа и вилицата.

— Все някой трябваше да го каже.

— Не, не трябва.

— Говорили сме и преди. Минаха години.

— Не ме интересува колко години са минали.

Тя сведе поглед към чинията си.

— Изпий си виното.

— Ще го изпия, когато аз реша!

Но все пак взе чашата си.

— Благодаря — добави той и отпи.

Настъпи дълго мълчание.

— Още колко ще продължи това? — най-сетне попита тя.

— Пак ли започваш?

— Не исках да го започвам. Просто извадих стълбата и наех човека.

— Просто не мислиш, това е всичко.

— Просто напоследък не спиш добре — каза тя. — Помислих си, че ако... е, исках да намеря начин да ти помогна да се отпуснеш. Не е чак толкова лошо, нали? Изтощен си.

— Нима? — Но усети коленете си и кимна. — Да. Така е.

— Сякаш очакваш нещо — добави тя. — Но какво?

— Де да знаех. — Той вдигна вилицата си, но не набоде нищо. — Просто последните две нощи се ослушвах.

— За какво?

— За нещо. Сигурно съм лежал с часове и просто се заслушах. Чаках. Но нямаше нищо.

— Яж. Изгладнял си.

— Да, но за какво?

— Допий си виното.

Когато дойде време за лягане, тя му каза:

— Опитай се да поспиш.

— Не мога да се *опитам* да поспя, ще се *случи*.

— Все пак опитай. Тревожа се. — Тя го целуна по бузата и тръгна към спалнята.

— Ей сега идвам — каза той.

Чу как часовникът на университета в другия край на града удари полунощ, след това един и после два часа. Седеше със затворени очи, с недочетената книга в скута и с втора бутилка вино на масичката до него. Чакаше. Вятърът навън се усили.

Накрая, когато далечният часовник отмери три часа, стана, излезе навън и отвори гаража. Застана там за миг, загледан в баскетболната топка. Не я изнесе навън. Просто я остави да лежи на циментовия под.

Ако оставеше вратата на гаража отворена, може би щеше да стане.

Излезе навън и понечи да погледне към коша, но спря. Не гледай. Не обръщай внимание. Може би така...

Затвори очи, обърна се и просто остана така на лунната светлина. Напрягаше целия си слух и леко се олюляваше, но нито веднъж не отвори очи да погледне към коша.

Вятърът прошепна в дърветата.

Да, помисли си той.

Есенен лист прелетя през алеята.

Да. О, да.

Слабият звук се усили, сякаш някой се отдалечаваше тичешком, после, вече по-близо, премина в ходене, след което настъпи тишина.

И след малко долови движение около себе си и го заобиколиха други звуци — някои бързи, други бавни.

Да, помисли си той. Господи, да.

Все така стиснал очи, протегна ръце, за да почувства въздуха, но имаше само вятър и лунна светлина.

Да, помисли си той. Сега.

Сега.

Сега.

На разсъмване жена му приближи и седна на леглото му. Движението го събуди. Той отвори очи.

— Няма го — каза тя.

— Какво?

Тя извърна поглед към предния прозорец.

Той бавно стана, отиде до прозореца и се загледа към гаража.

Там нямаше нито табло, нито кош.

— Какво стана тази нощ? — попита тя.

— Нещо.

— Какво?

— Не зная. Може би беше от времето. Лунната светлина караше всичко да изглежда, сякаш се движи. И се запитах „какво е това?“

Жена му чакаше с ръце в скута.

— И какво стана?

— Добре, казах си, който и да си, каквото и да си, ако изиграем една последна игра, ще мога ли да заспя? Една последна игра? Чувствах въздуха в лицето си и по ръцете си. Луната изчезна и отново се появи. Това беше знак. Раздвижих се. Въздухът също се раздвижи.

— И после?

— Изиграхме една последна игра.

— Стори ми се, че чух. — Тя пое дълбоко дъх. — Кой победи?

— Ние победихме — отговори той.

— Не можете да победите и двамата.

— Може. Стига да опиташ.

— Значи и двамата победихте.

— И двамата.

Тя застана до него и също се загледа към празната фасада на гаража.

— Ти ли го свали?

— Някой го е направил.

— Не чух да вадиш стълбата.

— Странно. Изкачването беше трудно, слизането още повече.
Погледът ми беше препречен от таблото. Не можех да виждам.

— И къде го остави? — попита тя.

— Не зная. Ще се натъкнем на него, когато най-малко очакваме.

— Слава Богу, че всичко свърши.

— Да, свърши, но най-хубавото е...

— Какво?

— Равният резултат — каза той.

И повтори:

— Равният резултат.

ТÊТЕ-À-ТÊТЕ

Една лятна вечер, докато двамата с приятеля ми Сид вървахме рамо до рамо по Оушън Парк, забелязахме позната гледка на една от пейките пред нас, недалеч от вълнолома.

— Гледай и слушай — казах му.

Гледахме и слушахме.

Беше онази възрастна еврейска двойка. Доколкото можех да преценя, той бе на около седемдесет, а тя — може би на шестдесет и пет. Говореха и ръкомахаха, без да се слушат.

— Казвал съм ти го сто пъти — настояваше той.

— Какво си ми казвал? Нищо!

— Не е вярно — възрази той. — Винаги ти казвам нещо. При това много важно, ако си си направила труда да забележиш.

— Много важно, чуйте го само. — Тя вдигна очи към небето. — И какво по-точно?

— Ами, за сватбата...

— *Пак ли* за сватбата?

— Разбира се! Разходите, объркването...

— *Кой* е бил объркан?

— Мога да ти покажа...

— Недей. Не разбираш ли, глуха съм! Не искам да те слушам!

И така нататък, и така нататък.

— Искан ми се да имах касетофон — казах аз.

— Защо ти е касетофон? — възрази Сид. — Мога да ти кажа всичко, което чух. Обади ми се в три през нощта и ще ти го кажа дума по дума.

Продължихме нататък.

— Седят на една и съща пейка всяка вечер от години!

— Изобщо не ме учудва — каза Сид. — Доста са весели.

— Не ти ли се струват тъжни?

— Тъжни ли? Я стига! Та те са същински водевилни актьори. Нищо не им пречи да се появят в утрешното представление на цирка!

— Добре де, но не са ли поне *мъничко* тъжни?

— Стига. Обзалагам се, че са женени поне от петдесет години. Тези дрънканици са започнали преди сватбата им и са продължили и след медения месец.

— Но те не се *слушат* един друг!

— Да, но се *редуват*! Първо не слуша тя, после той. Та нали ако някога обърнат внимание на приказките на другия, с тях е свършено. А така никога не биха могли да станат клиенти на Фройд.

— Защо?

— Защото изливат всичко навън и не остава нищо, което да ги терзае. Готов съм да се закълна, че си лягат с караници и след две минути заспиват с усмивки на уста.

— Сериозно ли *мислиш* това?

— Имах леля и вуйчо като тях. Няколко обидни подмятания са гаранция за дълъг живот.

— И колко дълго живяха те?

— Леля Фани и вуйчо Аса ли? Осемдесет и осемдесет и девет.

— Чак *толкова*?

— На диета от думи. Същински еврейски бадминтон — той прави точка, тя му връща, *той* прави нова и така нататък. Няма победители, но пък няма и победени.

— Никога не съм го поглеждал от този ъгъл.

— Ами погледни го — каза Сид. — Хайде, време е да пийнем по нещо.

Обърнахме се и закрачихме в прекрасната лятна вечер.

— И още нещо! — викаше старецът.

— Има още сто неща!

— Да не ги броиш?

— Да не съм ги записвала?

— На кого му пука за списъци?

— На мен. Щом на теб не ти пука. Чакай!

— Остави ме да свърша!

— Това никога не свършва — отбеляза Сид, след като ги подминахме и разгорещеният спор заглъхна някъде зад нас.

Две вечери по-късно Сид ми звънна.

— Взех касетофон.

— Защо?

— И двамата сме писатели. Да съберем малко материал за мелницата.

— Не знам...

— Хайде, размърдай се.

Отново поехме в поредната чудесна калифорнийска вечер — от онези, за които не разказваме на познатите си от Източното крайбрежие от страх да не ни повярват.

— Не искам да слушам — каза той.

— Млъкни и ме чуй! — каза тя.

— Не ми казвай — със затворени очи промърморих аз. — Продължават в същия дух. Същата двойка. Същият разговор. Перцето винаги е във въздуха над мрежата. Никой не се е предал. Наистина ли смяташ да използваш касетофона?

— Дик Треиси го е *изобретил*. Аз го *използвам*.

Вървахме бавно. Чух как устройството изщраква.

— Как му беше името? А, да. Айзък.

— Не е вярно.

— Разбира се, че се казва Айзък.

— Аарон!

— Нямам предвид Аарон. Той е по-големият брат.

— По-малкият!

— Кой ти каза?

— Ти. И бил лош.

— Клевети.

— Истини, които никога не приемаш.

— Ще го докажа на всяка цена.

— Страхотно — измърмори Сид, докато се отдалечавахме заедно с гласовете им, уловени в малката машинка.

След това то стана. Просто ей така.

Внезапно пейката остана пуста две поредни вечери.

На третата спрях при малкото ресторантче за кашер недалеч, кимнах към пейката и попитах. Не знаех имената им. Разбира се, Роза и Ал, Ал и Роза. Щайн, това им била фамилията. Ал и Роза Щайн. От години не пропускали нито вечер. Е, Ал вече го нямало. Това било

положението. Починал във вторник. Наистина, сега изглеждало някак пусто. Но какво да се прави?

Направих каквото можах, воден от спонтанната тъга към двама души, които ми бяха едновременно и непознати, и посвоему близки. От малката местна синагога научих името на едно също толкова малко гробище и по някакви странни и полуосъзнати причини един късен следобед отидох там. Чувствах се като двадесетгодишен гоим (каквото навремето бях), който се взира в храма в центъра на Лос Анжелис и се чуди какво ли ще е да си сред всички онези хора със странни шапки и да участваш в молитвите им.

В гробището открих онова, което знаех, че ще откроя. Възрастната жена беше там, седнала до камъка, на който бе издълбано името му. И говореше, говореше непрекъснато, докосваше камъка и продължаваше да говори.

А той? Ами какво друго? Не слушаше.

Постоях известно време, послушах, затворих очи и тихо се измъкнах.

Когато слънцето залезе и нощната мъгла започна да се вие на кълбета, минах покрай пейката. Беше все така празна, което правеше нещата още по-лоши.

Какво да се прави?

Обадих се на Сид.

— Още ли пазиш онзи касетофон? А записите?

През една от последните летни вечери двамата със Сид направихме обичайната си разходка до ресторантчето, минахме покрай чудесната пастърма и сладкишите с извара, избрахме си по нещо и закрачихме към пейките покрай брега. Водехме някакъв оживен спор. Внезапно Сид каза:

— Знаеш ли, често се чудех...

— За какво? — попитах аз и проследих погледа му. Гледаше към пейката, която бе празна от близо седмица.

— Виж. — Сид докосна ръката ми. — Виждаш ли онази старица?

— Да, и какво?

— Върнала се е! Мислех си, че е болна или нещо е станало, но ето я пак.

— Зная — усмигнах се аз.

— Но *откога*? Седи на същата пейка. И говори като луда.

— Да.

Приближихме.

— Но е самичка — каза Сид възможно най-тихо. — Говори *на себе си*.

— Почти — казах аз. Бяхме се приближили достатъчно. — Слушай.

— Все същите остроумия. На кого са му притрябвали доводи? — казваше възрастната жена. Беше се навела към празната половина на пейката, очите ѝ горяха, лицето ѝ беше напрегнато. — На кого? Имам си достатъчно. Слушай!

И изведнъж най-ненадейно се чу отговор.

— Да съм я бил слушал! — извика някакъв глас. — Какво да слушам? Защо да слушам?

Сид възкликна удивено.

— Това беше *неговият* глас! — прошепна той. — Но нали е *мъртъв*!

— Да — казах аз.

— И още нещо — продължаваше старицата. — Виж се само как ядеш. Някой път просто се *погледни*!

— Много ти е лесно. Да не почна аз да приказвам! — озъби ѝ се гласът на стареца.

— Хайде де, кажи го!

Нещо изщрака. Погледът на Сид се плъзна надолу. Видя същото, което и аз. Своя малък касетофон в ръката на възрастната жена.

— И още нещо — продължи тя.

„Щрак“.

— Защо ли се занимавам изобщо с това! — извика гласът на *мъртвия*.

„Щрак“.

— Ще видиш, такива неща ще ти припомня! — извика тя.

Сид ме погледна.

— Ти ли?

— Аз.

— И как?

— Взех твоите записи — обясних му. — Записах само неговите реплики и оставих между тях паузи, за да може да му отговаря. На някои места той просто крещи, без да отговаря. Или пък може да го изключи, за да му се навика, и след това да го включи отново.

— Но как разбра...

— Беше на гробището — казах. — Не можех да го понеса. Говореше и говореше на онова студено парче мрамор, без никакъв отговор. Затова презаписах касетите ти — само неговите викове и брътвежи — и един следобед я открих пак на гробището. Сигурно щеше да си остане там, докато не умре от глад. И без да получава никакви отговори. Но отговори *трябва* да има. Дори да не ги чуваш или да си мислиш, че не ги чуваш. Затова просто отидох при гроба, включих касетофона, дадох ѝ го, убедих се, че той вика, и си тръгнах. Не се обърнах, нито изчаках да видя дали тя също ще му се развика. Просто си тръгнах. На следващата вечер се беше върнала на пейката и ядеше нещо. Мисля, че ще оживее. Не е ли чудесно?

Сид слушаше. Старецът се оплакваше.

— Защо изобщо се занимавам с това? Защо? Е, и какво? Чакам!

— Добре, умнико! — извика му старицата.

Двамата със Сид се отдалечихме в здрача. Гласовете на спореците заглъхнаха зад нас.

Сид ме хвана под ръка и каза:

— Чудесна постъпка за един гоим. Какво искаш в замяна?

— Една пастърма с ръж?

„ДРАКОНЪТ ТАНЦУВА В ПОЛУНОЩ“

Помните ли вицовете за Аарон Столиц? Как го наричаха Вампира, защото беше продуцент на долнопробни филми на ужасите? Помните ли двете му студиа? Онова в сандъка за пиано и другото в боклукчийския контейнер? Аз работех в контейнера, недалеч от гробището на Санта Моника. Страхотно! Ако пукнеш, просто те преместват на подходящия адрес — тридесет метра на юг.

Аз ли? Плагиатствах сценарии, крадах музика и режисирах „Чудовище — създанието от другата страна на Ада“ (майка ми го харесваше, напомняше ѝ за нейната майка), „Пъргавият мамут“ и всички онези филми за насекоми и бацили берсерки, които снимахме за по една нощ.

Но всичко това се промени. Бях там през онази славна и ужасна нощ, когато Аарон Столиц стана прочут и богат. След това нищо вече не беше същото.

Една гореща септемврийска вечер телефонът извънтя. Аарон надзираваше студиото. Тоест, спотайваше се в малкия ни офис и трепеше досадните мухи по прозореца. Аз тъкмо се заех отново да сглобявам най-новия ни епичен филм с помощта на крадено оборудване, когато телефонът избръмча. Двамата подскочихме, уплашени да не би да ни се разкрещи поредната ужасена съпруга на някой бирник.

Най-накрая вдигнах слушалката.

— Хей! — изкрещя някакъв глас. — Обажда се Джо Самасуку от самурайския театър „Самасуку“. Довечера в осем и тридесет трябва да представим премиера на оригинален японски филм. Но филмът се е запилял някъде на фестивала в Пакойма или Сан Луис Обиско, кой знае! Вижте сега. Имате ли деветдесетминутен филм, който по някакъв начин да напомня за самурайска история? Или поне за китайска приказка? Печелите петдесетачка. Дайте ми заглавията на последните ви филми в стил „Някой прекара младежа и той страшно се ядоса“.

— „Островът на лудите маймуни“? — предложих му аз.

Неловка тишина.

— „Два тона ужас“? — продължих.

Директорът на театър „Самасуку“ понечи да затвори.

— „Драконът танцува в полунощ“! — импулсивно викнах аз.

— Да. — Гласът си запали цигара. — Драконът. Можете ли да свършите разните там снимки, рязане и лепене за... ъъ... час и половина?

— Нямаме проблеми! — И затворих телефона.

— „Драконът танцува в полунощ“ ли? — викна Аарон зад мен.
— Нямаме такъв филм.

— Само гледай! — Лепнах няколко букви пред камерата. — Малко рязане и лепене и „Островът на лудите маймуни“ се превръща в „Драконът танцува в полунощ“ и прочее!

Така че прекръстих набързо филма, довърших музиката (стари парчета на Ленърд Бърнстейн, пуснати отзад напред) и натъпках двадесет и четири ролки във фолксвагена. Обикновено филмите се побират на девет ролки, но докато ги редактираш, е по-добре да са ти пръснати на дузина-две по-къси парчета, за да се ориентираш по-лесно. Нямах време да пренавиваме епичната ни история. Самасуку все щеше да се оправи някак.

С трясък и дрънчене на ламарини долетяхме до кинотеатъра и помъкнахме кутиите нагоре към апаратната. Някакъв ужасяващ тип с вид на пират и дъх като на Кинг Конг се оригна на шери, грабна ролките, затръшна металната врата и я заключи.

— Хей! — извика Аарон.

— Бързо — казах аз. — След представлението може да е късно. Да си прибираме петдесетачката и...

— С мен е свършено! Свършено е! — чу се глас, докато слизахме надолу по стълбите.

Джо Самасуку гледаше как тълпата се блъска да влезе в салона и буквално си скубеше косата.

— Джо! — разтревожено извикахме ние.

— Вижте само! — простена той. — Разпратих телеграми, за да ги предупредя. Ама че каша! И ето ги — от „Варайъти“, „Сатърди Ревю“, „Сайт енд Саунд“, „Манчестър Гардиан“, „Авангард Синема Ревю“... Хайде, дайте ми отровна американска храна! Искам да свърша със себе си!

— Спокойствие, Джо — обади се Аарон. — Филмът ни не е чак толкова лош.

— Така ли? — попитах аз. — Аарон, та тези там са суперсноби! След това ще последва харакири!

— Спокойствието — невъзмутимо каза Аарон — е питието, което можем да си поръчаме в бара. Хайде.

Филмът започна със страхотна експлозия от теми на Димитрий Тьомкин, пуснати отзад-напред, на различни скорости и размесени до неузнаваемост.

Понесохме се към бара. Намирахме се на половината път към двойното стъкло на спокойствието, когато океанът се стовари върху брега. Публиката дружно ахна.

Двамата с Аарон се хвърлихме назад и отворихме вратата на салона да видим какви ще ги танцува драконът този път.

Нададох слаб вой, хвърлих се нагоре към апаратната и заудрях вратата с мъничките си юмруци.

— Кретен! Изрод! Объркал си ролките! Вместо номер две си пуснал номер четири!

Аарон — дишаше тежко — се присъедини към мен и се наведе към заключената врата.

— Ей!

Зад вратата нещо подрънкваше — като лед и някаква течност, която определено не звучеше като вода.

— Той пие.

— Той е *пиян*!

Изпотих се.

— Чакай малко. Минали са само пет минути. Може никой да не е забелязал. Ей, ти! — Заритах вратата. — Предупреждавам те! Оправи поредицата! Хайде, Аарон. — Поведох го с несигурна крачка надолу. — Да идем да си купим още малко спокойствие.

Привършвахме си второто мартини, когато следващото цунами атакува брега.

Полетях нагоре. Задрасках по прозорчето на апаратната.

— Маниак! Побъркан! Не ролка шест! Ролка три! Отваряй! Ще те удуша!

Той отвори... следващата бутилка. Чух го как я стоварва върху разпилените по бетонния под тенекиени кутии.

Хванал се за главата, точно като в сцената от „Медей“, аз се помъкнах обратно и открих Аарон да изучава дъното на чашата си.

— Всички ли кинооператори пият?

— Всички ли китове плуват? — със затворени очи попитах аз. — Левиатанът гмурка ли се до морското дъно?

— Поет — с благоговение отбеляза Аарон. — Продължавай.

— Шурейт ми — продължих аз — беше кинооператор в „Трай Лукс“ петнадесет години. Петнадесет години така и не изтрезня.

— Никога не бих си го помислил.

— Но аз мисля. Петнадесет години да гледаш ден след ден блъсканиците за „Бремето на греха“, повторенията на „Любовното гнездо в Сиера“, ремиксите на „Клопката на страстта“. Само това може да накара човек да се пречупи. Още по-лошо е в кината с дълготрайни прожекции. Представи си само, че за деветдесети път гледаш Каръл Бейкър в „Харлоу“. Мисли, Аарон, мисли! Побъркване. Страхова невроза. Безсъние. Импотентност. И какво? Ами започваш да пиеш. Точно в този час в цяла Америка, във всяка затънтена дупка, във всеки облян със светлини град кинооператорите се наливат, все едно им е за последен път в живота. Пият, пият, пият като дяволи.

Мрачно забихме погледи в питиетата си и отпихме. Очите ми се насълзиха. Във въображението си виждах десет хиляди оператори, разпръснати сам-самички със своите бутилки из огромния континент.

Публиката се размърда.

— Иди виж какво прави онзи луд — каза Аарон.

— Страх ме е.

Публиката нададе развълнуван възглас.

Излязохме и се загледахме към прозореца на апаратната.

— Има двадесет и четири ролки. Аарон, колко комбинации могат да се направят от тях? Ролка девет вместо ролка пет. Ролка единадесет вместо ролка шестнадесет. Ролка осем вместо ролка двадесет. Ролка...

— Стига! — измуча Аарон и потрепера.

Двамата обиколихме квартала — на бегом.

Направихме го шест пъти. Всеки път, когато се връщахме, виковете, писъците и невероятните резове на тълпата ставаха все по-силни и по-силни.

— Господи, трошат седалките!

— Не биха го направили.

— Убиват майките си!

— Филмовите критици ли? Някога да си им виждал майките? Медали отгоре до долу. Ленти за заслуги оттук дотук. Упражнения в гимнастическия салон пет дни в седмицата. Сглобяват и пускат бойни кораби през свободното си време. Не, Аарон. Да си трошат ръцете един на друг — разбира се, но да убиват собствените си *майки*?...

В нощния мрак откъм чудесния представител на калифорнийската архитектура се разнесе въздишка, съскане, продължителен стон. От големия купол на театъра се посипа прах.

Влязох да погледам екрана, докато ролките се смениха. Излязох.

— Ролка деветнадесет вместо ролка десет.

В същия миг се появи директорът. На очите му имаше сълзи, лицето му бе бяло като платно. Клатушката се по тесния коридор и се блъскаше в стените.

— Какво направихте с мен? Какво? — изпищя той. — Некадърници! Мръсници! Нехранимайковци! С театъра на Джо Самасуку е свършено!

И залитна към нас, но го задържах.

— Джо, Джо! Не говори така — казах умолително.

Музиката зазвуча по-силно. Сякаш филмът и публиката се доближаваха до точката на избухване и експлозията щеше да отдели материята от съзнанието, както и месото от кокала.

Джо Самасуку се изправи и пъкна в ръката ми ключ.

— Извикайте ченгетата, обадете се на санитарната служба да почистят след погрома, заключете вратите, ако още има врати, и не ми се обаждайте. Аз ще ви се обадя!

И побягна.

Щяхме да го последваме навън в стария калифорнийски двор и по улиците, но в същия момент един гръмък пасаж, откраднат от Берлиоз, и трясъкът на цимбалите от Бетовен оповестиха края на филма.

Настъпи гробна тишина.

Двамата с Аарон като обезумели гледахме към затворените врати на салона.

Те се отвориха. Тълпата се изля навън, като ревеше с цяло гърло. Беше същински звяр — многоок, многорък, многокрак, с едно-единствено гигантско туловище.

— Много съм млад, за да умирам — отбеляза Аарон.

— Да беше помислил за това преди да се забъркваш с неща, които трябва да се оставят в Божиите ръце — отговорих аз.

Тълпата, тази огромна ламя, спря за миг, треперейки. Ние я гледахме. Тя гледаше нас.

— Ето ги! — най-сетне изкрещя някой. — Те са! Продуцентът и режисьорът!

— Сбогом, Аарон — казах аз.

— Беше страхотно — отговори Аарон.

И чудовището се хвърли към нас с нечленоразделен рев... вдигна ни на ръце и ни понесе с радостни викове и аплодисменти, понесе ни през двора навън на улицата, после обратно...

— Аарон!

Погледнах надолу към развълнуваното море от блажени усмивки. Ето го, подскачащ, репортерът на „Манчестър Гардиън“. Там пък се надигаше на пръсти дребнавият и злобен критик от „Гринидж Вилидж Аванти“. По-нататък екзалтирано ръкопляскаха критиците на второразредни филми от „Сатърди Ревю“, „Нейшън“ и „Ню Рипъблик“. А накъде далеч, на самия бряг на развълнуваното море, лудешки подскачаха, смееха се и ръкомахаха журналистите от „Партизан Ревю“, „Сайт енд Саунд“, „Синема“... Множеството беше направо невъобразимо.

— Великолепно! — крещяха те. — Шедьовър! По-хубаво и от „Хирошима, моя любов“! Десет пъти по-добро от „Последна година в Мариенбад“! Сто пъти по-велико от „Алчност“! Класика! Гениално! Прави „Великан“ да изглежда на джудже! Господи, настъпи Новата американска вълна в киното! Как *успяхте*?

— Какво сме успели? — извиках аз, докато гледах как Аарон го разнасят за четвърти път из фойайето.

— Млъквай и се стегни! — Аарон плуваше сред океан от човешки глави и усмивки.

Примигнах. Неизвестно защо очите ми се напълниха със сълзи. И изведнъж забелязах как зад прозорчето на апаратната се надига някаква сянка с диво ококорени очи. Кинооператорът, все още с бутилка във вцепенените си пръсти, ахна надолу към всеобщото веселие, прокара пръсти по лицето си, сякаш да се увери, че все още е там, и потъна в сянката преди да успея да му извикам.

Когато най-сетне подскачащите джуджета и газели се умориха да беснеят, двамата с Аарон се озовахме на крака с думите:

— Най-великолепният авангарден филм в историята на киното!

— Целихме се високо — казах аз.

— Най-дръзкото операторско майсторство, най-чудесната режисура и монтаж, най-великият обратен сюжет, който съм виждал!
— заговориха всички в един глас.

— Е, планирането си заслужаваше — скромно каза Аарон.

— Ще участвате във фестивала в Единбург, нали?

— Не — обърка се Аарон, — ние...

— ... смятахме да го покажем на фестивала в Кан — прекъснах го аз.

Блясъкът на светкавиците утихна и подобно на торнадото, запратило Дороти в Оз, тълпата се обърна и тръгна навън, оставяйки след себе си купища покани за коктейли, интервюта и статии, които трябва да се напишат за утре, за следващата седмица или месец — само не забравяйте, не забравяйте!

Дворът опустя. От полусухата уста на някакъв сатир, изваян в стария фонтан в стената на театъра, капеше вода. След като известно време гледа втренчено в нищото, Аарон пристъпи напред и намокри лицето си.

— Кинооператорът! — изкрещя той. Внезапно се беше сетил.

Затичахме се нагоре и спряхме. Този път задраскахме по вратата като две малки гладни бели мишки.

След продължително мълчание отвътре се разнесе глас:

— Вървете си. Съжалявам. Не исках.

— Не си искал ли? По дяволите, отваряй! Станалото — станало — каза Аарон.

— Да бе — тихо каза гласът. — Вървете си.

— Не и без теб, миличък. Обичаме те. Нали го обичаме, Сами?

Кимнах.

— Обичаме те.

— Вие не сте с всички си.

Чу се дрънчене на тенекии и шумолене на настъпена лента.

Вратата се отвори.

Кинооператорът, човек в средата на четиридесетте, с кръвясали очи и ужасно лице с цвят на сварен рак, застана пред нас, разтворил

длани, готов да бъде прикован на кръста.

— Хайде — прошепна той. — Пребийте ме. Убийте ме.

— Да те убиваме ли? Та ти си най-чудесното нещо, което ни се е случвало!

Аарон се хвърли напред и лепна една целувка по бузата му. Човекът отстъпи, размахал ръце, сякаш го беше нападнал рояк оси. Ломотеше несвързано.

— Ще оправя всичко както си беше — изплака той и се наведе да събира разпилените змии на лентата. — Ще намеря парчетата и...

— Спри! — извика Аарон.

Човекът замръзна.

— Не пипай нищо — продължи Аарон, вече по-спокойно. — Сам, запиши им реда. Имаш ли молив? Така, а сега ми кажи как се казваш?

— Уилис Хорнбек.

— Уилис, Уили, кажи ни последователността. Коя ролка беше първа, втора, трета, коя беше пусната отзад напред, наопаки, всичко.

— Да не искате да кажете?... — Мъжът тъпо примигна от облекчение.

— Искам да кажа, че ни трябва пълно описание. Начина, по който тази вечер пусна най-великия авангарден филм в историята.

— О, Господи! — Уилис се изсмя задавено. Беше се свил сред разхвърляните ролки, в които чакаше безумното му „изкуство“.

— Уилис, миличък — каза Аарон. — Знаеш ли какъв пост заемаш след този фантастичен творчески час и половина?

— В калта? — предположи Уилис, затворил едното си око.

— Втори продуцент на „Хасураи Продъкшънс“! Редактор, монтажист, може би даже режисьор. Десетгодишен договор! Повишения. Привилегии. Дялово участие. Проценти. Хайде сега. Сам, готов ли си с молива? Хайде, Уилис. Как го направи?

— Ами... не помня — каза Уилис Хорнбек.

Аарон леко се засмя.

— Разбира се, че помниш.

— Бях пиян. После изтрезнях от ужас. Сега съм трезвен. Не помня.

Двамата с Аарон се спогледахме. В очите ни имаше животинска паника. Тогава видях още нещо на пода и го вдигнах.

— Чакай малко.

Всички вперихме поглед в преполовената бутилка шери.

— Уилис.

— Да, сър?

— Уилис, приятелю...

— Да, сър?

— Уилис — каза Аарон. — Сега ще пусна прожекционния апарат.

— Да?

— А ти, Уилис, ще допиеш онова, което е останало в тази бутилка.

— Да, сър.

— А ти, Сам?

— Сър? — Отдадох чест.

— Ти, Сам... — Аарон включи машината и ярък лъч разцепи мрака в притихналия салон и освети екрана в очакване на гения да нарисова невероятните картини върху бялото платно. — Сам, бъди така добър да затвориш и заключиш онази тежка метална врата.

И аз затворих и заключих онази тежка метална врата.

И така, драконът изпълни своя танц на всички филмови фестивали по света. Опитомихме Златния лъв във Венеция, взехме първите награди на фестивала в Ню Йорк и Специалната награда на Световния фестивал в Бразилия. При това не само с един филм, а с цели шест! След „Дракона“ предизвикахме международен фурор със „Страховитите“. После дойдоха „Господин Клане“, и „Щурм“, последвани от „Името му е Ужас“ и „Плет“.

А заедно с тях имената на Аарон Столиц и Уилис Хорнбек се превърнаха в същински нектар по устните на критиците от цял свят.

Как успяхме да направим пет размазващи хита един след друг ли?

Ами по същия начин като първия.

След като приключвахме снимките, наемахме кинотеатъра „Самасуку“ за полунощ, хвацахме Уилис, изливахме бутилка от най-доброто шери в гърлото му, връчвахме му ролките, пускахме прожекционния апарат и заключвахме вратата.

До разсъмване творбата ни биваше нарязана на парчета, разбъркана като някаква чудовищна салата, събрана отново, снабдена, залепена с епоксидната смола на подсъзнателния гений на Уилис Хорнбек и готова да разтърси публиката в салоните за авангардно кино в Калкута и където си помислите. До края на незначителния си живот няма да забравя нощите, когато Уилис се тътреше сред бръмчащите, примигващи в тъмното машини, докато изгревът не изпълваше улиците със злато.

И какво си мислите, че продължи така, филм след филм, звяр след звяр, докато една вечер Аарон и Уилис не грабнаха Оскар за експериментално кино и след това всички заживяхме щастливо и карахме последни модели „Ягуари“ ли?

Не.

Бяха три славни, чудни, опияняващи години на върха на авангардната простащина. Но...

Един следобед, докато Аарон тихо тържествуваше над извлеченията от банковата си сметка, в стаята влезе Уилис Хорнбек и се обърна към големия изрисуван прозорец, гледащ към огромното студио на „Хасураи Продъкшънс“. Затвори очи, тихо се разрида, заудря се по гърдите и задърпа реверите на самото си.

— Аз съм алкохолик. Пия. Аз съм един ужасен дебелак. Пиянствам. Поглъщам всичко. Чист спирт? Чудесно. Ментол? Защо не? Терпентин? Лак за дърво? Дайте го насам. Лакочистител? Става за гаргара. Затъналият в ром идиот Уилис Хорнбек, който не е виждал дневна светлина. Но вече всичко свърши. Обета! Дайте ми Обета!

Двамата с Аарон загрижено се завтекохме към Уилис.

— Уилис! Какво има?

— Всичко е наред. Добре. — Той отвори очи. Сълзи се стичаха по бузите му. Свали ръце. — Не искам да ви причинявам това, приятели. Но снощи...

— Снощи какво? — изплака Аарон.

— Снощи се присъединих към Анонимните алкохолици.

— *Какво?!* — изкрещя Аарон.

— Анонимните алкохолици. Включих се.

— Не можеш да постъпиш така с мен! — подскочи Аарон. — Нима не знаеш че си сърцето, душата, белият дроб и светлината на „Хасураи Продъкшънс“?

— Недей да смяташ, че не съм си го мислил — просто каза Уилис.

— Не ти ли харесва да си гений, Уили? — кресна Аарон. — Да аплодират бурно всяка твоя работа? Да бъдеш световноизвестен? Това не ти ли е достатъчно, че искаш да бъдеш и *трезвен*?

— Сега сме толкова знаменити — каза Уилис — и толкова добре приети, че това ме изпълва. Така съм изпълнен, че просто не ми остана място за пиене.

— Ами *направи* място! — викна Аарон. — *Направи!*

— Смешно, нали? — каза Уилис. — Навремето пиех, защото бях никой. А сега ако спра, цялото студио отива по дяволите. Съжалявам.

— Не можеш да прекратиш договора! — намесих се и аз.

Уилис ме изгледа, сякаш съм го намушкал.

— Не съм си и помислял да престъпвам договора. Но къде в него пише черно на бяло, че трябва да съм пиан, за да работя за вас?

Оклюмах. Аарон също оклюма.

— Разбира се, че ще продължа да работя за вас — меко завърши Уилис. — Но всички знаем, че няма да е същото.

— Уилис. — Аарон се стовари в стола си и след дълга и мъчителна вътрешна агония продължи: — Поне *веднъж* годишно?

— Обетът, господин Столиц. Нито капка никога вече. Дори за най-близките ми хора.

— Мойсее! — възкликна Аарон.

— Да — обадох се аз. — Намираме се насред Червено море. И вълните ей сега ще се стоварят отгоре ни.

Когато вдигнахме глави, Уилис Хорнбек беше изчезнал.

Беше същински залез на боговете. Отново се бяхме превърнали в мишки. Поседяхме известно време, като писукахме тихичко. После Аарон стана и се насочи към барчето. Постави ръка върху него.

— Аарон, да не би да си решил...

— Какво? Да монтирам следващия авангард „Сладките легла на отмъщението“ ли? — Аарон сграбчи бутилката и я отвори. Отпи. — Самичък? Да!

Не.

Счупената ракета падна от небето. Боговете познаха не само залеза, но и онова ужасно безсъние в три сутринта, когато смъртта идва да оправи нещата.

Аарон се опита да пие. Аз се опитах да пия. Шурейт на Аарон също се опита да пие.

Но, разбирате ли, никой от нас не притежаваше онази еуфорична муза, която навремето съпровождаше Уилис Хорнбек. У никой от нас не се появи малкото червейче на интуицията, когато алкохолът се смесваше с кръвта ни. И трезви, и пияни, ние си оставахме некадърници. А пияният Уилис Хорнбек беше почти всичко, което й трябваше на критиката. Дивакът, скочил със сляпата си творческа сила в змийското гнездо, човекът, вдъхновено сражаващ се с алигатор в кристален кафез пред очите на всички и в крайна сметка излязъл победител.

О, разбира се, двамата с Аарон се изтъпанчихме на още няколко фестивала. Хвърлихме всичките си печалби в три нови филма, но промяната се надушваше още щом първите надписи се появяваха на екрана. „Хасураи“ затвори. Продадохме всичко на някаква образователна телевизионна програма.

За Уилис Хорнбек ли? Живее в Монтерей Парк, ходи на неделно училище заедно с децата си и дълбоко погребаният в него капризен гений се проявява само от време на време, когато някой критик от Глазгоу или Париж се отбива да поговори с него за час-два, открива, че Уилис е добър, но ужасно досаден, и бърза да се изнесе.

Колкото до Аарон и мен, наехме това микроскопично студио тридесет метра по-близо до оградата на гробището. Правим малки филмчета — и съответно — малки печалби, — все още ги държим на по двадесет и четири ролки, пробутваме ги из Калифорния и Мексико, грабваме парите и се омитаме. В радиуса ни на действие има триста кина. Това прави триста прожекции. Досега сме показали чудовищата си в сто и двадесет. И в топли нощи като тази все още се потим, чакаме и се молим да стане нещо такова: телефонът звъни. Аарон вдига и крещи:

— Бързо! Идвайте!

И ние хукваме по стълбите и през гробището, тесните ни рамене са натоварени с ролки, винаги се смеем, винаги тичаме към онова бъдеще, в което някъде някой друг кинооператор чака зад заключената врата на апаратната с бутилка в ръка и с погледа на неразкрит гений в кръвясалите си очи, а огромният сляп червей в душата му чака да бъде целунат, за да се събуди.

— Чакай! — крещя аз, докато колата фучи по пътя. — Забравил съм седма ролка!

— Няма да ни трябва! — Аарон натиска газта до дупка и надвиква рева на мотора. — Уилис Хорнбек Младши. О, Уилис Хорнбек Втори, където и да си! Отваряй си очите! Пей, Сам! С мелодията на „Някой ден ще те открия“!

ДЕВЕТНАДЕСЕТАТА

Започваше да се здрачава. Беше късен следобед. Карах по Мотор Авеню и изведнъж забелязах стареца, който вървеше от другата страна на пътя и събираше изгубени топки за голф.

Набих спирачки толкова рязко, че за малко да се размажа в предното стъкло.

Останах на място по средата на улицата десет секунди (други коли нямаше), после бавно потеглих назад (все още никакви коли), докато не успях да погледна в дерето над оградата на игрището и да видя как старецът се навежда, за да вдигне поредната топка и да я пусне в кофата в ръката си.

Не, помислих си. Да. Не.

Отбих, паркирах и останах за миг в колата. Чудех се какво да правя. Поради някаква причина, която така и не можех да обясня, очите ми се напълниха със сълзи. Най-после слязох, изчаках няколкото преминаващи автомобила, прекосих улицата и се насочих към игрището, а старецът пое на север.

Срещнахме се на петдесетина крачки от мястото, откъдето влязох.

— Здравейте — каза той спокойно и кимна.

— Здравсти — казах аз.

— Хубава вечер. — Той хвърли поглед към поляната и после към кофата си. Беше пълна до половина.

— Имате ли късмет? — попитах аз.

— Вижте сам. — Той посочи кофата.

— Доста добре — казах аз. — Мога ли да ви помогна?

— Какво? — обърка се той. — Да търсим още ли? Не.

— Нямам нищо против — казах аз. — След още пет минути ще се стъмни. По-добре да ги открием преди да е станало късно.

— Прав сте — съгласи се той и ме огледа с любопитство. —
Защо го правите?

— Баща ми идваше тук преди години — казах аз. — Винаги намираше по нещо. Доходите му не стигаха и понякога продаваше топките, за да изкара някой и друг долар.

— Ясно — каза старецът. — Идвам тук два пъти седмично. Миналата седмица продадох достатъчно и заведох жена си на ресторант.

— Зная — казах аз.

— Какво?

— Сетих се — казах аз. — Да вървим. Ей там има една. И още една при оградата. Ще отида да я взема.

Отидох до оградата, взех топката, върнах се при стареца и стоях кротко, докато той изучаваше лицето ми.

— Защо плачете?

— Така ли? Виж ти. Може да е от цветята. Алергичен съм.

— Познаваме ли се? — внезапно попита той.

— Може би.

Казах му името си.

— Проклет да съм — тихо се засмя той. — Фамилното ми име е същото. Не мисля, че сме роднини.

— Надали — казах аз.

— Защото иначе щях да се сетя. Ако бяхме роднини. Или ако сме се срещали преди.

Господи, помислих си, ето как става. Алцхаймер е едно нещо. А да си отидеш завинаги — съвсем друго. Но и в двата случая забравяш. Сигурно след като преминеш оттатък, паметта не ти трябва.

Старецът стоеше и гледаше как мисля. Стана му неудобно. Взе топката от ръката ми и я пусна в кофата.

— Благодаря.

— Там има още една — казах аз, затичах се надолу по склона и я донесох, като бършех очите си.

— Все още често идвате тук.

— Все още ли? Защо не? — попита той.

— Нищо, просто се чудя — казах аз. — Ако някога реша просто ей така да изляза на лов, ще ми е по-леко, ако сте тук.

— Със сигурност — съгласи се той.

Отново се загледа в лицето ми.

— Странна работа. Навремето имах син. Добро момче. Но си отиде. Така и не разбрах къде.

Зная, помислих си. Но не той си отиде, а *ти*. Сигурно така и трябва. На сбогуване хората сякаш си тръгват, а всъщност ти си онзи, който си тръгва, отдалечава се и изчезва.

Слънцето вече беше залязло и двамата вървахме в мрака, нарушаван от самотната лампа от другата страна на улицата. Видях последната топка на няколко крачки вляво от стареца и кимнах. Той отиде при нея и я взе.

— Е, мисля че за днес бяхме дотук — каза той и ме погледна в очите. — Накъде сте?

Отърсих се от мислите си и погледнах напред.

— Всяко игрище за голф ли има деветнадесета дупка?

Старецът също погледна напред в мрака.

— Да. Разбира се. Трябва да е някъде там.

— Искате ли да пийнем по нещо?

— Много любезно от ваша страна. — В очите му се мярна неувереност. — Но...

— Само по едно — настоях аз.

— Късно е — каза той. — Трябва да тръгвам.

— Накъде?

Неподходящ въпрос. Неувереността в очите му се засили. Наложил му се да се напрегне, за да измисли някакъв неубедителен отговор.

— Ами... разбирате ли... мисля, че...

— Не, недейте. Мразя да проявявам любопитство.

— Няма нищо. Е, трябва да тръгвам.

Пое ръката ми и изведнъж я сграбчи, стисна я здраво и впи поглед в очите ми.

— Познаваме се отнякъде — извика той. — Нали?

— Да — казах аз.

— Но откъде? Откога?

— Отдавна.

Не пускаше ръката ми, стискаше я толкова здраво, сякаш иначе щеше да се срути на земята.

— Как ви беше името?

Казах му го.

— Странно — промърмори той. — И аз се казвам така. Ама че работа. Да се срещнем тук. С еднакви имена.

— Така излиза.

Опитах се да измъкна ръката си, но не се получи. Когато най-накрая успях, веднага я стрелнах напред и този път аз сграбчих неговата.

— Следващия път — казах — при деветнадесетата дупка?

— При деветнадесетата — каза той. — Ще дойдете пак ли?

— Да, щом вече знам къде сте. Приятно място за разходка и търсене.

— Малцина са мухльовците като мен. — Той погледна тревата.
— Малко е самотно.

— Ще се опитам да идвам по-често.

— Казвате го просто от любезност.

— Не. Кълна се във всичко свято.

— Добра клетва.

— Най-добрата.

— Е... — Сега вече беше негов ред да измъква ръката си и да я разтърка, за да възстанови кръвообращението си. — Тук май нищо не остана.

И бавно се отдалечи. На десетина крачки по-нататък видя последната топка и я вдигна. Кимна и ми я метна.

Хванах я с лекота и я стиснах, както дете стиска подарък.

— Деветнадесетата — тихо каза той.

— Със сигурност — отговорих му.

И той изчезна в мрака.

Стоях там, а сълзите ми се стичаха по бузите и капеха върху топката, която бях пхнал в джоба на ризата си.

Чудя се дали ще дойде на сутринта?

ЗВЕРОВЕ

Докато привършваха обяда си, Смит и Конуей неусетно завързаха разговор за невинността и злото.

— Да те е удряла гръмотевица? — попита Смит.

— Не — каза Конуей.

— А да си чувал изобщо някой да е бил удрян от гръмотевица?

— Не.

— А има. Сто хиляди души годишно биват поразявани от гръмотевици. Стотина от тях умират, а монетите в джобовете им се разтопяват. Всеки от тях е бил сигурен, че такова нещо не може да му се случи. Всеки се е смятал за изпълнен с добродетели истински християнин.

— Но какво общо има това с темата ни на разговор? — попита Конуей.

— Ами това — Смит запали цигара и се загледа в огънчето, — че отказваш да приемеш, че злото преобладава в нашия свят. Ето защо използвам сравнението с гръмотевицата, за да ти докажа обратното.

— Но каква е ползата да разпознавам злото, щом *ти* не приемаш доброто?

— Приемам го. Но... Докато хората не разберат две неща, светът ще върви с радост към ада. Първо, трябва да проумеем, че у всеки добър човек се крие по една зла половина. Както и у всеки грешник се таи добро. Да напъхаш човека в една от категориите означава да предизвикаш анархия. Когато приемаме някого за добър, ние рискуваме да стане двуличник. Ако го смятаме за лош, не му даваме възможност да се поправи. Повечето хора са грешници и светци. Швайцер^[1] е бил полусветец, който е успял да затвори злия си дух в бутилката или поне да го обуздае. Хитлер е бил самият Луцифер, но няма някъде в него не се е криело дете, жадуващо да се освободи? Но детето у Хитлер било изгорено и изчезнало. Така че лепни му етикета и погребите костите.

— Много надалеч отиде — каза Конуей. — Давай по същество.

— Прав си — тихо се засмя Смит. — Да вземем теб! На външен вид си чист и невинен като булчински воал. Всичко около теб е бяло и безупречно. Но под тази белота бие едно тъмно сърце и се вият черни змии. Звярът живее в теб. И ако не успееш да се изправиш срещу него, някой ден той ще се изправи срещу теб.

— Страхотно! — засмя се Конуей. — О, Господи! Ама че смешно!

— Напротив. Тъжно е.

— Извинявай — сепна се Конуей. — Не исках да те обидя, но...

— Обиждаш себе си — каза Смит. — И намаляваш шансовете си за по-добър живот в бъдеще.

— Стига! — засмя се Конуей. — Спри!

Смит се изправи с пламнало лице.

— Хайде, сега пък те ядосах. Не си тръгвай.

— Не съм ядосан.

— Щом казваш.

— Новите неща често изглеждат стари — каза Смит. — Стоим на брега, а мислим, че сме на дъното.

— Стига — каза Конуей. — Твоите теории...

— Открития! Явно нищо не си разбрал.

— Работата ми пречи.

— А неделното ходене на черква? Тичането след някой проповедник, който ще ти осигури рая? Да ти направя ли една услуга? Дали да не ти отворя очите? Телефон PL8-9775.

— Защо?

— Обади се и слушай. Тази нощ, утре и утре през нощта. Ще се видим тук в петък.

— В петък?...

— Обади се.

— Кой ще отговори?

Смит се усмихна.

— Зверовете.

И излезе.

Конуей се засмя, плати сметката и също излезе. Денят беше чудесен.

— PL8-9775? — засмя се той. — Да звънна и какво да кажа? Здравейте, Зверове?

Докато вечеряше с жена си Норма, забрави разговора и телефона. Пожелай лека нощ и остана до късно, зачетен в криминалните хроники. В полунощ телефонът иззвъня.

Вдигна слушалката и каза:

— Трябва да си *ти*.

— По дяволите — каза Смит. — Позна.

— Искаш да знаеш дали съм се обадил на PL8-9775 ли?

— По гласа ти познавам, че не те е ударила гръмотевица. Обади се!

Обади се, помисли си той. Не, по дяволите. *Няма* да се обадя!

В един през нощта телефонът звънна отново. *Това* пък кой е? — зачуди се той. Телефонът звънна. *Сега* пък кой се обажда? Телефонът звънна. Господи! Телефонът звънна. Посегна към слушалката. Телефонът звънна. Хвана я. Стисна я здраво. Вече беше съвсем буден! — *Стига!* — Вдигна слушалката, но не я доближи до ухото си. Защо? Гледаше я, сякаш беше някакво гигантско бръмчащо насекомо. *Шепот*. По-ясно. *Шепот*. Съвсем ясно. *Шепот*. Щрак! Затвори. Господи! Не чу *нищо!* Имаше нещо. Шепот.

Изрита телефона по килима. Господи! Защо го *блъскаш?* Защо?

Остави го да лежи на пода и си легна.

Но го чуваше как бръмчи протестиращо. Най-накрая стана и тресна слушалката върху вилката.

Ето така. Нищо не е станало. Не. *Имаше* някой. Може би Смит? Изгаси лампата. Защо му се стори, че чува няколко гласа? Глупости. Не!

Загледа се към дневната.

Телефонът мълчеше.

Добре, помисли си той.

Но беше чул *нещо*.

Нещо, което накара лицето му да се покрие със студена пот?

Не!

Лежа буден до...

Три часа в безкрайната тъмна утрин. Часът на духовете. Когато мъртвите захвърлят душите си...

По дяволите!

Стана и влезе в хола, за да се противопостави на онова проклето, вдъхновено от Смит нещо.

Часовникът на камината удари три и четвърт. Той вдигна телефона и чу сигнала. Седна с апарата в скута си и най-сетне бавно набра номера.

Очакваше да чуе женски глас. Да, жена, някаква съучастничка на Смит. Но се разнесе само шепот.

И изведнъж нахлу буря от гласове, сякаш множество разговори изведнъж се бяха преплели. Той затвори.

Трепна, набра отново и чу същите звуци. Електрическо пращане, гласове, които не бяха нито мъжки, нито женски, прескачащи се един друг, протестиращи, някои заплашителни, някои молеци, някои...

Дишане.

Дишане ли? Свали слушалката. Дишане? Вдишване, издишване. Телефоните не вдишват и не издишват.

Смит, копеле такова.

Защо?

Заради странния звук на това дишане.

Странен?

Бавно вдигна слушалката до ухото си.

Гласовете се раздвижиха и всички...

Дишаха тежко, сякаш са тичали продължително. Тичали на място. На място? Как могат всички тези гласове, млади и стари, мъжки и женски, да тичат на място, да остават спокойни и същевременно да се надигат и да утихват?

И изведнъж всички те завикаха, запищяха, задъхаха се, всмукваха, експлодираха.

Страните му пламнаха. Пот потече по брадичката му. Боже Господи!

Телефонът падна.

Вратата на стаята се затръшна.

В четири и половина сутринта Норма Конуей постави ръка на челото му.

— Господи. Гориш.

Той гледаше в тавана.

— Нищо ми няма. Заспивай.

— Но...

— Добре съм. Освен ако...

— Освен ако?

— Да дойда ли при теб?

— С тази треска?

— Да, май няма да се получи.

— Искаш ли нещо?

— Не, нищо. Нещо.

Обърна се. Дъхът му беше горещ като пещ.

„Всичко“ — помисли си той, но не каза нищо.

Закуси обилно. Норма го погали по челото и облекчено въздъхна.

— Слава Богу. Няма я вече.

— Така ли? — Той набоде парче бекон с яйца.

— Температурата ти. Усещах я чак в другия край на леглото. Ама че си изгладнял! Какво стана?

Той се опули към празната чиния.

— По дяволите, права си. Извинявай за снощи.

— О, за *онова* ли — засмя се Норма. — Просто не исках да ти стане по-зле. По-добре се размърдай. Стана девет. А какво стана с телефона?

Той спря на половината път към вратата.

— Телефона ли?

— Розетката на стената изглежда счупена. Да се обадя ли на телефонната компания?

Той погледна телефона на пода.

— Не.

По обяд в офиса си измъкна смачканата бележка от джоба си.

— Ама че идиотия! — И набра номера.

Телефонът звънна два пъти и се чу глас.

— Номерът е закрит.

— Закрит ли!

Почти в същия миг от факса изскочи един-единствен ред.

PL4-4559.

Без никакви сигнатури и адрес.

Звънна на Смит.

— Смит, копеле такова! Какво си намислил?

— Лошо — тържествуващо каза Смит. — Старият номер е изваден от употреба. Става само за една нощ. Пробвай новия. Ще се видим да пийнем и да побъбрим, нали?

— Копеле! — изкрещя Конуей и затвори.

И излезе да пийне и побъбри.

— Хайде, кажи го — обади се Смит. — Кажи „Смит, кучи сине“. Сядай. Мартинито те чака. Ето ти сламка.

Конуей се олюля над официалната маса за обяд, стискаше юмруци.

— Сядай — повтори Смит.

Конуей пресуши мартинито на един дъх.

— Леле, колко си жаден. Хайде. — Смит се наведе напред. — Разкажи на батко. Изплюй камъчето. Изповядай се.

— Няма какво да се изповядвам!

— Добре, тогава какво *почти* се случи? Да не би да се чувстваш виновен, праведнико, и да молиш за милост?

— Млъквай и си пий джина — каза Конуей.

— Благодаря, ще го изпия. Вдигам наздравица.

— Наздравица ли?

— За това, че имаш новия номер. Предишният беше безплатен. Този, ако го използваш, ще ти коства петдесетачка. Утре вечер следващият номер ще струва двеста.

— Господи, но защо?

— Ще бъдеш омаян. Пленен. Няма да можеш да се спреш. Следващата седмица ще струва осемстотин. И ще платиш.

— *Нима?! —* извика Конуей.

— Спокойно. Невинността е безплатна. За вината се плаща. Жена ти ще започне да пита за банковата ти сметка.

— Няма! Това няма да стане!

— Господи, получил си пристъп като Жана Д'Арк. И *тя* е чувала гласове.

— Божии гласове, а не стонове на секс телефони.

— Така е, но въпреки това е умряла. Келнер! Още по едно. Съгласен ли си?

Конуей тръсна глава.

— Защо си толкова бесен? — попита Смит. — Още не сме започнали обяда и...

— Не ми *говореха!* — каза Конуей.

— Добре, добре. Готов ли си?

Смит започна да рисува по покривката с ножа си.

— Знаеш ли за каналите под Лос Анжелис? Онези, които отвеждат дъждовните води и ни предпазват от наводнения?

— Да.

— Избери си един вход на някоя от главните улици и слез долу. Тунели с дължина до тридесет километра, всички водещи към морето. През сухите години са сухи като пустиня. Някой ден трябва да се разходим двамата до океана под цивилизацията свят. Отегчен ли си?

— Давай нататък.

— Чакай малко. — Смит отпи от мартинито. — Представи си, че всяка нощ в три часа вратите на всяка къща, във всеки квартал, се отварят и сенки или хора на зряла възраст излизат на улиците, отварят капациите на шахтите и се спускат в каналите. Е? И тръгват към далечното море, което дори не могат да чуят. Но после то започва да се чува все по-ясно и по-силно, те приближават, сенките стават все повече и повече, всички са тръгнали към брега в този час, вдишват, издишват, мърморят и въздишат, а треската по лицата им запалва стените, нямат нужда от осветление, треската върши работа, хората откриват още тунели, под къщите става истинско наводнение, а градът спи отгоре, без да подозира за вълните от сенки, жадуващи за топлото море, шепнещи, желяещи, влюбени, но в какво? Един полудял интернет от плът и кръв.

— Интернет — не. Полудял? Да!

— Но това е *реално!* Никакви компютърни филми. Гладни хора, втурнали се напред, шепнещи, блъскащи се с рамене, с отекващи в тунелите стъпки, устремили се нататък и нататък, докато не открият онзи далечен бряг и спасението на милиони километри оттук в нощта

без луна и изгрев, но никой не иска да бъде избавен и изпълват брега на горещото море и стоят там с хиляди, треперят и гледат с безумни погледи как потоците лава изгарят брега.

— Но *какво* правят там? — попита Конуей.

— Какво правят ли? Плуват през ревящата пещ, през гигантската фуния, вдишват и издишват. Чул си го нощес. Космите по цялото ти тяло са настръхнали. Сякаш в устата си имал студена стомана, а си изригвал пламъци, нали?

— Не!

— Лъжец!

— Не — каза Конуей. — Какви са тези гласове?

— Бездомни желаня, жадуващи за любов, искащи да бъдат.

— Но за *каква* любов жадуват, *какво* искат да бъдат?

— Заедно. — Смит разбърка питието си с малкия си пръст. — Да бъдат безумно заедно.

— Но как?

— Не можеш ли да *познаеш* по звученето? Да бъдат част от кръговрата на загубените души. Да се хвърлят в морето от похот. Някога да си чел Торо? Той твърди, че повечето хора живеят в тихо отчаяние.

— Тъжно е.

— Вярно. Нашият е тъжният, безнадежден канал, който наводнява Венеция с нечисти талози от прокудени хора. Помниш ли онзи комикс — „Отчаяният Амброуз“? Светът е пълен с безсънни, желаещи и не получаващи хора като него. Отчаяни. Господи! Тялото казва едно, разумът — друго. Мъжете казват да, жените — *не!* Бил ли си някога на четиринадесет?

— Да, за няколко дни.

— *Супер!* Открил си дивата гореща плът, но са минали години преди да докоснеш нечия друга ръка, лакът или уста. Колко по-точно?

— Шест.

— Цяла вечност! Двадесет хиляди нощи самота. Любов с огледалото. Борби с възглавниците. Проклятие! Използвай новия номер. Утре ела пак.

— Но ти *нищо* не ми каза!

— Напротив. Казах ти всичко. Действай! Ако се откажеш сега, следващото включване ще ти струва шестстотин!

— На *какво* основание?

— На тежкото дишане, което те е накарало да потрошиш телефона си. Компанията докладва за поправката.

— *Това* пък откъде си го разбрал?

— Без коментар.

— Смит?

Смит чакаше и се усмихваше.

— Ти Божии ангел ли си, или неговият паднал син?

— Да — каза Смит и си тръгна.

Конуей се обади на Норма и ѝ каза да откаже телефона.

— Защо, за Бога?

— Разкарай телефона. Разкарай го!

— Ама че лудост — каза тя и затвори.

Прибра се въщи в пет. Норма го посрещна.

— Чакай малко — протестира той. — Телефонът е все още в библиотеката и...

Хвърли поглед към спалнята.

— И са поставили още един!

— Казаха, че ти си настоял. Ти ли си сменил нареждането от „махане“ на „поставяне“?

— Господи, не — каза той и се приближи до новия апарат. — Защо да го правя?

Вечерта изключи и двата телефона от розетките, оправи възглавницата си, легна и стисна очи.

В три сутринта телефоните иззвъняха и продължиха да звънят. Сигурно Норма ги беше включила отново.

Най-накрая жена му се размърда.

— Господи, аз ще вдигна! — И седна в леглото.

— Не! — извика той.

— Какво?

— Не, аз ще вдигна!

— Успокой се.

— Спокоен съм! — Той хвана телефона, който звънеше и звънеше, и го отнесе до другия апарат, който също не млъкваше. Остана неподвижен. Вратата на спалнята се отвори по-широко.

— Е, какво чакаш? — обади се Норма.

Без да ѝ обръща внимание, той се наведе, вдигна слушалката, но не я доближи до ухото си. Телефонът прошепна.

— Какво? — обади се Норма. — Лични разговори ли? Някой смотаняк в критическата?

— Не — каза той. — Не е някакъв развратен, похотлив, кретенясал, сбъркан тъп смотаняк!

Реакцията му беше толкова неудържима, че Норма просто се изсмя и излезе.

Няма лъжа, помисли си той. Няма смотан, развратен, тъп... А... той се поколеба, какво? Пълна лудница, потъваща лодка на пропаднали жени, смахнати ергени, сухи въздишки, викове за помощ, змиорки, плуващи срещу течението към нищото! Какво?

— Добре — каза най-сетне той, отвори вратата на спалнята и се загледа в студената арктическа пустош на леглото си и снежнобелите празни чаршафи.

Откъм банята се разнесе тих звук. Шум на разтварящ се във вода аспириин.

Той стоеше до неподвижната ледена пустиня на леглото си и потрепери.

Светлината в банята угасна. Той се обърна и излезе.

Седя тихо близо час, след което набра номера.

Никакъв отговор. И изведнъж...

Шепотът беше толкова силен, че можеше да събуди и мъртвец. Раздели се на два, на четири, на десетки гласове, които изригнаха и отшумяха.

И това бяха гласовете на всички момичета и жени, които винаги беше желал, но никога не бе имал, на всички жени, които бе желал и никога не ги беше пожелавал отново. Техните шепоти и викове, техният смях и подигравки.

И това бе също ревът на нахвърлящо се срещу брега море, но не на ледена вода срещу тресящ се вълнолом, а на плът, блъскаща се в друга плът, тела, които се издигат и сгромолясват отново и отново с гръмки писъци, докато цялата вулканична смес не експлодира в порой

и безпаметен мрак. Безброй атлети се втурнаха с крясъци да прескачат препятствия, да падат в приборя от тела, да стенат, докато се катерят, да се вкопчват в ръце и крака, да се гърчат в среднощни калистеники, проучвания, пристигания, напускания, да се люлеят между възхода и падението, играчи на трапец, които се пресягат, хващат, държат и се хвърлят, за да бъдат поети от безумното поле на огромния хор от сграбчващи и отблъскващи ръце, крака и тела! Оркестри от ръце, протегнати да хващат, да прегръщат, да оформят. Урагани от писъци беснееха от копнеж, отхвърляха хватките си и стихваха до нощни затишия. Накрая настъпи тишина с изключение на някаква въздишка, която единствено някое куче би могло да усети и да почете с късо излайване.

След това нещо избръмча.

— Депозирайте сумата!

— Смит, копеле такова — каза Конуей.

— Да, аз съм. Е?

— Какви бяха тези гласове, по дяволите?

— Чужденци, съседи, важни клечки с дуплекс. Както навремето, когато бяхме деца и похотливите ни съседи си разправяха креватните си разговори.

— Но защо всички се обаждат едновременно?!

— Това са звуци на страхливци, нерваци, уплашени от ненаситни сладострастия. Борци сумо, кикбоксьори, скачачи на пружини, последният ред в театъра в събота вечер, автокина, сгазени от автомобили, коли, размазващи квичаци прасета, пухтене на състезател по вдигане на тежести, изнасилени канарчета.

Конуей мълчеше.

— Да не си си глътнал езика? Присъединяваш ли се към купона?

— Това да не би да е купон?

— Да! На който могат анонимно да кажат онова, което искат, стара мома от Върмонт, пияница от Рино, свещеник от Ванкувър, църковен прислужник в Маями, стриптийзьорка в Провидънс, директор на колеж в Канкаки.

Конуей мълчеше.

— Чуваш ли ме? Ненавиждаш фактите? Проклетата реалност? Не плащай! Затвори!

Мълчание.

— Довиждане! Прекъсни, тегли ми една, скочи в леглото, начукай жена си! Чуваш ли ме? Любопитен да научиш що за деликатес е дивата плътска любов? С температура тридесет и девет? Ще броя до три. След това ще платиш тройно за това среднощно матине. Едно, две...

Конуей прехапа устни.

— Пристрастен си! — изрева Смит. — Имаш ли огледало? Виж се!

Конуей се погледна в огледалото на стената. Странно безумно розово лице, обляно в пот, горящи очи. Гласът от телефона излая:

— Видя ли? Горящи бузи. Пот! Стиснати челюсти. Очи като въглени!

Конуей издиша.

— Това „да“ ли е!? — изкрещя Смит. — Последна възможност. Затвори или същинска лава ще залее леглото ти. Да? Не? *Пипнах те!*

Конуей най-накрая си върна дар-слово.

— Десетки хора говорят едновременно?

— Хиляди! Щом се разчу, се включиха цели тълпи. Колкото повече са тълпите, толкова по-високи са таксите. Тълпите не смъкват таксите, а ги вдигат. Всеки, който се обади, си мисли, че е специален. Защо тогава да не вдигнем цените? Хиляди безсънни копнежи, хиляди наранени, хиляди безименни на лов за гореща плът. *Никога* не знаеш кой говори. Онази дама, жена, момиче, което пици от удоволствие, не е ли онази стара мома, която ти беше класна, твоята тъжна леля, която набира номера, докато старецът ѝ спи? Или любящият ти баща, който обича повече Нощното семейство? Нощното семейство, цяла нощ всяка нощ, крещящо, пъшкащо, мятащо се, изчезващо на разсъмване. Слушай! Десет хиляди груби и неподправени мъже и жени, фройдистки осакатени християни, съблазнени от партньори за един ден, оцелоти, лъвове с грапави езици. Убий, убий ме с любов, крещят те, викат, плачат, моля те, благодаря. Чуваш ли ме?

— Да — прошепна Конуей. — Срещат ли се някога?

— Никога. *Понякога.*

— Къде?

— Стръвта трябва да се хвърли там, където е рибата, нали? Те не искат да се срещат. Жицата удовлетворява кошмарните им страхове, лаят им е като плач на хиена-лаптоп, чуваща кучета-лаптопи. Слушай.

Хаосът от стонове се удави в шум. Да, да. Още! О, да, да. Още!

— Харесват ти ябълките, а? — вметна Смит. — Направо от райското дърво. Продадени от Змията. Плащай си наема за през нощта. По-нататък няма да има! Пусни монети за виртуалните райски легла.

— Спри! — каза Конуей.

— Да спра? Утре на обяд? Ако успееш да се довлечеш или да допълзиш, за да изплачеш благодарностите си на грешния си приятел?

— За да те убия — каза Конуей.

— Ще се дръпна настрани по-бързо, отколкото можеш да стреляш. Скачай отново на линия. Радвай се на разгулния купон. Чао!

Щрак! — и той затвори. Бурята от страхове връхлетя, изгаряйки ума му. Разнесе се още тежко дишане. Той вдигна поглед.

Стената беше осветена от огъня по бузите му.

Пусна телефона на пода да бръщолеви нещо нечленоразделно и се заклатушка към леглото си. Пламъците на лицето му осветяваха пода.

Легна с въздишка и стиснати очи и в просъница чу някъде далеч металното тракане на отварящ се и затварящ се капак на канал. Примигна и вдигна глава, за да погледне съседната стая.

Притиснала слушалката до ухото си, Норма слушаше и слушаше, със затворени от болка очи, пребледняваща, потяща се, бездиханна.

Понечи да я повика, но в същия момент тя сграбчи жицата и със затворени очи изтръгна шепотите от стената.

Насочи се към вратата на банята с походката на сомнамбул. Чу я как разклаща и изсипва шишенцето с аспирина, без да пали лампата. Таблетките се посипаха в тоалетната. Шишенцето падна на пода. Тя пусна водата три пъти, върна се в стаята, постоя за малко до леглото, след което вдигна одеялото и легна.

След един дълъг момент той усети как ръката ѝ докосва рамото му. След още един момент тя прошепна. *Прошепна!*

— Буден ли си?

Той кимна в тъмното.

— Е, хайде — прошепна тя.

Той мълчаливо чакаше.

— Ела — прошепна тя. — Ела при мен.

[1] Алберт Швайцер (1875–1965) — австрийски мисионер в Африка, медик, музикант и теолог. — Б.пр. ↑

ЕСЕНЕН СЛЕДОБЕД

— Най-тъжното време от годината е, когато трябва да почистваш тавана — каза мис Елизабет Симънс. — Не обичам октомври. Не обичам дърветата да остават голи. И небето винаги изглежда така, сякаш слънцето се е обезцветило.

Стоеше неуверено в подножието на стълбата към тавана, побелялата ѝ глава се въртеше, бледосивите ѝ очи шареха насам-натам.

— Но искаш или не искаш, октомври дойде. Така че махни листа от календара!

— Мога ли да си запазя септември? — Малката ѝ племенница Джулиет, с мека кестенява коса, държеше откъснатия лист.

— Че за какво ти е притрябвал? — каза мис Елизабет Симънс.

— Всъщност септември не е свършил. Никога няма да свърши. — Малкото момиченце вдигна листа. — Зная какво се е случило през всеки един ден от него.

— Беше свършил още преди да започне. — Мис Елизабет Симънс сви устни и сивият ѝ поглед стана сдържан. — Не си спомням нищо от него.

— В понеделник карах кънки в Чесмън Парк, във вторник ядох шоколадова торта у Патриша Ан, в сряда получих осемдесет и девет точки по правопис в училище. — Джулиет напъха листа в джоба на блузата си. — Това беше тази седмица. Миналата седмица хванах един рак в реката, люлях се на асмата, убодох се на един пирон и паднах от оградата. Така стигам до миналия петък.

— Е, хубаво е, че някой прави нещо — каза Елизабет Симънс.

— Ще запомня и днешния ден — продължи Джулиет. — Защото днес листата на дъба започнаха да пожълтяват и да почервеняват.

— Върви да си играеш — каза старата жена. — Трябва да оправя тавана.

Докато се качи в мухлясалото помещение, се задъха.

— Смятах да го направя още през пролетта — промърмори тя. — А ето че приближава зимата и не ми се иска да я изкарам цялата в мисли

за вехториите тук.

Напрегна очи в полумрака, видя огромните кафяви сандъци, паяжините, старите вестници. Миришеше на стари греди.

Отвори мръсния прозорец, който гледаше към ябълките далеч под нея. Нахлу миризмата на есен, студена и рязка.

— Пази се! — извика мис Елизабет Симънс и започна да мята старите списания и пожълтелите вестници на двора. — По-добре, отколкото да ги смъквам долу — задъхано си каза тя, докато изхвърляше поредния куп през прозореца.

Надолу полетяха стари шивашки манекени, скрепени с тел, последвани от празни клетки за птици и раздърпани енциклопедии. Финият прах се сгъстяваше и сърцето ѝ така се разгуптя, че ѝ се наложи да седне на един от сандъците — разсмя се неудържимо на собственото си безсилие.

— Боже Господи! И таз добра! Колко боклуци са се натрупали. Това пък какво е?

Вдигна някаква кутия с хартии, изрезки и брошури, изсипа ги върху капака на сандъка и ги разрови. Откри три спретнати снопчета календарни листа, закрепени с кламер.

— Глупостите на Джулиет — изсумтя тя. — Ама че дете! Календари и календари. Дай ѝ да събира календари.

Вдигна един от листата. На него пишеше „Октомври 1887“. Целият беше изпъстрен с удивителни, някои дни бяха подчертани, и с разкривен детски почерк пишеше:

Това беше невероятен ден!

или

Чудно красив залез!

Обърна страницата. Пръстите ѝ изведнъж бяха станали непохватни. Наведе се и напрегна очи, за да разчете на слабата светлина написаното:

Елизабет Симънс, десетгодишна, час по граматика,
пет минус.

Въртеше избелелите страници в студените си ръце и ги гледаше втренчено. Четеше датите, годините, удивителните и червените кръгове около всеки необикновен ден. Веждите ѝ бавно се качваха нагоре. Очите ѝ станаха пусти. Мълчаливо се излегна върху капака на сандъка, загледана в есенното небе. Ръцете ѝ паднаха отстрани и пожълтелите и избелели листа от календари останаха в скута ѝ.

8 юли 1889, с червен кръг около датата. Какво се бе случило през онзи ден?

28 август 1892 — синя удивителна. Защо? Дни, месеци и години с удивителни и кръгове, отново и отново!

Затвори очи. Дишаше учестено. Долу Джулиет играеше на пожълтяващата поляна и пееше.

След известно време мис Елизабет Симънс стана и бавно отиде до прозореца. Дълго наблюдава играта на Джулиет сред обагрените в червено и жълто дървета. После извика:

— Джулиет!

— О, бабо Елизабет, колко смешно изглеждаш през този прозорец!

— Джулиет, искам да ми направиш една услуга.

— Каква?

— Мила, искам да изхвърлиш онзи гаден календарен лист.

— Защо? — примигна Джулиет.

— Защото не искам повече да ги пазиш, скъпа — каза старата жена. — След години това само ще те разстрои.

— Кога след години? И как? Боже мой! — извика Джулиет. — Трябва да пазя всяка седмица, всеки месец! Стават толкова много неща, които не искам да забравя никога.

Мис Елизабет гледаше надолу, а малкото кръгло личице се взираше нагоре през голите клони на ябълките. Накрая мис Елизабет въздъхна.

— Добре. — И метна кутията. Тя полетя в есенния въздух и тупна на земята. — Сигурно не мога да те спра да ги събираш, щом се налага да го правиш.

— О, благодаря бабо, благодаря! — Джулиет притисна ръка към джоба на ризата си, където се беше събрал целият септември. — Никога няма да забравя този ден. Винаги ще го помня, винаги!

Мис Елизабет гледаше надолу през олюляващите се на есенния вятър клони.

— Разбира се, детето ми — каза тя накрая. — Разбира се.

КЪДЕТО ВСИЧКО Е ПРАЗНО, ИМА МЯСТО ЗА ДВИЖЕНИЕ

Джипът навлезе по пустия път в пустия град покрай пустото крайбрежие и огромния залив, осеян с полупотопени кораби, разпръснати докъдето стигаше погледът. На брега имаше корабостроителница, в която се извисяваха безмълвни сгради с изпочупени стъкла и грамадни, приличащи на праисторически кранове и транспортъори, замръзнали някъде в миналото. Сега металните крайници, щипци и вериги се клатеха на вятъра и сипеха ръжда върху гредите на празния док, където не бягаха плъхове и нямаше котки, които да ги преследват.

Цялата картина излъчваше такава пустота, че младият шофьор забави ход и се загледа в неподвижните машини и в брега, до който не достигаше нито една вълна.

Небето също беше пусто, без нито една птица в него, чайките отдавна бяха отлетели от тази тишина, от мълчаливите като надгробни камъни сгради и мъртвите купища желязо.

Безмълвието забави джипа още повече. Движейки се сякаш под вода, колата се понесе през някакъв площад, напуснат от хората на разсъмване — без да нарушават покоя му с обещания за връщане.

— Господи — тихо възкликна младият мъж в джипа. — Наистина е мъртъв.

Джипът най-после спря пред някаква постройка с надпис „Бар Гомес“. Няколко мексикански знамена леко се поклащаха и единствено те нарушаваха покоя.

Младият шофьор бавно слезе от джипа и тръгна към бара. От него излезе висок възрастен мъж с подобна на бял храст коса над тъмното намръщено лице. Едрото му тяло бе облечено в белите дрехи на барман, през лявата му ръка беше праметната чиста бяла кърпа, а в дясната си държеше чаша за вино. Стоеше и се мръщеше към джипа, сякаш беше някакво оскърбление. Накрая премести погледа си към младия мъж и бавно свали чашата.

— Никой не идва тук — каза той с дълбок гърлен глас.
— Така изглежда — напрегнато отговори младият мъж.
— Вече шестдесет години откакто никой не се е отбивал.
— Личи си. — Мъжът плъзна поглед към брега, доковете, морето и небето без чайки.

— Не очаквахте да откриете някого. — Това бе по-скоро твърдение, отколкото въпрос.

— Да — каза младият мъж. — Но вие сте тук.

— Защо не? От тридесет и втора градът е мой, пристанището е мое. Площадът е мой. Това е домът ми. Защо? Случи се преди години. Там, на пристанището.

— Пясъчният нанос ли?

— Дойде. Натрупа се. Някои кораби не успяха да се измъкнат. Виждате ли? Ръждясват.

— Не можеха ли да разчистят наноса?

— Опитаха се. Това беше най-голямото пристанище на Мексико. С големи надежди за бъдещето. Имаше дори опера. Вижте витрините, позлатата и плочките. Всички заминаха.

— Значи пясъкът е по-ценен от златото — каза младият мъж.

— Да. Песъчинка по песъчинка — и се натрупва планина.

— Никой ли не живее тук?

— Само аз. — Едрият мъж сви рамене. — Гомес.

— Приятно ми е, сеньор Гомес — каза младият мъж. — Аз съм Джеймс Клейтън.

Гомес направи широк жест.

Джеймс Клейтън мълчаливо се обърна и огледа площада, града и плоското море.

— Значи това е Санто Доминго?

— Наричайте го както си искате.

— Ел Силенцио е по-изразително. Или Абандонадо, най-голямата гробница на света. Свърталище на духове.

— Така е.

— Самотно място. Никога не съм попадал на такава самота. Когато влизах в града, очите ми се напълниха със сълзи. Спомних си американското гробище във Франция преди години. Не вярвам в духове, но се почувствах смазан. Въздухът над гробницата спря дъха ми. Сърцето ми почти спря да бие. Магнах се оттам. Това тук — той

кимна към заобикалящия го пейзаж — е същото. С тази разлика, че никой не е погребан.

— Само Миналото — каза Гомес.

— А Миналото не може да те нарани.

— Но винаги се опитва.

Гомес му подаде чашата. Джеймс Клейтън я взе.

— Текила?

— Какво друго би могъл да предложи един мъж?

— Не и този, когото познавам. Gracias.

— Оставете я да ви застреля. Гаврътнете я!

Младият мъж го направи, задави се и закашля.

— Застрелян съм!

— Хайде да ви убием пак.

Гомес влезе. Джеймс Клейтън го последва.

Вътре имаше дълъг бар. Не най-дългият на света като онзи в Тихуана, където деветдесет души можеха да се черпят с убийства, да се смеят гръмогласно, да поръчват залпове, да умират, възкръсват и да гледат странните си отражения в наплютите от мухи огледала. Не, беше просто бар, дълъг двадесетина метра. Добре полиран, с разпръснати вестници от отминали години. Над тях висяха кристални чаши, а срещу огледалата бяха подредени пълчища напитки във всички цветове, застанали като войници, останалата част от помещението се изпълваше от двайсетина маси с бели покривки и свещи, които бяха запалени въпреки че навън беше ден. Застанал зад бара, Гомес извади нова текила-убиец — бавно или бързо самоубийство, ако младият господин пожелае. Младият господин пожела, загледан в празните маси и столове, в блестящите сребърни прибори и запалените свещи.

— Очаквате ли някого?

— Очаквам — каза Гомес. — Някой ден ще се появят. Бог го казва. А Той никога не лъже.

— Кога сте сервирали последната си поръчка? Извинявайте — каза Джеймс Клейтън.

— Менюто ще ни каже.

Клейтън отпи от текилата и погледна листа.

— Господи! Чинко де Майо, май тридесет и втора! Това ли е последната?

— Именно — каза Гомес. — След погребението на този мъртъв град напусна последната жена. Чакаше да тръгне последният мъж. Когато мъжете си отидоха, нямаше полза да се остава. Стаите в хотела отгатак пътя са пълни с вечерни тоалети за ресторант или опера. Виждате ли сградата отсреща със златните богове и богини отгоре? Позлата, разбира се, иначе нямаше да са там. В тази опера вечерта преди изселването пееше Кармен и въртеше пура на коляното си. Когато музиката умря, градът я последва.

— Никой ли не тръгна по море?

— А, не. Наносът. Зад операта има железопътна линия. Последният влак напусна гарата през нощта с певците, бяха се настанили в панорамния вагон и пееха. Тичах по релсите след тях и хвърлях конфети. Продължих да тичам дълго след като закръглените красавици изчезнаха в джунглата, след това седнах и слушах, притиснал ухо в релсите, а сълзите се стичаха по носа ми. Глупаво, но останах. В късните нощи все още ходя там и долепям ухо до релсите, затварям очи и слушам, но релсите са неми. И все така глупаво се връщам тук, пия и си казвам, тама, да. Пристигането! И ето ви вас.

— Доста неугледно пристигане.

— Засега стига. — Гомес се наведе напред и докосна един стар пожълтял вестник. — Сеньор, можете ли да прочетете годината?

Клейтън се усмихна.

— Хиляда деветстотин тридесет и втора!

— Тридесет и втора! Най-добрата година. Откъде да знаем дали ги има другите години? Летят ли в небето самолети? Пътищата пълни ли са с туристи? Има ли военни кораби в пристанището? Не виждам. Хитлер жив ли е? Името му още не е известно тук. Мусолини зъл ли е? Оттук изглежда добър. Депресията продължава ли? Вижте! Ще свърши до коледа! Господин Хувър го казва! Всеки ден разгръщам поредния вестник и препрочитам тридесет и втора година. Кой казва друго?

— Не и аз, сеньор Гомес.

— Да пием за това.

Пиха и Клейтън избърса уста.

— Не искате ли да ми кажете какво става след днес?

— Не, не. Вестниците стоят подредени. По един на ден. След десет години ще стигна до четиридесет и втора. След шестнадесет ще съм на четиридесет и осма, но това няма да ме нарани. Приятели носят

вестниците два пъти годишно, аз просто ги струпвам на бара, наливам си текила и чета за вашия господин Хувър.

— Още ли е жив? — усмихна се Клейтън.

— Днес е предприел някакви мерки по отношение на вноса.

— Искате ли да ви разкажа какво се е случило с него?

— Няма да слушам!

— Шегувах се.

— Да пием за това.

Пиха отново.

— Сигурно се чудите защо съм дошъл — след дълго мълчание каза Клейтън.

Гомес сви рамене.

— Снощи спях добре.

— Обичам самотните места. Казват ти повече неща за живота, отколкото градовете. Можете да повдигнете нещо и да надзърнете отдолу и никой няма да ви зяпа и да ви кара да се чувствате неловко.

— Имаме една поговорка — каза Гомес. — Където всичко е празно, има място за движение. Да се размърдаме.

И преди Клейтън да успее да каже нещо, тихо тръгна с големите си дебели крака и едро тяло към джипа и спря, загледан в чантите и етикетите им.

Устните му се раздвижиха.

— „Лайф“. — Хвърли поглед към Клейтън. — Дори аз съм чувал за него. Когато ходя за продукти, не се оглеждам много-много и дори не слушам радио в магазините и по баровете. Но съм виждал това име. „Лайф“?

Клейтън смутено кимна.

Гомес се намръщи, загледан в множеството черни блестящи метални предмети.

— Фотоапарати?

Клейтън кимна.

— Отворени са. Не ги държите през цялото време така, нали?

— Отворих ги преди малко — каза Клейтън. — За да направя снимки.

— На какво? Защо му е на един млад мъж да зареже всичко, за да отиде на място, където няма нищо, пада, и да прави снимки на гробище? Дошли сте тук, за да видите нещо повече.

— Защо го казвате?

— Заради начина, по който се държите. Не можете да стоите на едно място. Гледате небето. Сеньор, слънцето ще залезе и без ваша помощ. Уговорка ли имате? Имате фотоапарат, но не го използвате. Да не чакате нещо по-добро от моята текила?

— Аз... — започна Клейтън.

Изведнъж Гомес замръзна. Заслуша се и се обърна към хълмовете.

— Какво е това?

Клейтън не отговори.

— Чувате ли? Чувате ли нещо? — Гомес изскочи на пътя, намръщи се към хълмовете и постави ръце на ушите си. — По този път не са минавали коли от години. Какво става?

Клейтън се изчерви. Колебаеше се.

— Ваши приятели? — изкрещя Гомес.

Клейтън поклати глава.

— Врагове?

Клейтън кимна.

— С камери? — извика Гомес.

— Да.

— Говорете!

— Добре! — каза Клейтън.

— Идват тук заради същото, заради което дойдохте и вие, макар и да не сте ми казали защо? — извика Гомес, вперил поглед към хълмовете и заслушан в рева на двигателите, който се усилваше и отслабваше от вятъра.

— Бях ги изпреварил — каза Клейтън. — Аз...

В същия миг могъщ рев разцепи небето и над Санто Доминго профуча ескадрила реактивни самолети. От тях се посипаха облаци бели листа. Гомес се олюля. Гледаше безумно.

— Чакайте! — изкрещя той. — Какво става!?

Подобно на гълъб, един от листата се спусна в ръцете му. Той с отвращение го хвърли. Клейтън наведе глава и го загледа.

— Прочетете го! — каза Гомес.

Клейтън се колебаеше.

— Написано е и на двата езика.

— Четете! — нареди Гомес.

Клейтън вдигна един лист. На него пишеше:

ВТОРО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ

Град Санто Доминго ще бъде бомбардиран в ранния следобед на 13 юни. Имаме уверението на правителството, че градът е евакуиран.

При това положение точно в един и четиридесет и пет започват снимките на „ПАНЧО!“

Стърлинг Хънт
Режисьор

— Бомбардиран? — зашеметено повтори Гомес. — „Панчо“? Режисьор? Калифорния, един испански щат, се осмелява да бомбардира Санто Доминго? Ба! — Гомес скъса листа на две, после на още две. — Няма да атакуват! Така казва Ортис Гонсалес Гомес. Само гледайте.

Продължи да се тресе много след като гръмовете в небето бяха изчезнали. След това изгледа Клейтън и започна да действа. Завтече се тежко през площада, следван по петите от Клейтън. Вътре, във внезапния пълен мрак след ярката светлина навън, се наведе на бара и заопипва спретнатите купчинки вестници, по-скоро доверявайки се на усета си, отколкото на зрението. Стигна другия край на бара.

— Тук трябва да е! Тук?!

Клейтън погледна към купчината вестници и се наведе.

— Къде е, къде е? — не мирясваше Гомес.

— Тези са отпреди месец — каза Клейтън. — Първото съобщение. Ако си бяхте направили труда да четете вестниците, когато пристигат, може би...

— Четете, четете — извика Гомес.

— Пише... — Клейтън присви очи, взе вестника и го обърна към светлината. — Първи юли деветдесет и осма. „Правителството на Мексико продаде...“

— Продаде? Какво е продало?

— Град Санто Доминго — погледът на Клейтън бягаше по редовете. — „Продаде град Санто Доминго на...“

— На кого, на кого?

— „На «Кросроуд Филмс», Холивуд, щата Калифорния.“

— Филми! — извика Гомес. — Калифорния?

— Господи — Клейтън вдигна вестника по-близо до очите си. — „За сумата...“

— Кажете сумата!

— Боже Господи! — Клейтън затвори очи. — „Един милион и двеста хиляди песос.“

— Един милион и двеста хиляди песос? Та това е колкото да вземеш храна за пилета!

— Направо.

Гомес примигна към вестника.

— Навремето си купих очила в Мексико Сити, но се счупиха. Така и не си взех нови. Пък и за какво? Чета само по един вестник на ден. Така и си стоях в празния си дом, в родината си, свободен да ходя където си поискам, нагоре и надолу, без да срещам никого. То си е мое. А сега пък това! — Той мушна вестника с пръст. — Тук има още! Какво пише?

Клейтън преразказа:

— За холивудската компания. Правят нова версия на „Вива Виля“, за живота на вашия бунтовник или какъвто е там, този път озаглавена просто „Панчо!“. Хвърлени са предупреждения над Санто Доминго, за да са сигурни, че градът е мъртъв по времето на мандатите на шестима американски и двама мексикански президенти. Носят се слухове...

— Слухове ли? Какви слухове?

— „Носят се слухове — продължи Клейтън, преминавайки от брой на брой, — че отдавна изоставеният Санто Доминго се е превърнал в убежище за крадци, убийци и избягали престъпници. Подозира се контрабанда на наркотици. Мексиканското правителство ще изпрати официална комисия да провери случая.“

— Крадци, убийци и избягали затворници! — гръмко се разсмя Гомес и вдигна ръце. — Приличам ли на някой, който краде, убива, бяга или пренася тайно наркотици? Къде? От този площад до пристанището, където да хвърлям кокаина на рибите? Къде са полетата

ми с марихуана? Лъжи! — Гомес смачка един вестник в юмрука си. — Разкарайте това! За една седмица ще станат още по-големи лъжи! Следващият вестник! Четете!

Клейтън зачете:

На девети май от въздуха са били хвърлени предупреждения. Не са били забелязани признаци на живот. Филмовата компания посочва, че когато приключат със снимките, ще използват руините на Санто Доминго за друг филм — „Земетръс“.

— Не съм видял никакви листа във въздуха — заяви Гомес. — Ако са ги хвърлили, значи са паднали в морето да ги четат акулите. Мексикански пилоти, ясна работа.

Гомес събра вестниците в една огромна купчина и тръгна навън към горещия ден. По пътя си смъкна пушката от стената и намери пълен патрондаш. Зареди оръжието и посочи с него към площада.

— Апарата, гринго. Andale!

Клейтън извади от джипа най-добрата си „Лечия“, снима Гомес, който го гледаше и се смееше, вдигнал пушката пред гърдите си.

— Как изглеждам?

— Като диктатор на село. Не, на държава!

— А така? — Гомес зае поза и се наду. — Става ли?

— Страхотно! — засмя се Клейтън и щракна с апарата.

— Така. — Гомес се прицели в небето. — Виждаш ли приближаващия се враг?

Щрак!

— Сега надолу! Нагоре! — Гомес вдигна пушката. Този път стреля. Гърмежът предизвика ярка експлозия от птици от дърветата. Двойка папагали шумно запротестира.

Гомес стреля още веднъж.

— Това достатъчно снимки ли ти осигури, лъжецо с камера? Всичко това са лъжи, нали? Онези калифорнийци, лъжци с камери? Не могат да оставят войната да стои мирна. Дори мъртва, щяха да я снимат. Така, чакай да се прицеля ей така.

— Стой, така е добре! — каза Клейтън. — Не ме разсмивай, апаратът трепери.

— Единственият начин да убиеш човек е да се смееш. Сега ти, сеньор. — И насочи пушката към Клейтън.

— Ей!

Щрак.

— Свършиха амунициите — каза Гомес. — Събра ли достатъчно снимки за списанието си? „Генерал Гомес в действие. Гомес отвоюва Санто Доминго. Гомес, човекът на мира, обича войната!“

От апарата се разнесе глухо щракане.

— Свършиха амунициите — каза Клейтън.

Презаредиха. Смееха се.

— Защо правиш това? — попита младият мъж.

— Скоро тези кучи синове ще летят толкова бързо, че няма да могат да ме хванат, аз ще се движа също толкова бързо. Сега правим хубавите снимки, за да можеш после да скалъпиш лъжите си. Освен това може и да умра преди да се върнат. Точно сега сърцето ми говори разни лоши неща, като: легни долу, стой кротко. Но няма нито да легна, нито да умирам, нито да седя кротко. Слава Богу, площадът е празен. Няма да ми е трудно да стрелям и да бягам, да бягам и да стрелям по реактивните самолети. Колко пред тях трябва да се целя, за да ги улуча?

— Не можеш.

Гомес изруга и плю.

— Колко? Десет метра? Дванадесет? Петнадесет?

— Може би петнадесет — каза Клейтън.

— Добре. Гледай! Сега ще сваля един.

— Ако го направиш, ще си отрежа главата! — каза Клейтън.

— Едно нещо трябва да е ясно — каза Гомес. — Че никога няма да се предам и че съм се борил и съм спечелил последната битка, дори и да съм мъртъв. Искам да ме погребат в центъра на развалините, когато се стигне дотам.

— Съгласен — каза Клейтън.

— Сега за последен път. Ще се движа бързо, ще тичам, ще спирам, ще стрелям, пак ще тичам, ще спирам и ще стрелям. Готов ли си?

— Готов съм.

Гомес направи всичко това и спря. Дишаше тежко.

— Донеси текилата — нареди той. Клейтън я донесе и пиха. — Е, добра война беше. Много лъжи, но никой не знае, а ти, най-добрият лъжец, обещавах, че ще се появявам в най-малко три поредни издания за Войната за Санто Доминго и Великия Гомес! Заклевах ли се?

— Заклевам се. Но...

— А ти? Оставаш ли? Ще чакаш ли враговете си?

— Не — каза Клейтън. — Вече имам своята история. Те няма да видят онова, което видях аз. Триумфирацията Гомес на обления в слънце площад. Гомес, героят на Санто Доминго.

— Лъжеш и в червата, но пък за сметка на това великолепно — каза Гомес. — А сега една достойна поза.

Опря приклада в земята и тържествено постави дясната си ръка на гърдите си.

— Задръж така. — Клейтън щракна с апарата.

— А сега ме закарай там. — Гомес гледаше някъде оттатък площада. Влезе в джипа с пушка на колене и Клейтън потегли. Гомес слезе и коленичи до релсите.

— Господи! — възкликна Клейтън. — Какво правиш?

Гомес се усмихна с глава над релсата.

— Знаех си, че ще дойдат така. Никакви реактивни самолети и автомобили. Ето. Чуй! — И прилепи ухо до нажежения метал. — Не ме излъгаха. Никакви самолети и автомобили. С влак, както миналия път! Si! Чувам ги!

Клейтън не помръдна.

— Заповядвам ти, слушай! — настоя Гомес със стиснати очи.

Клейтън хвърли поглед към небето и коленичи в прахта.

— Добре — промърмори Гомес и махна с ръка. — Чувах ли?

Релсата изгаряше ухото на Клейтън. Той не отговори.

— Ето — тихо каза Гомес. — Далеч е, нали? Но се приближава.

Клейтън не можеше да каже дали е чул нещо.

— Ето. Вече е по-близо — промърмори Гомес с огромно задоволство. — Навреме. След шестдесет години, si. Коя година е сега? Кое време сме?

На лицето на Клейтън се изписа агония.

— Кажи — настоя Гомес.

— Юли... — той млъкна.

— Кой юли?

— Тринадесети!

— Значи тринадесети. А...

Клейтън направи усилие.

— Деветдесет...

— Деветдесет и коя, сеньор?

— Деветдесет и осма!

— Тринадесети юли деветдесет и осма. Вече е дошла. Вече си е отишла. Това чувам по релсите. Нали?

Клейтън се притисна с цялата си тежест към релсата. Тя бумтеше, но той не можеше да определи дали звукът идва от небето или от земята. Но бързаше, втурваше се срещу него, ревеше на ужасни тътени, които отекваха в тялото и гърдите му.

— Тринадесети юли деветдесет и осма — прошепна със затворени очи той.

— Е — усмихнато каза Гомес, свел глава до релсата, с присвити очи. — Сега зная в коя година живея. Храбрият Гомес. Вървете, сеньор.

— Не мога да те оставя тук.

— Аз не съм тук — каза Гомес. — Вашата година пристига на този ден през юли и не мога да я спра. Но къде е Гомес? Чинко де Майо, май тридесет и втора, най-добрата година! Могат да дойдат, но аз съм се скрил там, където никога няма да помислят да ме потърсят. Вървете. Andale!

Клейтън стана и го погледна. Гомес все така бе долепил ухо до релсата.

— Сеньор Гомес...

— Той замина отдавна. Иди си с Бога — чу се глас под краката му.

— Моля ви.

— Където всичко е празно, има място за движение — каза гласът на Гомес. — Когато си тръгнете, ще мога да се придвижвам лесно.

Клейтън се качи в джипа и запали двигателя. После тихо подвикна:

— Гомес.

Но на релсите имаше само едно тяло и много празно пространство. Търсейки да се скрие в годините, Гомес просто се

беше... придвижил.

Клейтън подкара извън града към бурята.

МОНОСПЕКТАКЪЛ

— Какво е? — попита Левъринг. — Какво е да си женен за истинска жена?

— Приятно — каза господин Томас.

— Казвате го така, сякаш става въпрос за нещо съвсем обикновено!

Томас вдигна поглед към критика и отпи от кафето си.

— Нямах предвид това... Елън е чудесна, не може да се отрече.

— Господи, какво шоу беше снощи — каза Левъринг. — Бис след бис, блясък на красота, рози, потопени в пламтящ алкохол. Лилии на сутринта. Целият театър се хвърли да хване букета ѝ. Сякаш някой беше отворил вратата на пролетна градина.

— Няма ли да си пиете кафето? — попита господин Томас. Съпругът.

— Вижте. Три или четири пъти в живота си, стига да има късмет, мъжът напълно полудява. Музика, рисунка, една или две жени могат да го накарат да загуби ума си. Да, аз съм критик, но никога досега не съм бил толкова поразен.

— След половин час тръгваме към театъра.

— Добре! Всяка вечер ли я взимате?

— Да, длъжен съм. Ще разберете защо.

— Разбира се, първата причина, поради която съм тук — каза Левъринг, — е да видя съпруга на Елън Томас, най-щастливият човек на света. Така ли прекарвате обикновено вечерите? Седите в хотела и чакате?

— Понякога обикалям Сентръл Парк, взимам метрото до Гринуич или пазарувам на Пето Авеню.

— Колко често я гледате?

— О, май не съм я гледал на сцена повече от година.

— По нейно нареждане ли?

— Не, не.

— Е, може би сте гледали играта ѝ прекалено много пъти.

— Не е това. — Томас запали цигара от фасата на предишната.

— Е, значи, защото я виждате всеки ден. Представление за един. Ама че щастливец сте вие. Нямаме нужда от театър. Снощи казах на Атерсън: какво повече може да желае един мъж? Да е женен за толкова талантива жена, която в часа си на сцената се превъплъщава във френска куртизанка, английска кокона, шведска шивачка, шотландската кралица Мери, Жана Д'Арк, Флорънс Найтингел, Матилда Адамс, императрицата на Китай. Мисля, че ви ненавиждам.

Господин Томас не отговори.

— Похотливата, сексуалната част на всеки мъж ви завива — продължи Левъринг. — Да сте се изкушавали да кръшкате? Не сменяйте съпругите. Нека съпругата ви го направи. Престо! Тя е като свещник със стотици различни светлини. Даже стените на тези стаи сигурно са изпълнени с индивидуалностите ѝ. Един мъж може да се грее на подобен огън цели два живота. Сбогом, скука!

— Жена ми не би била особено поласкана да чуе това.

— Така е, но не е ли това, което желае всеки мъж от съпругата си? Нещо неочаквано, някакво чудо. Трябва да се задоволяваме с много по-малко и от половината на това. Женим се за жени, за които вярваме, че са калейдоскопи, а се оказваме с едностранни диаманти. О, те наистина блестят, няма спор. Но след хиляда изпълнения дори Деветата симфония на Бетовен не изглежда като ударите на съдбата, не мислите ли?

— С Елън сме на турне — каза съпругът. Беше свършил цигарите и допи петото си кафе. — О, вече близо девет години. Веднъж годишно почиваме за един месец в Швейцария. — Той се усмихна за първи път тази вечер и се облегна на стола си. — Наистина е по-добре да ни интервюирате тогава, а не сега. Моментът е по-подходящ.

— Глупости. Винаги прави нещата по време на действието, това ми харесва. — Левъринг стана и облече палтото си. — Не стана ли време?

— Да, предполагам. — Томас бавно се изправи и въздъхна.

— Хайде, човече! Отивате да вземете Елън Томас!

— Да, само да можехте да го гарантирате. — Томас отиде да си вземе шапката. На връщане слабо се усмихваше. — Е, как изглеждам? Подходяща обковка за диамант ли съм? Ставам ли за декор?

— Безчувствен, това е подходящата дума за вас. Мрамор и гранит, желязо и стомана. Подходящият контраст на нещо толкова мимолетно като докосването на запалена кибритена клечка до купа с ароматен коняк.

— Доста сте духовит.

— Да, понякога просто седя и се слушам. И оставам страшно изненадан. — Левъринг смигна и потупа Томас по рамото. — Да извикаме каретата, да разпрегнем конете и да обиколим веднъж-два пъти парка?

— Само веднъж ще е достатъчно.

И излязоха.

Таксито спря пред празното фоайе на театъра.

— Подранили сме! — щастливо извика Левъринг. — Да видим финала.

— О, не.

— Какво? Не искате да видите жена си?

— Трябва да ме извините.

— Каква обида! Спрямо нея. Елате с мен или ще ви дам да се разберете!

— Моля ви, не настоявайте.

Левъринг го хвана здраво за ръката и го помъкна.

— Ще я видим тази работа. Тихо — промърмори той, отвори вратата и натика Томас през нея.

Разпоредителите се обърнаха в полумрака, познаха Томас и се върнаха по местата си. Дватама стояха в тъмното. Сцената бе осветена с ярки розови, бледолилави и зелени петна, подобно на пролетна гора. По дължината ѝ бяха поставени шест бели коринтски колони. Театърът беше потънал в мълчание. Не се чуваше дори дишане.

— Моля ви, да се махаме — прошепна Томас.

— Шшт, уважение, човече, уважение! — прошепна в отговор Левъринг.

Жената (жените?) на сцената се движеше от мрака към светлината, сетне потъваше обратно в тъмното и се появяваше отново. Оркестърът тихо свиреше. Жената танцуваше сама със сенките, започваше от единия край, танцуваше със собствената си мечта, кристалът заискряваше в призми и проблясъци, ръцете ѝ бяха вдигнати, от лицето ѝ струеше светлина, същинска Пепеляшка, буйна

вихрушка, щастливо видение от сънищата. Изчезна зад една бяла колона. Миг по-късно се появи отново — друга жена, танцуваща не така буйно, но все пак жизнерадостно, вече не Пепеляшка, а дама от обществото, приела живота, леко отегчена и тъжна, с лице, изваяно от слонова кост, и сякаш си спомняше някакво отдавна минало време, докато се движеше с невидимия мъж, който, ако можеше да се съди по изражението ѝ, ѝ беше чужд. Музиката я завъртя към следващата колона, ново изчезване, няма я! Левъринг стисна парапета, без да откъсва очи от сцената. Музиката продължи да се извиа. И иззад колоната се появи трета жена, още по-тъжна, оставила се на музиката, искрите умираха, собственият ѝ блясък помръкваше, и тя вече беше градска жена, жена от улицата, хваната между тази и следващата колона, с неподвижна мъртва усмивка, отпусната във въздуха, с широко разперени рамене и влажни яркочервени устни. Отново изчезна! Появи се четвърта, пета, шеста жена! Музиката експлодира в карнавално колело светлина! Камериерка, келнерка, и накрая, в другия край на сцената — старица, истинска вещица. Сива, с проблясващи лъскави ленти на гърдите, само очите ѝ, едва живи, светеха като горящи въглени, докато тя ситнеше, пръстите ѝ драскаха въздуха, устните ѝ се свиваха, смъртта я следваше по петите, обърнала се да погледне назад към изминалите години, от другата страна на бездната, подобно на уморен, изтощен и остарял звяр, влачещ крака, на края на живота си, но продължаващ да танцува, сякаш не му е останало нищо друго.

Не можеше да приключи. Не и когато красотата е отлетяла. Старицата спря, погледна през сцената към онази първа колона, от която преди толкова години бе започнала като ярко момиче. След това изкрещя, без да издава никакъв звук, затвори очи и с огромно усилие на волята си пожела да се озове на другия край до онова бляскаво видение. Въздействието бе толкова силно, че никой не видя как старицата изчезна, сцената остана празна за около пет секунди и след това тя се появи отново сред експлозия от светлина. Девојката се прероди с красотата на пролетта и лятото, без да докосва света, носеше се през него във водопад от цветове и сняг, красотата се завъртя отново и отново. Завесата се спусна.

Левъринг се олюля.

— Боже мой! — задъха се той. — Знам, че са сантиментални дрънканици, крещящо парадиране, но съм поразен! Господи, каква жена!

Обърна се към Томас, който се беше вкопчил в облицования с кадифе парапет, все още вторачен в сцената. Там се появи един-единствен лъч светлина. Театърът избухна в аплодисменти. Завесата се вдигна. Божествената танцьорка, цялата в бяло, продължаваше да се върти неуморно, кристалният сняг и цветовете блестяха, завесата се спусна и вдигна отново, музика нямаше, само огромната буря от аплодисменти, които караха зимната фигура да се върти все по-неудържимо.

Сълзи потекоха по лицето на Томас. Гледаше как завесата се вдига и спуска пред проблясващия дух и сълзите продължиха да текат. Левъринг го хвана за ръката.

— Стига де, стига!

Завесата най-сетне прекъсна врявата. Театърът потъна в мрак. Потресени, зрителите заизлизаха. Докато вървяха към изхода, Левъринг и Томас не размениха нито дума.

Стояха навън до служебния вход. Вътре, някъде откъм празната сцена, иззвъня звънец. Театърът потъна в тишина. След сигнала Томас приближи вратата, отвори я и влезе. Минута по-късно се появи — водеше, всъщност почти носеше, дребна жена. Жената носеше тъмна забрадка, стегната около лицето ѝ. Бе облечена в неугледно палто, лицето ѝ бе лишено от цвят, с бръчки от изтощение по бузите и под очите. Не забеляза Левъринг и едва не се блъсна в него.

— Скъпа, това е господин Левъринг, критикът. Помниш ли?

— Какво изпълнение! — извика Левъринг. — Великолепно!

Тя се облегна на съпруга си.

— Топла вана, масаж, легло и хубав здрав сън. Събуждам те утре по обед — прошепна ѝ той.

Тя гледаше Левъринг. На устните ѝ нямаше червило, лицето ѝ беше безцветно. Трепереше.

Каза нещо, което той не успя да чуе. Думите ѝ излязоха уморено и забързано, очите ѝ гледаха през него някъде назад в мрака. Наполовина се скри зад съпруга си и той видя как устата ѝ без червило и очите без цвят се раздвижиха и тя произнесе няколко думи. Някоя друга вечер, някоя друга вечер, някоя друга вечер по-нататък, някой

ден, някога, може би, само не днес, не днес, някога по-нататък. Трябваше да се наведе, за да я чуе. Как да му обясни, как може да му обясни, че е толкова търпелив, така мил да дойде и да я види. И тогава сякаш нещо ѝ хрумна, той не можеше да разбере за какво става дума, тя се възползва от извинението, подаде му нещо, някакъв предмет, объркано, почти със съжаление. Пусна го и той го пое, а тя го погледна в лицето.

Тогава чакащото такси привлече вниманието ѝ с жълтите си светлини и удобните седалки, обещания за сбогуване и отпътуване в мрака. След това, облежната на съпруга си, се остави да бъде отведена. Дватамата изоставиха критика и тя най-сетне бе вътре в таксито, двигателят мъркаше. Около очите и устата на съпруга имаше малки бръчки.

Критикът кимна и махна с ръка. Съпругът кимна, качи се в таксито и съвсем тихо затвори вратата. Колата потегли преднамерено бавно. Сякаш ѝ бяха необходими цели пет минути преди да изчезне по тъмната улица.

Критикът стоеше до изхода. После погледна нейния подарък, обяснението ѝ.

Кърпа за лице. Нищо повече, нищо по-малко. Кърпа.

Известно време остана неподвижен. После разлюля кърпата, без да я поглежда. Беше мокра. Направо подгизнала. Вдигна я и леко духна към нея. Миришеше на пот.

— Някоя друга вечер — каза той. Да, можеше да се връща стотици вечери и да получава същия подарък, същото извинение. — Ама че подлец излезе мъжът ѝ, не ме предупреди. Остави всичко просто да се случи. Ама че работа!

Нави кърпата колкото се може по-стегнато и като я държеше в ръка, отиде да извика такси и потегли към дома си.

— Какво ще кажеш, ако имаш градина и нямаш право да береш цветя? — попита той шофьора.

Шофьорът се замисли, докато вземаше завоя. Накрая каза:

— Ужасна работа!

— Да — съгласи се Левъринг. — Прав си. Ужасна работа.

Но вече беше късно, таксито спря, време беше да слезе, да плати на шофьора и да влезе тихо в апартамента си, с кърпата в ръка.

Господин Левъринг направи всичко това.

ПРОЩАЛНОТО ТУРНЕ НА ЛАУРЕЛ И ХАРДИ НА АЛФА ЦЕНТАВЪР

Бяха мъртви от двеста години.

И въпреки това бяха живи.

Не беше възможно да пристигат тук, на Алфа Ц. Дванадесет, дванадесетата планета на Алфа, но въпреки това пристигаха.

Нямаше тълпи. На разсъмване тихомълком се бе формирала една конгрегация да освети чудото, генетичната игра, родена в погребалната катедрала, за да възроди смеха на далечните светове.

Предишната нощ имаше двадесет и четири часова филмова веселба с тези двама светци, завършила със сълзи от смях. След това двадесет хиляди фенове се изляха на космодрума на Алфа да гледат как специалният им кораб прогаря небето и възпламенява сърцата им.

Сега всичко потъна в мълчание.

Последваха технологични изригвания от театри на сенките, лазерни графити и египетски пушеци и огледала, когато спускателният кораб избухна в меланж от огън и дим, за да се преобрази в невероятния форд модел Т от 1925 година! Сгъваема кола с две лица върху диплите, едното широко, другото тясно, две лица, държащи шапките си и махащи диво.

Модел Т експлодира и се разпадна, а двамата отскочиха настрани и се втренчиха в останките. Дебелият удари бомбето си в земята и извика:

— Поредната бъркотия, в която ме въвлече!

И добави:

— А аз не мога да те завлека никъде!

След това сред буря от смях те затичаха към града — наполовина погребално шествие, наполовина коронация.

ЗДРАСТИ, СТАН, ЗДРАВЕЙ, ОЛИ — изкрещяха телевизионните новини.

— Откога са живи? — попита барманът Уил Граймс.

— Не са. Бяха. По дяволите, сложно е да се обясни — казах аз, без да откъсвам очи от телевизора в бара.

— Да не са от онези медицински фокуси от края на двадесети век, с които народът живее по деветдесет и девет години?

— Не.

— Виртуална реалност? Оптични влакна и изпълняване на желанието?

— По-топло.

— Снаждане на ДНК за възкресяване на птеродактили, докато Върховният съд не снима животните и не ги прехвърли назад във времето?

— Ами... — започнах аз. — Имаше...

В същия миг Лаурел и Харди нахлуха, или се вмъкнаха в бара. Възклицания навсякъде. Оли огледа обстановката.

— Ние — обяви той — желяем двойна доза...

— Джин — каза Стенли.

— Именно — кимна Оли със затворени очи.

— Истински ли сте? — попита Уил Граймс.

— И още как! — Харди надутото се удари в гърдите.

— Нима не изглеждаме истински? — изписука Стан.

— По дяволите. — Уил Граймс наля питиетата. — Но как така сте черно-бели, като в онези стари ленти? Без никакъв цвят.

— Лесно като две и две — ухили се Стан.

Оли го прекъсна.

— Стига, Стенли! Сър, когато ни създадоха, си бяхме пълноцветни. Но народът каза — не! Това не са Стан и Оли! И така — хайде обратно в лабораторията за избелване и оттам — марш да падате от покриви...

— В славното черно-бяло — примигна Стан.

— Да! — възкликнах аз. — Кожите ви! Чиста светлина!

— Компютърна козметика!

— И все пак — запитах аз, — как стана така, че сте тук два века след вашата... кончина?

— Никога не сме умирали! — изпротестира Стан с тънкото си гласче.

— Благодаря, Стенли! Никога не сме живели и никога не сме умирали. Ние сме първи братовчеди на електрическата крушка,

телефона, увеселителните паркове, безжичния телеграф, вакуумната тръба, телевизионния транзистор, ваксината на Салк^[1], вътрешноембрионалната сонда, разделянето на атома, разчитането на ДНК, факса, имейла и интернет! Един огромен Хъмпти Дъмпти на стената на лабораторията! С две думи — меле от побъркани учени, които не преоткриха динозавъра, а...

— Двама палячовци, преследвани от музикалната кутия по нанадолнището? — обадих се аз.

— Touche.

— Двама луди продавачи на коледни елхи, които разбиват цялата къща?

— Именно!

— Които гледат как горила в поличка на балерина танцува до леглата им?

— Това сме ние! — изписка Стан.

— И въпреки това сте живи?! — протестирах аз.

— Родени по необходимост. Сър, да сте чували за Самотата?

— Много отдавна. Излекуваха ме.

— Ние бяхме лекарството! — тържествуващо обяви Лаурел.

— Стенли, Стенли! Поредната простотия, сър. Та да продължа, имаше болест, наречена Самотата, която никой не беше успял да предскаже. При всички онези лабораторни тестове върху човешкото тяло, за влиянието на нулевата гравитация върху кръвообращението и не знам още какво, никой не се бе сетил да се запита за времето, пространството и отдалечеността. Как могат хората да оцелеят далеч от Земята и всички нейни корени, без нейното въздействие, десет или сто години? Космосът дом ли ще бъде, или лудница? Гостоприемство ли ще предложи, или затвор за тялото? Никой не знаел.

— Е, една тъмна сутрин на деветдесет светлинни години от Земята се случило масово събуждане. Един младеж започнал да плаче и не можел да спре. Защо? Защото Земята била далеч. Изчезнала, изпарила се, не било за вярване!

— Никой не бил планирал това. Ама че удар в диафрагмата на психологията.

— Риданията и плачът се разпространили. Плачът е заразен. Също като онези стари записи на смях, дето ги пускаха след Първата световна война. Народът слушаше и се смееше!

— Скръбта също е заразна. Самотата върлувала все повече и повече. Нощем всички погребвали загубените си мечти.

— Трябвало да се вземат мерки! Старите филми и ленти се оказали лекарството. Но те били като спиритически сеанси. Всички актьори в онези филми били мъртви още преди първата ракета да достигне Плутон. Не трябвали образи, а истински човешки същества!

— Така — продължи Оливър Харди — се родихме ние. Не прераждане, а раждане, забравете за истинското ни раждане и смърт. Ние не сме Второ пришествие, а Първо действие. Бяхме завършени — плът от плътта, нервни окончания към неврони, ганглии към ганглии, ДНК-импланти, хромозоми, намерени в крипта на Глендейл и в гробница в Санта Моника, епидермално зрънце, най-чист електрически дъх — и *voilà!*

— Лаурел и Харди! — извиках аз.

— Именно! — засмя се Харди. — При първото ни появяване на Луната и водевилното турне на Главната сцена на театъра на Марс сълзите пресъхнаха. Хлипанията изчезнаха. Хората се смееха! Двамата със Стан не само излекувахме сутрешното и нощното прилошаване, но и направихме калифорнийските технически Франкенщайновци богати, защото смеейки се, цивилизацията реши да продължи Голямото разселване и да гарантира безсмъртието на човечеството! Лаурел? Харди? На бис! Простете самохвалството ми.

Майк извади нови чаши.

— Джин за всички — каза той. — Нека изясним нещата! Вие двамата живи ли сте?

— Не.

— Умрели ли сте.

— Не — каза Стан.

— Ние сме Невъзможните! — обяви Харди.

— Чакай малко — намесих се аз. — Стиснете ми ръката. Виждате ли? Не е невъзможно.

— Не — с престомена скромност каза Харди. — Вселената е невъзможна. Ние сме просто продължение на тази Вселена.

— Кажи му, Оли — изцвърча Стан.

— Благодаря, Стенли. — Оли докосна гърдите си с дебелия си пръсти. — Какво отговаряш, когато те питат дали вярваш в Дарвин? Да! В Ламарк? Да! В Стария завет? Да! Но как можеш да вярваш

едновременно в Дарвин, Ламарк и Бог, който е казал „Да бъде светлина“? — Оливър Харди разгледа трите си пръста. — Защото... нито едно от тях не е доказано! Нито Дарвин, нито Ламарк, нито Старият завет! Е, защо тогава да не вярваме и в трите? Вселената създадена ли е била? Имало ли е Голям взрив? Не. Не е имало Сътворение. Невъзможната Вселена винаги е съществувала, на милиарди светлинни години наоколо, без начало, без край, във всички посоки, завинаги! Мили Боже, възкликвате вие. Трябва да се е започнало някак. Не, отговарям аз. Тя винаги си е съществувала. Невъзможно?! Да. Заобиколени сме от невъзможни неща. Така че се размърдайте. Вие сте също толкова невъзможни, колкото сме и ние. Ние само изглеждаме малко по-странно, защото сме черно-бели!

— Направо съм сащисан — каза Уил.

— Сащисан е бил първият Папа на Сътворението преди десет милиарда милиарда милиарда години на несъществуване. Закачи този календар на стената, само дето няма стена.

— И какво? — запитах аз.

— И — помпозно продължи Оливър Харди — крайното заключение е, че ние никога не сме се раждали, никога не сме умирали, но въпреки това ни има. Каква страхотна прилика има между нас и Вселената!

— Точно така! — обади се Стан.

В този момент телевизорът в отсрещния край на кръчмата нададе остър писък и изпълни екрана си с цветове.

— Последни новини — разнесе се погребален глас. — Пристигнаха Вредителите!

— Вредителите ли? — учудих се аз. — Какво увреждат?

— Нас — удари се по гърдите Оли.

— Но защо някой ще иска да ви уврежда?

Всички вперихме погледи в телевизора. Пред хотела ни се беше струпала мълчалива тълпа, която сега влезе във фойето и пое нагоре към мецанина.

Множеството нахлу в бара, без да издаде нито звук. Очите им горяха, но чакаха с надеждата да открият филмовите неверници, библейските дегенерати, вмирисаната плът Христова. Имаха много имена за врага, но единствено тези бяха изписани на малките картончета, предавани от ръка на ръка.

Настъпи миг на паника. Страхувах се, че Стан и Оли ще бъдат разкъсани на целулоидни парченца. Но...

Лаурел и Харди изчезнаха.

— Какво стана, по дяволите?... — ахна Майк.

— Да, какво? — Претърсих празното пространство, а тълпата се изниза през другата врата на бара, като остави след себе си стотици листовки:

Долу дигиталните духове.

Нека мъртвите погребат умрелите.

ДНК Лазаре, умри!

Само Иисус е Второто пришествие.

Гледах листовките, докато тълпата с разочаровано мърморене си замина.

Лаурел и Харди се появиха отново.

— Как ти се сториха? — обади се Оливър Харди.

— Къде бяхте?

— Тук! — изписука Стан и рязко отметна перчема си. Лицето и тялото му изчезнаха, появиха се отново, пак се стопиха и отново изникнаха пред нас.

— Дигитална маскировка? — извиках аз.

— Почти — отговори Стан.

— Стенли — скастри го Харди. — Уважаеми господине, имали ли сте някога пластмасова линейка с картинки на динозаври?

— Да!

— И какво става, когато завъртите линейката?

— Динозаврите се надигаха, после се смалваха, изчезваха... Господи! Това ли сте вие? Как действате?

— Нещо подобно — обяви Харди. — Може да се каже, че сме отпечатани върху атмосферен лещовиден отвор. Погледнати отпред, ние сме цели. Погледнати отстрани — voila! — Харди изчезна и се появи, изчезна и се появи.

— Проклет да съм — каза Майк.

— Значи сега ви виждаме отпред, а тълпата ви е видяла отстрани?

— Да! Никога не сме пристигали, никога не сме си тръгвали. Никога не сме се раждали и никога няма да умрем. А сега за Вредителите. Защо им е да ни Увреждат нас двамата със Стенли?

— Защо?

— Защото тези Религиозни отмъстителни мразят, тъй като твърдим, че Вселената е невъзможна. — Оли разбърка джина си с пръст. — Казват, че Създателят е подпалил фитила на Големия взрив. Но тъй като сме видели Вселената с големина милиарди светлинни години, двамата със Стан сме слепи, затова...

— Искат да ни Увредят. — Стан изписа името си във въздуха с носа си и направи заврънкулка.

— Както и Джийн Кели — важно продължи Оли, — Гарбо...

— Джийн Кели! — извика Майк. — Гарбо? Ниночка?!

— Гарбо се смее. Скоро ще дойде.

— А има ли много... — започнах аз, но смутено млъкнах.

— Има ли много други Лаурел и Харди ли? И да, и не.

— Едновременно?

— Защо не? Други Стан и Оли да се мотаят из космоса? Какво лошо могат да направят и десетина като нас?

— Но, но, но... — заекна Майк.

— Никакви „но“, драги ми господине. — Оли погледна бомбето си, сякаш бе някаква кристална топка. — При толкова много чакаща лекарството си меланхолия из всички светове трябва да има десетина Стан и Оли. Самотата може да завърлува отново и да засегне милиони.

— Зная... — каза Майк.

— Не знаете, драги ми господине, затова ще продължа. Когато скептиците ни питат, ние отричаме нашето ДНК родство. Ние сме единствените черно-бели духове, спуснали се от Лазаровия интернет.

— Като две грахови зрънца от шушулка! — додаде Стан.

— И все пак не мога да повярвам... — започнах аз.

— Не да повярвате, господине, а да знаете. Вземете за пример гъсениците и пеперудите. Нищо общо между тях, нали? Но в същото време са едно и също. А самият Живот на Земята? Как може мъртвата скала в първичния океан да бъде ударена от гръм и да оживее? Как може гръмотевичната буря да породи живот? Не знаем, казват учените. Просто е станало. Боже, малко наука! Така че, драги ми господине, ето ни

и нас. Случили сме се. Без начало и без край. Наполовина гъсеници, наполовина нощни пеперуди.

— И още нещо — възкликна Стан. — Двамата с Оли ще живеем вечно.

— Вечно? — ахнах аз.

— Не е ли това, което винаги сте желаели още навремето? Когато правихме шоуто в Дъблин и всички крещяха: „Стан! Оли! Не умирайте“? Ето защо ще бъде така — завърши Стан с насълзени очи, вперил поглед в годините напред. — Ще се върнем за нашето последно Прощално турне. Вписано е в договора ни, година след година, след година... — гласът му намаля до шепот, — ... завинаги.

— Завинаги — прошепна някой.

— Или вечно — жизнерадостно каза Оли. — Кое то се случи първо.

— А къде ще ходите оттук? — попитах аз.

— В това съзвездие има сума ти планети. Осем са обитаеми, на други седем има колонии. Множество Самотници чакат своите кумири да се покажат и да спасят цивилизацията. Но ето че пак почнах.

— Вие сте Христос без разпятие — тихо каза Майк. — Най-обичните интергалактични синове на Бог. Назарет без сълзи.

— Какво ли щяхте да кажете, ако ни познавахте каквито бяхме в действителност — каза Стан. — Оли два пъти по-надут, аз два пъти по-мълчалив.

— Не бих казал това! — извика Оли.

— Току-що го направих — каза Стан.

— Е — каза Харди и размърда пръсти, — трябва да кажем „та-та“. Тази нощ клонът на ирландските сираци на Центавър организира гуляй. Двамата със Стенли трябва да водим Разрушителното дерби. Нали, Стенли?

— Никога ли не почивате, никога ли не спите? — попитах аз.

— При толкова много работа?

— Та-та.

— Чакайте — протегнах ръка аз. Ръкостисканията им, макар и черно-бели, бяха топли. — Ту-дум.

И двамата поеха с палячовски подскоци и залиталия към вратата.

През останалата част от нощта, изтрита от лазерните лъчи на Виртуалните реалности,

1. те срещнаха горила на потънал в мъгла мост над дълбока пропаст,
2. потънаха във водата с циментирани крака,
3. докато седяха завързани, чуха заканата на някакъв луд да им смени главите,
4. Лаурел прескочи дървена ограда. Харди, опитвайки се безгрижно да направи същото, я събори.

Естествено грандиозният финал беше как Оливър Харди, балансиращ на върха на стълба с огромна торта с горящи свещи, надутو уверен в достойнството си, прави само една грешна стъпка. С отчаян вик тортата и Оли бавно политат във въздуха, докато накрая се приземяват върху подредената маса, лицето на Оли е цялото в сметана, масата се чупи и тортата и Оли се стоварват на пода, полилеят и всички картини по стените също падат и накрая картините, полилеят, масата, тортата и Оли се оказват погребани под горящите свещи! А после! После картините скачат обратно на стените, полилеят на тавана, тортата възвръща формата си и се отделя от Оли, който полита нагоре и застава на върха на стълбата с торта в ръце, гледа надменно към всички нас с престорена скромност, сякаш ни казва „ето че пак почнах“, но този път без падане, без писъци! Гледай!

И ето че започна отново, черно-бял, винаги уверен, винаги подхлъзващ се, винаги падащ върху масата, наивни картини, полилей-гилотина.

Пандемониум от аплодисменти на Алфа Центавър.

— Но кога ще се върнете? — извиках им аз.

— Когато има най-голяма нужда от нас — каза Оли. — Когато започне Скръбта, когато дойде Самотата. А сега кажи вълшебните думи. Онези, които ги каза ченгето, когато не преместихме колата.

Стан и Оли зачакаха, докоснали шапките си.

— Оли, оправи си връзката — казах аз.

Оли си оправи връзката.

— Стан, оправи си перчема.

Стан отметна коса.

Поех дълбоко дъх и креснах:

— Разкарайте се оттук или ще ви глобя за блокиране на движението!

Като подскачаха, размахваха шапки и кършеха рамене...

Лаурел и Харди изчезнаха.
Плачът не спря до третия бомбайски джин.

[1] Американски бактериолог, разработил ваксината срещу детския паралич. — Б.пр. ↑

ОТПАДЪЦИ

Ралф Фентрис затвори телефона и се намръщи.

Жена му Емили, все още седнала пред закуската, погледна над вестника и отмести кафето си.

— Кой беше?

— Берил — все така намръщен отговори Ралф.

— Берил ли?

— Нали се сещаш. Приятелката на Сам. Беше му любовница, почти съпруга. Берил... не й помня името.

— А, да. — Емили Фентрис намаза с масло препечената си филийка. — Берил Вероника Глас. Само така мога да я запомня. С цялото име. Особено Вероника. Главата ли те боли?

Ралф Фентрис допря ръка до челото си.

— Проклет да съм. Как стана така?

— Какво искаше Берил Вероника Глас, Ралф?

— Нас — отговори той, като разтриваше веждата си.

— Нас ли? — Емили остави филийката.

— Кани ни на вечеря — добави той.

— О, Господи.

— Можеш да го кажеш пак.

— Колко години минаха от смъртта на Сам?

— Три или четири. Май четири.

— Можем ли да се измъкнем от тази вечеря?

— Кажи ми как.

— О, Господи — повтори Емили Фентрис.

— Защо продължават да ми се обаждат? — мрачно попита Ралф в ресторанта. — Стари гаджета, стари приятели на дъщерите ни, бивши любовници, приятелки за по един ден, приятели на приятелите ни, първи братовчеди, далечни роднини? Какво изобщо правим тук, по дяволите? Къде е тя?

— Доколкото си спомням — Емили Фентрис отпи от второто си шампанско, — тя винаги закъсняваше. А що се касае до първия ти въпрос, обаждат се, защото продължаваш да им отговаряш.

— Не можеш просто да им затвориш телефона.

— Обещавах им да им звъннеш по-късно и не го правиш.

— Не мога така.

— Зная. Значи трябва сам да си носиш кръста.

— Ти никога не им се обаждаш, така ли?

— Никога. И винаги си измислям оправдание. Под тези коприни не бие кървящо сърце.

— Кървящо сърце ли?

— Всеки пияница в бара те мисли за Второто пришествие, всеки бездомен скитник вярва, че си Исус, дошъл да закърпи душата му, всяка проститутка мисли, че ти си адвокатът, който ще поеме случая й, всеки политик знае, че зад портфейла ти се крие добро сърце, и те засипва с лъжи, всеки барман ти разказва историята на живота си, вместо ти да му разказваш своята, всяко ченге те поглежда в очите и не те глобява, всеки равин те кани да изнасяш лекции в петък, въпреки че си всъщност един заблуден баптист, всеки...

— Добре, добре.

— И без това вече се изчерпвах. Каж ми отново, кой си ти?

— Носителят на Годишната награда на Червения кръст за Кървящи сърца.

— Не го забравяй. Тихо! Идва.

— Берил Вероника! — с престорена радост извика Ралф Фентрис.

— Само Берил е по-добре — много приятно и засега тихо отвърна младата жена.

— Сядай, сядай.

— Сядам, както виждаш. Това шампанско ли е? Господи, тази чаша не е достатъчно голяма. Какво чакаш?

Той напълни чашата й догоре.

Тя я изпи на един дъх и задъхано каза:

— Моля още една.

— Очертава се дълга вечер — промърмори Емили Фентрис.

— Моля? — обърна се Берил Вероника Глас към нея.

— Налей и моята чаша.

С вцепенена усмивка Ралф Фентрис напълни чашите.

— Е, хубаво е, че отново сме заедно — каза той.

— Не особено — обади се Берил Вероника Глас.

— Колко време мина?

— Четири години, един месец и три дни — каза младата жена.

— Откакто се срещнахме за последен път ли?

— Откакто умря.

— Сам?

— Защо иначе ще съм тук? Ще го запушиш ли това?

Той запуши шампанското.

— Още ли не ти дава мира? Искам да кажа, Сам?

— Никога не е преставал.

— Дори след толкова време?

— Какво общо има смъртта с това? Чудя се, можеш ли да осъдиш мъртвец за тормоз?

— Никога не съм се замислял. В живота Сам беше упорит и, доколкото разбирам, доминира дори сега, когато не е между нас. Продължавай. — Фентрис си погледна часовника. — Защо се обади точно на нас?

— Защото имам нов приятел.

— Радвам се за теб!

— Изобщо не е за радване. И двамата сякаш висим на ръба на пропаст. Аз вървя нагоре, той надолу, но никога не се докосваме. Познавам го повече от година — година и два месеца, — но всеки път, когато го погледна, започвам да плача. Отново Сам. Винаги Сам.

Ралф Фентрис отпи голяма глътка и се пристраши.

— Мога ли да те посъветвам нещо? Ако най-после позволиш на новия си приятел да те познае, това би затворило капака на ковчега.

— Моля?!

— Искам да кажа, ако позволиш на новия си приятел да легне с теб, да те познае в библейския смисъл на думата, тогава Самюел, Сами, Сам наистина ще умре. Най-после.

Берил Вероника Глас го изгледа толкова продължително, че накрая Ралф Фентрис сведе поглед към вечерята си. След това избухна в сълзи.

— Недей — каза той.

— Трябва — каза тя и продължи тихичко да плаче. Когато се наплака, се съсредоточи върху салатата си. — Господи, какво направих с марулята си.

— И без това й липсваше сол — с нервна усмивка каза той.

— Така е — каза тя. — Никога не го е правил.

— Какво не е правил?

— Приятелят ми. Никога не ме е познал.

Фентрис поръча хубаво вино, изчака да го отворят и да подиша и накрая каза:

— Време е.

— Може би си прав.

— Знаеш го много добре. Затвори капака и зарий гроба.

— Боже Господи — разрида се тя и сълзите отново потекоха.

— Съжалявам — каза той.

— Недей да съжаляваш. Имах нужда да го чуя. Може ли?

— Какво дали може?

— Да ме познае. Вие бяхте най-добрите му приятели. Затова искам разрешението ви.

— Какво разрешение? Просто го направи!

— Не мога, не разбирате ли? Сам те обичаше и вие го обичахте толкова много, толкова дълго, толкова силно, винаги бяхте заедно, знаехте всичко един за друг, били сте съученици и после колеги, познавате се от страшно много време, обичали сте едни и същи жени, не разбирате ли? Вие сте истинското семейство на Сам. Трябваше да дойда и да поискам развод.

Фентрис се дръпна назад в стола си.

— Господи, за това ли става въпрос? Не просто за раздяла, не за край на връзката, а за развод? Законен и религиозен развод?

— По-скоро религиозен. Той ви боготвореше. Боготвореше и мен. Трудно е — тя замълча и после почти изтърси думите — да го превъзмogneш. Понякога телефонът звъни в три сутринта. Страхувам се да вдигна. Може да ми се обажда, за да ми каже, че ме обича.

— Не може да го направи.

— Може. Страхувам се да вдигам телефона дори на закуска, правехме такива чудесни закуски, нито пък на обяд, обедите бяха невероятни, помниш ли обедите? На Големия водопад или в *Hotellerie du Basbreau*, или в Пиерфондс в онова заведение, в което щяхме само

да хапнем по сандвич, но той извади най-доброто вино и го изпихме и сандвичите ни се сториха като манна? Или в Авилон, в Hotel de la Poste, колко такива хотели има във Франция?...

— Аз... — започна Ралф Фентрис.

— Където Сам помогна да сготвят онази невероятна доматена супа с кората отгоре, която трябваше да пробиеш, за да стигнеш до супата. Как поръчахме три пъти супа и нищо друго освен три бутилки Le Corton и за щастие имаха свободна стая и останахме там през нощта, не бяхме в състояние да шофираме до Париж, и ти спа в банята...

— Не исках да преча...

— И Сам каза: ела да спиш на леглото, само не гледай...

— Милият Сам.

— И наистина говореше сериозно.

— Да, разбира се. Емили, скъпа, това беше преди да се запознаем.

— Не, не е вярно — каза жена му. — Беше само преди шест години. Уилма беше на четиринадесет.

— О — каза той.

— Всичко е наред. Бях се съгласила да отидеш. Нищо не изглеждаше не наред, щом Сам казваше, че е.

— Милият Сам. Както и да е, останах в банята и не само че не гледах, но дори си напъхах памук в ушите.

— Надявам се, че не сме те обидили.

— Няколко стона и няколко радостни вика не могат да обидят никого. — Той наля още вино.

— А помниш ли как Сам каза на кмета на Париж да преобядисат Айфеловата кула? Какво нахалство! И те го направиха. Когато цялата я окичиха с лампи, тя засия в меко оранжево и топло червеникавокафяво, като мрамора на парижките сгради. И как се опитваше да запази някои от онези стари мръсни автобуси с платформите отзад, където младежите можеха да се трупат и да подвикват на хубавите момичета? Сам го направи.

— Господи, наистина го направи!

— И как той беше онзи — дори от общество на Хемингуей не го направиха! — който накара „Уийкли Тур“ да включи бара на Хари в онази малка алея точно до операта, където можеше за съвсем малка

сума да намериш чудесен хотдог и бира и да слушаш как барманът си спомня за Папа? И как убеди управителя на „Риц“ зад ъгъла на Place Vendome да отвори отново бара на Хемингуей, осветен с онзи чудни citronени и оранжеви светлини, със снимките и книгите на Папа навсякъде по стените, и как сервираха грапа — никой не я поглеждаше, но на Папа му харесваше! И как Сам започна онази дискусия в „Интернешънъл Хералд Трибюн“ под заглавие „Кой е погребан в гробницата на Наполеон“ и доказа, че е генерал Грант! И...

— Чакай малко! — прекъсна я Ралф Фентрис. — Пресъхваш. Накваси си мустаците.

Гледаше го как ѝ налива Le Corton.

— Същото вино пихме в Авилон! — възкликна поразена тя.

— Как е станало така, че съм поръчал точно него? — Той примигна срещу етикета.

Една сълза се търкулна по бузата му.

— Искаш ли да ти кажа нещо?

— Какво?

— Имам чувството, че наистина обичаше Сам.

— Да! И точно затова трябва да ми помогнеш да го прогоним. Разкажи ми някакви отвратителни неща за него, за да мога да престана да му се възхищавам, да престана да го харесвам и може би накрая да го намразя и да му кажа да се маха.

— Нека си помисля. Да се сетя за нещо наистина ужасно, нещо отвратително. Мммм... Ами...

— Е?

— Не мога да се сетя за нищо. Разбира се, Сам беше мерзавец, хулиган и женкар, всички тези чудесни качества. Но знаеш ли, те някак си му прилягаха, като ловна шапка, като обувки с неподходящ цвят на тъмен костюм. Още щом направеше нещо гадно, то просто му се разминаваше. Всички казваха — ох, този Сам, това ужасно момче. Но нали разбираш? Той така и не порасна. Аз самият не бях цвете за мирисане. Но той направи от това изкуство и занаят. Виждаш го да пикае от покрива, а той свива рамене и казва, че проверява посоката на вятъра. Хващаш го в леглото с гаджето си, а той ти се усмихва невинно с детската си усмивка и казва: исках само да разбера какво намиращ в нея! Бива си я. Продължавай! И се изнизва през вратата. А ти така умираш от смях — да, от смях! — че забравяш за яда си. Господи!

Помниш ли когато отиде във Франция по случай двестагодишнината от Революцията им и заяви на всичките си парижки приятели, че се е върнал да отбележи провалилата им се революция? И преди да успеят да го убият на място, изброи всички провали! Революцията, завършила с терор и Наполеон. Възстановяването и повторното премахване на монархията, Парижката комуна от хиляда осемстотин и седемдесета, когато французите се сражавали срещу есенците извън града и се избивали помежду си вътре. Хиляда деветстотин и четиринадесета? Провал. Ние трябваше да спасяваме Франция. Четиридесет — четиридесет и четвърта? Ние се бихме и вкарахме дъбо Гол в Париж. Провал, провал и пак провал! И от всички тези провали, казал Сам, какво излезе? Създадохте най-прекрасната страна на света, най-красивия град в историята — Париж. И френските му приятели прибрали ножовете и го разцелуваха. Сам! Сам!

Сълзите се стичаха по бузите му.

Сега беше неин ред да се наведе към него.

— Искаш ли да ти кажа нещо? Ти също го обичаше.

— По дяволите, та аз го ревнувах от теб. Не казвай на никого.

— Гроб съм — обади Емили Фентрис, съпругата на разположение, и отпи от виното си.

Берил Вероника Глас пресуши чашата си, изтри устни, пресегна се да го потупа по бузата и стана.

— Благодаря за отделеното време. — И започна да отваря портмонето си.

— Хайде, стига — каза той. — Е, какво ще правиш?

— Мисля да звънна на приятеля си.

— И какво?

— И ще го помоля да направи онова, което каза. Да ме познае.

— А ако не се получи?

— Имаш предвид, ако все още се страхувам да вдигам телефона в три през нощта ли?

— Да.

— Е — бавно каза тя, — мразя да моля... но... тогава... бихме ли могли... да го направим отново? Още една вечеря? Или, ако отнема много време, обяд? Или да пийнем по нещо?

— Става да пийнем — каза той. — Преди вечерята.

Очите ѝ се насълзиха.

— Изчезвай оттук — каза Ралф Фентрис.
— Изчезвам.
Тя разцелува Ралф и жена му и излезе.
— Още ли си тук? — попита Ралф жената до себе си.
— Имах чувството, че не съм — каза Емили Фентрис.

На долното стъпало седеше млад мъж, почти момче. Не помръдна, когато Ралф и Емили Фентрис се приближиха. Дватамата стояха и го гледаха достатъчно дълго, за да забележи присъствието им, след което той вдигна виновно глава и неуверено ги погледна със сините си очи.

— Мили Боже — каза Фентрис, — възможно ли е да си ти? Уили Армстронг?

Уили Армстронг поклати глава.

— Беше навремето.

— Господи, говори по-високо. Не те чувам.

— Вече не зная кой съм. — Младият мъж отново заприлича на момче. — Уилма не ми говори.

— Не си я виждал половин година.

— Така е — каза Уили Армстронг и отново провеси глава. Думите му звучаха приглушено. — Но тя все още не приема „да“ за отговор. Обаждам ѝ се всеки ден. Затваря ми.

Фентрис се замисли.

— Това нищо ли не ти говори?

— Да — разнесе се глухият глас. — Че не иска да говори с мен.

Някаква мисъл накара Уили Армстронг да вдигне глава.

— Вие ще поговорите ли с мен? Мога ли да вляза?

— Уили, знаеш ли колко е часът?

— Изгубих си часовника. Изгубих всичко. Ще остана пет минути, обещавам. Само пет минути.

— Уили, минава полунощ. Казвай каквото имаш да казваш тук и сега. Ще те изслушаме.

— Ами... — Уили избърса нос с опакото на ръката си. — Разбирате ли...

— Оставям ви да си бърбите — обади се Емили Фентрис. — Лека нощ, Уили. Ралф, не се заседявай. Чао.

Ралф Фентрис посегна да я спре, но вратата се затвори. Той остана сам с Уили.

— Седнете, господин Фентрис. — Уили потупа стъпалото до себе си.

— Щом ще продължи само пет минути, предпочитам да постоя.

— Може и да са десет, господин Фентрис. — Гласът на Уили Армстронг се задави в ридания.

Фентрис погледна стъпалото.

— Май ще поседна.

И седна.

— Ето как стоят нещата — започна Уили. — Уилма...

Ралф Фентрис влезе в спалнята, като смъкваше сакото си и разхлабваше вратовръзката си.

— Сега съм сериозен — каза той.

Жена му го погледна над книгата си.

— Да не се връщаш от погребение?

— Обещах да убедя Уилма да се съгласи да поговори с него поне веднъж. Какво четеш?

— Един от онези тъпи любовни романи. Също като в истинския живот.

— Какво е това? — Той побутна няколко листа на бюрото.

— Телефонни съобщения. Не съм ги гледала. Ти ги виж.

Той погледна един от листата.

— „Спешно. Боско“. Кой е Боско?

— Така и не научихме фамилията му. Един от приятелите на Тина. Гледаше телевизия. Водеше ни по ресторанти и готвеше.

— А, да. Боско. — Погледна следващата бележка. — И Арни Еймс. „Immediamente pronto или ще се самоубия“. Мислиш ли, че ще го направи?

— Защо не? Беше чаровник, но устата му не спираше.

— Вярно, голям дърдорко е. Да видим третата. Бъд се чуди какво е станало с Емили Младша. Какво се е случило с Емили Младша?

— Това е дъщеря ни в Ню Йорк, дето пише сапунени опери. Сега просветна ли ти?

— Да бе, Емили Младша. Съвсем ми излезе от главата. Господи, колко съм жаден. Има ли бира в хладилния шкаф?

— Изхвърлихме го преди години. Сега сме на хладилник.

— Вярно. — Той размеси бележките. — Искаш ли да ми помогнеш с тези паникьорски обаждания? Някой трябва да отговори. Какво ще кажеш да ги разделим? Петдесет на петдесет?

— А, не.

— Мислех си, че бракът е споделяне.

— Да бе. — Тя сведе поглед към книгата си и се намръщи. — Докъде бях стигнала?

Той побутна купчинката бележки, хвана ги с жест на уморено крупие, излезе в дневната, подмина една след друга празните спални на Емили Младша, на Тина и на Уилма, влезе в кухнята и закрепил бележките на вратата на хладилника с магнитче. После го отвори и въздъхна облекчено.

— Слава Богу, две бири! Не, три!

Изминаха петнадесет минути, вратата на хладилника си оставаше отворена и светлините му играеха върху ставащото все по-радостно лице на мъжа с кутия бира във всяка ръка.

Измина още една минута и Емили Фентрис се появи, наметнала размъкнат халат върху нощницата си.

Остана на вратата. Гледаше как мъжът ѝ пъха глава в хладилника, разглежда различните съдове, изважда ги и изсипва съдържанието им в отворен чувал за боклуци.

Грах в някаква малка купа. Половин чаша зърно. Резен месо и остатъци от телешка яхния. Студено картофено пюре. Сварен лук със сметана.

Чувалът се пълнеше.

Скръстила ръце на гърдите си, облегнала се на вратата, жена му най-накрая се обади:

— Какво правиш?

— Почиствам хладилния шкаф. Да де, хладилника.

— Изхвърляш съвсем хубава храна.

— Не. — Той помириса лука и го изсипа в чувала. — Изобщо не е хубава.

— Каква е тогава? — попита тя, без да помръдне.

Той погледна в чувала.

— Боклук.

И затвори вратата. Светлината угасна.

— Боклук — повтори той.

ОЩЕ ЕДНО ЗА ИЗ ПЪТ

Секретарката ми подаде глава през вратата и заговори над барикадата ми от писма и книги.

— Тук ли сте?

— Знаеш че съм тук и че съм затрупан с работа — казах аз. — Какво има?

— Някакъв ненормален иска да го публикуваме и твърди, че е написал най-дългия роман на света.

— Мислех си, че Томас Улф е умрял — казах аз.

— Домъкнал е четири пазарски торби с нещо, което прилича на подпалки — каза Елза. — Но на всяко парче има букви и думи. На едното пише „Беше бурна и тъмна нощ“, на друго — „Навсякъде хората бяха мъртви“.

Това подейства. Изправих се зад крепостта си от литература и отидох до вратата, за да погледна ненормалника. Седеше в приемната в компанията на няколко бели торби, натъпкани с парченца дърво. Можех да различа думите по тях.

— Покани го да влезе — чух се да казвам.

— Нали не...

— Да — дойдох на себе си аз. — Помисли си за Въдицата на разказвача!

— Въдица ли?

— Начина да започнеш романа си толкова завладяващо, че читателят да захапе въдицата и да не може да се отскубне. Хайде, Елза. Елза излезе.

Върна се с дребния човек — беше висок не повече от метър и шестдесет, — който ентузиазирано мъкнеше своите торби с думи. Стовари две от тях и побърза да домъкне останалите. След това кротко седна сред колекцията си, а Елза излезе с въздишка.

— Е, господин...

— Дж.Ф. Фолет, автор на нещо, което някои наричат „Щуротията на Фолет“. Ето го изумителния ми роман!

И подритна торбите.

— Заинтригуван съм, драги господин Фоли.

Той не обърна внимание на иронията ми и се усмихна на творенията си.

— Благодаря. Повечето издатели бързат да се покрият. Дойдох тук, защото... — Той млъкна и ме изгледа от глава до пети. — Виждам, че сте на моята възраст и може би си спомняте онова славно време през тридесетте, когато туристите обикаляха Съединените щати с автомобили... — Замълча, за да мога да си припомня.

— Това — той докосна пълните с думи торби — е една стара идея, чието време се върна. Помните ли пътуванията по Шосе 66? Как пътувахте на запад с родителите си? Как се забавлявахте и вбесявахте вашите?

— Вбесявал съм ги? По дяволите! — Умът ми прещрака. Беше уцелил точно в десятката.

— „Бурма Шейв“! — извиках аз, но бързо дойдох на себе си. Издателите не трябва да се палят. Това вдига цената. — „Бурма Шейв“ — промърморих.

— Да! — каза Щуротията. — Дори да не се бръснете — „Бурма“! Пътищата на Америка бяха осеяни със знаците на „Б.Ш.“, както ги наричаха някои. Човек научаваше наизуст куплетите между Падука и Поталатоми, Тонопа и Тъмбстоун, Хила Гълч и Грас...

— Да, да! — нетърпеливо казах аз.

*„Ако искаш да си гладък ти,
с «Бурма Шейв» се избръсни.
Стига вече на брадата роб,
с «Бурма» си свободен чак до гроб!“*

— Спомням си! — извиках.

— Разбира се, че помните! — каза Щуротията.

Продължих да рецитирам:

*„Чудовище ужасно, излез от пещерата
и с «Бурма Шейв» махни си ти брадата!“*

— Каква памет! — изръкопляска ми Щуротията.

Сведох поглед към тайнствените торби.

— Но какво общо има това с...

— Радвам се, че попитахте. — И изсипа две от торбите. Прилагателни, съществителни и глаголи се разпиляха по пода, докато той изреждаше: — Бурма Шейв, деветдесет и девета. Дикенс, двехилядна. Шекспир, две хиляди и първа.

— Всички те? — ахнах аз. — На тези малки дъсчици?

— Не, не мъртви автори. Живите. Аз!

Той коленичи и плъзна фразите по килима.

— Как ви се струва да публикувате първия и най-дълъг трансконтинентален роман, прекосяващ окръзи, подминаващ малките градчета, заобикалящ големите градове, завършващ в Сиатъл, където никога не сте искали да отидете, но трябва, за да разберете как свършва Романът на века? Ето го и него! Какво казва той?

Наведох се да прочета фразите, които минаваха покрай бюрото ми и завършваха до стената.

— Секретарката ми спомена нещо за „бурна тъмна нощ“...

— О, това беше стръвта — засмя се Щуротията. — Въдицата на разказвача! Чували сте за Въдиците на разказвача, нали?

Прехапах устни.

— Това — продължи той — е истинското диво начало на грандиозния ми опус.

Зачетох. „Крайт на света приближаваше... — пишеше на първата треска. Втората продължаваше: — Алек Джоунс имаше само шест часа да спаси Земята!“

— Това ли са грабващите вниманието думи на грамадния ви бестселър? — попитах аз.

— Можете ли да направите нещо по-добро?

— Ами...

— Чакайте! — прекъсна ме той. — Става още по-шантаво. Пригответе се да се откажете от сделката.

Нареди още подпалки, докато в краката ми не се образуваха около шестдесет думи, завършващи при вратата.

— Може би ще попитате защо е дошло времето на тази книга? — продължи той. — Когато Бурма Шейв беше извадена като зъб от

пътищата на Америка, там остана вакуум, нали?

— Да, липсваше ни.

— Днес няма много за гледане, колите се движат прекалено бързо, билбордовете са *verboden*, така че какво правим? Нещо малко непривличащо вниманието покрай банкета, предимно второстепенни пътища, от Мейн до Мисула, от Деплейн до Денвър. Засадете тези миниметафори, за да пуснат корени в американската психика. Предизвикват телевизията да заговори за тях. Полудели, туристите започват да четат в Канкакий, Кеноша и Канзас. Намират финалните части в центъра на Сойк и в Сиатъл. След това, сър, с Божията помощ, публикуваме цялата купчина в една Книга на месеца, подвързваме я с кожа и ожънваме бурните ветрове на пътуването. Помислете!

— Направо ме разбихте!

— Както и трябва да бъде. Сега бързо! Трябва да тичам при следващия издател, освен ако не подпишете и не заковете тези революционни афиши да популяризирате грамотността и в най-затънтеното село!

— Мислите, че учителите ще...

— Ще ги лапат на закуска, обяд и вечеря! Обявете им го чрез компютрите им. Ще заобиколим междуцатските библиотеки, които ще го рекламират на случайните посетители като интелектуално благо. Професорите ще се молят да направят от езика ми приличен английски. Рекламните агенции ще предлагат луди пари за място в пътуващата история, но не! Романът ми ще се носи, размесвайки герои и полудели туристи наляво и надясно. Време е, сър. Старото се появява отново. Неизпробваното ще бъде изпробвано. Сбогом!

И той стана и започна да събира своите съществителни и глаголи.

— Чакайте — извиках аз, вперил поглед във фразите. — Това е началото, но... как свършва?

— Невероятно! Веднъж тръгнал по пътя, народът няма да може да се спре. Убиец, направо убиец. Предизвиквам ви да пробвате!

— Но откъде да знам?...

— Уповаваме се на Бог, сър, и на интуицията на неговия раб, сиреч моята. Аз ще определям местата, час след час, ден след ден, от Скенектъди до Саскачеван. Дори докато превозвам таблата и рисувам буквите, моето скрито аз ще довършва ченгелчетата. Ще се страхувам

точно като вас, ще се чудя какво по дяволите ме очаква нататък, нагоре, надолу, ще се будя с цял пчелен кошер от думи в главата си. Е?

Той сграбчи десетина дъсчици и ги заразглежда с удоволствие.

— Направо невероятно!

— Вярно е. Елза! — повиках аз.

— Сър? — Тя подаде глава през вратата и изгледа застлания с дъсчици под.

— Бог да ми е на помощ — въздъгнах аз. — Донеси договорите. За книги, да, за книги!

И докато Фоли подписваше, аз непрекъснато го дърпах за ръкава.

— Но защо аз? Защо тук?

— Сър — каза Фоли. — Имате вид на литературовед-книжар, най-великия шампион по правопис, взел от библиотеката десет сериозни книги на дванадесетгодишна възраст и върнал се на следващия ден за още толкова!

— Как познахте?

— Ако знаех друго, нямаше да ви правя граматичен редактор на моя подвижен фестивал! И така, как ще финансираме това толстоевско пътуване?

— Не се съмнявам, че...

— А трябва. Ще врънкаме дъскорезниците да ни отпускат безплатни табла. Публичност! За снимките ще хванем библиотекари с чукове и четки. Бойскаути, жадуващи да забиват и окачват. Разходи? Никакви.

— Страхотно!

— Нали? Стегнете се. Ще слагаме указатели към сватбените, бебешките и погребалните магазинчета на дами със сини коси, за убежища на напъпващи критици, готови да се качат на изригващия Везувий.

— Великолепно!

— Ще печелим всеки път! Дори докато пътуваме през капаните на университетите, заложен да ни попречат да продължим.

— Защо?

— Цели орди неиздадени автори с недовършени романи по бюрата си ще се хвърлят да ни дават съвети за пунктуация, характеризация, сюжетни линии, глухи нишки.

— И?...

— От покрайнините към центъра, Филадельфия, Фриско, Лос Анжелис. Паради на стари автомобили, които ни пробиват път през предградията. Класически автомобили в края. Губернатори на границите на щатите, шампанско...

— Гениално!

— И това съвсем не е всичко, сър. Още подробности, питате вие. Ще ни трябват около двадесет хиляди колчета за двадесет хиляди табели с късмети в стил полухайку, по една на всеки сто метра на скоростните пътища и на всеки петдесет по обикновените. С две думи, това е. Ето вашия екземпляр от договора. Ето го и моя. Е, готов ли сте с парите?

— Вземете това!

— Пачка стотачки? Страхотно! Отивам до магазина за бои. Премиерата започва утре на обед на старото шосе 66. Вие ще забиете първото колче!

— Не заслужавам...

— Бъдете там!

И изчезна като пясъчна вихрушка, като отнесе парите ми и остави след себе си разпилени из целия кабинет думи.

Елза гледаше невярващо.

— Какво ви накара да направите това? — извика тя.

— Младежкото безразсъдство — попипах ребрата, лактите и лицето си. — В един миг се почувствах, сякаш съм на тринадесет, на дванадесет, на десет, пътят свисти покрай нас, табелите на „Б.Ш.“ прелитат, аз казвам стихотворения, брат ми приглася, баща ми е полудял до такава степен, че е готов да хвърли колата в някоя пропаст, и изведнъж — пуста страна, знаците на „Б.Ш.“ изчезват, понеже щатските юридически зъболекари извадиха и насякоха думите и не остана нищо за четене. Когато отбивахме по пътя за по една сода, аз пиех „Бурма“, брат ми пиеше „Шейв“.

— Глупости! — каза Елза.

— Да. — Чух как ехото от пълните с думи торби заглъхва.

— Но чакам с нетърпение, а ти? — прошепнах аз. — Онази бурна и тъмна нощ?

— Щом казвате.

Както се казва, не с гръм, а с хленчене. Онова, което експлодираше като ракета на Сесил Б. Демил, изсъска като фишек за Четвърти юли.

Разбира се, дадох път на лудия пътен епос на Фоли — „На път за навсякъде“. Забих първия стълб и поставих началото на най-дългия роман от Апоматокс. Следващите глави щяха да се издават през Каунсъл Блъфс и Хила Бенд! Напрежението е гарантирано! Очаквайте продължения. Удивителна.

Отначало никой не обърна внимание. След това — всички!

Пълчища от пътници разнасяха като приливна вълна Фоли из страната, припяваха фрази, възстановяваха сцени още преди прахът след него да се е слегнал. Посипаха се писма с искания някои герои да бъдат застреляни и да се въведат нови.

Критик от „Чикаго Трибюн“ взе интервю с Фоли и бе убит от издателя си, специалист по Йейтс и Поуп. Шосе 66 възвърна старата си слава. Въздушните превози западнаха. Автобусните компании бяха в разцвет. Бензиностанциите никнеха като гъби след дъжд. Мотелите се съживиха. Каравани, натъпкани с въодушевени читатели, сновяха между Омаха и Угалуга. Появиха се сборници на Клиф Ноутс за безспирните пътувания от ада до крайбрежието.

И след това — пълен упадък! Някъде между прохода Донър и Долината на смъртта литературният поток умря.

Заваляха киселинни дъждове.

Земята бе замърсена с бели подпалки от съществителни, прилагателни и глаголи.

Бях готов да се омитам, когато вратата на офиса ми широко се отвори. На прага стоеше Фоли, съвсем сдухан, блед като платно, стиснал зъби, с две огромни пазарски торби в ръце.

— Фоли! — възкликнах аз.

— Можеш да го повториш — каза той.

— Влизай, влизай. Господи, какво е станало?

— Ти кажи.

— Това продължението ли е?

— Каквото остана от него — промърмори той и изсипа торбите.

Подът се покри със стърготини. Петнадесет килограма най-фини дървени стърготини.

— Опитах, но не успях да го завърша — каза той.

— Музата ти е изневерила? Умствено задръстване?

— Пътно.

Той изсипа каквото беше останало от съдържанието на торбите на купчина от талаш и стърготини на бюрото ми. В прахоляка различих остатъци от „г“, „т“ или „п“, както и едно по-голямо „-ят“. Част от стърготините се посипаха върху стола ми.

— Пътно ли?

— Никога не съм предполагал, че хората могат и да не пожелаят моите ярки цветя покрай пътя — изплака Фоли. — Трябваше да пропускам километри ферми, понякога цели окръзи. Шерифите казваха — разкарай ги! Женските обществени комитети обявиха, че опусът ми бил *ipso facto* крещящо престъпление. Секс и трева! Една гърбица или две! — крещяха те. Цензори изтръгнаха табелите и крадяха, също както и плагиаторите!

— Плагиатори!?

— Крадци на сюжети, преписвачи на романи! Осем километра сцени изчезнаха за една нощ при Тулса, за да се появят на следващия ден в Талахаси да омайват алигаторите. Шерифът на Талахаси ги присвои и сега е звезда, протеже на Опра! Как да докажа, че е откраднал труда ми!? Опитах да си прибера част от табелките, но някакви унищожители на книги спускаха гумите ми. Казах им да натрошат табелите за подпалки!

Той млъкна. Беше останал без дъх.

— Пътно убийство — прошепна.

— Пътно убийство ли!? — извиках аз.

— По-точно пътно убийство по интернет. Още щом посаждах моите скъпоценни творения, интернет ги пожънваше и ги разпространяваше, бърз като Роудрънър, а аз бях като Койота, опитващ се да разкъса електронната мъгла. Техните фойерверки блестяха ден и нощ, изстрелваха моите думи върху хиляди екрани, разчистваха ги и изстрелваха нови, подобно на състезанието между Каспаров и Big Blue. „Компютър печели шахматен двубой!“ По дяволите, как иначе при всички умници, работещи за IBM? Цял рояк гении срещу един безпомощен руснак. Същото е и при мен. Малкият Хемингуей трябва да отстъпи пред бурята на интернет. Затова си събрах табелките и се ометох.

— Е, това е — завърши Фоли. — Може би ще успееш да намериш някой да допише финала, да убие лошите и да погребее добрите. Аз се провалих. Какво мога да кажа?

— Надявам се да си намериш нова работа — казах му.

— Като дърводелец на банциг? Става за Христос, но не и за мен. Ще си изплатя заема на месечни вноски.

— А какво да правя с това? — От финия прах в кабинета ми се кихаше.

— Напълни някоя възглавница. Или направи ферма за мравки.

— Все пак беше страхотен и дълъг роман.

— Да. Питам се как ли щеше да завърши.

— Ако някоя нощ се събудиш с отговора, обади ми се.

— Не си прави труда да чакаш. Сбогом.

И той си тръгна, като остави двете торби с гранулирания си опус магнум.

Влезе Елза.

— Какво ще правите с всичко това?

Кихнах веднъж, после още веднъж и още веднъж.

Бюрото беше празно. Прахолякът се понесе из въздуха.

Елза гледаше летящия опус.

— „Отнесени от вихъра“?

— Не. По-скоро Джек Керуак. „По пътя“.

Издухах носа си.

— Донеси метлата.

ТЕЙНДЖЪРИЙН

Една вечер преди около година вечерях сам в един чудесен ресторант. Чувствах се добре и бях доволен от свършеното от мен (много приятно чувство, когато си навлязъл в осмото си десетилетие), когато, докато отпивах от втората си чаша вино, погледнах към келнера. Дотогава беше присъствал само като смътна фигура зад рамото ми или някъде отстрани.

Беше като един от онези мигове в киното, когато филмът трепва и замръзва на един кадър. Дъхът ми секна.

Познавах този келнер. И знаех, че не съм го виждал от цяла вечност. Беше на моите години, но въпреки това успях да го позная. Затова, когато той се доближи, за да напълни чашата ми, се осмелих да го заговоря.

— Мисля, че ви познавам.

Келнерът ме погледна.

— Не, не мисля...

Същото чело, същата прическа, същите уши, брадичка, същото тегло като преди половин век. Лицето му не се беше променило.

— Преди петдесет и седем години — казах аз. — Преди войната.

Погледът на келнера се плъзна настрани, после отново се насочи към мен.

— Не, не ми се вярва...

— Хиляда деветстотин тридесет и девета — казах аз. — Бях на деветнадесет. Трябва да сте вие.

— Тридесет и девета? — Погледът се спря върху веждите ми, ушите, носа и накрая върху устата ми. — Не ми изглеждате познат.

— Е, по онова време косата ми беше светла, тежах двадесетина килограма по-малко, нямах пари за костюми и обичах в събота вечер да ходя в парка да слушам самозваните оратори. Винаги имаше интересни сблъсъци.

— Пършинг Скуеър — кимна келнерът и леко се усмихна. — Да, да. Разбира се. Веднъж се отбих за малко. През лятото на тридесет и

девета. Пършинг Скуеър.

— Повечето бяхме просто мотаещи се младежи, деца, самотници.

— На деветнадесет всеки е самотник. Можеш да правиш всичко, дори да слушаш горещия въздух.

— Имаше много такива. — Виждах, че съм го заинтригувал. — Бяхме малка банда — не като днешните, а пет-шест момчета, близки приятели. Нямахме пари, затова просто се мотаехме, а от време на време отскачахме за по бира. Искаха ни личните карти и единственото, което получавахме, беше кола. Май струваше двадесет и пет цента. И можеше да висиш над нея цял час и да зяпаш тълпата в бара и по масите.

— Бар „Петрели“. — Келнерът докосна устата си, сякаш думите му го бяха изненадали. — Не съм се сещал за него от години. Но не си спомням да съм бил там с вас — добави нервно той. — Как се казвате?

— Никога не сте знаели. Просто се обръцахме един към друг с „хей“ или „ти“. А понякога си измисляхме имена. Карл, Дъг, Джуниър. Вие май бяхте Рамон.

Очите на келнера станаха като палачинки.

— Откъде знаете? Сигурно сте чули...

— Не, просто се сетих. Рамон, нали?

— Говорете по-тихо.

— Рамон? — попитах тихо аз.

Той отсечено кимна.

— Е, беше ми приятно...

Понечи да си тръгне, но го спрях.

— Кръстосвахме из града, бяхме петима или шестима, и една вечер един от тайфата ни почерпи в заведението за френски сандвичи до Сити Хол. Благодетелят ни непрекъснато пееше, където и да отидем. Пееше и се смееше, смееше се и пееше. Как се казваше той?

— Сони — ненадейно отговори келнерът. — Сони. И онова лято пееше стотици пъти една и съща песен.

— „Тейнджърийн“ — казах аз.

— Господи, каква памет!

— „Тейнджърийн“.

Джони Мърсър я беше написал. Сони я пееше.

Докато ни водеше през нощта. Малка тайфа от шест или седем момчета.

— „Тейнджърийн“.

Понякога му викахме Тейнджърийн — беше любимата му песен през онова лято, точно преди да заминем на война. Беше просто Тейнджърийн. Така и не разбрахме как беше фамилното му име, нито къде живее и откъде е дошъл. Беше в петък и събота вечер, пееше, докато слизаше от трамвая като някоя дама с изтънчени маниери и поглед, който казваше, че по света трябва да има повече цветя, но за съжаление не е тъй.

Тейнджърийн. Сони. Безименен. Беше висок, метър и деветдесет, и много по-слаб от нас. Твърдеше, че не е хърбав, а строен, а когато една топла лятна вечер се нареди сред нас, времето се промени, защото той му нареди да направи така, правеше жестове с нежната си ръка и бледите си пръсти, държащи дългото цигаре, което насочваше към сградите, хоризонта, парка или към нас, докато говореше и се смееше. Нямаше нищо, над което да не се смее, и скоро всички се присъединявахме към веселбата му, сякаш се страхувахме да не пропуснем нещо. Животът беше страшно весел и по-добре да разбереш това още на момента, вместо да чакаш.

Тейнджърийн. Сони. Носеше се като графиня във внезапно превърналия се в карета трамвай, минаваше през парка и привличаше всички самотници, които вървяха по петите му, без да го изпускат от очи, привлечени от излъчването и грацията му.

Сякаш цяло лято бяха чакали да се случи нещо. Някой да им каже къде са и кои са, и накъде да вървят. Като го приемаше за даденост, Сони се настаняваше в центъра на облицования с червени плочки площад, хвърляше презрителен поглед наоколо и сочеше с цигарето си хората, възвеличаващи добродетелите на Хитлер или Сталин. Избери който и да е от тях, все едно че не си избирал.

Когато Сони пристигна наред разгорещената разправия, след него се влачеха няколко безделници. Той не им обръщаше внимание, но ги приемаше, сякаш бяха част от декора на представлението му. Стоеше със затворени очи и слушаше кръсъците. Новите му приятели направиха същото — затвориха очи, за да възприемат шума.

Аз бях един от тях.

И всички ние бяхме безименни. О, разбира се, имаше и Пит, и Том, и Джим. Но върхът на всички беше един млад нехранимайко, който се представяше за Х. Бедфорд Джоунс. Знаех, че лъже. Бях прочел романите на Х. Бедфорд Джоунс в „Аргъси“ още когато бях на десет.

Но кому бяха нужни имена, щом Сони ни кръщаваше и прекръщаваше всеки уикенд? Някой беше Духа, друг — Хлапето, трети пък — Стария политик, а един — аз — беше извънземен. Или пък предвождаше среднощните ни шествия, като ни наричаше „кохорта“, „другари“ или просто „приятели“ и „самотни сърца“.

Така и не научих особено много за тези приятели, които бяха всъщност не толкова приятели, колкото среднощни туристи от различни градове. Години по-късно описвах Лос Анжелис и неговите осемнадесет или деветнадесет сателитни градчета като осемдесет и пет портокала, търсеци средицето. Но през тридесет и девета имаше само две места за социални контакти — Пършинг Скуеър, където въздухът се нажежаваше от политически страсти, и Холивуд, където хората сновяха нагоре-надолу в търсене на слава като ектоплазма, която се разтапяше много преди да приеме някаква форма.

Такъв бе Лос Анжелис преди Втората световна война, когато млади мъже без автомобили се мотаеха, твърдо убедени, че някъде към девет часа някакви невероятни жени ще им се нахвърлят и ще ги отвлекат в домовете си, където ще ги доведат до дерилиум.

Подобно нещо никога не се случваше. Но не пречеше на младите мъже през следващия уикенд да казват „тази ще бъде нощта“ на огледалото, макар да знаеха, че в мига, в който се обърнат с гръб, отраженията им ще са мъртви. Ето така разнородната тайфа се събираше по-скоро по инстинкт, отколкото съзнателно.

А там беше Сони.

Неговото огледало сигурно беше също толкова добро, колкото и нашите при показването на същинско поражение с грижливо завързани вратовръзки и чисти якички. Но в такъв случай огледалата са тестове на Роршах^[1]. В тях можеш да видиш всичко, което засилва късогледството ти или застрашава самочувствието ти. Когато излизаш в събота, винаги поглеждаш огледалото, за да се увериш, че наистина все още те има.

И така, повечето съботни вечери бяха дълги и Сони ни водеше нагоре-надолу и купуваше хотдог или кола от барове, пълни със странни мъже и още по-странни жени. Мъжете сякаш бяха със счупени китки. Жените имаха бицепси. Ние висяхме над колите си с часове, вцепенени от сцените, докато съдържателите накрая не ни изхвърляха.

— Добре — крещеше Сони на вратата, — щом така ти е по-гот!

— Точно така ми е по-гот! — отговаряха съдържателите.

— Хайде, момичета — казваше Сони.

— Това не беше особено остроумно — обаждах се аз.

— Извинявайте. Натам, пичове.

Някои съботи свършваха рано. Сони изчезваше. А без него тайфата се разпаднаше. Не знаехме за какво да си говорим без него. Никога не разбрахме къде отиваше Сони. Веднъж май го видяхме да се шмугва в евтиния хотел на Мейн Стрийт с възрастен белокош господин, но когато отидохме там, фоайето бе празно. Друг път го мярнахме в автобус, който струваше цели десет цента (трамваят струваше седем), в компанията на високо нежно чернокожо момче. Но точно в този момент трамваят дойде. Така и се приключи. Казахме си довиждане и всеки тръгна към дома си на адреси, които така и не си разменихме.

Една събота вечер валеше безспирно и тъй като повечето от момчетата нямаха достатъчно пари да се крият по баровете, си тръгнаха. Останахме само двамата със Сони. Гледахме се мълчаливо, докато накрая той се обади:

— Добре, Питър Пан, някога опитвал ли си истинско пиене?
Нещо твърдо?

— Не.

— Хайде, време е.

Замъкна ме в най-близкия бар и поръча кола и „Дюбоне“. Когато ги сервираха, ги смеси.

— Опитай това.

Отпих и се ухилих.

— Ей, никак не е зле.

— Ха, не било зле!

— Напомня ми когато бях на девет и двамата с баща ми мачкахме гроздето в пресата за вино. Имаше и много захар. „Дюбоне“.

— Господи! Детето-чудо описва първото си пиене. Кога ще престанеш да се правиш на Жана Д'Арк?

— Не, не — казах аз. — Аз съм ковачът, направил доспехите ѝ.

— Дай ми това! — Той взе чашата и я гаврътна. — Ковачът на Жана Д'Арк! Господи! Да се махаме оттук!

Плати и излязохме на улицата. Той спря и се олюля на бордюра, загледан нанякъде.

Проследих погледа му. Тя беше там.

Жена на, бих казал, средна възраст, хубава, но не красавица. Косата ѝ бе спретнато сресана и прибрана отзад на кок. Би трябвало да носи шапка, но тя просто стоеше със скръстени пред гърдите си ръце, а дъждът падаше върху лицето ѝ и се стичаше надолу по черния ѝ шлифер. Когато ни забеляза, едната ѝ ръка понечи да се вдигне, за да ни повика. Но вместо това жената се дръпна назад, сякаш уплашена да не би да избягаме.

— Боже — прошепна Сони.

Въздъхна, но не кимна в отговор на поздрава ѝ.

— Чакай! — Вмъкна се обратно в бара и след минута излезе, като бършеше устата си. — Още едно за кураж.

Но отново не даде знак, че я е познал, нито пък тръгна да пресича улицата. Красивата жена на средна възраст стоеше там и бършеше очите си с кърпичка.

— Тя те познава — казах аз.

— Не е твоя работа.

— Но ти също плачеш!

— Така ли? — Той докосна едното си око и погледна мокрия си пръст. — По дяволите.

— Тя плаче, ти плачеш. Да не би да е умрял някой?

— Преди много години.

— Роднина ли ти е?

— Не. Тъпа жена. Ненормална.

— Но какво иска?

Сони се засмя. В смеха му имаше луда нотка.

— Мен.

— Моля?

— Мен. Мен. Мен! Не чаткаш ли? Желаше ме. Минало време. Желаше ме. Сегашно време. Ще ме желае и утре и вдругиден. Шега!

— Не си чак толкова зле — изтърсих аз.

— Не съм чак толкова зле като какво?

— Не си чак толкова зле, колкото може би си мислиш, че си — казах аз и извърнах поглед.

— Та ти не знаеш абсолютно нищичко за мен!

— Зная, че ако напуснеш града, съботната тайфа ще се разпадне.

— Ега ти тайфата. Сбирщина самотни полугладни идиоти без капчица жизненост и бъдеще, които ме следват като кучета, препискаващи пожарен кран.

— Това ни дава някакво занимание. Ти ни помагаш.

— И какво ме прави това?

— Лидер.

— *Какво?*

— Лидер.

— Дай ми тази глава — той сграбчи главата ми и я завъртя. — Искам да я занеса вкъщи за изследвания.

— Разбира се, че сме смотаняци — продължих аз. Пръстите му още стискаха черепа ми. — Но ако те нямаше теб, щяхме да си висим по домовете. Щом можеш да водиш нас, значи можеш да водиш и другите. Да ги накараш да свършат нещо, да отидат някъде. Ти си забавен. Актьор си. Караш ни да се чувстваме добре и прикриваш колко си умен всъщност.

— И колко съм умен?

— Сигурно си ходил в колеж и си отпаднал. Може би си имал проблем в мъжката съблекалня. Прав ли съм?

Мълчание.

— Прав ли съм?

— Ама че си схватлив, по дяволите.

— Защо не се върнеш?

— Няма да ми позволят.

— Защо тогава не пробваш някъде другаде?

— Стига си се майтапил. Тридесет и девета е. Наближава война. Наборната комисия заяви, че си слагам парфюм и си бръсна подмишниците. Бам! Изхвърлиха ме право на улицата. И ми креснаха да си стоя там. Колежът е пуснал информацията. Ако обичате, никакви педали в двора ни.

— Не говори така за себе си.

— Те го правят. Защо и аз да не го правя?

Погледнах през улицата. Жената ме забеляза, направи слаб жест и леко се усмихна, сякаш се бе досетила за какво си говорим. Да! Почти разчитах устните ѝ. Кажи му!

— Как те желаше онази жена?

— Господи, та тя иска да се омъжи за мен!

— И защо не каза „да“?

— Това какво е, полицейски разпит? Да не ме подложиш и на детектор на лъжата?

— Включен е. Не можеш да ме излъжеш.

— Защо мислиш така?

— Защото ме харесваш и аз също те харесвам.

Поех дълбоко дъх и продължих:

— Да не искаш да кажеш, че ако сега пресечеш тази улица, тя ще те отведе в дома си и ще се омъжи за теб?

— Каквато е глупачка...

— Не, ти си глупак.

Сони изтри очи с опакото на ръцете си.

— Мислех, че си ми приятел.

— Приятел съм ти.

— Ако отида при нея, повече никога няма да ме видиш. Тайфата ще се разпадне. Какво по дяволите ще правите без мен?

— Майната ѝ на тайфата. Отивай при нея.

— Вече е късно. — Сони отстъпи, като гледаше дали тя ще се раздвижи. — Аз затъвам. Не. Вече съм затънал за трети път.

— Не, не си!

— Освен това, ако се ожения за нея, тя ще стане студена като мен. Не съм бил топъл от години.

Поколебах се.

— Искаш ли да говоря с нея?

— Глупости. Защо ще го правиш?

— Защото не мога да те изритам надолу по стълбата. Не ми харесва начинът, по който живееш.

— Тогава защо изобщо се влачиш с мен?

Почти имах отговор.

— Запълвам си времето. Няма да остана тук завинаги. След година заминавам.

— И ще станеш знаменит писател?

— Нещо такова.
Той ме изгледа продължително.
— Кучи син. Май наистина ще успееш.
— Тогава тръгвай. Ще дойда с теб.
— Един слепец ще води друг слепец? Как става така, че винаги си прав?
— Защото винаги оставям думите сами да излизат от устата ми и се чудя, че аз съм ги казал.
— И вярваш на тази идиотия?
— По-добре да го правя. Иначе нямам бъдеще.
— Тогава ти върви. Заведи я у тях. Аз съм прекалено стар за нея, за теб, за всекиго.
— На колко си години?
— На двадесет и шест.
— Това не е старост.
— Напротив, ако беше на мое място. С хиляда мъже зад гърба ми. Имам още четири години. След това с мен е свършено.
— Тогава ще си само на тридесет.
— Стига бе! Никоя не иска тридесетгодишни педали!
— И тогава какво ще стане с теб? — изтърсих аз.
Сони замръзна.
— Мразя да ме питат какво ще стане с мен — с леден глас каза той, без да ме поглежда.
— Не, питам те съвсем сериозно. Като приятел.
— Я да те погледна. Да, нещастният мухльо наистина си мисли, че е мой приятел. И защо? — Сони се загледа в дъжда. — В деня, в който навърша тридесет, ще си купя отрова за плъхове.
— Няма да го направиш.
— Или пистолет. Или пък дефенестрация. Красива дума, а? Означава скачане през прозорец. Дефенестрация.
— Но защо?
— Глупаво момче. За такива като мен тридесет години означава край. Няма повече. Finis. Като в онази стара песен — „никой не те желае когато си стар и побелял“.
— На тридесет не си стар.
— Ха! На тридесет трябва да си плащаш, не е ли така? За всички неща, които навремето си получавал безплатно, ще трябва да извадиш

портфейла си. Проклет да съм, ако се бръкна за нещо, което сега е мое божествено право.

— Бас държа, че си казвал същото и когато си бил на пет.

— Аз съм се родил говорещ. Има само един начин да ме накараш да млъкна. Като ме изхвърлиш през прозореца!

— Но имаш цял живот пред себе си.

— Ти — може би, скъпи друже, но не и тази дърта дама в бара, дето пее блус. Имам отпечатъци от пръсти по цялата си кожа. Нито сантиметър не е извън досиетата на ФБР за простаци, мерзавци и побъркани престъпници.

— Не ти вярвам.

— Горкият наивен мухльо. — Но думите му бяха дружески и ме погали по брадичката. — Някога да те е целувал мъж?

— Не.

— Изкушавам се. — Той се наведе към мен, но се отдръпна. — Но няма да го направя.

Загледах жената. Стори ми се на километри отук.

— Откога я познаваш?

— От гимназията. Беше ми учителка.

— О.

— Не казвай „О“. Бях любимецът на учителите. Никога не съм я имал. Каза ми, че съм предопределен за велики неща. Да бе, страшно велики. Да се мотая из града в събота вечер начело на глутница безгръбначни безделници.

— Някога опитвал ли си да бъдеш велик!

— Боже Господи!

— Е, опитвал ли си?

— Какво? Да бъда артист, писател, художник или танцьор ли?

— Би могъл да си избереш което поискаш.

— И тя казваше същото. Но аз бях прекалено зает с щурите купони в Малибу и Лагуна. Тя продължи да държи на своето и ето я там. Като пребито псе.

— Не ми прилича на пребито псе.

— Така ли? Чакай тук.

Гледах го през прозореца на бара как си поръчва още едно и се обажда по телефона.

— Току-що говорих с Лоренцо ди Медичи — каза той, като излезе. — Знаеш ли кои са Медичите?

— Венеция, нали? Основател на първата банкова система? Приятел на Ботичели. Враг на Савонарола?

— Извинявай, че попитах. Това е един от прапраправнуците му. Помоли ме да се преместя през септември при него в апартамента му в Манхатън. Секретарска работа. Малко домакинство. Почивни дни в четвъртъците. Уикенди на Файър Айланд.

— Ще приемеш ли?

— Тя няма да може да ме последва и там. Хайде!

Сони тръгна.

Погледнах жената от другата страна на улицата. След половин час под дъжда изглеждаше по-стара.

Излязох изпод козирката. Това подежда. Тя се обърна и изчезна в пороя.

Лятото бе свършило.

Разбира се, не можеш да кажеш подобно нещо в Лос Анжелис. Малко след като си помислиш, че си е отишло, то се връща с пълна сила за Деня на благодарността, или посрещаш Деня на Все светии при тридесет и пет градусова жегата вместо с дъжд, или пък онези странни коледни утрини, в които снегът се е разтопил, сякаш никога не е валил, или Бъдни вечерите, приличащи на Четвърти юли.

И все пак лятото бе свършило. Не защото сезонът се бе сменил. Просто хората събираха багажи, подреждаха снимки и се готвеха да бъдат погълнати от войната, която вече прочистваше гърлото си отвъд океана. Личеше, че си е отишло, по гласовете на изгубените и не особено близки приятели, чиито имена — ако изобщо имаха такива — засядаха на гърлото. Никой не каза „довиждане“ или „сбогом“ — просто „е, хайде“ и „до скоро“ с някакъв дълбок тъжен призив в гласа. Всички знаехме, че какъвто и автобус или трамвай да вземем, може никога да не се върнем.

През последната съботна вечер паркът беше празен. Изпратих Сони до спирката. Малко преди трамваят да дойде, Сони, без да ме поглежда, каза:

— Идваш ли?

— Къде?

— В квартирата ми, глупчо.

— Никога не си ме канил.

— Е, сега те каня. Хайде. Заминавам.

Погледнах профила му, бледата плът на носа, бузите и веждата, осветени от лунната светлина. Той усети, че го разглеждам, обърна глава към мен и също ме погледна, сякаш за първи път.

— Благодаря ти. — Поколебах се и извърнах поглед. — Благодаря, Сони, но няма да стане.

Сони ахна.

— Проклет да съм. Марсианец да ми откаже!

— Това ли съм аз?

— Да, да — засмя се Сони. — Но някой ден ще се ожениш за марсианка и ще родиш дузина деца за Джон Картър, властелина на Марс.

— Може би си прав.

— Прав съм. Е, очертава се самотна нощ и посещение при лекарите тапана. Сигурен ли си, че не искаш да си промениш решението?

— Благодаря.

Трамваят бе дошъл. Той се качи и погледна — мен, парка и градския хоризонт, сякаш го изпиваше, сякаш искаше да го запомни завинаги.

— Сони — казах импулсивно.

Той ме погледна с воднистите си очи.

— Бог да те благослови — прошепнах аз.

— Не се и съмнявам. — Трамваят тръгна, той махна за последен път с цигарето си от отворената врата и вирна тънката си брадичка. — Как беше онази песен?

И трамваят се отдалечи с трясък.

— „Тейнджърийн“? Песента на Джони Мърсър. Най-големия хит на годината. „Тейнджърийн“ — каза келнерът в една друга година. Сякаш спомените сами се пишеха върху лицето му. — Онзи странен тип Сони? Имаше страхотно сопрано. Господи, сякаш го чувам и сега. И смеха му. Мисля, че заради това вървахме след него — без пари, без работа, без любовен живот. Само съботните вечери, в които да си

запълваме времето. И той пееше и се смееше, а ние вървахме след него. Сони и „Тейнджърийн“. „Тейнджърийн“ и Сони.

Келнерът смутено млъкна.

Довърших виното си.

— Какво стана с Тейнджърийн? — попитах накрая.

Келнерът поклати глава, но след това сякаш се поколеба и затвори очи за миг.

— Чакайте малко. Точно след войната, през четиридесет и седма, попаднах на един от ненормалниците от тайфата. Той каза, че бил чул, но не бил напълно сигурен, че Сони се е самоубил.

Прииска ми се чашата ми да не беше празна.

— На рождения си ден ли?

— Какво?

— На тридесетия си рожден ден ли е умрял?

— Откъде знаете? Да. Застрелял се е.

— Слава Богу, че е било само пистолет — казах аз.

— Моля?

— Нищо, Рамон. Нищо.

Келнерът тръгна да донесе сметката ми, но спря.

— Онази песен, дете непрекъснато я пееше. Какви бяха думите?

Изчаках да видя дали не си спомня. Но на лицето му не се четеше нищо.

Музиката се засили в главата ми. Целият текст, отначало докрай.

— Не ме питай.

[1] Психологически тестове за анализ на личността, в които се използват мастилени петна. — Б.пр. ↑

С ШИРОКИ КАТО ЛЯТОТО УСМИВКИ

— Хей... хей... чакайте!

Вик, ехо. Викът и ехото заглъхнаха.

Босоногите момчета на лятото избягаха.

Уилям Смит продължи да тича. Не защото можеше да настигне някое от тях, а защото не можеше да признае, че краката му са побавни от волята му, по-къси от целта му.

С вик той се спусна надолу по дерето в сърцето на Грийн Таун — търсеше приятелите, скрили се в празните къщи по дърветата, развяващи на вятъра своите врати от зебло. Провери пещерите, издълбани в меката пръст, но откри само следи от повехнали ружи. Дори ракът в поточето забеляза сянката му, подуши нуждата му и изчезна в експлозия от млечнобял пясък.

— Добре, момчета! Някой ден ще порасна по-голям от вас. Тогава ще видите!

— ... видите... — повтори бездънният тунел под Елм Стрийт.

Уил се свлече на земята. Всяко лято едно и също. Много тичане, без да настигне никого. Никъде в градчето нямаше момче, което да хвърля сянка колкото неговата. Беше на шест. Половината от онези, които познаваше, бяха на по три — толкова ниски, че почти не можеше да ги види. Другата половина бяха на девет — толкова високи, че върху главите им сигурно непрекъснато валеше сняг. Докато тичаше след деветгодишните, трябваше да внимава и да избяга от тригодишните. Тъжна игра, откъдето и да я погледнеш. Седна на един камък и се заплака.

— На кого са им притрябвали? Не и на мен, не! Не и на мен!

Но тогава, далеч в обедната жега, чу суматоха от игри и лудории. Изправи се бавно, обхванат от любопитство. Тръгна в сенките покрай брега на поточето, изкачи се на едно хълмче, промъкна се през някакви храсти и погледна надолу.

Там, на малка полянка в центъра на дерето, играеха деветте момчета на лятото.

Въртяха се, пропъждаха ехото с гласовете си, търкаляха се, гонеха се, бутаха се, тичаха, подскачаха, полудели от слънчевите лъчи и жегата, неспособни да спрат да бъдат изпълнени с живот.

Не забелязаха Уилям, така че той имаше време да си припомни къде ги е виждал. Този го помнеше от къщата на Елм Стрийт, онзи — от магазина за обувки на Мейпъл, третия го беше виждал наведен при пощенската кутия до театъра. Безименни, подскачащи лудешки, изцяло погълнати от лудориите си.

И, чудо на чудесата, те бяха на неговата възраст!

— Хей! — извика Уил.

Лудориите секнаха. Момчетата замръзнаха на местата си. Всички го гледаха, някои примигваха насреща му. Някои сякаш се бяха изплашили. Дишаха тежко и чакаха Уил да заговори.

— Може ли... може ли да поиграя с вас? — тихо попита той.

Гледаха го с блестящите си кафяви очи. Усмивките им, белите им усмивки бяха широки като цялото лято.

Уил метна някаква пръчка далеч надолу по дерето.

— Хайде!

Момчетата лудешки се хвърлиха нататък, като вдигнаха цели облаци прах.

Едно изприпка обратно. Носеше пръчката в ухилената си уста. Остави я с поклон пред краката на Уил.

— Благодаря — каза той.

Останалите момчета тичаха и танцуваха в очакване на следващото хвърляне. Виж ти, помисли си Уил, винаги съм знаел, че момчетата са котки. Но кучетата, виж само! Цялото лято е пред нас, заедно сме, а кучетата не са нищо друго освен... момчета!

Момчетата изляха. Момчетата се усмихнаха.

— Вие сте приятелите ми, нали? Ще се срещаме тук всеки ден, нали?

Размахаха опашки. Изскимтяха.

— Правете каквото ви казвам и... ще има кокали и бисквити!

Момчетата потръпнаха.

— Бисквити и кокали!

Той метна пръчката на десет милиона километра. Момчетата на лятото се затичаха. Няма значение дали си имат кученца, помисли си той, кучетата са момчета, никое друго животно в света не прилича

толкова на мен, на татко, на дядовците ми. И в следващия миг тичаше, джафкаше, лаеше, хвърли се на полянката им, заблъска с юмруци прашната земя, запрескача влажните пънове. С бурни викове и крясъци всички се понесоха напред през пущинака.

И замръзнаха под дървения железопътен мост.

Подобно на стоманен бог, влакът профуча отгоре над тях, проблесна и изчезна. Гласът му разтърси сладкия прах в костите им.

Стояха на празните релси, където хиляди капчици смола се топяха под слънцето в мънички езерца. Очите им крещяха от светлина. Летните му приятели си показаха розовите езици, висящи като хлабави вратовръзки.

Над тях огромната електрическа кула хвърляше пламтящи електрическо-сини проводници на север и на юг. Електрически насекоми бръмчаха оглушително.

Докато се катереше нагоре по кулата, Уил ахна.

Момчетата бяха изчезнали!

Хей, изкрещя Уил. Бау, отговориха момчетата.

Бяха изтичали да се хвърлят в грамадните басейни от подобни на пеперуди сенки на едно дърво, което ги беше призовало със звука на вятъра в сънените си листа. Разперили крака във всички посоки, притиснали керемиди до земята, понесли се по вълните на зеления полумрак, те изстреляха още един откос излайвания от автоматичните си гърла.

— Атака! — Уил се плъзна надолу и полетя.

Момчетата се измъкнаха от сянката, изтръскаха кехлибарени водни мъниста върху телеграфния стълб с отсечен салют с крака и отдавайки чест на всичко наоколо, се насочиха на бегом към истинското езеро.

Там заплуваха кучешката напред-назад през тишината. Някаква тайна се разположи покрай брега сред пяна в небесен цвят, през която те прегазиха, за да се излегнат да се попекаат на горещия пясък.

И докато лежеше, Уил разбра, че това е най-хубавото лято в живота му. Никога нямаше да има друго подобно. Да, тези щастливи от лятото приятели щяха да лежат и да си играят тук и следващата година, и по-следващата. Но догодина Уил щеше да е пораснал и щеше да трябва да си намери нови истински приятели, които да го държат вкъщи, да го ограничават, да не му позволяват да се излежава тъй

безгрижно, да прекарва времето си безцелно, без часовници, без начало и без край, на тези самотни пясъци със своите неходещи на училище и мълчаливо приемащи го приятели. Тези момчета, вечни деца, винаги щяха да тичат по ръба на света, докато го имаше. Не виждаше себе си да тича заедно с тях в дните след утре.

А накрая, докато приятелите му поздравяваха дърветата, Уилям се спря и ги имитира със стил и финес — изписа името си с кехлибарена вода върху пясъка.

— Не им завиждам на момчетата — отбеляза той, докато довършваше ченгелчетата на буквите.

Момчетата на лятото изляяха и надраскаха нехайни пръски върху мокрия му подпис. След това, горди като тайфа калиграфи, всички затичаха към града, и под кацналото над дома му слънце той безкрайно дълго се заизкачва по стълбите на верандата и погледна назад към свободните си доброволци, тези свободни скиталци, стоящи на моравата.

— Тук живея, разбирате ли? Утре пак на същото място!

На вратата усети слабата тежест на маратонките си в едната ръка, топли и меки, и живота си, праметнат през другата, напълно безтегловен, до дланта, до костите си, до върха на пръстите си. Знаеше, че мирише на куче. Но пък тогава и те миришеха на момче.

— Хайде! Довиждане!

Въображаем заек се стрелна покрай тях. С дива енергия тайфата, вихрушката, метежът препусна след него.

— Утре! — извика Уил.

И вдругиден, и през дните нататък.

Гледаше усмивките им, широки като лятото, блестящи под сенките на дърветата.

И понесъл своята собствена усмивка също тъй леко, както маратонките в едната ръка и живота си в другата, той отнесе щастието си през студеното тъмно килерче, където се разтършува, избра подаръците и му ги даде.

НАМЕСА ВЪВ ВРЕМЕТО

Много късно през нощта старецът излезе от дома си с фенерче в ръка и попита малките момчета каква е причината за веселбата им. Малките момчета не отговориха, а се затъркаляха през листата.

Старецът се прибра в къщата си и седна разтревожен. Видя собствените си бледи ръце да треперят върху коленете му. Беше кожа и кости, а лицето му беше блед облак дъх, издишан срещу огледалото на полицата над камината.

Децата отвън тихо се смееха в купчините листа.

Той тихо изключи фенерчето и остана на тъмно. Не знаеше защо изобщо се дразни от някакви играещи деца. Но за тях беше късно да са навън в три през нощта и да играят. Беше му много студено.

Разнесе се звук от пъхане на ключ във вратата и старецът стана да види кой се мъчи да влезе в дома му. Вратата се отвори и влязоха млад мъж и млада жена. Погледнаха се нежно, хванали се за ръце, а старецът се ококори към тях и извика:

— Какво правите в дома ми?

— Ти какво правиш в нашия дом? — отговориха младият мъж и младата жена. — Хайде, старче, изчезвай!

И младият мъж хвана стареца за лакътя, претършува го да провери дали не е откраднал нещо и го изхвърли през вратата, след което затвори и заключи.

— Това е моята къща! Не можете да ме изхвърляте! — Старецът заблъска по вратата, след това остана в тъмната утрин и погледна към светлините в топлите прозорци и стаите горе. Раздвижиха се сенки, после светлините изгаснаха. Старецът повървя по улицата и се върна, а малките момченца, въргалящи се в леденостудената шума, пак не го забелязаха.

Стоеше пред къщата, гледаше как светлините се включиха и изключиха няколко хиляди пъти и тихо броеше.

Момче на около четиринадесет години изтича към къщата с футболна топка в ръка, отвори вратата, без да я отключва, и влезе.

След половин час, докато утринният вятър се засилваше, старецът видя как някакъв автомобил спря и от него слезе закръглена жена с тригодишно момченце. Докато вървяха по мократа поляна пред къщата, жената погледна към стареца.

— Вие ли сте, господин Терл?

— Да — автоматично отговори старецът, сякаш не искаше да я стряска. Но това си беше лъжа. Знаеше, че не е никакъв господин Терл. Господин Терл живееше по-надолу по улицата.

Светлините се запалиха и изгаснаха още няколко хиляди пъти.

Децата играеха в шумата.

Седемнадесетгодишен младеж, слабо миришец на червило от отпечатъка върху брадичката му, подскачаше по улицата, почти се блъсна в стареца, извика „Извинете!“, взе входните стъпала на два скока и влезе.

Старецът стоеше, а градът наоколо бе потънал в сън. Тъмните прозорци, заспалите стаи, звездите, блещукащи през дърветата, свободно висящи от развяващите се клони, сякаш снежинки в студения въздух.

— Това е моят дом. Кои са тези хора, които непрекъснато влизат и излизат? — извика старецът към борещите се деца.

Вятърът задуха и разлюля голите дървета.

В годината, която беше двадесет и трета, къщата беше тъмна. Пред нея спря кола. От нея слезе майка със сина си Уилям, по онова време на три години. Уилям погледна потъналия в утринен сумрак свят, почувства как майка му го поведе към къщата и я чу да казва: „Вие ли сте, господин Терл?“. „Да“ — отговори някакъв старец, застанал в сенките до големия дъб, брулен от вятъра. Вратата се затвори.

В годината, която беше тридесет и четвърта, Уилям се върна тичешком в лятната нощ — усещаше футболната топка, ръцете си, усещаше как мрачната нощна улица се разгръща под краката му. По-скоро надуши, отколкото видя стареца, когато изтича покрай него. Никой не заговори. Прибра се вкъщи.

През тридесет и седма Уилям скачаше като антилопа по улицата. Усещаше миризмата на червило по лицето си, миризма на младост и свежест. Беше изпълнен с мисли за любовта и дълбоката нощ. Едва не събори непознатия старец, извика „Извинете!“ и изтича към вратата.

През четиридесет и седма пред къщата спря кола. Уилям си отдъхна, жена му седеше до него. Носеше хубав костюм от туид, беше уморен, от устата им се разнасяше слабият дъх на множеството питиета, които им бяха предложили, а те бяха приели. За миг чуха вятъра в клоните. Излязоха от колата, отключиха и влязоха. От дневната се показва някакъв старец и извика: „Какво правите в дома ми?“. „Ти какво правиш в нашия дом? — отговори Уилям. — Хайде, старче, изчезвай!“ И с леко гадене, защото в стареца имаше нещо, от което през тялото му премина хлад, го претършува, изхвърли го през вратата, затвори и заключи. Отвън старецът извика: „Това е моята къща! Не можете да ме изхвърляте!“ Двамата с жена му угасиха лампите и си легнаха.

През двадесет и осма Уилям и другите момчета се бореха на поляната пред къщата, докато чакаха да дойде часът, когато по сините релси ще запуфти влакът и ще могат да гледат как пристига циркът. Лежаха в шумата, смееха се, ритяха се и се боричкаха. На поляната излезе старец с фенерче.

— Защо си играете на поляната ми по това време на нощта? — попита ги той.

— Кой си ти? — отвърна Уилям. За момент се обърка.

За един дълъг миг старецът замръзна пред въргалящите се в шумата момчета. След това изпусна фенерчето.

— О, скъпото ми момче. Зная, сега вече зная, зная! — Той се наведе да докосне момчето. — Аз съм ти и ти — това съм аз. Обичам те, мое скъпо момче, обичам те с цялото си сърце! Нека ти кажа какво ще ти се случи през идващите години! Само да знаеше! Името ми е Уилям — то е и твое име! И всички онези хора, влизащи в къщата, също са Уилям, те са ти, те са аз!

Мъжът потрепери.

— Как лети времето!

— Махай се — каза момчето. — Ти си луд.

— Но...

— Ти си побъркан! Ще извикам татко!

Старецът се отдръпна и се отдалечи.

Светлините в къщата светваха и угасваха. Момчетата се бореха тихо и тайно в шумата. Старецът стоеше в сянката на тъмната поляна.

Горе, в леглото си, през четиридесет и седма, Уилям Латинг не можеше да заспи. Седна, запали цигара и погледна през прозореца. Жена му също бе будна.

— Какво има?

— Онзи старец — каза Уилям Латинг. — Мисля, че още е там.

Под дъба.

— О, едва ли — каза жена му.

Уилям дръпна от цигарата си и каза:

— Кой са онези деца?

— Какви деца?

— Долу на поляната. Ама че време са намерили да се въргалят в шумата!

— Сигурно са момчетата на Морън.

— Глупости! По това време? Изключено.

Стоеше до прозореца със затворени очи.

— Чу ли нещо?

— Какво?

— Бебешки плач. Някъде наблизко...

— Нищо не чувам.

Тя също се заслуша. И на двамата им се стори, че чуват някой да тича по улицата, след това дръжката на вратата се завъртя. Уилям Латинг отиде в дневната и погледна надолу към стълбите, но не видя никого.

През тридесет и седма Уилям влезе и видя мъж по бельо и с цигара в ръка — стоеше горе на стълбите и го гледаше.

— Ти ли си, татко?

Никакъв отговор. Мъжът горе въздъхна и отстъпи назад в тъмното. Уилям отиде в кухнята и се нахвърли върху хладилния шкаф.

Децата се бореха в меката тъмна шума.

— Слушай — каза Уилям Латинг.

Двамата с жена му се заслушаха.

— Това е онзи старец — каза Уилям. — Плаче.

— Защо?

— Защо плачат хората? Може би е нещастен.

— Ако на сутринта е още там, извикай полицията — каза жена му в тъмното.

Уилям Латинг се извърна от прозореца, угаси цигарата, легна и се взря в сенките на тавана, които безмълвно примигваха отново и отново, хиляди пъти.

— Не — накрая каза той. — Няма да извикам полицията.

— Защо?

Той почти възкликна.

— Не мога да го направя. Просто не мога.

Двамата лежаха. Чу се тих плач, вятърът задуха и Уилям Латинг знаеше, че единственото, което трябва да направи, ако иска да види борещите се в ледената шума момчета, е да се пресегне, да дръпне завесата и да погледне. Те щяха да са там, долу, и щяха да се боричкат, докато небето не избледнееше на изток.

С цялото си сърце, душа и кръв му се искаше да излезе и да легне в шумата заедно с тях, и да се зарови в шумата с насълзени очи. Можеше да излезе още сега...

Вместо това се обърна и не можа да затвори очи, не можа да заспи.

Издание:

Рей Бредбъри. От прахта родени.

ИК „Бард“, 2002 г.

Редактор: Иван Тотоманов

Художествено оформление на корицата: Петър Христов,
„Megachrom“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.